

JOURNAL OF EDUCATIONAL RESEARCH AND INNOVATION

PHRANAKHON RAJABHAT UNIVERSITY

**วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**

ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2569)

Vol.6 No.1 (January-June 2026)

ISSN : 2774-0706 (Print) ISSN : 2774-0692 (Online)

Journal of Educational Research and Innovation Phranakhon Rajabhat Research

.....

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2569) Vol.6 No.1 January – June 2026
ISSN : 2774-0706 (Print)
ISSN : 2774-0692 (Online)

เจ้าของ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรมทางศึกษา บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ด้านศึกษาศาสตร์
ครุศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งเสริมการสร้างและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ
ระหว่างนักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษา และนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ
การศึกษา การเรียนรู้ และการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

ที่ปรึกษา

ดร.ธนอม อินทรกำเนิด

รองศาสตราจารย์ ดร.เป็รื่อง กิจรัตน์ภร

รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพัชร์ เพ็ชรอาภรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรวรรณ จันทรเพ็ญศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.อนันตกุล อินทรผดุง

นายกสภามหาวิทยาลัย

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รองอธิการบดี

คณบดีวิทยาลัยการฝึกหัดครู

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พยัคฆิน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์มนต์ชัย เทียนทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล

รองศาสตราจารย์ ดร.พชชนัน นิรมิตไชนนันท

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพงศ์ ตั้งเคียงศิริสิน

รองศาสตราจารย์ ดร.มนัสนันท์ หัตถศักดิ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชานนท์ จันทรา

รองศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนาวุฒิ ขุนทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.ยุทธ ไกยวรรณ

รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณะ โสขมา

รองศาสตราจารย์ ดร.กมลพัทธ์ ใจเยือกเย็น

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริประภา พฤทธิกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล มีคุณ

รองศาสตราจารย์ ดร.ศิตา เข้มขันติถาวร

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ

รองศาสตราจารย์ ดร.คมเพชร ฉัตรศุภกุล

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ฤทธิจรูญ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สังข์อ่อง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ม.ล.จิราภา อากาศ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินันท์ พฤกษ์ประมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดลดาว วงศ์ธีระธรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรกรณ์ สุปินานนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิกุล เอกวางกูร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดี เกษมสุขพิพัฒน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพิมล สุขะวาที

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยพะเยา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

นักวิชาการอิสระ

นักวิชาการอิสระ

นักวิชาการอิสระ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมณิตย์ เกิดหนูวงศ์	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรอุมา เจริญสุข	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรตนา อติพัฒน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรพร อนุศาสนนันท์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัญณภัทร นิธิศวราภากุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรารถนา ผดุงพจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร โสภารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะดา จุลวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสธรา เครือเมฆ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติวรรณ สิ้นธนาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภรณ์ พุทธิกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เต็มยศ เสนิงค์ ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวอากาศเอก ดร.สุรินทร์ คอทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ดร.จอมสุรางค์ ลิ้มปรีเสริญกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.รัชชกฤต เทียมธรรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.มินมาส พรานป่า	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.ณัฐกฤตา งามมีฤทธิ์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ดร.พจนา ดอกตาลยงค์	สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เลขานุการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชามณูญ์ จำรัสศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
--	-------------------------

ผู้ช่วยเลขานุการ

นายนิภัทร์ สิงห์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
-------------------------	-------------------------

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

นางสาวปวีณา ช่างหล่อ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวณัสนันท์ ประมุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวกมลชนก วิริยะกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวพัฒนศุญา นฤชากร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

นางสาวนิตติยา พงษ์ศาสตร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวเพิ่มพูล พลไชย	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายกฤษณ์ศต เนติบัณฑิตฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายธนพันธุ์ จันทะทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวฉันทพิชญ์ สุขสมบัติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นางสาวธราภรณ์ ศรีงาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายสิทธิพงษ์ ธนาจิตติพัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายปริญญา อุทโท	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายโกศล บรรเทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นายนิภัทร์ สิงห์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ติดต่อกองบรรณาธิการ

วิทยาลัยการฝึกหัดครู อาคาร 100 ปี การฝึกหัดครูไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
 9 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220 โทรศัพท์/โทรสาร 0-2544-8550
 Email: editor_education@pnru.ac.th website: [https:// cte.pnru.ac.th/cte](https://cte.pnru.ac.th/cte)

กำหนดตีพิมพ์

2 ฉบับ ต่อปี (มกราคม - มิถุนายน และ กรกฎาคม - ธันวาคม)

การเผยแพร่

ผู้ที่สนใจสามารถค้นหาที่
https://so04.tci-thaijo.org/index.php/RESEARCH_INNOVTION_IN_EDUCATION

พิมพ์ที่

บริษัท ทริปเพิ้ล กรู๊ป จำกัด 95 ซอยแจ้งวัฒนะ 6 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10120

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีจุดประสงค์ในการเผยแพร่ผลงานวิจัย นวัตกรรมทางการศึกษา บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ อันเป็นองค์ความรู้ที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาการศึกษา การเรียนรู้ และสังคม โดยมุ่งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษา และผู้ปฏิบัติงานทางการศึกษา ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ภายใต้กระบวนการพิจารณาบทความตามมาตรฐานวิชาการที่ได้รับการยอมรับ

วารสารฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ จำนวน 25 เรื่อง ซึ่งครอบคลุมประเด็นด้านการวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษาในหลากหลายมิติ อันสะท้อนถึงความก้าวหน้าขององค์ความรู้และแนวปฏิบัติทางการศึกษาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้เขียนบทความ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ร่วมกันสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาการ ด้วยความมุ่งหวังว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นแหล่งเผยแพร่และอ้างอิงองค์ความรู้ทางวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่แวดวงการศึกษา ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาและนวัตกรรมของประเทศต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พยัคฉิน
บรรณาธิการ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) ประจำวารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.วัชรพล วิบูลยศรีน
รองศาสตราจารย์ ดร.ศศิเทพ ปิติพรเทพิน
รองศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ แซ่เอี้ยบ
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.เมษา นวลศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.สุติเทพ ศิริพิพัฒนกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.เขาวเรศ ภักดีจิตร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุนันท์ สังข์อ่อง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณพัชร บัวฉวน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฤดี กมลสวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โอปอ กลับลกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชามญช์ จำรัสศรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธร โสภารัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะดา จุลวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ขำคง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมนิตย์ เกิดหนูวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุไม บิลไบ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรวัฒน์ พรหมเด่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล นาเพีย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทร์พา ทัดภูธร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศึกษา เป็ญจุล

มหาวิทยาลัยมหิดล
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
นักวิชาการอิสระ
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ (Readers) (ต่อ)

ประจำวารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรตนา อติพัฒน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ กาแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท คูศิริรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐา คำชู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิณัฐ พงษ์นิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสวียน เจนเขว้า
ดร.ปนัดดา ประทุมรัตน์
ดร.ชัชณพงศ์ อินทรเกษม
ดร.อัญชนา กลิ่นเทียน
ดร.จันทราภา พูลสนอง
ดร.มีนมาส พรานป่า
ดร.เฉลิมเกียรติ เย็นเพชร
ดร.สาริศา เจนเขว้า
ดร.จิรัฐติกุล ดอนวิจารณ์ขจร
ดร.สุตคณิง นฤพนธ์จิรกุล
ดร.ไตรรัตน์ สิทธิกุล
ดร.สมบัติ แซ่เบ๊
ดร.ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์
ดร.ศศิวัฒน์ หอยสังข์
ดร.สุวรรณี อ้อแสงชัย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
วิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
โรงเรียนสตรีวิทยา 2 ในพระราชูปถัมภ์ ฯ
นักวิชาการอิสระ
นักวิชาการอิสระ

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ง

บทความวิจัย

- การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับปริญญาโทในการตัดสินใจเลือกเรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
มนต์ศิระ จุญญลิตธี¹ เชียง เภาชิต² 1
- การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวฯ ชั้นปีที่ 2 ในจังหวัดปทุมธานี
กชวรรณ หาญกล้า 10
- แนวทางการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี
พรรณรอง ฐิติพรณิข^{1*} หทัยรัตน์ ศรีชัยชนะ² 25
- การศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ
ชุมพล จันทร์ฉลอง¹ อมينا ฉายสุวรรณ² และนาคยา ร่วมสมัคร³ 39
- กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ศศิธร โสภารัตน์¹ พงศธร กล่อมสกุล² อัญชลี นิลสุวรรณ² วชิราภรณ์ ฟูโน² และ ศุภชานันต์ ลบบำรุง³ 52
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนา
สมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยา
ชัชวาลย์ เกตุศิริ¹ รุ่งทิวา สุภานันท์ 72
- การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2
ทักษ์ดนัย เชื้อสะอาด¹ คັນสนีย์ สังสรรค์อนันต์ และทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ 87
- ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
พิชามญช์ อินทพัฒน์^{1*} และ อุไร สุทธิแย้ม 105
- ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
พิมลพรรณ เพชรสมบัติ¹ และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ 123
- ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
ชนสรณ์ ช่วยรอด^{1*} และ อุไร สุทธิแย้ม² 133
- การศึกษาการดำเนินงานงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
จังหวัดลพบุรี
มิน สุนทรวัฒน์^{1*} และอัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี 149

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิจัย

- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว
อัครเดช เจริญสุข¹ สุทธิพร บุญส่ง² และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ^{3*} 161
- ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
หัสตินทร์ พรหมงาม^{1*} สุทธิพร บุญส่ง² และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ 181
- แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร
กมลีน ต่อเล็บ^{1*} และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ² 195
- ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอต่อคุณภาพชิ้นงานแฟชั่น
ไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาคหกรรมศาสตร์สร้างสรรค์
ดิณณา อุดม 213
- ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
จันทร์เพ็ญ รัตนบุญจะ^{1*} อำนวย ทองโปร่ง² 223
- ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
จิราภรณ์ ต้นเต็ง^{1*} และ อุไร สุทธิแย้ม² 239
- การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ปาณิศา กิจาสาลี¹ ทศิยาพร บุญสี² เสถียรพันธุ์ ขุนมนตรี³ ปราภวณา ผดุงพจน์⁴ วิไลจิตร์ นิลสวัสดิ์⁵ 256
- การจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ตามรากฐานประชาธิปไตย
ของสถาบันพระปกเกล้าภายในโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
นราธิป แก้วทอง* สุวัตร์ ผาทอง 269
- การพัฒนาแบบฝึกทักษะอังกฤษชั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
สุทธิศักดิ์ โพธิ์ศรีชัย^{1*} ธรณัส หินอ่อน² จริญญา กาญจนประดิษฐ์³ 281
- แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
วันทนีย์ สวัสดิ์ชัย^{1*} ระติกรณ นิมมะจันทร์² 299

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทความวิชาการ

- THE IMPACT OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES ON STUDENTS' SKILLS AND SELF-DEVELOPMENT
Mena Kornsutthatipkul¹, Nitchamon Hankla², Sujimon Mungkalarungs³* 311
- กรอบแนวคิดการบูรณาการการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนานวัตกรรมที่มึ่ความคิดสร้างสรรค์ในระดับ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน
พฤษวิลาส ลับภู^{1*} พุฒิพงศ์ พงษ์จรัสจิระเดช² และวุฒิชัย ไพคำนาม³ 324
- บทปริทัศน์หนังสือ (book review) วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคม
ธนาวิทย์ กวินธนเจริญ^{1*} 340
- บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)
พนิตนาถ พึ่งเฟื่อง 345

ภาคผนวก

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์.....	355
รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิง.....	359
การพิจารณาบทความ.....	361
รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์.....	362
จริยธรรมในการตีพิมพ์.....	366

Research Article

การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในการตัดสินใจเลือกเรียนมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย

The Study of Chinese Graduate Students' Opinions on the Decision to Study at Universities in Thailand

มนต์ศิระ จรูญสิทธิ์¹ เชียง เพาชิต²

¹สาขาการท่องเที่ยวและธุรกิจเวิลด์ คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรมมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

²วิทยาลัยอุตสาหกรรมการบินนานาชาติ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง

MonsiraJaroonsit¹ Chieng Pawchit²

¹Faculty of Tourism and Hospitality, Dhurakij Pundit University, Bangkok, Thailand

²International College of Aviation Industry, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

*Email: Jaroonsit@yahoo.com

Received: 05-08-2025

Revised: 08-12-2025

Accepted: 14-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และเพื่อศึกษาปัญหาที่นักศึกษาจีนพบระหว่างการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษา การวิจัยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างจากนักศึกษาจีนจำนวน 30 คน จากมหาวิทยาลัย 2 แห่งในประเทศไทยโดยการใช้วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า เหตุผลหลักที่นักศึกษาจีนเลือกเรียนในประเทศไทย ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม คุณภาพการศึกษา สภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร และโอกาสทางวิชาชีพในภูมิภาคอาเซียน ส่วนปัญหาที่พบบนนั้นเกี่ยวข้องกับอุปสรรคด้านภาษา ระบบบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัย การเข้าถึงข้อมูลวิชาการ และการปรับตัวเข้ากับระบบการเรียนรู้และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้เน้นการพัฒนาโครงสร้างการสนับสนุนแก่นักศึกษาต่างชาติ รวมถึงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและระบบบริการให้เหมาะสมกับนักศึกษาชาวต่างชาติมากขึ้น

คำสำคัญ: นักศึกษาจีน การศึกษาต่อ ปัญหาทางการศึกษา

Abstract

This research aimed to study the opinions of Chinese master's degree students regarding their reasons for choosing to pursue further education at universities in Thailand, as well as to investigate the problems they encountered during their graduate studies. The study employed a qualitative research methodology, collecting data through semi-structured interviews with 30

Chinese students from two universities in Thailand. Content analysis was used to analyze the data. The findings revealed that the main reasons Chinese students chose to study in Thailand included reasonable costs, educational quality, a friendly environment, and professional opportunities in the ASEAN region. The problems identified were related to language barriers, internal university administrative systems, access to academic resources, and difficulties in adapting to different learning systems and cultures. Recommendations from this research emphasize the need to develop support structures for international students, as well as to improve teaching materials and service systems to better accommodate foreign students.

Keywords: Chinese students, further education, educational challenges

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องจากนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาจีนในระดับบัณฑิตศึกษา (กนกพรรณ ธรรมสถิตย์สุข, 2565) ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่าในปีการศึกษา 2566 มีนักศึกษาจีนลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาไทยทั้งสิ้นกว่า 28,500 คน ซึ่งในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาในระดับปริญญาโทไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มการเติบโตที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2567) การขยายตัวนี้ได้รับแรงหนุนจากหลายปัจจัย อาทิ นโยบายของรัฐบาลไทยที่ส่งเสริมการเป็น “Education Hub” ของอาเซียน ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาและค่าครองชีพที่สมเหตุสมผลเมื่อเทียบกับประเทศตะวันตกสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ปลอดภัยและเป็นมิตร ตลอดจนการเชื่อมโยงทางภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งระหว่างไทยกับจีนภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ เช่น Belt and Road Initiative (BRI) (กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ, 2565)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีจำนวนนักศึกษาจีนเพิ่มขึ้น แต่การศึกษาของหน่วยงานด้านการศึกษา เช่น Thailand International Education Alliance (TIECA) ก็ชี้ให้เห็นว่าอัตราการคงอยู่ (Retention Rate) และความพึงพอใจโดยรวมของนักศึกษาจีนบางส่วนยังมีจุดที่ควรพัฒนา โดยเฉพาะในด้านประสบการณ์การเรียนรู้และชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย (TIECA, 2566) นักวิจัยหลายท่านได้หยิบยกประเด็นความท้าทายที่นักศึกษาจีนอาจเผชิญ เช่น ความยากลำบากในการปรับตัวต่อระบบการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) ซึ่งแตกต่างจากระบบการศึกษาแบบบรรยายและท่องจำที่คุ้นเคยอุปสรรคด้านภาษาแม้ในหลักสูตรภาษาอังกฤษ ความซับซ้อนของขั้นตอนการบริหารและวิชา ตลอดจนการเข้าถึงทรัพยากรวิชาการบางส่วนที่จำกัด (มนิรัตน์ วีระกรพานิช, ธนสิทธิ์ จันทะรี และชูพงษ์ ทองคำสมุทร., 2567) ความท้าทายเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเท่านั้น แต่ยังอาจบั่นทอนความพึงพอใจ และลดศักยภาพของไทยในการดึงดูดและรักษานักศึกษาต่างชาติที่มีคุณภาพในระยะยาว

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพบว่ายังมีผู้ที่ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับนักศึกษาจีนน้อยมาก ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย รวมทั้งสำรวจปัญหาและอุปสรรคที่พวกเขาพบเจอระหว่างการศึกษา ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนประสบการณ์จริง และนำไปสู่ข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมสำหรับการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและการบริการแก่นักศึกษาต่างชาติในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ของนักศึกษาจีน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาในการเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัย ในประเทศไทยจากนักศึกษาจีน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. แต่ละมหาวิทยาลัยนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและดูแลในการรับนักศึกษาจีนในการเรียนปริญญาโท ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารหลักสูตรปริญญาโทแต่ละคณะของมหาวิทยาลัยนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการเรียนปริญญาโท ของนักศึกษาจีนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา (Content Scope)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในประเทศไทยใน 2 ประเด็นหลัก คือ

- (1) เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยของไทยและ
- (2) ปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการศึกษาในประเทศไทย โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการ สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (Population and Sample)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือนักศึกษาชาวจีนระดับปริญญาโทที่กำลังศึกษาอยู่ในประเทศไทย จำนวน 30 คน เนื่องจากเพื่อให้ข้อมูลถึงระดับ Data Saturation (ข้อมูลอิ่มตัว) จากการสัมภาษณ์พบว่าหลังสัมภาษณ์ประมาณ 20 - 25 คน เนื้อหาที่ได้เริ่มซ้ำกัน จึงต้องการเพียงไม่กี่คนเพิ่มเติมเพื่อยืนยันรูปแบบข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนของนักศึกษาจีน ที่มาเรียนระดับปริญญาโทในประเทศไทยโดยคัดเลือกจาก 2 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ และ มหาวิทยาลัยปทุมธานีโดยใช้วิธีการแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยยึดหลักการดังต่อไปนี้

- (1) ต้องเป็นนักศึกษาต่างชาติที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยตัวอย่าง อย่างน้อย 1 ภาคเรียนเพื่อให้เป็นผู้มีประสบการณ์ตรงกับระบบการเรียนการสอน การใช้ชีวิต และบริการสนับสนุนในมหาวิทยาลัยไทย
- (2) สามารถสื่อสาร (ภาษาอังกฤษหรือภาษาไทย) เพื่อให้ถ่ายทอดประสบการณ์ได้ชัดเจน
- (3) ขอบเขตด้านพื้นที่ (Geographical Scope) งานวิจัยนี้ดำเนินการในพื้นที่กรุงเทพมหานครและ จังหวัดปทุมธานีเนื่องจากเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยตัวอย่าง และมีนักศึกษาจีนจำนวนไม่น้อยที่สนใจ เข้าศึกษากับมหาวิทยาลัยตัวอย่าง
- (4) ขอบเขตด้านเวลา (Time Scope) การเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการในช่วงเดือน มีนาคม - เมษายน 2568

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

1. แนวคิดแรงจูงใจในการศึกษาต่อคือแรงพลังผลักดันภายในที่กระตุ้นให้บุคคลเกิดพฤติกรรมบางอย่างซึ่งในบริบทของการศึกษาต่อหมายถึงแรงผลักดันหรือแรงกระตุ้นที่ทำให้นักศึกษาโดยเฉพาะชาวต่างชาติเช่นนักศึกษาจีนตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้นในประเทศอื่นซึ่งแรงจูงใจที่ส่งผลหรือมีอิทธิพลโดยตรงต่อการศึกษาคือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่มีอยู่ในมนุษย์ทุกคนที่ต้องการจะเอาชนะอุปสรรคฝ่าฟันการกระทำสิ่งที่ยากๆให้ประสบผลสำเร็จในการศึกษาและมีความมานะพยายามที่จะศึกษาในระดับที่สูงขึ้นเป็นปัจจัยที่เป็นแรงจูงใจในการศึกษาของบุคคลนั้น (ไอเรศ นรินทร์รัมย์, 2554)

2. แนวคิดความสำคัญของการศึกษาต่างประเทศปัจจุบันผู้คนแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อต่างประเทศมากขึ้นจะเห็นได้ว่ามีนักศึกษาเดินทางไปศึกษาต่างประเทศเป็นจำนวนมากขึ้นซึ่งการศึกษาต่อต่างประเทศนอกจากจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการพบปะกับผู้คนที่หลากหลายแล้วยังเป็นโอกาสในการเรียนรู้วัฒนธรรมและเพิ่มพูนจิตสำนึกของความเป็นโลกาภิวัตน์อีกด้วยและนำไปสู่โอกาสในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น (ธัญญาธัญประสิทธิ์และ คณะ, 2566).

ตัวแปรต้น

1. เหตุผลในการตัดสินใจเลือกเรียนระดับปริญญาโทในประเทศไทยของนักศึกษาจีน
2. ปัญหาและอุปสรรคทางการศึกษาที่นักศึกษาจีนพบระหว่างเรียนระดับปริญญาโทในประเทศไทย

ตัวแปรตาม

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาในการเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมุ่งศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความคิดเห็นจากเหตุผลในการเลือกเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยในประเทศไทยของนักศึกษาจีนและความคิดเห็นปัญหาการศึกษาในการเรียนระดับปริญญาโทมหาวิทยาลัยในประเทศไทยจากนักศึกษาจีน

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) คือ นักศึกษาจีนที่ศึกษาระดับปริญญาโทอยู่ในประเทศไทย จำนวน 30 คน จากมหาวิทยาลัย 2 แห่งได้แก่ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตและมหาวิทยาลัยปทุมธานีเนื่องจากเป็นมหาวิทยาลัยที่นักศึกษาจีนจำนวนมากให้ความสนใจเข้าศึกษาแบ่งเป็นแต่ละ 15 คน โดยมีเหตุผลการเลือกจากนักศึกษาจีนที่เข้าใจภาษาไทยและภาษาอังกฤษมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview form) โดยดัดแปลงคำถามสัมภาษณ์จากการทบทวนวรรณกรรมของ (ไอเรศ นรินทร์รัมย์, 2554) ซึ่งลักษณะเป็น

คำถามปลายเปิดที่เข้ากับงานวิจัยตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อเพื่อให้ได้คำตอบจากความเห็นคิดเห็นเหตุผลในการเลือกเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย และความเห็นคิดเห็นปัญหาการศึกษาในการเรียนระดับปริญญาโทในประเทศไทยจากนักศึกษาจีน

3. การเก็บรวมข้อมูล

งานวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อวิเคราะห์ประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อวิเคราะห์คำตอบที่ได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยการวิเคราะห์ แยกแยะ จัดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์การวิจัยและตีความสรุปผลวิจัยที่ได้รับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาจีนระดับปริญญาโทในการตัดสินใจเลือกเรียนมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์นักศึกษาจีนระดับปริญญาโทจำนวน 30 คน ตามวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ดังนี้

1. เหตุผลในการเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาโทในประเทศไทย

นักศึกษาจีนกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลหลักที่เลือกศึกษาต่อในประเทศไทย จำแนกได้เป็น 4 หมวดหมู่ ดังนี้

1.1 ด้านต้นทุนทางการศึกษาและค่าครองชีพ

ค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพในประเทศไทยอยู่ในระดับที่สมเหตุสมผลและต่ำกว่าเมื่อเทียบกับประเทศตะวันตกหรือประเทศพัฒนาแล้วอื่น ๆ

• **ตัวอย่างคำพูด:** “ค่าเทอมที่นี่ประมาณครึ่งหนึ่งของออสเตรเลียหรืออังกฤษ แต่คุณภาพการศึกษาในบางหลักสูตรก็ใกล้เคียงกัน ผมว่าคุ้มค่ากว่ามากสำหรับครอบครัวผม” (นักศึกษา บ.โท สาขาการท่องเที่ยว)

1.2 ด้านคุณภาพการศึกษาและโอกาสทางวิชาชีพ

มหาวิทยาลัยในประเทศไทยหลายแห่งมีหลักสูตรนานาชาติ (โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว บริหารธุรกิจ และบริการ) ที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคอาเซียน การศึกษาในประเทศไทยเป็นสะพานเชื่อมไปสู่โอกาสการทำงานทั้งในไทย จีน และประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นๆ

• **ตัวอย่างคำพูด:** “ฉันเลือก MBA ที่นี่เพราะเห็นว่าโปรแกรมมีการเชื่อมโยงกับบริษัทในอาเซียนจริงๆ การฝึกงานหรือ networking หลังจบช่วยเปิดโอกาสในตลาดงานที่ใหญ่ขึ้น” (นักศึกษา บ.โท สาขาบริหารธุรกิจ)

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม

สังคมไทยมีบรรยากาศที่เป็นมิตร ปลอดภัย และไม่เครียดจนเกินไป เหมาะสำหรับการเรียนและการพักผ่อนวัฒนธรรมไทยมีความใกล้เคียงและเปิดกว้าง ทำให้นักศึกษาจีนปรับตัวได้ง่ายเมื่อเทียบกับการไปศึกษาต่อในโลกตะวันตก

• **ตัวอย่างคำพูด:** “คนไทยยิ้มแย้มแจ่มใสและช่วยเหลือเราตลอด รู้สึกเหมือนอยู่บ้าน แม้จะห่างไกลจากครอบครัวแต่ก็ไม่รู้สึกโดดเดี่ยวมาก” (นักศึกษา บ.โท สาขาการจัดการอีเวนต์)

1.4 ด้านแรงจูงใจส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุน

การเดินทางระหว่างไทย-จีน สะดวก รวดเร็ว มีเที่ยวบินตรงหลายสาย มหาวิทยาลัยบางแห่งมีทุนสนับสนุนสำหรับนักศึกษาต่างชาติ โอกาสได้เรียนรู้และฝึกฝนภาษาอังกฤษควบคู่ไปกับภาษาไทย

2. ปัญหาและอุปสรรคที่พบระหว่างการศึกษา

ปัญหาที่นักศึกษาจีนกลุ่มตัวอย่างพบระหว่างการศึกษาในประเทศไทย สามารถจำแนกเป็นประเด็นหลักได้ 5 ด้าน

2.1 อุปสรรคด้านภาษาและการสื่อสาร

แม้หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ แต่การสื่อสารกับเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยหรือการเข้าถึงข้อมูลบางส่วน (เช่น ประกาศหรือคู่มือ) ยังมีภาษาไทยเป็นหลัก

ความแตกต่างของสำเนียงภาษาอังกฤษระหว่างอาจารย์ นักศึกษาต่างชาติ และเพื่อนนักศึกษาไทย อาจทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน

• **ตัวอย่างคำพูด:** “บางครั้งอาจารย์อธิบายเป็นภาษาอังกฤษเร็วและมีสำเนียง ทำให้ฟังไม่ทันหรือเข้าใจไม่หมด ต้องไปถามซ้ำหลายรอบ” (นักศึกษา ป.โท สาขาการบิน)

2.2 ความไม่คล่องตัวของระบบบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการลงทะเบียน การขอเอกสารทางการศึกษา หรือการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ บางครั้งล่าช้าและไม่ชัดเจน

การเปลี่ยนแปลงตารางเรียนหรือกำหนดการส่งงานบ่อยครั้งโดยแจ้งล่วงหน้าน้อย สร้างความยุ่งยากในการวางแผน

• **ตัวอย่างคำพูด:** “ขั้นตอนต่อวีซ่านักเรียนใช้เวลานานและซับซ้อน บางครั้งกฎเกณฑ์ก็เปลี่ยน อยากให้มหาวิทยาลัยมีเจ้าหน้าที่ที่คอยช่วยเหลือและอัปเดตข้อมูลให้เราชัดเจนกว่านี้” (นักศึกษา ป.โท สาขาการท่องเที่ยว)

2.3 การเข้าถึงทรัพยากรและแหล่งข้อมูลวิชาการที่จำกัด

การเข้าถึงฐานข้อมูลวารสารวิชาการระดับโลกบางแห่ง (เช่น Google Scholar, JSTOR) อาจถูกจำกัดหรือใช้งานไม่สะดวกหนังสือและสื่อการเรียนการสอนบางรายวิชามีเฉพาะภาษาไทย

• **ตัวอย่างคำพูด:** “ทำวิจัยต้องหา paper บางครั้งเข้า Google Scholar ไม่ได้ หรือเจอ paywall มาก ทำให้ต้องหาวิธีอื่น ๆ ซึ่งเสียเวลา” (นักศึกษา ป.โท สาขาบริหารธุรกิจ)

2.4 ความแตกต่างของระบบและวัฒนธรรมการเรียนรู้

ระบบการศึกษาของไทยเน้นการทำงานกลุ่ม การอภิปราย และการนำเสนอในชั้นเรียน ขณะที่นักศึกษาจีนส่วนใหญ่คุ้นเคยกับการเรียนแบบบรรยายและการท่องจำเพื่อการสอบการปรับตัวให้กล้าแสดงออกและแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียนเป็นความท้าทายครั้งใหญ่

• **ตัวอย่างคำพูด:** “ที่นี่อาจารย์ชอบให้เราตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นตลอดเวลา ในตอนแรกฉันไม่กล้าเลย เพราะที่จีนเรามักจะฟังอาจารย์สอนอย่างเดียว” (นักศึกษา ป.โท สาขาการจัดการโรงแรม)

2.5 การขาดระบบสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติที่เฉพาะทางและต่อเนื่อง

การให้คำปรึกษาด้านการปรับตัวทางวัฒนธรรม การใช้ชีวิต หรือการหาที่พักยังไม่ทั่วถึงบริการช่วยเหลือด้านการหางานหรือการฝึกงานหลังสำเร็จการศึกษายังมีจำกัด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์นักศึกษากิจาจีน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายและคุณภาพการศึกษานักศึกษากิจาจีนให้ความสำคัญกับ ค่าเล่าเรียนและค่าครองชีพที่ต่ำกว่าประเทศตะวันตก แต่ยังคงได้การศึกษาที่มีมาตรฐานหลักสูตรทันสมัย มาตรฐานวิชาการดี โดยเฉพาะหลักสูตรนานาชาติในสาขาเช่น การท่องเที่ยว และบริหารธุรกิจ (MBA) ด้านปัจจัยทางวัฒนธรรมและสังคมประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตร วัฒนธรรมใกล้เคียงกับจีน และเปิดโอกาสให้เรียนรู้ภาษาอังกฤษ/ไทยควบคู่กัน รวมถึงมีโอกาสในเส้นทางการประกอบอาชีพการเรียนในประเทศไทยช่วยสร้างเครือข่ายในอาเซียน และเพิ่มโอกาสทำงานในภูมิภาค ซึ่งเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) อีกทั้งมหาวิทยาลัยหลายแห่งยังมีทุนการศึกษารองรับซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพรพรณ ธรรมสถิตสุข (2565) ที่ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักศึกษาต่างชาติที่มีต่อหลักสูตรการสอนวิชาภาษาไทยพื้นฐาน:กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย พบว่าไม่ใช่นักศึกษาเฉพาะทางด้านภาษานักศึกษาส่วนใหญ่เดินทางมาศึกษาต่อที่ประเทศไทยโดยเรียนภาษาไทยไม่ถึง 1 เดือนก่อนการเรียนวิชา KH160 นักศึกษาส่วนใหญ่มีพื้นฐานภาษาไทยที่ใกล้เคียงกันคือสามารถสื่อสารภาษาไทยได้น้อยมากถึงไม่ได้เลย การออกแบบเนื้อหาการสอนสำหรับกลุ่มตัวอย่างจึงสามารถเริ่มจากพื้นฐานโดยใช้สัทศาสตร์ด้านอักษรฝักการออกเสียง และการฟังเป็นหลักก่อนเพื่อลดความยากของการเรียนอักษรไทยและความซับซ้อนของระบบการผันวรรณยุกต์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารและปรับตัวให้เข้ากับสังคมไทยได้เร็วที่สุด อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญญา ลัญญประสิทธิ์ และคณะ (2566). ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาไทยในสายตานักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษาวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า นักศึกษาต่างชาติเข้าศึกษาที่วิทยาลัยนานาชาติด้วยแรงจูงใจต่างๆ แรงจูงใจส่วนตัว แรงจูงใจจากหลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัย และแรงจูงใจที่มาจากสถานที่ตั้งโรงเรียน นักศึกษาต่างชาติมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับประเทศและวัฒนธรรมไทยที่ต่างกัน ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมประเทศของนักศึกษาต่างชาติ ความสามารถในการสื่อสารความสามารถในการเข้าถึงคนท้องถิ่น ประสบการณ์ต่างประเทศและบุคลิกภาพ นอกจากนี้ การศึกษายังพบว่านักศึกษาต่างชาติจะมีทัศนคติที่เป็นบวกหรือที่เป็นลบนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น การเรียนการสอนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน การให้การสนับสนุนนักเรียนต่างชาติ ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าทุกมหาวิทยาลัยทุกคณะควรจะใส่ใจทุกรายละเอียดในการเรียนและเข้าถึงตัวผู้เรียนนักศึกษากิจาจีนให้มากกว่านี้

จากการสรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์นักศึกษากิจาจีน ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยด้านอุปสรรคด้านภาษา แม้หลักสูตรเป็นภาษาอังกฤษ แต่การสื่อสารกับอาจารย์และเพื่อนที่มีสำเนียงแตกต่าง และการเข้าถึงเอกสารภาษาไทยซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจ รวมถึงระบบบริหารและทรัพยากรด้านการจัดการเอกสารที่ล่าช้า การเข้าถึงฐานข้อมูลวิจัยที่จำกัด (เช่น Google Scholar) และการขาดบริการสนับสนุนนักศึกษาต่างชาติเฉพาะทาง เช่น การช่วยเหลือด้านวีซ่าซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญมากของนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาศึกษาต่อในประเทศไทยและขาดหน่วยงานช่วยเหลือเฉพาะทางที่เข้าใจปัญหานักศึกษาต่างชาติ อีกทั้งความแตกต่างทางการเรียนการสอนระบบการศึกษาไทย

เน้นการทำงานกลุ่มและการแสดงความคิดเห็น ชัดกับวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบท่องจำของนักศึกษาจีนทำให้ปรับตัวยากต่อการเรียนระดับปริญญาโทในประเทศไทยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Waraporn & Nuchjaree (2023) ที่ได้ศึกษาเรื่อง Factors Affecting the Decisions of Foreign Students to Participate in an Exchange Program at Burapha University International College in Thailand พบว่านักศึกษาแสดงความคิดเห็นว่าสังคมและวัฒนธรรม ความสามารถในการใช้ชีวิตและสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่บังคับให้นักศึกษาต่างชาติเข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนที่ BUUIC ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ระบุว่าประสบการณ์ของพวกเขาไม่น่าเบื่อ มีคุณค่าอย่างหาที่เปรียบไม่ได้ และมีส่วนสร้างความทรงจำที่ไม่มีวันลืมเลือน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัย อิโนากะ โทมิตะ และ ทาโร โมจิซึกิ (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ความต้องการศึกษาต่อประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทยและนโยบายรัฐบาลญี่ปุ่นในการรับนักศึกษาต่างชาติพบว่านักศึกษาชาวไทยมีความต้องการหลายประการเกี่ยวกับการศึกษาต่อประเทศญี่ปุ่น แต่นโยบายรัฐบาลญี่ปุ่นบางประการยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาชาวไทยซึ่งมีปัญหาหลักในการศึกษาต่อประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทยได้แก่ 1. ค่าใช้จ่าย 2. ต้องมีความรู้ภาษาญี่ปุ่นก่อนเข้ามหาวิทยาลัยด้านมาตรการสำหรับแก้ไขปัญหาในการศึกษาต่อประเทศญี่ปุ่นของนักศึกษาชาวไทยที่รัฐบาลญี่ปุ่นดำเนินการ ได้แก่ การสนับสนุนการเปิดหลักสูตรภาษาอังกฤษในมหาวิทยาลัย การจัดสรรทุนการศึกษาระยะสั้นและระยะยาวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าควรมีหน่วยล่ำมประสานงานดูแลสำหรับนักศึกษาที่ไม่สามารถสื่อสารภาษาไทยหรือภาษาจีนได้รวมถึงอำนวยความสะดวกด้านเอกสารวีซ่าและการเดินทางต่างๆให้นักศึกษาจีนได้รับความสะดวกมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การสนับสนุนด้านภาษาและสื่อการเรียนการสอน

1. ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาจีนประสบปัญหาอุปสรรคด้านภาษา ทั้งในการสื่อสารกับอาจารย์ เจ้าหน้าที่ และเพื่อนร่วมชั้น รวมถึงเอกสารประกอบการเรียนที่ยังมีเฉพาะภาษาไทยในบางรายวิชา ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรพิจารณาจัดทำเอกสารประกอบการเรียนที่มีภาษาอังกฤษควบคู่และเพิ่มบริการสนับสนุนด้านภาษา เช่น ศูนย์ภาษา หรือกิจกรรมเสริมทักษะภาษาอังกฤษ/ไทยสำหรับนักศึกษาต่างชาติ เพื่อช่วยลดความเข้าใจคลาดเคลื่อน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้

2. การปรับปรุงระบบบริหารจัดการภายในมหาวิทยาลัยจากผลการวิจัย นักศึกษาจีนสะท้อนว่าการประสานงานด้านเอกสาร การลงทะเบียน และการขอข้อมูลวิชาการยังมีความซับซ้อนและไม่เป็นระบบข้อเสนอแนะ ได้แก่ มหาวิทยาลัยควรพัฒนาระบบบริการนักศึกษาต่างชาติให้ชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกันเช่น คู่มือการลงทะเบียนเป็นภาษาอังกฤษ หรือช่องทางบริการออนไลน์ที่เข้าถึงง่าย เพื่อช่วยให้นักศึกษาต่างชาติสามารถจัดการเรื่องเอกสารและข้อมูลได้สะดวกขึ้น

3. การเข้าถึงทรัพยากรวิชาการและข้อมูลออนไลน์ผลการวิจัยระบุว่า นักศึกษาจีนบางส่วนประสบปัญหาในการเข้าถึงฐานข้อมูลวิชาการ เช่น Google Scholar หรือแพลตฟอร์มการศึกษาอื่น ๆ ที่ถูกจำกัด ดังนั้น มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีฐานข้อมูลวิชาการที่รองรับการเข้าถึงจากนักศึกษาต่างชาติและมีการอบรมการใช้ทรัพยากรวิชาการออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ข้อมูลประกอบการศึกษาและงานวิจัยได้อย่างเต็มที่

4. การสนับสนุนการปรับตัวด้านวัฒนธรรมและการเรียนรู้จากผลการวิจัย นักศึกษาจีนพบความยากลำบากในการปรับตัวกับระบบการเรียนการสอนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งแตกต่างจากระบบการศึกษาที่คุ้นเคยข้อเสนอแนะคือ มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมปฐมนิเทศเชิงลึกและกิจกรรมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อช่วยให้นักศึกษาจีนเข้าใจระบบการเรียนรู้แบบไทยและสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น รวมถึงการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักศึกษาต่างชาติและนักศึกษาไทย

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรรณ ธรรมสถิตย์สุข, (2565). ความคิดเห็นของนักศึกษาต่างชาติที่มีต่อหลักสูตรการสอนวิชาภาษาไทย
พื้นฐาน:กรณีศึกษานักศึกษาชาวจีน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *Humanities วารสารมนุษยศาสตร์
วิชาการ*, 29(1), 239–255. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/236840>
- กรมความร่วมมือระหว่างประเทศ. (2565). *รายงานประจำปี 2565: ความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบ Belt and Road Initiative*. <https://www.thaigooverseas.com>
- ัญญา ลัญญประสิทธิ์ และคณะ (2566). การศึกษาไทยในสายตานักศึกษาต่างชาติ: กรณีศึกษา วิทยาลัยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สมาคมเครือข่าย
ส่งเสริมการวิจัยทาง มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 6(3), 93–106. [https://so06.tci-thaijo.org/index.
php/hsrnj/article/view/268441](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsrnj/article/view/268441)
- มนิรัตน์ วีระกรพานิช, ธนสิทธิ์ จันทะรี และชูพงษ์ ทองคำสมุทร. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือก
เรียนต่อระดับบัณฑิตศึกษาของนักศึกษาต่างชาติคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
Journal of Humanities and Social Sciences, MCU IsanCampus, 5(1), 32–43.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2567). *สถิติการศึกษาไทยระดับอุดมศึกษา ประจำปีการศึกษา 2566*.
<https://www.info.mua.go.th/information/>
- อิโรนากะ โทมิตะ และ ทาโร โมจิซึกิ (2559). ความต้องการของนักศึกษาไทยในการศึกษาต่อที่ญี่ปุ่นและนโยบาย
ของรัฐบาลญี่ปุ่นเกี่ยวกับนักศึกษาต่างชาติ. *Journal of Japanese Studies Network*, 6(1), 132–146.
- ไอยเรศ นรินทรรัมย์ (2554). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับปริญญาโทในต่างประเทศ. (การศึกษา
ค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี)*.
- Thailand International Education Alliance. (2023). *TIECA annual report 2023: The landscape of International students in Thailand*. <https://www.tieca-thailand.org>
- Waraporn Theerasak and Nuchjaree Pookkaman (2023). Factors Affecting the Decisions of Foreign Students to Participate in anExchange Program at Burapha University International College in Thailand.*e-Journal of Education Studies*, 5(4), 1-14. [https://so01.tci-thaijo.org/index.
php/ejes/article/view/268398](https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/268398)

.....

Research Article

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ ชั้นปีที่ 2 ในจังหวัดปทุมธานี The Confirmatory Factor Analysis of Digital Competencies of Second Year Vocational Students in Pathum Thani Province

กชวรรณ หาญกล้า
วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี

Kotchawan Hankla
Pathumthani Technical College

*E-mail: Kotchawanhankla@gmail.com

Received: 13-08-2025

Revised: 26-12-2025

Accepted: 14-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ ชั้นปีที่ 2 ในจังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาอาชีวะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ของวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี จำนวน 91 คน การพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัยนี้มีขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะโดยอิงกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach's ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป MPLus เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบวัดสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ แบบ 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด รวมข้อคำถาม 10 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97 ค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยายและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการวิจัยพบว่า โมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะที่พัฒนาขึ้นมาเป็นโมเดลเอกมิติ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ตามทฤษฎี ดัชนีความสอดคล้องของโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะมีเกณฑ์ส่วนใหญ่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดย ไคสแควร์ (χ^2) = 213.27, $p = 0.00$ df = 35 CFI = 0.93, TLI = 0.92, SRMR = 0.03, RMSEA = 0.11

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน สมรรถนะดิจิทัล นักศึกษาอาชีวะ

Abstract

The objective of this research was to perform a confirmatory factor analysis of the digital competencies of second-year vocational students in Pathum Thani Province. The sample group consisted of 91 second-year students studying at the High Vocational Certificate level at Pathum Thani Technical College during the 2024 academic year. The development of the research instrument involved the following steps: Step 1: Defining digital competencies based on the conceptual framework of Schwartz et al. (2024); Step 2: Testing content validity by calculating the Index of Item-Objective Congruence (IOC); Step 3: Testing reliability using Cronbach's Alpha Coefficient; Step 4: Conducting Exploratory Factor Analysis (EFA) using SPSS software; and Step 5: Conducting Confirmatory Factor Analysis (CFA) using MPlus software. The data were collected using a 5-point rating scale digital competency assessment for vocational students, consisting of 4 indicators and a total of 10 items. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was 0.97, and the reliability, calculated using Cronbach's Alpha, was 0.95. Data analysis utilized descriptive statistics and confirmatory factor analysis. The research findings revealed that the developed digital competency model for vocational students is a unidimensional model, consistent with the theoretical framework of Schwartz et al. (2024). The goodness-of-fit indices of the digital competency model were largely consistent with empirical data, with $(\chi^2) = 213.27$, $p = 0.00$ $df = 35$ CFI = 0.93, TLI = 0.92, SRMR = 0.03, and RMSEA = 0.11

Keywords: Confirmatory Factor Analysis, Digital Competencies, Vocational Students

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามุ่งเน้นให้การจัดการอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการกำลัง บุคลากรอาชีวศึกษาของประเทศและบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา, 2567) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567 เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ ในการจัดการศึกษาด้านวิชาชีพพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหลังจากจบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าเพื่อยกระดับสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานของนักศึกษาให้สูงขึ้น ส่งผลให้ คุณภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสูงขึ้นแบบองค์รวม

วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานีได้จัดโครงการประกวดผลงานสิ่งประดิษฐ์วิชาโครงการงานของนักศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษา พัฒนาสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานโดยให้นักศึกษาส่งผลงานเข้าร่วมโครงการดังกล่าวด้วยความสนใจ ในการประกวด ครั้งนี้ใช้เกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาซึ่งอิงสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐานด้านดิจิทัลจาก รายวิชาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานอาชีพ (30001-1003) (Application of Digital Literacy for Career)

ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษานำองค์ความรู้ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ในการจัดทำผลงานสิ่งประดิษฐ์วิชาโครงงานซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้นักศึกษาสร้างสรรค์ผลงานสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ อยู่เสมอ (วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี, 2567)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาหลายเรื่องพบว่า โมเดลสมรรถนะดิจิทัลเป็นทั้งโมเดลเอกมิติ (Unidimensionality) (Schwartz et al., 2024) และพหุมิติ (Multidimensionality) (Wang et al., 2021; Rozali et al., 2024; Pedaste et al. 2021) โมเดลของนักวิชาการเหล่านี้อิงกรอบแนวคิดทฤษฎีที่แตกต่างกันจึงนำเสนอสมรรถนะดิจิทัลแตกต่างกัน ในการพัฒนาโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา ผู้วิจัยอิงกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ซึ่งสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของรายวิชาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในงานอาชีพ (30001-1003) (Application of Digital Literacy for Career) ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 มากที่สุดโดยสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ (1) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital technology literacy) (2) การแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital problem solving) (3) จริยธรรม (Ethic) และ (4) ความปลอดภัย (Safety)

อย่างไรก็ตามการจะนำกรอบสมรรถนะไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงที่สุดนั้น จำเป็นต้องอาศัยโมเดลการวัดและเครื่องมือประเมินที่มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือสูง ซึ่งคุณภาพที่สำคัญประการหนึ่งของเครื่องมือวัดคือความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) อันหมายถึงระดับที่เครื่องมือสามารถวัดแนวคิดหรือโครงสร้างทางทฤษฎีนั้นๆ ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ (Hair et al., 2006) การขาดการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดสมรรถนะ อาจส่งผลให้การประเมินคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง นำไปสู่การตัดสินใจที่ผิดพลาด (สุกัญญาพรมารักษ์, 2568, น.241) ดังนั้นการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) จึงต้องมีการวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อสำรวจหรือค้นหาตัวแปรแฝงที่ซ่อนอยู่ภายใต้ตัวแปรที่สังเกตหรือวัดได้เรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis : EFA) และเพื่อพิสูจน์ตรวจสอบหรือยืนยันทฤษฎีที่ผู้เฝ้าค้นพบว่าเป็นไปตามทฤษฎีหรือไม่เรียกว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความเป็นเอกมิติของสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยจะนำไปนำไปสู่การพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะดิจิทัลในการประเมินผลงานสิ่งประดิษฐ์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีความตรงเชิงโครงสร้างและสอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาชั้นปีที่ 2 ในจังหวัดปทุมธานี

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

ช่วยให้สามารถยืนยันโครงสร้างของตัวแปรที่วัดได้ และตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์กับโมเดลสมรรถนะวิชาชีพของนักศึกษาอาชีวศึกษาตามที่ตั้งไว้

ขอบเขตของการวิจัย

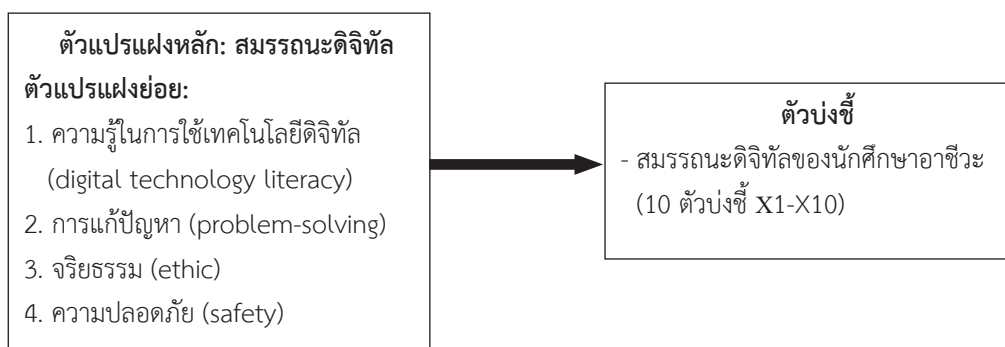
การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษากับนักศึกษาอาชีวระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปี 2 ของวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานีจำนวน 91 คนซึ่งเรียนวิชาโครงการงาน

ตัวแปรสังเกตได้ที่นำมาพัฒนาเป็นเกณฑ์การให้คะแนนสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวจะมี 10 ตัวแปร ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน 2) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ 3) การผสมผสานความรู้และการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ 4) การนำความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ 5) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาในขั้นตอนการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ 6) การตระหนักถึงจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ 7) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม 8) การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลกระทบทางเทคโนโลยีเชิงบวกในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ 9) การตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต และ 10) การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการที่ทันสมัย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยอิงกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Shwartz et al. (2024) โดยเน้นโครงสร้างภายในตัวแปรแฝง -ของตัวแปรแฝง (Latent Variables) กับตัวบ่งชี้ (Observed indicators) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยประชากรในการวิจัยคือ นักศึกษาอาชีวระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงชั้นปีที่ 2 ในสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำนวน 1,000 คน โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงโดยเลือกสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการจัดงานทั้งด้านงบประมาณ สถานที่ และจำนวนผลงานที่ส่งเข้าประกวด ผู้วิจัยเลือกวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานีซึ่งมีความพร้อมในการจัดประกวดมากที่สุดซึ่งมีนักศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 100 คนส่งผลงานเข้าประกวดโดยสมัครใจ เนื่องจากมีนักศึกษาไม่นำผลงานมาแสดง 3 กลุ่มในวันประกวด กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจึงเหลือ 91 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบประเมินแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ส่งผลงานเข้าประกวด ได้แก่ เพศ อายุ ชื่อผลงานสิ่งประดิษฐ์ และผู้ประเมิน

ตอนที่ 2 แบบประเมินสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่ใช้มาตรวัด 5 ระดับแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 10 ตัวบ่งชี้

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือสำหรับการวิจัยนี้มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาโดยอิงกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ซึ่งมี 4 มิติ ได้แก่ 1) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology literacy) 2) การแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล (digital problem solving) 3) จริยธรรม (ethic) และ 4) ความปลอดภัย (safety) และสังเคราะห์ตัวแปรสมรรถนะดิจิทัลที่สอดคล้องกับแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Shwartz et al. (2024)สรุปได้ดังนี้

ตาราง 1 สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา

ตัวแปรแฝงจากแนวคิดของ Schwartz et al (2024)	ตัวบ่งชี้ที่สังเกตได้	แหล่งที่มา
ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology literacy)	X1 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน	(สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2567; ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Zervas & Stiakakis, 2024; Cabezas-González et al., 2023; Anshori et al., 2023; Astutiet al., 2022)
	X2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ	(สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2567; ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Zervas & Stiakakis, 2024; Cabezas-González et al., 2023; Anshori et al., 2023; Astuti et al., 2022)
	X3 การผสมผสานความรู้และการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	(สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2567; ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Zervas & Stiakakis, 2024; Cabezas-González et al., 2023; Anshori et al., 2023; Astuti et al., 2022)

	X4 การนำความคิดสร้างสรรค์ ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาทำ ผลงานสิ่งประดิษฐ์	(ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Zervas & Stiakakis, 2024; Kovalchuk & Soroka, 2020; Astuti et al., 2022)
การแก้ปัญหา (problem-solving)	X5 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมา แก้ปัญหาในขั้นตอนการทำผล งานสิ่งประดิษฐ์	(ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Anshori et al., 2023; Kovalchuk & Soroka, 2020; Astuti et al., 2022)
จริยธรรม (ethic)	X6 การตระหนักถึงจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลทำผลงาน สิ่งประดิษฐ์	(ราชกิจจานุเบกษา, 2567; Cabezas- González et al., 2023; Anshori et al., 2023)
	X7 การนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์เพื่อ ประโยชน์ต่อส่วนรวม	(Cabezas-González et al., 2023; Kovalchuk & Soroka, 2020)
	X8 การพัฒนาความสามารถ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผล กระทบทางเทคโนโลยีเชิงบวก ในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	(Astuti et al., 2022)
ความปลอดภัย (safety)	X9 การตระหนักถึงความปลอดภัย ในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต	(Alzubaidi, 2021; Huraj et al., 2023)
	X10 การตรวจสอบความ ปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยวิธีการที่ทันสมัย	(Alzubaidi, 2021; Huraj et al., 2023)

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of item Objective Congruence: IOC) ซึ่งแบบประเมินฉบับนี้มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.97

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบประเมินที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้กับกลุ่มทดลอง (try-out) ที่วิทยาลัยเทคนิคดอนเมืองจำนวน 90 คน ผลงานสิ่งประดิษฐ์จำนวน 30 ชิ้นโดยให้ผู้ประเมิน 4 คนประเมินคุณภาพของผลงานสิ่งประดิษฐ์ จากนั้นนำคะแนนสิ่งประดิษฐ์มาคำนวณหาความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach's ซึ่งแบบประเมินคุณภาพผลงานสิ่งประดิษฐ์ฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95 แสดงว่ามีความเที่ยงในระดับสูงมาก

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้คะแนนผลงานสิ่งประดิษฐ์ของกลุ่มทดลองที่วิทยาลัยเทคนิคดอนเมืองจำนวน 90 คนเพื่อสำรวจองค์ประกอบด้วยการสกัดองค์ประกอบจากข้อมูลเชิงประจักษ์ของกลุ่มทดลองซึ่งได้ผลดังนี้

ความเหมาะสมของข้อมูลในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (KMO) เท่ากับ 0.93 สกัดองค์ประกอบด้วยวิธีแวนริแม็กซ์ (Varimax) ได้องค์ประกอบเดียวมีค่า Eigen value เท่ากับ 6.90 ตัวแปรที่สังเกตได้ทั้ง 10 ตัวแปรมีน้ำหนักองค์ประกอบเกิน 0.6 ทุกตัวแปร

ตารางที่ 2 ความแปรปรวนขององค์ประกอบที่สกัดได้

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	6.90	69.04	69.04	6.90	69.04	69.04
2	0.86	8.66	77.70			
3	0.51	5.18	82.88			
4	0.46	4.59	87.48			
5	0.34	3.44	90.92			
6	0.31	3.11	94.03			
7	0.18	1.86	95.90			
8	0.16	1.62	97.53			
9	0.14	1.48	99.02			
10	0.09	0.97	100			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

ตารางที่ 3 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10
0.77	0.85	0.79	0.87	0.86	0.82	0.73	0.81	0.84	0.83

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป Mplus โดยใช้คะแนนผลงานสิ่งประดิษฐ์ของกลุ่มตัวอย่างที่วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานีซึ่งเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 จำนวน 91 คนผลงานสิ่งประดิษฐ์จำนวน 43 ชิ้นโดยใช้ผู้ประเมิน 9 คน

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาในงานวิจัยด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป M Plus ผู้วิจัยได้กำหนดอักษรย่อของตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยดังนี้

- X สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ
- X1 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน
- X2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ
- X3 การผสมผสานความรู้และการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X4 การนำความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X5 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาในขั้นตอนการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X6 การตระหนักถึงจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X7 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม
- X8 การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ส่งผลกระทบทางเทคโนโลยีเชิงบวกในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X9 การตระหนักถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์
- X10 การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัยเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของขององค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของขององค์ประกอบสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะ

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับสมรรถนะ
X1 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน	3.34	0.64	มาก
X2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ	3.19	0.72	มาก
X3 การผสมผสานความรู้และการจัดการเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	3.24	0.73	มาก
X4 การนำความคิดสร้างสรรค์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	3.27	0.68	มาก
X5 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาแก้ปัญหาในขั้นตอนการทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	3.18	0.67	มาก
X6 การตระหนักถึงจริยธรรมและความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	3.22	0.72	มาก
X7 การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาทำผลงานสิ่งประดิษฐ์เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม	3.29	0.64	มาก

ตัวแปรที่ศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ สมรรถนะ
X8 การพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ ส่งผลกระทบต่อทางเทคโนโลยีเชิงบวกในการทำผลงาน สิ่งประดิษฐ์	3.25	0.66	มาก
X9 การตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อทำผลงาน สิ่งประดิษฐ์	3.33	0.67	มาก
X10 การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัย เพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์	3.31	0.67	มาก

สมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน (X1) รองลงมาคือการตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X9) และการตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัยเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X10)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา

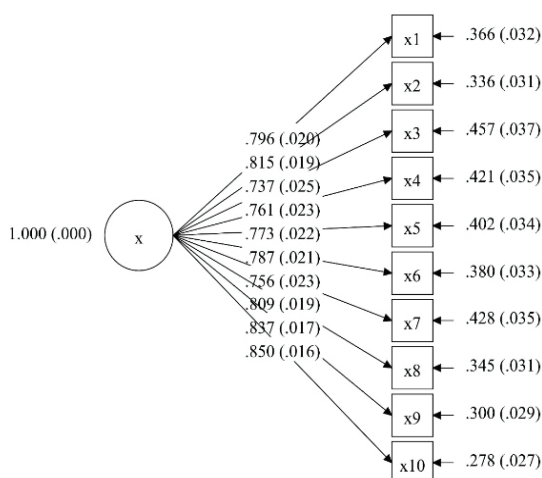
	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9	X10
X1	1									
X2	.748**	1								
X3	.542**	.623**	1							
X4	.618**	.639**	.629**	1						
X5	.582**	.665**	.610**	.602**	1					
X6	.622**	.652**	.655**	.641**	.641**	1				
X7	.611**	.607**	.590**	.562**	.557**	.619**	1			
X8	.604**	.632**	.566**	.616**	.614**	.571**	.622**	1		
X9	.656**	.628**	.566**	.581**	.624**	.621**	.617**	.764**	1	
X10	.675**	.645**	.574**	.608**	.647**	.650**	.640**	.721**	.803**	1

** นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 โดยความสัมพันธ์ภายในกลุ่มของตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ระหว่าง 0.54 – 0.80 ซึ่งถือว่าเป็นความสัมพันธ์ระดับปานกลางถึงระดับสูงของตัวแปรซึ่งอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน จึงสามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีว

ผู้วิจัยวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวในงานวิจัยกับโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) โดยนำตัวแปรที่สังเกตได้ทั้ง 10 ตัวแปรมาตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อมูลเชิงประจักษ์กับทฤษฎีเพื่อตรวจสอบว่าโครงสร้างของโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีว

ตารางที่ 6 สมการโครงสร้างการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีว

ตัวแปรที่สังเกตได้	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	ความแปรผันร่วม (R ²)
X1	0.796	0.020	0.634
X2	0.815	0.019	0.664
X3	0.737	0.025	0.543
X4	0.761	0.023	0.579
X5	0.773	0.022	0.598
X6	0.787	0.021	0.620
X7	0.756	0.023	0.572
X8	0.809	0.019	0.655
X9	0.837	0.017	0.700
X10	0.850	0.016	0.722

Chi-Square = 213.27, df = 35, P = 0.00, CFI= 0.93, TLI = 0.92, RMSEA = 0.11, SRMR = 0.03

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา (X) พบว่า โมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษามีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ส่วนใหญ่เป็นไปตามเกณฑ์ที่ Hu & Bentler (1990) กำหนดค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI) มีค่าเท่ากับ 0.93 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (TLI) มีค่าเท่ากับ 0.92 และดัชนีความแตกต่างระหว่างเมตริกซ์ความแปรปรวนร่วม (SRMR) มีค่าเท่ากับ 0.03 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปร แสดงให้เห็นว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรทุกตัวมีค่าเป็นบวกตั้งแต่ 0.73 ถึง 0.85 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัยเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X10) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 72 รองลงมาคือ การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัยเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X9) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 70 และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ (X2) มีความแปรผันร่วมกับตัวแปรแฝงร้อยละ 66

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาพบว่าโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาเป็นโมเดลเอกมิติสอดคล้องกับแนวคิดของ Schwartz et al (2024) ตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การตรวจสอบความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยวิธีการที่ทันสมัยเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X10) รองลงมาคือการตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อทำผลงานสิ่งประดิษฐ์ (X9) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมืออาชีพ (X2) ตามลำดับ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การประเมินสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก ในปัจจุบันภัยคุกคามจากโลกออนไลน์สร้างความเสียหายให้กับบุคคลและองค์กรอย่างมาก การพัฒนาสิ่งประดิษฐ์จึงต้องให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวอย่างจริงจัง การคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญ (key component) ของสมรรถนะดิจิทัลในปัจจุบัน (Tomczyk, 2019) อย่างไรก็ตาม การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ต้องคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมต่อส่วนรวมด้วยเพื่อปลูกฝังให้นักศึกษาอาชีวศึกษามีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม (Taebi et al., 2014)

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา มีดัชนีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนคือ Chi-Square = 213.27, df = 35, P = 0.00, CFI = 0.93, TLI = 0.92, RMSEA = 0.11, SRMR = 0.03 เมื่อพิจารณาถึงค่าน้ำหนักองค์ประกอบโดยภาพรวมจะพบว่า น้ำหนักองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบของตัวแปรที่สังเกตได้มีค่าใกล้เคียงกัน โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.73 ถึง 0.85 แสดงว่ามีความสำคัญใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กันต์ฤทัย คลังพลและวัชรพร จิโรพันธุ์ (2567, น.88) ได้ศึกษาการพัฒนาองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของสมรรถนะการวัดและประเมินผลของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการวัดและประเมินผลของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครูประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และคุณลักษณะ และ 8 ตัวบ่งชี้ มีความกลมกลืนกับข้อมูล

เชิงประจักษ์โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนคือ Chi-square = 12.90, df = 10, Chi-square/df = 1.29, p-value = 0.22908, RMSEA = 0.038, CFI = 0.998, SRMR = 0.0226, GFI = 0.984, AGFI = 0.943 แต่ละองค์ประกอบหลักมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.820 ถึง 1.000 แต่ละตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบหลักมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.823 ถึง 0.939 และงานวิจัยของ Nattaphol Thanachawengsakul, Ittipa Suwathanpornkul & Orn-uma Charoensuk. (2024, น.123). ได้ศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันรูปแบบการวัดสมรรถนะการเรียนรู้การคิดเชิงคำนวณของนักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏผลการวิจัยพบว่า แบบจำลองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ซึ่งเป็นตัวแปรแฝง และสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีค่าไคสแควร์ ผลการวิจัยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (Chi-square = 47.680, p = 0.112, df = 37, Chi-square/df = 1.288, GFI = 0.970, AGFI = 0.930, CFI = 1.000, SRMR = 0.035, RMSEA = 0.035) ซึ่งตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดนอกจากนี้ ผลการวิจัยสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะเป็นการวัดแบบเอกมิติ จากการศึกษาเกี่ยวกับความเป็นเอกมิติของการวัดที่สอดคล้องในงานวิจัยของ Xinghua Wang, Zhuo Wang, Qiyun Wang, Wenli Chen, Zhongling Pi. (2021) ได้ศึกษาพัฒนาแบบวัดความสามารถด้านดิจิทัลของนักศึกษามหาวิทยาลัย (DC-US) ในการเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผลการวิจัยพบว่าแบบวัด DC-US ฉบับสุดท้ายประกอบด้วยสองส่วนย่อย ได้แก่ ความรู้ทางเทคนิคและทักษะดิจิทัล จำนวน 10 ข้อ และแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องภายในสูง มีความเป็นเอกมิติ และความไม่แปรผันของการวัด แบบประเมินนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความถูกต้องในการทำนายที่แข็งแกร่ง โดยความรู้ทางเทคนิคสามารถทำนายทักษะดิจิทัลได้อย่างแม่นยำกับงานวิจัยของ Duygu Yilmaz Ergül, & Mehmet Fatih Tasar. (2023) ได้ศึกษาการพัฒนาและการตรวจสอบความถูกต้องของมาตรวัดความสามารถด้านดิจิทัลของครู (TDiCoS) ผลการวิจัยพบว่า การสร้างมาตรวัดที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และครอบคลุมสำหรับครูในวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยมาตรฐาน/รายงานนโยบายจากหลายประเทศ มาตรวัด TDiCoS สำหรับวัดการประเมินตนเองของครูและรายงานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในห้องเรียนของครู ซึ่ง TDiCoS ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องในรูปแบบสุดท้าย จำนวน 19 ข้อ และ TDiCoS เป็นแบบเอกมิติและงานวิจัยของ Stephanie Schwarz, et al. (2024) ได้ศึกษามาตรวัดความสามารถด้านดิจิทัล (DCS): แบบประเมินตนเองฉบับย่อสำหรับวัดความสามารถด้านดิจิทัลผลการวิจัยพบว่า การศึกษาตรวจสอบความถูกต้องในของแบบวัด จำนวน 12 ข้อสุดท้าย แสดงให้เห็นถึงหลักฐานในการจำแนกที่สูงและมีความสอดคล้องภายในสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และเครื่องมือนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่สำคัญกับโครงสร้างที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทดสอบความรู้ด้านทักษะดิจิทัล ความชอบในการมีปฏิสัมพันธ์กับเทคโนโลยี และการใช้อุปกรณ์ดิจิทัล ซึ่งบ่งชี้ถึงความถูกต้องเชิงลู่เข้าที่น่าเชื่อถือและจากการประเมินสิ่งประดิษฐ์ซึ่งเป็นการประเมินแบบองค์รวม ผู้ประเมินจึงให้ความสำคัญกับการประเมินสมรรถนะดิจิทัลในด้านต่าง ๆ โกลัเดียวกันไม่ว่าจะเป็น 1) ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (digital technology literacy) 2) การแก้ปัญหาเทคโนโลยีดิจิทัล (digital problem solving) 3) จริยธรรม (ethic) และ 4) ความปลอดภัย (safety) ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิดสมรรถนะดิจิทัลของ Schwartz et al (2024) ด้วยเหตุนี้การเชื่อมโยงผลการวิจัยแสดงถึงความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีที่ศึกษาหรือเสนอผลการค้นพบใหม่แล้วชี้แจงให้เห็นว่าผลการค้นพบดังกล่าวเป็นองค์ความรู้ใหม่อย่างไรโดยการประเมินสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวะจึงควรครอบคลุมทั้ง 4 ด้านที่กล่าวมานี้ซึ่งจะทำให้ทราบสมรรถนะดิจิทัลหลายมิติและสอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์แทบทุกด้านสำหรับยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้โมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งผู้ที่มีความสนใจสามารถนำโมเดลสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาไปใช้เป็นกรอบหรือแนวทางในการพัฒนา หรือติดตามผลจากการเสริมสร้างสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
2. นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนวิชาโครงงานในอาชีวศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
3. ส่งเสริมให้นักศึกษาอาชีวศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาให้มีระดับที่สูงขึ้นไปจนถึงระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษาเฉพาะประเภทวิชาชีพ
2. ควรนำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาเป็นโมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะดิจิทัลของนักศึกษาอาชีวศึกษา
3. ควรศึกษาการทดสอบโมเดลสมรรถนะดิจิทัลในกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษาอาชีวศึกษาที่หลากหลายและกลุ่มใหญ่ขึ้น
4. ควรพัฒนาเครื่องมือวัดสมรรถนะดิจิทัลสำหรับนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษาซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในสถาบันการศึกษาอื่นได้
5. ควรพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลเชิงปฏิบัติในสถาบันการอาชีวศึกษาให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ อภิวัฒน์ คุ่มภัย อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศิลปากร เป็นอย่างสูง คอยชี้แนะ ช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาในการจัดทำบทความวารสารวิจัยฉบับนี้บรรลุดำเนินการตามที่ตั้งใจไว้

ขอขอบพระคุณ ดร. ดำรงค์ สุตวิสัย ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี คณะผู้บริหารทุกท่าน พร้อมด้วยข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่านที่ส่งเสริม สนับสนุนในการทำผลงานดังกล่าวด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณอาจารย์กัมปนาท บุญกัน วิทยาลัยเทคนิคคันทันบุรี อาจารย์นฤกุล อังโสภา วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี และอาจารย์สายชล เซตมี วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง ที่ให้ความช่วยเหลือในการทำผลงานครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณครอบครัว และญาติพี่น้องที่คอยให้กำลังใจ จนบทความวารสารวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ให้ความสนใจ เพื่อนำโมเดลสมรรถนะดิจิทัลไปพัฒนางานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กันต์ฤทัย คลังพลและวัสน์พร จิโรจน์พันธุ์. (2567). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองของสมรรถนะการวัดและประเมินผลของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพครู. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 14(2), 88-103.
- วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี.(2567). *การประกวดผลงานสิ่งประดิษฐ์วิชาโครงการ: รายงานการประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมโครงการประกวดผลงานสิ่งประดิษฐ์วิชาโครงการ*. ปทุมธานี: ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ วิทยาลัยเทคนิคปทุมธานี.
- สุกัญญา พรอมารักษ์. (2568). การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัดสมรรถนะของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหารคน*, 8(5), 239-253.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.(2567). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2567*. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- Alzubaidi, A. (2021). Measuring the level of cyber-security awareness for cybercrime in Saudi Arabia. *Heliyon*, 7(1):e06016. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2021.e06016>
- Anshori, F., Soenarto, Rohmantoro, D. (2023). A Preliminary Study: Analysis of the Digital Competence of Vocational Students on the Island of Lombok. *Proceedings of the 1st UPY International Conference on Education and Social Science (UPINCESS 2022)* (pp.166-173). http://doi.org/10.2991/978-2-494069-39-8_15
- Astuti, M., Arifin, Z., Nurtanto, M., Mutohhar, F. (2022). The maturity levels of the digital technology competence in vocational education. *International Journal of Evaluation and Research in Education (IJERE)*, 11(2):596. <http://doi.org/10.11591/ijere.v11i2.22258>
- Bentler, P.M. (1990). Comparative Fit Indexes in Structural Models. *Psychological Bulletin*, 107(2), 238-46.
- Cabezas-González, M., Casillas-Martín, S., García-Valcárcel Muñoz-Repiso, A. (2023). Theoretical Models Explaining the Level of Digital Competence in Students. *Computers*, 12, 100. <https://doi.org/10.3390/computers12050100>
- Ergül, D. Y., & Tasar, M. F. (2023). Development and Validation of the Teachers' Digital Competence Scale (TDiCoS). *Journal of Learning and Teaching in Digital Age*, 8(1), 148-160.
- Hair, J. F. et al. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall
- Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff Criteria for Fit Indexes in Covariance Structure Analysis: Conventional Criteria versus New Alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6, 1-55. <http://dx.doi.org/10.1080/10705519909540118>
- Huraj, L., Lengyelfalusy, T., Hurajová, A., Lajčin, D. (2023). Measuring Cyber Security Awareness: A Comparison between Computer Science and Media Science Students. *TEM Journal*, 12(2), 623-633.

- Kovalchuk, V., & Soroka, V. (2020). Developing digital competency in future masters of vocational training. *Professional Pedagogies*, 1(20), 96-103.
- Thanachawengsakul, N., Suwathanpornkul, I., & Charoensuk, O. (2024). Confirmatory Factor Analysis of the Computational Thinking Learning Competency Measurement Model of Students in the Bachelor of Education Program in Computer at Rajabhat University. *International Education Studies*, 17(5), 123-134.
- Pedaste, M., Kalmus, V., & Vainonen, K. (2021). Dimensions of digital competence and its assessment in basic school. *Estonian Journal of Education*, 9(2), 212-243.
- Schwarz, S., et al. (2024). Digital Competence Scale (DCS) A Short Self-Assessment Instrument for Measuring Digital Competences. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 19(3), 126-143.
- Taebi, B., Correljé, A., Cuppen, E., Dignum, M., & Pesch, U. (2014). Responsible innovation as an endorsement of public values: the need for interdisciplinary research. *Journal of Responsible Innovation*, 1(1), 118-124. <https://doi.org/10.1080/23299460.2014.882072>
- Tomczyk, L. (2019). Skills in the area of digital safety as a key component of digital literacy among Teachers. *Education and Information Technologies*, 25, 471-486. <https://doi.org/10.1007/s10639-019-09980-6>
- Rozali, M. Z., Go, C. H., Samshul, S. N., Ismail, A., & Zakaria, A. F. (2024). A New Digital Competence Framework for Primary School Design and Technology Teachers. *Journal of Technical Education and Training*, 16(2), 175-185.
- Schwartz, S., Bieg, T., Svecnik, M., Schmölz, M., Geppert, C., & Gerdenitsch, C. (2024). *Nordic Journal of Digital Literacy*, 19(3), 126-143.
- Wang, X., Zhang, R., Wang, Z., & Li, T. (2021). How does digital competence preserve university students' psychological well-being during the pandemic? An investigation from self-determined theory. *Frontiers in Psychology*, 12, Article652594. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.652594>
- Wang, X., Wang, Z., Wang, O., Chen, W., & Pi, Z. (2021). Supporting digitally enhanced learning through measurement in higher education: Development and validation of a university students' digital competence scale. *Journal of Computer Assisted Learning*. 37(4), 1063-1076
- Zervas, I., Stiakakis, E. (2024). Digital skills in vocational education and training: Investigating the impact of Erasmus, digital tools, and educational platforms. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 8(8): 8415. <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i8.8415>

.....

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี

A Proposed Guideline for Online Education Management for Students with Visual Impairments at the Bachelor's Degree Level

พรรณรอง จูติพรวนิช^{1*} หทัยรัตน์ ศรีชัยชนะ²

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Pannarong Titipornwanich^{1*}, Hathairat Srichaichana²

¹Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

²Faculty of Education, Songkhla Rajabhat University

*E-mail Pannarong.ra@skru.ac.th

Received: 26-07-2025

Revised: 14-01-2026

Accepted: 14-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี และ 2) นำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของนักศึกษากลุ่มดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา จำนวน 7 คน ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ 2) การสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นประกอบด้วยข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ที่ไม่รองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอ ขาดอุปกรณ์ช่วยเหลือที่เหมาะสม ขาดการสนับสนุนทางเทคนิค และไม่สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนซึ่งไม่เข้าใจความต้องการเฉพาะของนักศึกษากลุ่มนี้

แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น ได้แก่ การพัฒนาและปรับปรุงแพลตฟอร์มการเรียนรู้ให้สามารถเข้าถึงได้ด้วยโปรแกรมอ่านหน้าจอและสื่อการสอนที่ใช้งานง่าย การจัดอบรมผู้สอนเกี่ยวกับเทคโนโลยีช่วยเหลือและการออกแบบสื่อที่เข้าถึงได้ การจัดทีมสนับสนุนทางเทคนิคเฉพาะทาง และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เช่น การปรับเวลาเรียน การยืดเวลาสอบ และการให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้การเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นเป็นไปอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนออนไลน์, สภาพและปัญหา, แนวทางการจัดการศึกษา, นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น, เทคโนโลยีช่วยเหลือ

Abatract

This study aimed to 1) investigate the current conditions and challenges of online learning management for visually impaired undergraduate students, and 2) propose appropriate guidelines to support their specific learning needs. The participants were seven visually impaired undergraduate students from Songkhla Rajabhat University, enrolled in the first semester and selected through purposive sampling. The research instruments included 1) semi-structured interviews and 2) focus group discussions.

The findings revealed several challenges in online learning management, including inaccessible learning materials incompatible with screen readers, lack of appropriate assistive devices, limited technical support, and insufficient utilization of assistive technologies. Furthermore, ineffective communication between instructors and students reflected a lack of understanding of the unique needs of visually impaired learners.

The proposed guidelines for improving online learning included enhancing and redesigning online learning platforms to support screen readers and provide accessible educational content; offering professional development for instructors in the use of assistive technology and accessible instructional design; establishing specialized technical support teams; and fostering a flexible learning environment-such as extended examination time and personalized academic consultation. These approaches aim to promote equitable, inclusive, and effective learning experiences for students with visual impairments.

Keywords: Online Learning Management, Current Conditions and Problems, Educational Guidelines, Students with Visual Impairments, Assistive Technology

บทนำ

ในยุคที่ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องปรับตัวอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้ในรูปแบบออนไลน์จึงกลายเป็นทางเลือกสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียนในวงกว้าง อย่างไรก็ตาม รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวกลับกลายเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้เรียนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ซึ่งจำเป็นต้องพึ่งพาประสาทสัมผัสอื่นในการรับรู้ข้อมูล ส่งผลให้การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ทั่วไปอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้เรียนกลุ่มนี้ได้อย่างครอบคลุม

นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นจำเป็นต้องได้รับการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเข้าถึงอย่างแท้จริง โดยสื่อการเรียนรู้ควรมีลักษณะที่เหมาะสมกับรูปแบบการรับรู้ที่แตกต่างกัน เช่น สื่อเสียง สื่อสัมผัส หรือสื่อที่สามารถปรับขนาดและโครงสร้างให้เหมาะสมกับการใช้งานผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีเฉพาะด้าน ในขณะที่นักศึกษาทั่วไปสามารถเรียนรู้จากภาพและสื่อดิจิทัลได้โดยตรง นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นมักเผชิญกับอุปสรรคทั้งด้านเนื้อหา ระบบสนับสนุน และสิ่งแวดล้อม เช่น การเข้าถึงข้อมูลที่ไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีช่วยเหลือ การขาดเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในบ้านหรือหอพักที่ไม่เอื้อต่อการเรียนออนไลน์อย่างต่อเนื่อง

ข้อจำกัดเหล่านี้ส่งผลให้นักศึกษาบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่ขาดผู้ดูแลหรือแรงสนับสนุนจากครอบครัว มีความเสี่ยงที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา เนื่องจากไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไม่ได้รับการสนับสนุนหรือการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมตั้งแต่ต้น การหยุดเรียนชั่วคราวอาจนำไปสู่การหลุดออกจากระบบการศึกษาโดยถาวร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียนในระยะยาว

ในระดับอุดมศึกษาไทย แม้มีนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้รวม แต่สัดส่วนผู้เรียนที่มีความพิการรวมถึงผู้บกพร่องทางการเห็นที่เข้าศึกษาอยู่ในระดับต่ำกว่าเมื่อเทียบกับฐานประชากร และยังเผชิญอุปสรรคเชิงโครงสร้างหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยไม่เป็นมิตร ความเข้าใจเรื่องการจัดการเรียนรู้แบบรวมของอาจารย์ และความไม่สอดคล้องของนโยบายในทางปฏิบัติ ซึ่งจำกัด “โอกาสการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง” ของผู้เรียนตาบอด/สายตาสั้นในรั้วมหาวิทยาลัยไทย (Carter, 2015) ข้อมูลภาครัฐล่าสุดยังมีฐานข้อมูล “นักศึกษาปัจจุบันที่มีความพิการ” แยกตามประเภทความพิการ ระดับการศึกษา และสถาบัน แสดงให้เห็นแนวโน้มการเข้าถึงที่ยังต้องได้รับการยกระดับต่อเนื่อง (เช่น ปีการศึกษา 2563-2564) ซึ่งสะท้อนความจำเป็นของมาตรการเชิงนโยบายและระบบสนับสนุนเฉพาะด้านในมหาวิทยาลัยไทย (UNICEF, 2022) ในมิติภูมิภาค โครงการอุดมศึกษาของ International Council for Education of People with Visual Impairment (ICEVI) รายงานว่าการขยายการรับและ “การคงอยู่จนจบการศึกษา” ของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นต้องแก้ทั้งอุปสรรคการเข้าถึง สื่อ/เทคโนโลยี และบริการสนับสนุน มิฉะนั้นจะนำไปสู่ “อัตราหลุดเรียนสูง” ในหลายประเทศเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้ (Singh, 2022) นอกจากนี้ องค์การระหว่างประเทศชี้ว่าช่องว่างข้อมูลด้านความพิการและการศึกษาในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิกยังมีมาก ทำให้การออกแบบนโยบายและติดตามผลจำเป็นต้องลงทุนด้าน “ข้อมูลที่ครอบคลุมและเทียบเคียงได้” ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบสนับสนุนในมหาวิทยาลัย (UNESCO, 2023)

จากบริบทดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี โดยมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยสนับสนุนในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้นักศึกษากลุ่มนี้สามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. **ด้านนโยบาย** ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นข้อมูลกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานที่เข้าถึงได้ รวมถึงการสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือและการเรียนรู้แบบเรียนรวมอย่างเท่าเทียม
2. **ด้านวิชาการ** ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสม สามารถประยุกต์ใช้ในการออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อ และการประเมินผล ตลอดจนต่อยอดสู่การวิจัยหรือนวัตกรรมเพื่อผู้เรียนกลุ่มพิเศษในอนาคต
3. **ด้านสังคม** ช่วยสร้างความตระหนักรู้ต่อศักยภาพของผู้บกพร่องทางการเห็น และส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเสมอภาคและการเรียนรู้สำหรับทุกคนอย่างยั่งยืน

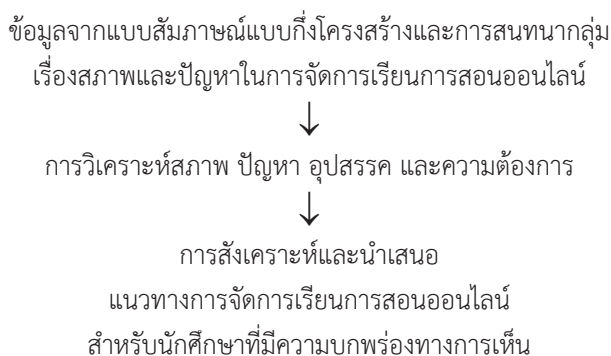
ขอบเขตของการวิจัย

1. **ประเด็นการศึกษา** การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มุ่งศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น โดยใช้ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนในระบบออนไลน์ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. **ประชากรที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566
3. **กลุ่มตัวอย่าง** ประกอบด้วยนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ซึ่งลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 7 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
4. **เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Inclusion Criteria)** เป็นนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น และมีคุณสมบัติตามที่ผู้วิจัยกำหนด โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
5. **รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับกลุ่มตัวอย่าง** กลุ่มตัวอย่างเพิ่มเติม ได้แก่
 - เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ จำนวน 2 คน
 - อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ จำนวน 8 คน
 - ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน ประกอบด้วยตัวแทนจากอาจารย์ผู้สอน อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ โรงเรียนการศึกษาคณาตำบลธรรมสาธกขนาดใหญ่ และสมาคมคนตาบอดจังหวัดสงขลา ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนหรือทำงานร่วมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

6. **เนื้อหาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล** ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

7. **ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย** การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2566 รวมระยะเวลา 3 เดือน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ขออนุญาตผู้เข้าร่วมวิจัยอย่างเป็นทางการ พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และ การใช้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ โดยรักษาความลับและปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดตามหลักจริยธรรมการวิจัย เพื่อคุ้มครองสิทธิ์และความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา เลขที่ HREC 044/2565 ลงวันที่ กุมภาพันธ์ 2566

การกำหนดประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับปริญญาตรี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา รวมถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ภายในมหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย

- นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับปริญญาตรี จำนวน 7 คน จากคณะต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565
- เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ จำนวน 2 คน
- อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 คน
- กลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากอาจารย์ผู้สอน อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาธิตหาดใหญ่ และสมาคมคนตาบอดจังหวัดสงขลา

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอนหรือการทำงานร่วมกับบุคคลที่มีความบกพร่องทางการเห็นมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลผ่าน 2 วิธีหลัก ได้แก่

1. การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามล่วงหน้าและใช้คำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถสะท้อนประสบการณ์จริงอย่างเป็นธรรมชาติ ดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคลกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ และอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลายมุมมองเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ การใช้เทคโนโลยี อุปสรรค และความต้องการจำเป็น

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์สาขาการศึกษาพิเศษ เจ้าหน้าที่สนับสนุนนักศึกษาพิการ และผู้แทนจากองค์กรที่ทำงานกับคนตาบอด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น และสังเคราะห์ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติสำหรับการนำไปใช้จริง

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือวิจัยโดยศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น และแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำมาออกแบบแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากนั้นกำหนดประเด็นคำถามหลักและคำถามขยาย พร้อมจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความเหมาะสม ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 ก่อนปรับปรุงเป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและประเด็นสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูล โดยประสานงานนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์รายบุคคลและจัดการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วยนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ อาจารย์ผู้สอน และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งหมด 27 คน ทั้งนี้ผู้ให้ข้อมูลทุกคนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้บกพร่องทางการเห็นไม่น้อยกว่า 1 ปี การเก็บข้อมูลใช้เวลาประมาณ 30 นาที ต่อการสัมภาษณ์รายบุคคล และราว 1 ชั่วโมง 30 นาทีสำหรับการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยสังเคราะห์สาระสำคัญจากข้อมูลดิบ แล้วจัดหมวดหมู่เนื้อหาเพื่อระบุรูปแบบ ประเด็น และประเด็นหลักที่สะท้อนถึงสภาพและปัญหาที่เกิดขึ้น

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์สาระสำคัญ (Content Analysis) โดยจับประเด็นหลัก สังเคราะห์ความคิดเห็นร่วม และสร้างข้อสรุปจากการอภิปราย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในบทต่อไป

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี

1. สภาพการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยพิจารณาจากประเด็นต่อไปนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์โดยใช้ Google Classroom หรือโปรแกรมอื่น ๆ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษากลุ่มนี้มีกีดกันการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือช่วยเหลือในการเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ โดยมีการใช้แพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Google Classroom, Zoom และ Google Meet ซึ่งแพลตฟอร์มเหล่านี้สามารถปรับแต่งการแสดงผลให้เหมาะสมกับผู้ใช้ที่มีความบกพร่องทางการเห็นได้ดังนี้

การปรับขนาดตัวอักษร ผู้ใช้สามารถปรับขนาดตัวอักษรให้ใหญ่ขึ้นหรือเล็กลงตามความต้องการ เพื่อช่วยให้การอ่านข้อมูลและการเข้าถึงเนื้อหาสะดวกยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสำหรับผู้ที่มีปัญหาด้านการมองเห็นในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง

การเปลี่ยนสีพื้นหลัง แพลตฟอร์มส่วนใหญ่อนุญาตให้ผู้ใช้เปลี่ยนสีพื้นหลังของหน้าจอ เช่น เลือกพื้นหลังสีเข้มหรือสีอ่อน เพื่อเพิ่มความคมชัดของข้อความและช่วยให้นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นสามารถมองเห็นเนื้อหาได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีฟังก์ชันในการช่วยปรับแต่งดังกล่าว แต่การใช้งานจริงยังคงมีข้อจำกัดในด้าน การรองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) และความสะดวกในการนำทางภายในแพลตฟอร์ม ซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเข้าถึงเนื้อหาสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น

1.2 ด้านการวัดผลและประเมินผล (การสอบ)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบว่า การจัดการสอบออนไลน์จำเป็นต้องคำนึงถึงการเข้าถึงที่เท่าเทียมและความยุติธรรมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยมีแนวปฏิบัติที่สำคัญดังนี้

การใช้ซอฟต์แวร์ที่รองรับการเข้าถึงนักศึกษาจำเป็นต้องใช้โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) เช่น JAWS, NVDA หรือ Voice Over เพื่อช่วยในการอ่านเนื้อหาบนหน้าจอ นอกจากนี้ นักศึกษาที่มีสายตาเลือนรางยังสามารถใช้โปรแกรมขยายหน้าจอ (Screen Magnifier) เพื่อช่วยให้มองเห็นได้ชัดเจนขึ้น

การจัดเตรียมข้อสอบให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ ข้อสอบควรอยู่ในรูปแบบไฟล์ที่สามารถรองรับการทำงานของโปรแกรมอ่านหน้าจอ เช่น Microsoft Word หรือ PDF ที่รองรับการเข้าถึง รวมทั้งมีการใช้ข้อความอธิบายภาพ (alt text) แทนภาพประกอบ เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ครบถ้วน

การใช้เสียงในการสอบอาจมีการบันทึกเสียงข้อสอบล่วงหน้า หรือใช้โปรแกรมแปลงข้อความเป็นเสียง (Text-to-Speech) เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนที่ไม่สามารถอ่านข้อความบนหน้าจอได้

1.3 ด้านบริการเพื่อการเรียนรู้และการสอบหรือทำแบบฝึกหัด

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นยังประสบปัญหาในการเรียนรู้และการสอบ เนื่องจากขาดการสนับสนุนทางเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยประเด็นที่สำคัญได้แก่

การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และการสอบควรมีการจัดสถานที่ให้มีแสงสว่างเพียงพอ ปราศจากเสียงรบกวน และเป็นพื้นที่ที่นักศึกษารู้สึกปลอดภัยและสามารถจดจ่อได้อย่างเต็มที่

การขยายเวลาในการเรียนรู้และการสอบเนื่องจากการใช้งานโปรแกรมอ่านหน้าจอและเครื่องมือช่วยเหลือต่าง ๆ ต้องใช้เวลามากกว่าปกติ จึงควรมีการจัดเวลาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับความสามารถของนักศึกษาแต่ละคน

การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี นักศึกษาควรได้รับอุปกรณ์ที่เหมาะสม เช่น คอมพิวเตอร์ที่ติดตั้งโปรแกรมสำหรับผู้มีความบกพร่องทางการเห็น แป้นพิมพ์เบรลล์ (Braille Keyboard) และการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการเรียนออนไลน์หรือการสอบ

2. ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ในประเด็นต่อไปนี้

2.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษามีความบกพร่องทางการเห็น พบว่า ปัญหาหลักในด้านการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่

การเข้าถึงเนื้อหาและสื่อการสอนเนื้อหาบางส่วนไม่รองรับการใช้งานร่วมกับโปรแกรมอ่านหน้าจอหรือเครื่องมือช่วยเหลืออื่น ๆ โดยเฉพาะกรณีที่ใช้ภาพ วิดีโอ หรือสื่อที่ไม่สามารถแปลงเป็นข้อความหรือเสียงได้

การใช้งานแพลตฟอร์มการเรียนการสอนแพลตฟอร์มบางระบบไม่สามารถทำงานร่วมกับโปรแกรมอ่านหน้าจอได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าถึงบทเรียนได้อย่างราบรื่น

2.2 ด้านการวัดผลและประเมินผล (การสอบ)

ผลการวิเคราะห์พบว่า นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นประสบปัญหา ดังนี้

การเข้าถึงเทคโนโลยีนักศึกษาบางคนประสบความยากลำบากในการใช้งานอุปกรณ์สำหรับการสอบ เช่น คอมพิวเตอร์หรืออุปกรณ์ที่ต้องใช้การควบคุมแป้นพิมพ์หรือหน้าจอแบบละเอียด การเข้าถึงสื่อการสอนที่เตรียมตัวก่อนสอบเนื้อหาบางส่วนยังไม่รองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอ หรืออยู่ในรูปแบบที่ไม่สามารถแปลงเป็นเสียงหรือข้อความได้ เช่น ภาพ วิดีโอ ข้อจำกัดของแพลตฟอร์มออนไลน์ แพลตฟอร์มบางแห่งไม่รองรับการทำงานร่วมกับโปรแกรมช่วยเหลือ ทำให้กระบวนการประเมินผลไม่เอื้อต่อการเข้าถึงของนักศึกษากลุ่มนี้

2.3 ด้านบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการสัมภาษณ์ พบปัญหาสำคัญในด้านบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ การขาดแคลนซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นบางคนไม่มีอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น โปรแกรมอ่านหน้าจอ เครื่องพิมพ์เบรลล์ หรือแป้นพิมพ์เบรลล์

การขาดการสนับสนุนทางเทคนิคเฉพาะทางนักศึกษาประสบปัญหาในการติดตั้งและใช้งานซอฟต์แวร์ช่วยเหลือ เนื่องจากไม่มีเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคอย่างเพียงพอ

การเข้าถึงเนื้อหาออนไลน์ที่ไม่สอดคล้อง สื่อการเรียนการสอนและเอกสารประกอบการเรียนหลายรายการไม่ได้จัดทำในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้สำหรับผู้มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น ไม่มีไฟล์เสียง หรือไม่มีคำอธิบายประกอบภาพ

3. แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น พบแนวทางและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ ดังนี้

3.1 การเข้าถึงเนื้อหาและสื่อการสอนควรจัดทำเนื้อหาการเรียนในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ เช่น ไฟล์เสียง ไฟล์เอกสารที่รองรับการใช้งานกับโปรแกรมอ่านหน้าจอ และการใช้ข้อความอธิบายภาพ (alt text) สำหรับเนื้อหาที่มีภาพประกอบ นอกจากนี้อาจใช้โปรแกรมแปลงข้อความเป็นเสียง (Text-to-Speech) เพื่อช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ผ่านการฟังได้

3.2 การเลือกใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนควรเลือกใช้แพลตฟอร์มที่มีคุณสมบัติในการรองรับผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น Moodle หรือ Canvas ซึ่งมีฟีเจอร์ที่สามารถทำงานร่วมกับโปรแกรมช่วยเหลือต่างๆ ได้ดี

3.3 การจัดทำคู่มือการใช้งานควรจัดทำคู่มือการใช้งานและการนำทางแพลตฟอร์มในรูปแบบที่นักศึกษาสามารถเข้าถึงได้ เช่น คู่มือเสียง หรือคู่มือดิจิทัลที่รองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอ

3.4 การประเมินผลการเรียนรู้ควรออกแบบข้อสอบและแบบฝึกหัดให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าถึงได้ เช่น ข้อสอบที่สามารถใช้โปรแกรมอ่านหน้าจอได้ ข้อสอบเสียง หรือการให้เวลาเพิ่มเติมในการทำข้อสอบ เพื่อรองรับความแตกต่างในการเข้าถึงเนื้อหา

3.5 การสื่อสารและการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนควรใช้แพลตฟอร์มที่สนับสนุนการใช้งานของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น Zoom ที่รองรับการใช้งานร่วมกับโปรแกรมอ่านหน้าจอ รวมถึงการใช้เครื่องมือช่วยในการสื่อสาร เช่น โปรแกรมแปลงข้อความเป็นเสียง เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มได้อย่างเท่าเทียม

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับปริญญาตรี

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มกับอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น อาจารย์สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ เจ้าหน้าที่หน่วยบริการสนับสนุนนักศึกษาพิการ ตัวแทนจากโรงเรียนการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สากลหาใหญ่ และตัวแทนจากสมาคมคนตาบอดจังหวัดสงขลา พบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นจำเป็นต้องมีการปรับรูปแบบและกลยุทธ์ในการดำเนินการให้เหมาะสมเพื่อให้แน่ใจว่านักศึกษาสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างแท้จริง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าแนวทางในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมควรประกอบด้วย

1.1 การปรับปรุงเนื้อหาและสื่อการสอนควรจัดทำเอกสารการเรียนรู้ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ เช่น ไฟล์ PDF ที่รองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอ, ไฟล์ Word หรือไฟล์เสียง ควรเพิ่มข้อความอธิบายภาพ (Alt Text) ในเอกสาร เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ครบถ้วน และจัดให้มีวิดีโอการสอนพร้อมคำบรรยายเสียง เพื่อให้นักศึกษาสามารถรับชมและฟังซ้ำได้ตามความต้องการ

1.2 การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาควรมีการแนะนำเทคโนโลยีและเครื่องมือที่จะใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ รวมทั้งจัดให้มีแหล่งช่วยเหลือและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้งาน เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและเป็นอิสระมากขึ้น

1.3 การปรับเนื้อหาสำหรับการเรียนออนไลน์ปรับเนื้อหาให้เหมาะสมกับรูปแบบออนไลน์ เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดียอย่างวิดีโอ ภาพ แผนภาพ และข้อความอธิบายอย่างเป็นระบบ รวมถึงเลือกใช้แพลตฟอร์มที่รองรับผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น Moodle, Canvas และควรปรับเว็บไซต์หรือระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานการเข้าถึง เช่น WCAG (Web Content Accessibility Guidelines)

1.4 การสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการใช้งานควรมีระบบให้คำปรึกษาและสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรที่เข้าใจบริบทของนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นทั้งในด้านการใช้โปรแกรมและอุปกรณ์ช่วยเหลือ

1.5 การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เป็นมิตรสนับสนุนให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักศึกษา ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น กลุ่มเรียนออนไลน์ หรือชุมชนการเรียนรู้เสมือน เพื่อส่งเสริมความร่วมมือและลดความโดดเดี่ยวทางการเรียน

1.6 การประเมินแบบครอบคลุม (Inclusive Assessment) ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและยืดหยุ่น เช่น แบบทดสอบออนไลน์ที่สามารถอ่านได้ด้วยโปรแกรมอ่านหน้าจอ การประเมินผ่านงานโครงการ การนำเสนอแบบเสียง หรือแบบบรรยาย เพื่อให้การประเมินสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. ด้านการวัดผลและประเมินผล

แนวทางในการวัดผลและประเมินผลสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในบริบทของการเรียนการสอนออนไลน์ ควรใช้วิธีการที่หลากหลายและยืดหยุ่น เพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการประเมินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยการวัดผลและประเมินผลควรดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการจัดการเรียนการสอน เช่น การสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การส่งใบงาน หรือชิ้นงานประกอบการเรียน ทั้งนี้ควรผสมผสานกับการทดสอบในรูปแบบต่าง ๆ อย่างสมดุล

สำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ ควรออกแบบข้อสอบและแบบฝึกหัดให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าถึงได้ เช่น การใช้โปรแกรมอ่านหน้าจอ (Screen Reader) ระหว่างการสอบ การจัดทำข้อสอบในรูปแบบเสียง และการจัดสรรเวลาเพิ่มเติมให้นักศึกษาใช้ในการสอบ เพื่อชดเชยเวลาที่ต้องใช้กับเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือเฉพาะทาง

3. ด้านบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก

แนวทางการบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรเน้นการจัดเตรียมสื่อการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อส่งเสริมศักยภาพและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น การใช้สื่อที่หลากหลายจะช่วยลดความน่าเบื่อในกระบวนการเรียนรู้ และกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การนำกิจกรรมหรือเกมการเรียนรู้มาใช้ควบคู่กับบทเรียนออนไลน์สามารถช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน และยังเป็นอีกหนึ่งวิธีในการประเมินผลการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์ โดยผู้สอนสามารถใช้เกมเป็นเครื่องมือแทนแบบฝึกหัดในการเก็บคะแนนได้

ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีอุปกรณ์สนับสนุนที่จำเป็นอย่างทั่วถึง เช่น เครื่องช่วยอ่านสำหรับอ่านเนื้อหาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียนหรือทบทวนบทเรียน เครื่องเขียนอักษรเบรลล์ชนิดพกพาสำหรับจดบันทึกและทำแบบฝึกหัด รวมทั้งควรมีการจัดการเรียนการสอนเสริมอย่างเหมาะสม เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับระบบการเรียนการสอนออนไลน์อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

แนวทางการจัดการศึกษาในระบบออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี

ผลการศึกษา พบว่า การจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นมีการใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือช่วยเหลือในการเรียนรู้ เช่น โปรแกรมอ่านหน้าจอ (JAWS, NVDA, VoiceOver) โปรแกรมขยายหน้าจอ (Screen Magnifier) และแพลตฟอร์มการเรียนรู้อย่าง Google Classroom, Zoom, และ Google Meet ที่สามารถปรับขนาดตัวอักษรและสีพื้นหลังได้ตามความต้องการของผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้บางประเภท เช่น ภาพ วิดีโอ หรือเอกสารที่ไม่รองรับการอ่านด้วยโปรแกรมช่วยเหลือ รวมทั้งปัญหาการขาดทรัพยากร อุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเหลือ และการสนับสนุนทางเทคนิคที่เพียงพอ นอกจากนี้ ปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนที่ขาดความเข้าใจในความต้องการเฉพาะของนักศึกษากลุ่มนี้ ยังเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพของการเรียนรู้

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นระดับปริญญาตรี

แนวทางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรมุ่งเน้นการพัฒนาในสามด้านหลัก ได้แก่

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรออกแบบสื่อการเรียนรู้ให้รองรับการเข้าถึงได้จริง เช่น เอกสารดิจิทัลที่ใช้ร่วมกับโปรแกรมอ่านหน้าจอ ไฟล์เสียง หรือวิดีโอพร้อมคำบรรยายเสียง (Audio Description) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระและต่อเนื่อง

2. ด้านการวัดผลและประเมินผล ควรใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและยืดหยุ่น เช่น การใช้ข้อสอบเสียงแบบทดสอบออนไลน์ที่เข้าถึงได้ หรือการประเมินจากชิ้นงานและการมีส่วนร่วม พร้อมจัดเวลาเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน

3. ด้านบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีระบบสนับสนุนทางเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ เช่น เครื่องช่วยอ่านเอกสาร เครื่องพิมพ์หรือแป้นพิมพ์อักษรเบรลล์ ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเข้าถึงและมีความยืดหยุ่น ทั้งยังควรส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมออนไลน์ที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและลดความโดดเดี่ยวในการเรียนรู้

โดยสรุป การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น ควรยึดหลัก “การเข้าถึงได้ (Accessibility)” “ความเท่าเทียม (Equity)” และ “การมีส่วนร่วม (Inclusion)” เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพในระบบอุดมศึกษา

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนว่านักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นยังเผชิญข้อจำกัดหลายด้านในการเรียนออนไลน์ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิด “การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All)” และ “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Inclusive Learning)” ของ UNESCO (2023)

ด้านการเข้าถึงสื่อการเรียนรู้ สื่อออนไลน์จำนวนมากยังไม่รองรับโปรแกรมอ่านหน้าจอและขาดเทคโนโลยีช่วยเหลือ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างเต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2546) และดารณี อุทัยรัตนกิจ (2538) ที่ชี้ว่าความไม่เท่าเทียมด้านสื่อเป็นอุปสรรคสำคัญของผู้พิการทางการเห็น รวมถึงรายงานของ ICEVI (2023) ที่ระบุว่า การออกแบบสื่อที่ไม่เข้าถึงได้เป็นปัจจัยสำคัญของการหลุดจากระบบอุดมศึกษา

ด้านการสนับสนุนทางเทคนิคและการสื่อสาร ขาดบุคลากรที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีเพื่อผู้พิการ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างเพียงพอ สอดคล้องกับทวี เชื้อสุวรรณทวี (2551) และอาภรณ์ ใจเที่ยง (2553) ที่ย้ำว่าความเข้าใจของครูเกี่ยวกับความแตกต่างของผู้เรียนมีผลต่อคุณภาพการสอนอย่างมาก

ด้านการจัดการเรียนรู้และการประเมินผล ข้อเสนอแนะในการออกแบบการเรียนรู้ควรมีความยืดหยุ่น เช่น การเพิ่มเวลาในการสอบหรือใช้ข้อสอบเสียง ซึ่งสอดคล้องกับกรอบแนวคิด UDL ของ CAST (2018) ที่มุ่งสร้างการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้สำหรับผู้เรียนทุกคน และสนับสนุนแนวคิดของเยาวิดี วิบูลย์ศรี (2544) ที่เสนอว่าการประเมินผลควรสะท้อนศักยภาพตามความแตกต่างของผู้เรียน

ด้านบริการสนับสนุนและสิ่งอำนวยความสะดวก การขาดทรัพยากรเฉพาะทาง เช่น ทีมเทคนิคหรืออุปกรณ์เทคโนโลยีช่วยเหลือ เป็นอุปสรรคสำคัญต่อความต่อเนื่องของการศึกษา สอดคล้องกับสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ (2552) ที่เน้นความจำเป็นของระบบสนับสนุนครบวงจรในสถาบันอุดมศึกษา

ผลการวิจัยชี้ว่าการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นต้องอาศัยความร่วมมือทั้งด้านสื่อ เทคโนโลยี บุคลากร และระบบสนับสนุน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการของ Inclusive Education และยกระดับความเสมอภาคทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น รวมทั้งแนวทางในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต โดยสามารถจำแนกข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. **ด้านนโยบาย** ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายสำหรับสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น เช่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้าถึงได้ (Accessible Infrastructure) การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนอุปกรณ์ช่วยเหลือการเรียนรู้ (Assistive Technology) และการกำหนดนโยบายการเรียนรวมในระดับอุดมศึกษา เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. **ด้านวิชาการ** ข้อค้นพบจากการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่เหมาะสมกับนักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็น และสามารถขยายผลไปสู่การจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ เช่น ความบกพร่องทางการได้ยิน การเคลื่อนไหว หรือการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลทางวิชาการเพื่อพัฒนางานวิจัยต่อยอดในอนาคต เช่น การออกแบบนวัตกรรมการเรียนรู้ดิจิทัล การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือการพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ

3. **ด้านสังคม** ผลการวิจัยมีประโยชน์ในการสร้างความตระหนักรู้แก่สังคมเกี่ยวกับสิทธิทางการศึกษาและศักยภาพของผู้ที่มีความบกพร่องทางการเห็น ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า และให้โอกาสอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ ยังช่วยผลักดันให้ภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชน มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (Education for All) อย่างแท้จริง

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี อันเป็นผลมาจากความร่วมมือและการสนับสนุนจากหลายภาคส่วน คณะผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างยิ่งต่อ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยสำหรับการดำเนินงานในครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างดียิ่งตลอดกระบวนการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รักธิญา หยตย์อัย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิตาริน จุลวรรณ ที่ได้กรุณาตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือวิจัย และให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณอย่างจริงใจต่อ นักศึกษาที่มีความบกพร่องทางการเห็นในระดับปริญญาตรี ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างเต็มกำลัง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัยนี้สามารถดำเนินการได้อย่างสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยขออุทิศผลแห่งความสำเร็จนี้แด่ คณาจารย์ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ อันเป็นรากฐานที่มั่นคงในการพัฒนางานวิจัย ตลอดจนขอแสดงความกตัญญูตเวทิตาแด่ บิดามารดาและผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนอันเปี่ยมคุณค่าตลอดมา

สำหรับข้อบกพร่องใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในงานวิจัยฉบับนี้ คณะผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความเคารพ และยินดีน้อมรับคำแนะนำเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงงานวิจัยในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิดานันท์ มลิทอง. (2546). *เทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือวิชาการ.
- ดารณี อุทัยรัตนกิจ. (2538). *การศึกษาสำหรับคนพิการไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทวี เชื้อสุวรรณทวิ. (2551). *การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: องค์การสวัสดิการสังคม.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2544). *การประเมินโครงการ: แนวคิดและแนวปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ. (2552). *รายงานสรุปสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- Carter, E. W. (2015). *Supporting students with disabilities in higher education: A review of challenges and approaches*. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 28(3), 265-285.
- CAST. (2018). *Universal Design for Learning guidelines version 2.2*. Wakefield, MA: Author.
- International Council for Education of People with Visual Impairment. (2023). *Higher Education Project Annual Report 2023*.
- Singh, R. (2022). *Higher Education for Students with Visual Impairment in the Asia-Pacific Region : Barriers, Support Systems, and Policy Directions*. International Council for Education of People with Visual Impairment (ICEVI).
- UNESCO. (2023). *Revised guidelines on the inclusion of learners in open and distance Learning (ODL)*. Paris: UNESCO.

.....

การศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ Study of the effects of using animation media for self-directed Learning

ชุมพล จันทรฉลอง¹ อมีนา ฉายสุวรรณ² และนัตยา รุ่มสมัค³

^{1,2}หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอินจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Choompon Janchalong¹ Ameena Chaysuwan² and Nattaya Ruamsamak³

^{1,2}Information Technology Program Faculty of Science and Technology

Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

³Non-formal and Informal Education Center, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

e-mail: ameena@vru.ac.th

Received: 25-09-2025

Revised: 11-12-2025

Accepted: 19-01-2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษเพื่อประเมินคุณภาพและประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับสลากได้นักเรียนระดับประถมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2) แบบประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน และ 3) แบบประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างสถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติการทดสอบแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent)

ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินคุณภาพสื่อเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญ มีคุณภาพโดยรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเป็น 4.57 ซึ่งระดับคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและผลการประเมินการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน พบว่า ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.63 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.74 โดยคิดเป็นร้อยละ 83.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

คำสำคัญ: การเรียนรู้ด้วยตนเองสื่อแอนิเมชันคำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ

Abstract

This research aimed to study the effect of using self-directed learning animated media on English fruit vocabulary. The purpose of this study was to evaluate the quality and the learning outcomes of the sample group towards the self-directed learning animated media on English fruit vocabulary. The sample group used in this research was 35 primary school students from the Non-Formal and Informal Education Center, Bang Pa-in District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The research instruments consisted of 1) self-directed learning animated media on English fruit vocabulary created by the researcher; 2) the animation media quality assessment form; and 3) the sample group learning outcome assessment form.

The research statistics used included means ($\bar{X}$), standard deviations (S.D.), and dependent samples t-tests. The research results showed that the self-directed learning media on English fruit vocabulary received a very good overall quality rating from the expert evaluators. Across the three evaluation areas, the overall average is 4.57, indicating a very high level of quality. The results of the evaluation of the sample group's learning towards the animation media found that the sample group's pre-study average score was 11.63 and the post-study average score was 16.74, representing 83.71%, higher than the specified criteria of 80%, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Self-Directed Learning, Animation media, English fruit vocabulary multimedia

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้นและมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ภาษาต่างประเทศที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ซึ่งกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ภาษาอังกฤษ ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่น ๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นแนวทางการเรียนรู้หนึ่งที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพปัจจุบัน และเป็นแนวคิดที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสมาชิกในสังคมสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ที่ทำให้บุคคลมีการริเริ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเป้าหมายในการเรียนรู้ที่แน่นอน มีความรับผิดชอบในชีวิตของตนเอง ไม่พึ่งคนอื่นมีแรงจูงใจ ทำให้ผู้เรียน เป็นบุคคล

ที่ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต เรียนรู้วิธีเรียน สามารถเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้มากกว่าการเรียนรู้ที่มีครูบอกรู้ให้เพียงอย่างเดียวการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลักการทางการศึกษาซึ่งได้รับความสนใจมากขึ้นโดยลำดับในทุกองค์กร การศึกษา เพราะเป็นแนวทางหนึ่งที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในอันที่จะหล่อหลอมผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตามที่มุ่งหวังไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นหลักการทางการศึกษาที่มีแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanism) ซึ่งเชื่อว่า มนุษย์ทุกคนมีธรรมชาติเป็นคนดี มีเสรีภาพและความเป็นตนเองมีความเป็นปัจเจกชน มีศักยภาพ และการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความเป็นจริงในสิ่งที่ตนสามารถเป็นได้ มีการเรียนรู้มีความรับผิดชอบและความรับผิดชอบนั้น การที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้นับว่าเป็นคุณลักษณะที่ดีที่สุด ซึ่งมีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน ผู้เรียนควรจะมีคุณลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิตยอมรับในศักยภาพของผู้เรียนว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เพื่อที่ตนเองสามารถที่ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างมีความสุข(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

“แอนิเมชัน” หมายถึง การทำภาพเคลื่อนไหว หรือการทำให้เคลื่อนไหว หรือภาพเคลื่อนไหว กรรมวิธีในการผลิตแอนิเมชันใช้รูปแบบเดียวกับการผลิตภาพยนตร์ คือ การใช้ทฤษฎีภาพติดตา ตามธรรมชาติของสายตามนุษย์นั้น เมื่อมองภาพภาพหนึ่งแล้ว สมองก็จะยังคงเรียนรู้ต่อภาพภาพนั้นในช่วงเสี้ยวระยะเวลาหนึ่ง และเมื่อภาพก่อนหน้าถูกแทนที่ด้วยภาพอีกภาพหนึ่ง สมองก็จะเกิดการเชื่อมต่อระหว่างภาพ 2 ภาพขึ้นดังนั้น เมื่อเปลี่ยนภาพหนึ่งจำนวนหนึ่ง ด้วยความเร็วที่เหมาะสม มนุษย์ก็จะเห็นภาพนิ่งเหล่านั้น เป็นภาพเคลื่อนไหว โดยอัตราเร็วในการทำภาพนิ่งเคลื่อนไหวได้อยู่ที่ 14 ภาพต่อ 1 วินาที หรือเร็วกว่าซึ่งปัจจุบันจะใช้อัตราเร็วที่ 24 ภาพต่อ 1 วินาที อันเป็นอัตราเร็วมาตรฐานที่ใช้ในการผลิตภาพยนตร์โดยทั่วไป และอัตราเร็วที่ 25 ภาพต่อ 1 วินาที แอนิเมชันเป็นศิลปะอีกแขนงหนึ่งที่ผู้ผลิตหรือศิลปินสร้างขึ้น เพื่อเลียนแบบโลกความเป็นจริง หลาย ๆ ครั้ง งานแอนิเมชันก็ถูกกล่าวอ้างให้เป็นงานที่สะท้อนความเป็นตัวตนของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง สังคม และค่านิยม จึงทำให้ศาสตร์แขนงนี้ได้รับความสนใจและสืบทอดกันต่อ ๆ มาจนถึงปัจจุบัน (สนั่นสระแก้ว และปรัชญา เฉลิมวัฒน์, 2554)

จากงานวิจัยเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่า นักเรียนที่มีการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมากประสิทธิภาพของรูปภาพมัลติมีเดียที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 61.98/82.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (สุริยะ ประทุมรัตน์, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ โดยมีภาพและเสียงประกอบการเคลื่อนไหวในเรื่องของการสนทนาคำศัพท์ภาษาอังกฤษ การอ่านออกเสียงการสะกดคำ และความหมายของคำศัพท์ที่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลาสามารถนำมาเสริมการเรียนรู้ทั้งภายในและนอกห้องเรียนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ
2. เพื่อประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ
3. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับสลากซึ่งจับสลากได้นักเรียนระดับประถมศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 35 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษมีเนื้อหาเกี่ยวกับคำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษจำนวนทั้งหมด 20 คำ จากหนังสือภาษาอังกฤษพื้นฐานระดับประถมศึกษา การนำเสนอประมาณ 3 นาที โดยผ่านตัวละครประกอบการเคลื่อนไหวตลอดทั้งเรื่อง พร้อมคำบรรยาย เสียงประกอบและการออกเสียงแสดงตัวอักษรภาษาอังกฤษประกอบคำศัพท์ และอ่านออกเสียงพร้อมคำแปลภาษาไทย

2.2 แบบประเมินคุณภาพสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ โดยแบ่งหัวข้อการประเมินออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบภาพและเสียง และด้านเทคนิคและวิธีการนำเสนอ

2.3 แบบประเมินผลการเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ เป็นแบบทดสอบที่มีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนชุดเดียวกัน

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

3.1 การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้แบ่งการพัฒนาเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์และออกแบบ การพัฒนาและทดลองใช้ การประเมินผล ดังนี้

3.3.1 การวิเคราะห์และการออกแบบ เป็นขั้นตอนการศึกษาวิธีการสอนและการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน ซึ่งพบว่าสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบของแอนิเมชัน ไม่มีเพื่อการสนับสนุนการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลในขั้นตอนการวิเคราะห์มาทำการออกแบบส่วนประกอบของสื่อแอนิเมชัน ได้แก่ การออกแบบเนื้อเรื่อง การออกแบบตัวละคร การออกแบบฉาก การออกแบบการเคลื่อนไหวการจัดวางเนื้อหา รูปภาพและออกแบบสตอรี่บอร์ด ซึ่งสื่อแอนิเมชัน โดยมีตัวละครหลักเป็นครูและนักเรียนสร้างสถานการณ์จำลองท้องที่ตลาดเพื่อสื่อสารคำศัพท์ผลไม้เป็นภาษาอังกฤษ

3.3.2 การพัฒนาและทดลองใช้ ผู้วิจัยได้เลือกโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับการพัฒนาสื่อแอนิเมชัน โดยดำเนินการตามขั้นตอนของการสร้างงานแอนิเมชัน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการผลิต ขั้นตอนการผลิต และขั้นตอนหลังการผลิต ซึ่งในแต่ละขั้นตอนดำเนินการตามสตอรี่บอร์ดที่ออกแบบไว้ เมื่อพัฒนาเสร็จแล้วจึงนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของสื่อโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีแอนิเมชันและแอนิเมชัน ทำการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน หลังจากนั้นผู้วิจัยนำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้วจึงนำไปทดลองกับกลุ่มทดลอง

3.3.3 การประเมินผล ผู้วิจัยได้นำสื่อแอนิเมชันที่ผ่านการประเมินผลและปรับแก้เรียบร้อยแล้วไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำผลที่ได้จากการทดลองมาสรุปผลหาค่าทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยต่อไป

3.1 การประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยเลือกใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล คือค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทำการแปลความหมาย โดยค่าเฉลี่ยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้ (ชัยวิชิต เขียวชนะ, 2562)

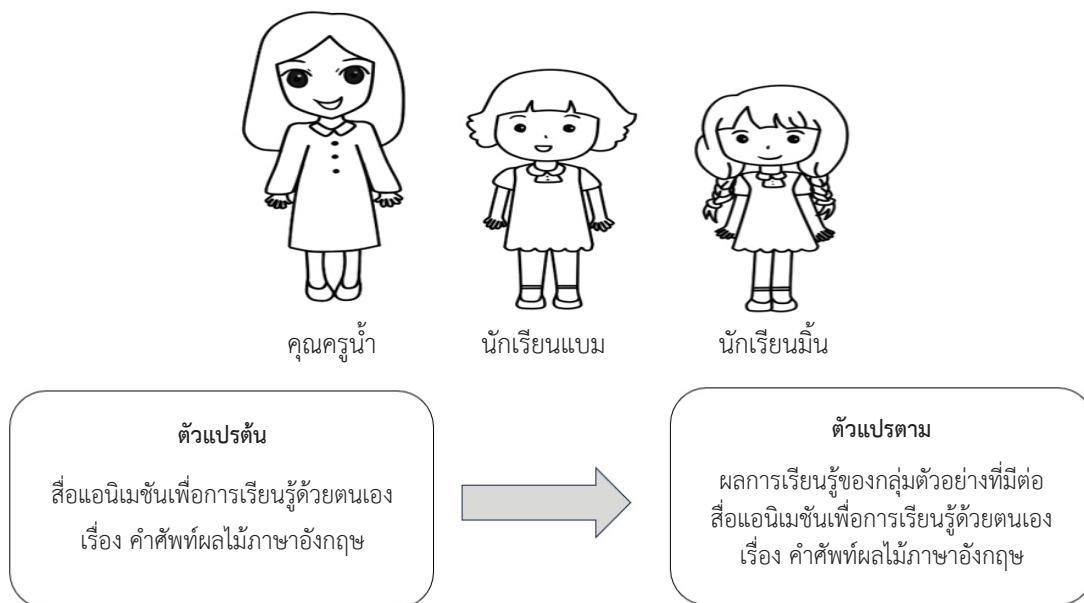
ระดับคะแนน 5	ค่าเฉลี่ย 4.50- 5.00	หมายถึง ระดับดีมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	ค่าเฉลี่ย 3.50- 4.59	หมายถึง ระดับดี
ระดับคะแนน 3	ค่าเฉลี่ย 2.50- 3.49	หมายถึง ระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 2	ค่าเฉลี่ย 1.50- 2.49	หมายถึง ระดับน้อย
ระดับคะแนน 1	ค่าเฉลี่ย 1.00- 1.49	หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยนำสื่อแอนิเมชันที่พัฒนาเสร็จเรียบร้อยแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีแอนิเมชันหรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อย 5 ปี ทำการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการออกแบบภาพและเสียง และ 3) ด้านเทคนิคและวิธีการนำเสนอ นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3.2 การประเมินผลการเรียนรู้ ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบที่ดี รวมทั้งศึกษาวัดคุณสมบัติการเรียนรู้ของเนื้อหา เพื่อพิจารณาแบบทดสอบให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ แล้วทำการหาคุณภาพของแบบทดสอบ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (ค่า IOC) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05 ถึง 1.00 ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งได้แบบทดสอบมีคุณภาพด้านความตรงกับเนื้อหาทุกข้อ โดยผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบไว้จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบต่อไป

กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการศึกษาในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

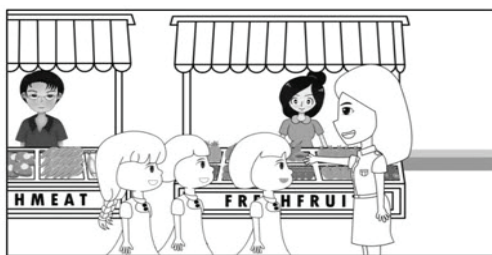
วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนางานวิจัยเรื่องนี้ ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ คือ สื่อแอนิเมชัน เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษแบบประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน โดยผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินผลการเรียนรู้ของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ดำเนินการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษตามขั้นตอนการพัฒนางานแอนิเมชัน ซึ่งประกอบด้วยหลัก 3P ได้แก่ ขั้นตอนก่อนการผลิต (Pre-Production) ขั้นตอนการผลิต (Production) และขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นตอนก่อนการผลิต (Production) ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาเนื้อหาเรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษจำนวน 20 คำ ออกแบบตัวละครหลัก ออกแบบฉากประกอบเรื่อง กำหนดวงเล็บเอาต์ของเรื่อง และเขียนบทดำเนินเรื่อง การดำเนินเรื่องโดยคุณครูน้ำเป็นคุณครูสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา กล่าวทักทายแบบ และมัน เนื่องจากวันนี้เป็นวันเปิดเทอมวันแรก เราจะได้เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในเรื่องของผลไม้ (Fruits) ล้วนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อเราขอให้ตั้งใจเรียนนะค่ะ แล้ววันนี้คุณครูจะพาเด็ก ๆ ไปตลาดกัน แต่ก่อนอื่นเด็ก ๆ ต้องมาทำความรู้จักกับผลไม้ต่าง ๆ กันก่อนนะค่ะ ได้แก่ Apple (คำอ่านแอปเปิ้ล) แอปเปิ้ล, Orange

(คำอ่านออเรนจ์) แปลว่า ส้ม, Grape (คำอ่านเกรพ) แปลว่า องุ่น, Mangosteen (คำอ่านแมงโกสทีน) แปลว่า มังคุด, Pineapple (คำอ่านไพน์แอปเพิล) แปลว่า สับปะรด, Mango (คำอ่านแมงโก) แปลว่า มะม่วง, Cherry (คำอ่านเชอร์รี่) แปลว่า ลูกเชอร์รี่, Coconut (คำอ่าน โคโคเนท) แปลว่า มะพร้าว เป็นต้น หลังจากออกแบบตัวละคร เขียนเนื้อเรื่องแล้ว จึงนำเขียนบทดำเนินเรื่อง เพื่อนำไปทำแอนิเมชันในขั้นตอนต่อไป แสดงตัวอย่างการออกแบบตัวละคร และการเขียนบทดำเนินเรื่อง ดังภาพที่ 2 และ ภาพที่ 3

ฉาก: ตลาดสด

เสียงประกอบ : เสียงพ่อค้า แม่ค้า

บทสนทนา :

คุณครูน้ำ : It's apple. มันเป็นแอปเปิ้ล, It's durian. มันเป็นทุเรียน และ It's strawberry. มันเป็นสตอเบอร์รี่ ที่นี้มีผลไม้มากมายให้เลือกซื้อหา เลยนะเด็ก ๆ

ภาพที่ 2 ตัวอย่างการออกแบบตัวละครหลักของสื่อแอนิเมชัน

ฉาก: ในห้องเรียน

เสียงประกอบ : เสียงดนตรี

บทสนทนา :

แบม : Banana (คำอ่าน บะนานะ) แปลว่า กล้วย, Cherry (คำอ่าน เชอร์รี่) แปลว่า ลูกเชอร์รี่, Papaya (คำอ่าน พะพายะ) แปลว่า ส้มโอ และ Melon (คำอ่าน เมลลอน) แปลว่า แตงไทย

ภาพที่ 3 ตัวอย่างการเขียนบทดำเนินเรื่องของสื่อแอนิเมชัน

1.2 ขั้นตอนการผลิต (Production) เป็นขั้นตอนการเริ่มลงมือทำงานแอนิเมชันจากบทดำเนินเรื่อง (Storyboard) ที่เตรียมไว้ การนำเสนอในรูปแบบแอนิเมชันโดยใช้ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างงานแอนิเมชัน ประกอบการเคลื่อนไหว การสื่อสารของตัวละคร บรรยายเสียงประกอบเนื้อเรื่อง เสียงดนตรีประกอบฉาก และการเปลี่ยนฉากประกอบเรื่อง ใช้เวลานำเสนอประมาณ 5 นาที โดยเลือกใช้โปรแกรม Adobe Flash Professional CC และได้ทำการบันทึกเสียง มีการใช้โปรแกรม Adobe After Effect เข้ามาช่วยในการสร้างแอนิเมชัน และทำการแก้ไขส่วนการเคลื่อนไหวและเสียงให้สมบูรณ์

1.3 ขั้นตอนหลังการผลิต (Post-Production) หลังจากได้ทำการแอนิเมชันเสร็จแล้วจึงนำมาตัดต่อเรียบเรียงเป็นเฟรมของภาพ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเรียงลำดับภาพตามบทดำเนินเรื่อง และนำมาปรับแต่งเสียง นำมาใส่บทนำของเรื่องและเครดิตของเรื่อง นำมาแก้ไขข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของเรื่อง หลังจากนั้นจึงทำการจัดเก็บในรูปแบบไฟล์วิดีโอเพื่อนำเสนอต่อไป

2. ประเมินผลคุณภาพสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีการสร้างแบบประเมินจากตำราและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินและกำหนดหัวข้อที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันโดยผู้เชี่ยวชาญจากอาจารย์ประจำหลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์อย่างน้อย 5 ปี ทำการประเมินคุณภาพของการดูแอนิเมชัน โดยผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบภาพและเสียง และด้านเทคนิคและวิธีการนำเสนอ นำให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาแล้วนำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. ประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบที่ดี รวมทั้งศึกษาวัตถุประสงค์ การเรียนรู้ของเนื้อหา เพื่อพิจารณาแบบทดสอบให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ โดยสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ แล้วทำการหาคุณภาพของแบบทดสอบ การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (ค่า IOC) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบจากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.05 ถึง 1.00 ค่า IOC ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.82 ซึ่งได้แบบทดสอบมีคุณภาพด้านความตรงกับเนื้อหาทุกข้อ โดยผู้วิจัยได้เลือกข้อสอบไว้จำนวน 20 ข้อ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้ ไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจวัตถุประสงค์ของการทำการวิจัยในครั้งนี้

4.2 สร้างแบบประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ แล้วนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นเนื้อหาที่ต้องการวัดค่าของแบบประเมิน

4.3 นำสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพแล้วนำวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4.4 สร้างแบบประเมินผลการเรียนรู้ แล้วนำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็น เนื้อหาที่ต้องการวัดค่าของแบบประเมิน

4.5 นำสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษให้กลุ่มตัวอย่างทำการทดลองและประเมินความรู้ จากนั้นนำวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5. การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์คุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยใช้สถิติการคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) จากคะแนนที่แจกแจงความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (ชัยวิชิต เขียรชนะ, 2562)

5.2 การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบผลการเรียนรู้ โดยการหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม IOC ค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (D) และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้ KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (ปรานี หล้าเบญจสะ, 2561)

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ เป็นงานวิจัยที่ผู้วิจัยใช้หลักการสร้างสื่อแอนิเมชันแบบComputer Animationโดยใช้โปรแกรม Adobe Flash Professional CC และโปรแกรม Adobe After Effectมีการนำเสนอคำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ จำนวน 20 คำ เรียงลำดับจากอักษร A-Z นำเสนอในรูปแบบการเคลื่อนไหวประกอบเสียงบรรยายและการสนทนาของตัวละครเพื่อสื่อสารคำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษและคำอ่านแปลความหมาย แสดงตัวอย่างของงานแอนิเมชัน ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ

หลังจากพัฒนาสื่อแอนิเมชันเสร็จแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและทำการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชัน จากนั้นจึงนำสื่อแอนิเมชันให้กลุ่มตัวอย่างทดลองใช้และทำแบบทดสอบผลการเรียนรู้ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินมีดังนี้

ผลการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญแยกประเมินคุณภาพเป็นออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีและคุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการนำเสนอมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.73 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากและโดยภาพรวมคุณภาพทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ดังแสดงผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมินคุณภาพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
1. คุณภาพเนื้อหา	4.56	0.48	ดีมาก
2. คุณภาพด้านการออกแบบภาพและเสียง	4.41	0.51	ดี
3. คุณภาพด้านเทคนิคและวิธีการนำเสนอ	4.73	0.46	ดีมาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.57	0.49	ดีมาก

ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 35 คน ผลการทำคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ย 11.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.28 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.08 โดยคิดเป็นร้อยละ 83.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริงดังแสดงผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80

การทดสอบ	จำนวนผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D.	t	ร้อยละ
ก่อนเรียน	35	11.63	1.28	-	58.14
หลังเรียน	35	16.74	1.03	16.13	83.71

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนางานวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินคุณภาพของสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ สรุปผลการประเมินคุณภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.57 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 ซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาสื่อแอนิเมชันตามขั้นตอน 3P และนำเสนอเนื้อหาที่เหมาะสมกับการเรียนรายวิชาพื้นฐานสำหรับประถมศึกษา รวมทั้งสื่อแอนิเมชันได้ออกแบบ

ในลักษณะของตัวการ์ตูนให้เข้าถึงและสื่อสารได้ถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สื่อแอนิเมชันนี้ได้ผ่านกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ และได้ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความเหมาะสมทำให้สื่อแอนิเมชันมีความน่าสนใจมากขึ้น และผู้รับชมสามารถนำสื่อแอนิเมชันไปเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศิรินาถ พาเชื้อ กัญญาณัฐ จันทน์น้อย ประทับใจ อภิสิทธิ์สุขสันติ และชมพูนุทถาวรวงศ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้เรื่อง “คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก” ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้เรื่อง “คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก” ประเมินคุณภาพ 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับดีมาก ด้านการนำเสนอข้อมูลอยู่ในระดับดีมาก ด้านตัวอักษรและข้อความอยู่ในระดับดีมาก ด้านภาพนิ่งอยู่ในระดับดีมากด้านเสียงและภาษาอยู่ในระดับดีมาก ด้านภาพเคลื่อนไหวอยู่ในระดับดีมาก ด้านปฏิสัมพันธ์อยู่ในระดับดีมากโดยผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.33 และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ พัชชา คงเมือง และดวงพร โสมสุข (2563). ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสื่อออนไลน์เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน เนื้อหาการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test แบบฝึกหัด แบบทดสอบหลังเรียน และกระดานข่าว โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าสื่อออนไลน์เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศวรรณรัตน์ อภัยพงศ์ และภูมิรินทร์ อินทร์แป้น (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรูปแบบมัลติมีเดียบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.75/88.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สุริยะ ประทุมรัตน์ (2657) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่มีการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายบุคคลพบว่านักเรียนคนที่ 7 มีค่าร้อยละเท่ากับ 95 และนักเรียนที่มีการพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียน้อยที่สุด คือ นักเรียนคนที่ 11 มีค่าร้อยละเท่ากับ 62.5 2. ประสิทธิภาพของรูปภาพมัลติมีเดียที่ใช้พัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 61.98/82.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. การประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ ผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 80 จำนวน 35 คนพบว่าค่าเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 และค่าเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.74 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 โดยคิดเป็นร้อยละ 83.71 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สุกัญญา ธรรมธีระศิษฐ์ วิชานนท์ ผ่องจิตต์ และอภินันท์ ธรรมธีระศิษฐ์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันเกมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลการทดลองใช้แอปพลิเคชันเกมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ พัชชา คงเมืองและดวงพร โสมสุข (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลการเรียนรู้

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อสื่อออนไลน์ เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ ศวรรณรัตน์ อภัยพงศ์ และภูมิรินทร์ อินทร์แป้น (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชันคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรูปแบบ มัลติมีเดียบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแอปพลิเคชัน ที่พัฒนาขึ้น มีค่ามากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับบทความวิจัยของ สุริยะ ประทุมรัตน์ (2657) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการเรียนรู้อำนาจคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียสำหรับ นักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนซึ่งผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อนักเรียน เรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากการศึกษาผลการใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง คำศัพท์ผลไม้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากงานวิจัย และนำไปประยุกต์ใช้ โดยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยควรพัฒนาเนื้อหาคำศัพท์หมวดอื่น ๆ เช่น หมวดสัตว์ หมวดของใช้ หมวดกีฬา เป็นต้น เพื่อสื่อสารให้ผู้เรียนเรียนรู้มากขึ้น เพิ่มการโต้ตอบ การผู้รับชมมากขึ้น เพิ่มเติมเพื่อสร้างความสนุกสนาน และควรมีเสียงบรรยายเป็นสำเนียงแบบเจ้าของภาษา ที่ออกเสียงได้ถูกต้องและชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการพัฒนาสื่อแอนิเมชันเกี่ยวกับภาษาอังกฤษหรือภาษาต่างประเทศ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ที่เกี่ยวกับระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน หรือคำศัพท์ ที่จำเป็นต้องใช้ในการสื่อสาร มีการพัฒนาสื่อแอนิเมชันร่วมกับโปรแกรมลงเสียงของผู้เรียนเพื่อฝึกออกสำเนียง ได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ขอขอบพระคุณหลักสูตร เทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่อุปกรณ์ในการสร้างเครื่องมือ การวิจัยและดำเนินการทดลองการวิจัยครั้งนี้และขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ประเมินคุณภาพของ สื่อแอนิเมชันเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑การศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชัยวิชิต เขียวชนะ. (2562). *สถิติสำหรับการวิจัย: แนวคิดและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราณี หล้าเป้งสะ (2561). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*.ยะลา: ศูนย์ส่งเสริมการทำผลงานวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สนั่น สระแก้ว ปรัชญา เถลิมนัน. (2554). *เรื่องที่ ๗ แอนิเมชัน* . สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (เล่มที่ 36). กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สุกัญญา ธรรมธีระศิษฐ์ วิชานนท์ ผ่องจิตต์ และอนันท์ ธรรมธีระศิษฐ์. (2565). *การพัฒนาแอปพลิเคชันเกมเพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา*.วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 6(1), 194-202.
- สุพัสชา คงเมืองและดวงพร โสมสุข(2563). *การพัฒนาสื่อออนไลน์เพื่อเสริมทักษะการสอบภาษาอังกฤษ RMUTSV Test*.วารสารวิชาการการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. 6(1), 18-28.
- ศวรรณรัตน์ อภัยพงศ์ และภูมินทร์ อินทร์แป้น (2561). *การพัฒนาแอปพลิเคชันคำศัพท์ภาษาอังกฤษในรูปแบบมัลติมีเดียบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์*. วารสารวิชามหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. 37(2), 54-64.
- ศรินาถ พาเชื้อ กัญญาณัฐ จันทน์น้อย ประทับใจ อภิสิทธิ์สุขสันติ และชมพูนุท ถาวรวงศ์. (2565). *การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้เรื่อง “คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก”*.วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. 4(1), 36-49.
- สุริยะประทุมรัตน์. (2567). *การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านรูปภาพมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน*.วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี. 7(1), 114-127.

.....

กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Social Skills Enhancement Activities for Preservice Teachers'

Phranakhon Rajabhat University

ศศิธร โสภารัตน์¹ พงศธร กล่อมสกุล² อัญชลี นิลสุวรรณ² วชิราภรณ์ พูนัน² และ ศุภษิกานต์ ลอบบำรุง³

¹วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Sasithorn Soparat¹, Pongsathorn Klomsakul² Unchalee Ninsuwan² Wachiraporn Phoonan² and

Suphasikant Lobbumrung³

¹College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

²Faculty of Science and Technology, Phranakhon Rajabhat University

³Wat Phrasrimahadhat Secondary Demonstration School, Phranakhon Rajabhat University

E-mail: sasithorn.s@pnru.ac.th

Received: 04-10-2025

Revised: 09-12-2025

Accepted: 26-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจสภาพและปัญหาทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 2) ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์ กลุ่มที่ศึกษา คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 - 4 ในปีการศึกษา 2567 รวม 986 คน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาปัจจุบันจำนวน 37 คน มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครูได้แก่ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ตัวแทนนักศึกษาปัจจุบัน จำนวนรวม 9 คน การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงสำรวจและการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่ม เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน 2) แนวคำถามสนทนากลุ่ม 3) แบบสอบถามการรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษาครูและ 4) แบบประเมินคุณภาพกิจกรรม ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ส่วนใหญ่มีปัญหาทักษะการสร้างความสัมพันธ์ โดยเฉพาะการสื่อสาร การทำงานหลายอย่างพร้อมกัน และการแก้ปัญหา โดยระดับชั้นของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับความมั่นใจด้านพฤติกรรมทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 การออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสังเคราะห์ได้จากเอกสารและการอภิปรายกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีหลักสำคัญคือ การวิเคราะห์ผู้เรียน การเรียนรู้

แบบร่วมมือ การใช้ปัญหาเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ต่อคุณภาพในภาพรวมของกิจกรรมตามองค์ประกอบที่ออกแบบขึ้นอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม การเรียนรู้แบบปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบร่วมมือระบบพี่เลี้ยง นักศึกษาครู

Abstract

This study aimed to 1) survey the conditions and problems of social skills among preservice teachers at Phranakhon Rajabhat University and 2) design social skills enhancement activities for preservice teachers prior to their teaching practicum. The study population consisted of 986 preservice teachers in Years 2-4 during the 2024 academic year. The target group included 37 current students selected through cluster sampling, as well as key stakeholders, including nine representatives of school administrators, supervising lecturers, mentor teachers and current student representatives. The research employed a mixed-method approach using both survey research and qualitative methods through focus group discussions. The research instruments included: 1) a survey of conditions and problems in interpersonal interaction among preservice teachers, 2) focus group interview guidelines, 3) a questionnaire on preservice teachers' perceptions of social skills experiences, and 4) an activity quality evaluation form. The instruments were validated by experts using the Index of Item-Objective Congruence (IOC). Data analysis was conducted using mean, standard deviation, chi-square test, and content analysis. The findings revealed that most fourth-year preservice teachers experienced problems in relationship-building skills, particularly in communication, multitasking, and problem-solving. Moreover, students' academic year levels were significantly related to their confidence in social behavior at the 0.05 level. The design of social skills enhancement activities was synthesized from literature and stakeholder discussions, with key principles including learner analysis, collaborative learning, problem-based learning, and a mentoring system. The evaluation by five experts indicated that the overall quality of the designed activities was rated at the highest level.

Keywords: Skills Enhancement Activities, Problem-Based Learning, Cooperative Learning, Mentoring System for Preservice Teacher

บทนำ

ทักษะทางสังคม (Social Skills) มีความสำคัญต่อบุคคลในฐานะที่มนุษย์ล้วนต้องอยู่ในสังคมและพึ่งพาอาศัยกันและกัน โดยความสำคัญนั้นอาจกล่าวได้แง่มุมต่างๆ เช่น การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ การพัฒนาทางอารมณ์ การแก้ปัญหาและการจัดการความขัดแย้ง การเสริมสร้างความนับถือในตนเอง และการพัฒนาทักษะ

ชีวิตและการทำงาน เป็นต้น (Vygotsky, 1978; Rubin et al., 2009; Eisenberg & Mussen, 1989) ทักษะสังคม คือความสามารถในการสื่อสารและทำความเข้าใจผู้อื่น รวมถึงการรับรู้และตอบสนองต่ออารมณ์และพฤติกรรมของผู้อื่นอย่างเหมาะสม (Myers & Twenge, 2018) ดังนั้นทักษะสังคมนี้เป็นความสามารถที่พัฒนาได้โดยผ่านการเรียนรู้และการฝึกฝนในตลอดช่วงชีวิต ด้วยการมีประสบการณ์ในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการปรับตัวเข้ากับบริบททางสังคม ซึ่งรับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม (Vygotsky, 1978; Bandura, 1977)

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทักษะสังคมของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนักศึกษาครู พบว่านักศึกษาครูยังมีปัญหาด้านทักษะสังคมที่ยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้ขาดความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งมีสภาพปัญหาที่หลากหลายได้แก่

1) ปัญหาด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการสื่อสาร จากงานวิจัยของ Özkan (2013) พบว่าปัญหาทักษะสังคมของนักศึกษาครูส่วนใหญ่เกิดจากความไม่มั่นใจในการแสดงออกและการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2) ปัญหาการขาดทักษะการทำงานร่วมกันและการแก้ไขความขัดแย้ง จากงานวิจัยของ Kucuk & Sahin (2013) พบว่า นักศึกษาครูขาดทักษะในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและการจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในการทำงาน ทำให้ส่งผลต่อการสอนและการทำงานร่วมกับทีมครูในโรงเรียน

3) ปัญหาความวิตกกังวลและความกลัวในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จากงานวิจัยของ Thompson & Walter (2008) พบว่า นักศึกษาครูบางคนมีความวิตกกังวลเมื่อต้องพูดต่อหน้าคนอื่น ซึ่งเป็นปัญหาที่อาจทำให้นักศึกษาครูไม่สามารถดำเนินการสอนให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งทำให้เกิดระยะห่างกับนักเรียนจนไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนได้

4) ปัญหาการขาดทักษะการปรับตัวและการจัดการความเครียด จากงานวิจัยของ Jennings & Greenberg (2009) พบว่า นักศึกษาครูที่ขาดทักษะการปรับตัวและจัดการความเครียดมักพบความยากลำบากในการรับมือกับสถานการณ์ที่หลากหลายในการสอน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการจัดการชั้นเรียนและ การจัดการเรียนการสอน

จากปัญหาข้างต้นพบว่า นักศึกษาครูยังมีทักษะทางสังคมในหลายมิติที่พัฒนาได้ไม่เต็มศักยภาพ ได้แก่ ความมั่นใจ การสื่อสาร ความร่วมมือ การจัดการความเครียด และการสร้างความสัมพันธ์กับผู้เรียน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความพร้อมในการปฏิบัติงานครู นอกจากนี้จากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะเน้นกิจกรรมแบบแยกส่วน เช่น การทำงานกลุ่ม การสื่อสาร หรือการลดความวิตกกังวล จึงเป็นที่น่าสนใจสำหรับการพัฒนากิจกรรมที่บูรณาการกับรอบทักษะสังคมกับสมรรถนะครูยุคใหม่ซึ่งเชื่อมโยง กรอบสมรรถนะด้านการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์เช่น Social Emotional Learning : SEL (CASEL, 2015) และสอดคล้องกับกรอบสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ หรือ Professional Teachers of Rajabhat University : PTRU Model (ทปอ. มรภ., 2566)อย่างเป็นระบบดังแสดงตัวอย่างแนวคิดการบูรณาการ ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแนวคิดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมที่บูรณาการกับกรอบสมรรถนะ SEL และ PTRU Model

SEL (CASEL,2015)	PTRU Model (ทปอ. มรภ., 2566)	การตีความเชื่อมโยง	กลไกกิจกรรมที่จะใช้พัฒนา
การตระหนักรู้ ในตนเอง	บุคลิกภาพความเป็นครู ทัศนคติ และการปรับตัว	การรู้บทบาทครู การรู้จักตัว เอง อารมณ์ จุดแข็ง-จุดอ่อน	แบบทดสอบตนเอง
การบริหารจัดการ ตนเอง	เป็นพลเมืองดี จิตวิญญาณความเป็นครู	การควบคุมอารมณ์ ความเครียด การปรับตัว ความรับผิดชอบ	การแสดงบทบาทสมมติ
การตระหนักรู้ ทางสังคม	ทำงานเป็นทีม จิตอาสา จิตสาธารณะ	การเข้าใจผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ	การฝึกผ่านการทำงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
ทักษะความสัมพันธ์	ภาวะผู้นำและสัมพันธ์ ชุมชน	การสื่อสารการสร้าง สัมพันธ์การจัดการ ความขัดแย้ง	การฝึกผ่านการทำงาน หรือกิจกรรมกลุ่ม
การตัดสินใจอย่างมี ความรับผิดชอบ	ปฏิบัติงานครูอย่างมี อาชีพ	การคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจ อย่างรับผิดชอบ	การเรียนรู้ผ่านกรณีศึกษา การสะท้อนคิดหลังการสอน

จะเห็นว่าหากนักศึกษาครูประสบปัญหาในการขาดทักษะสังคม จะส่งผลให้เกิดความเครียด วิตกกังวล ขาดความมั่นใจ ไม่สามารถตัดสินใจ และจัดการปัญหาหรือความขัดแย้งต่าง ๆ ได้ จนส่งผลต่อการสื่อสาร การทำงาน ร่วมกันกับเพื่อนครู การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน รวมไปถึงการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และบริบท สังคมในโรงเรียนได้ จนนำมาสู่ประสิทธิภาพที่ลดลงทั้งทางด้านการสอน การจัดการชั้นเรียน และไม่สามารถพัฒนา ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งความเชื่อมั่นในตนเองและการสื่อสารที่ไม่เพียงพอเป็นปัญหาหลักที่นักศึกษาครู ต้องเผชิญในการพัฒนาทักษะสังคม และการฝึกอบรมทักษะสังคมสามารถช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองได้ทั้งนี้ Kucuk & Sahin (2013) พบว่าการทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์สามารถช่วยพัฒนา ทักษะการทำงานเป็นทีมและการแก้ปัญหาในนักศึกษาครูได้ และงานวิจัยหลายชิ้นได้ชี้ได้ใช้กิจกรรมการทำงานกลุ่ม และการสะท้อนการเรียนรู้ ในการฝึกอบรมทักษะสังคมให้แก่ นักศึกษาครู (ภัทรพร พิกุลขวัญ, 2563) การวิจัยนี้ จึงสนใจในการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพใน สถานศึกษา เพื่อให้นักศึกษามีความมั่นใจและความพร้อมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ ที่ดีกับบุคคลอื่น อันจะนำไปสู่ การปฏิบัติงานครูในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. ออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

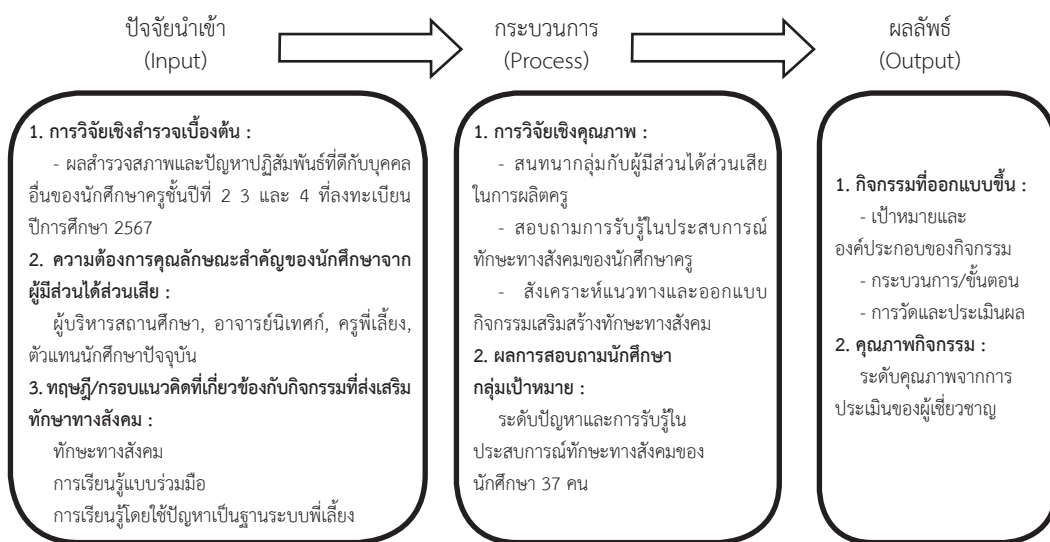
1. กิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่เหมาะสมกับนักศึกษาครูก่อนออกฝึกประสบการณ์
2. นักศึกษามีทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความมั่นใจทางสังคมเพิ่มขึ้น
3. สถานศึกษาฝึกประสบการณ์ได้รับนักศึกษาฝึกประสบการณ์ที่มีคุณภาพทางสังคมและวิชาชีพครู

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน และรายวิชาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 986 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 289 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 310 คน และ ชั้นปีที่ 4 จำนวน 387 คน
2. กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาครูจำนวน 37 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 16 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน 21 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม
3. กลุ่มตัวแทนการสนทนากลุ่ม เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครูจำนวนรวม 9 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน อาจารย์นิเทศก์ 2 คน ครูพี่เลี้ยง 2 คน และตัวแทนนักศึกษาปัจจุบัน 4 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ข้อมูลพื้นฐานจากการสำรวจจากนักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 3 และ 4 รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครู และทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมจะเป็นปัจจัยนำเข้า (Input) ที่สำคัญของกระบวนการวิจัย สำหรับออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคม (Process) เพื่อให้ได้แนวทางกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่เหมาะสม (Output) ต่อการพัฒนา นักศึกษาครูให้มีความพร้อมก่อนการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ดังแสดงในแผนภาพกรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

แบบแผนการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Methodology) และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group) มีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. สำรวจสภาพและปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนจากนักศึกษาชั้นปีที่ 4 จำนวน 387 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 289 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 310 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมและความต้องการในการพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาครูที่ใช้ในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

2. ศึกษาและสังเคราะห์รูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สอดส่องกลุ่มเฉพาะกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครู ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูพี่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ และตัวแทนนักศึกษาปัจจุบัน จำนวนรวม 9 คน เพื่อให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับคุณลักษณะสำคัญของนักศึกษา และแนวทางการส่งเสริมทักษะทางสังคม สำหรับนักศึกษา

4. สอบถามความคิดเห็นด้านการรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ซึ่งเป็นนักศึกษากลุ่มเป้าหมายจำนวน 37 คน จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (cluster random sampling) จำนวน 2 หมู่ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 เรียน จำนวน 16 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 21 คนเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อตนเองในด้านทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเป็นครู

5. นำข้อมูลจากการสำรวจและการสนทนากลุ่มเฉพาะ ที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย 37 คน

6. ตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่ออกแบบขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วนำผลการตรวจสอบคุณภาพมาวิเคราะห์ ประเมิน และ ปรับปรุง

เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แบบสอบถามสภาพและปัญหาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับ บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน (IOC อยู่ระหว่าง 0.61 – 1.00) 2) แนวคำถามสนทนากลุ่ม (IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00) 3) แบบสอบถามการรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษาครู (IOC อยู่ระหว่าง 0.55-1.00) และ 4) แบบประเมินคุณภาพกิจกรรม (IOC อยู่ระหว่าง 0.85-1.00) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบไคสแควร์ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้ นำเสนอตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ 1) ผลการศึกษาสภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 2) ผลการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาที่ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

จากการสำรวจภาพรวมเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 3 และ 4 ของวิทยาลัยการฝึกหัดครู ที่ส่งแบบสำรวจกลับสามารถแสดงได้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนนักศึกษาที่ตอบแบบสำรวจแยกเป็นชั้นปี

ชั้นปีที่	จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวนแบบสำรวจที่ส่งคืน (ฉบับ)	ร้อยละที่ได้รับคืน
2	289	214	74.05
3	310	239	77.10
4	387	242	62.53
รวม	986	695	70.49

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษาทั้งหมด 986 คน ส่งแบบสำรวจส่งคืน 695 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 70.49 ของแบบสำรวจที่แจกไปทั้งหมด ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ

เมื่อนำผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มาวิเคราะห์ เพื่อแสดงสภาพและสภาพและ ปัญหาการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นของนักศึกษาที่กำลังฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา เพื่อให้เห็นถึงปัญหาที่นักศึกษาครูประสบในระหว่างการปฏิบัติงานที่โรงเรียน แสดงในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อสภาพและปัญหาการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่นของนักศึกษาชั้นปีที่ 4
(คะแนนเต็ม 3 คะแนน)

ปัญหาเกี่ยวกับทักษะที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1. ภาวะความเป็นผู้นำ	2.10	1.18	ปานกลาง
2. ทักษะการสื่อสาร	2.43	1.11	มาก
3. ทักษะการทำงานเป็นทีม	1.95	1.15	ปานกลาง
4. ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน	2.37	1.14	มาก
5. การตรงต่อเวลา	1.87	1.25	ปานกลาง
6. ความรักองค์กร	1.88	1.19	ปานกลาง
7. การบริหารเวลา	1.90	1.13	ปานกลาง
8. ความยืดหยุ่น	1.97	1.09	ปานกลาง
9. ความอดทน	1.90	1.23	ปานกลาง
10. ทักษะการไตร่ตรองและทบทวนตนเอง	1.96	1.19	ปานกลาง
11. การตั้งเป้าหมาย	1.97	1.22	ปานกลาง
12. ความคิดสร้างสรรค์	1.99	1.16	ปานกลาง
13. ความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ (EQ)	1.94	1.18	ปานกลาง
14. ความสามารถในการปรับตัวทางพฤติกรรม	1.95	1.14	ปานกลาง
15. ประสบการณ์ในความเป็นมืออาชีพ	2.07	1.14	ปานกลาง
16. ทักษะการแก้ปัญหา	2.35	1.11	มาก
17. ทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลง	1.98	1.14	ปานกลาง
18. ทักษะการคิดอย่างรวดเร็ว	2.09	1.11	ปานกลาง
19. ทักษะการใช้วัจนภาษา	2.02	1.15	ปานกลาง
20. ความสามารถในการปรับตัว	1.95	1.20	ปานกลาง
21. คุณลักษณะความเห็นอกเห็นใจ	1.94	1.21	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ประสบปัญหาเกี่ยวกับทักษะที่ใช้ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษาครูกับนักเรียน ครูพี่เลี้ยงและบุคลากรในสถานศึกษาส่วนมากอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นที่ประสบปัญหาในระดับมากได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน และทักษะการแก้ปัญหา

เมื่อนำผลการสำรวจมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ว่าระดับชั้นปีของนักศึกษาชั้นปี 2 และ 3 กับความมั่นใจต่อพฤติกรรมทางสังคมของตนเอง โดยคัดเลือกจากจำนวนนักศึกษาที่ให้คำตอบในระดับความคิดเห็น (ความมั่นใจ) ในระดับ “มาก” (จาก 3 ระดับ คือ มาก ปานกลาง และ น้อย) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าระดับชั้นปีจะสัมพันธ์กับความมั่นใจต่อพฤติกรรมทางสังคมของนักศึกษาหรือไม่ แสดงในตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 กับความมั่นใจต่อพฤติกรรมทางสังคม

ความมั่นใจที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคม	ความถี่ (จำนวนคน)		X ²	ผลการทดสอบ
	ปี 2	ปี 3		
1. ภาวะความเป็นผู้นำ	131	159	1.40	ไม่สัมพันธ์
2. ทักษะการสื่อสาร	126	167	6.03	สัมพันธ์
3. ทักษะการทำงานเป็นทีม	134	192	17.66	สัมพันธ์
4. ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน	113	160	9.60	สัมพันธ์
5. การตรงต่อเวลา	150	208	19.26	สัมพันธ์
6. ความรักองค์กร	150	194	7.55	สัมพันธ์
7. การบริหารเวลา	136	184	9.80	สัมพันธ์
8. ความยืดหยุ่น	128	158	1.82	ไม่สัมพันธ์
9. ความอดทน	152	192	5.32	สัมพันธ์
10. ทักษะการไตร่ตรองและทบทวนตนเอง	146	181	3.13	ไม่สัมพันธ์
11. การตั้งเป้าหมาย	144	187	6.88	สัมพันธ์
12. ความคิดสร้างสรรค์	130	183	13.23	สัมพันธ์
13. ความฉลาดทางสังคมและอารมณ์ (EQ)	142	192	11.19	สัมพันธ์
14. ความสามารถในการปรับตัวทางพฤติกรรม	135	180	7.94	สัมพันธ์
15. ประสบการณ์ในความเป็นมืออาชีพ	127	163	3.89	สัมพันธ์
16. ทักษะการแก้ปัญหา	112	179	24.98	สัมพันธ์
17. ทักษะการจัดการการเปลี่ยนแปลง	135	176	5.86	สัมพันธ์
18. ทักษะการคิดอย่างรวดเร็ว	123	161	4.55	สัมพันธ์
19. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	129	170	5.81	สัมพันธ์
20. ความสามารถในการปรับตัว	145	188	6.69	สัมพันธ์
21. คุณลักษณะความเห็นอกเห็นใจ	148	193	8.09	สัมพันธ์

จากตารางที่ 4 ได้วิเคราะห์โดยนำค่าไคสแควร์ (X^2) ในแต่ละข้อมาเปรียบเทียบกับค่า critical value ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คือ 3.841 พบว่า ค่า X^2 มากกว่าค่า critical value ทำให้ปฏิเสธสมมติฐาน (H_0) คือ ชั้นปีมีความสัมพันธ์กับความมั่นใจต่อพฤติกรรมทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านักศึกษาที่มีระดับชั้นปีที่สูงกว่า หรือประสบการณ์ทางสังคมมากจะมีความมั่นใจต่อพฤติกรรมทักษะทางสังคมของตนเอง ยกเว้นความมั่นใจในด้านภาวะความเป็นผู้นำ ความยืดหยุ่น และทักษะการไตร่ตรองและการทบทวนตนเอง ที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับชั้นปี นั่นคือ แม้นักศึกษาจะอยู่ในชั้นปีที่สูงกว่าหรือต่ำกว่ายังมีระดับความมั่นใจในทักษะทางสังคมนี้ไม่แตกต่างกัน

2. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการออกแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยผลการศึกษานำเสนอได้ดังนี้

2.1 ผลการสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การสนทนากลุ่มกับตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครู 9 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูพี่เลี้ยง 2 คน อาจารย์นิเทศก์ 2 คน และ นักศึกษาปัจจุบัน 4 คน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดทักษะทางสังคมที่ใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครูสำหรับนำไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมต่อไป โดยมีข้อสรุปดังนี้

1) สภาพและปัญหาปัจจุบันทางด้านทักษะทางสังคมที่ใช้เพื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจากความคิดเห็นของกลุ่มสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วย

- 1) การปลูกฝังความเข้าใจพื้นฐานและความสำคัญของทักษะทางสังคมที่สอดคล้องกับจรรยาบรรณทางวิชาชีพครู
- 2) การเตรียมความพร้อมให้ทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันหรือผลกระทบของปัญหาทักษะทางสังคมอันเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือการไม่เข้าใจระบบการเข้าสังคมหรือวัฒนธรรมองค์กรในสถานศึกษาและ
- 3) การพัฒนาและปรับปรุงให้นักศึกษาสามารถพัฒนานตนเองได้ผ่านระบบพี่เลี้ยง

2) การวิเคราะห์บุคลิกและพฤติกรรมทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ในภาพรวม พบว่าในเวลาที่เขาไปลงพื้นที่สังเกตการณ์ในโรงเรียน นักศึกษาแสดงพฤติกรรมที่ยังขาดความมั่นใจในการสร้างปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ไม่คุ้นเคยทั้งบุคลากรและนักเรียนในโรงเรียน ไม่มั่นใจที่จะสร้างมิตรภาพใหม่ ๆ ไม่มั่นใจในการเป็นผู้นำ ยังมีความกังวลต่อการปรับตัวรวมทั้งการจัดการอารมณ์ในภาวะที่กดดันในที่ทำงาน รวมทั้งยังมีความกังวลเมื่อได้รับงานที่ยากและไม่ถนัด ซึ่งจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมเหล่านี้ หากยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อม อาจส่งผลกระทบหากนักศึกษายังมีความกังวลต่อบุคคลที่ไม่คุ้นเคยและสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานจนปรับตัวไม่ทัน อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถและทัศนคติในการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาในท้ายที่สุด

2.2 ผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย

ผลจากการสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะทางสังคมของนักศึกษา โดยการสอบถามความคิดเห็นจากนักศึกษากลุ่มเป้าหมายชั้นปีที่ 2 และ 3 จำนวนรวม 37 คน แสดงได้ดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 5 การรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 (คะแนนเต็ม 5 คะแนน)

การรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษา	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ทักษะการสื่อสาร			
1. ฉันสามารถให้ข้อมูลป้อนกลับเชิงบวก (positive feedback) ต่อเพื่อน	4.10	0.70	มาก
2. ฉันจะเป็นฝ่ายเริ่มในการประสานและสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนๆ เสมอ	3.86	1.11	มาก
3. ฉันชอบร่วมพูดคุยอภิปรายเรื่องราวต่างๆ กับเพื่อนเสมอ	3.95	0.86	มาก
4. ฉันเป็นคนชอบแชร์เรื่องตลกขบขันให้เพื่อนๆ อารมณ์ดีเสมอ	4.29	0.96	มาก
5. ฉันรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างเปิดใจเสมอ	4.33	0.80	มาก
6. ฉันพูดสุภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ ถูกกาลเทศะเสมอ	4.43	0.60	มาก
รวมเฉลี่ย	4.16	0.84	มาก
ทักษะการแสดงความเห็นใจและการรับฟัง			
7. ฉันสามารถช่วยเหลือหรือเป็นผู้ช่วยกับเพื่อนได้เมื่อเพื่อนต้องการ	4.19	0.68	มาก
8. ฉันให้ความเคารพต่อผู้บริหาร ครู เจ้าหน้าที่ และคนงาน ในโรงเรียน	4.86	0.36	มากที่สุด
9. ฉันตั้งใจฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของครูพี่เลี้ยง และผู้บริหารเสมอ	4.71	0.56	มากที่สุด
10. ฉันปฏิบัติงานและเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามคำร้องขอโดยเต็มใจทุกครั้ง	4.57	0.51	มากที่สุด
11. ฉันมาโรงเรียนตรงเวลาและไม่ขาดเรียนเพื่อไม่รบกวนให้ครูคนอื่นมาสอนแทน	4.48	0.51	มาก
12. ฉันสามารถเข้าใจคนอื่นและนึกถึงความรู้สึกของผู้อื่นเสมอ	4.24	0.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.51	0.54	มาก
ทักษะการจัดการอารมณ์และความขัดแย้ง			
13. ฉันเลือกที่จะเงียบแทนการเถียงหรือโต้เถียงในทันที	3.95	0.97	มาก
14. ฉันควบคุมความโกรธได้	3.95	0.80	มาก
15. ฉันประนีประนอมกับผู้อื่นเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง	4.29	0.72	มาก
16. ฉันตอบสนองต่อคำวิจารณ์จากผู้อื่นในลักษณะที่เหมาะสมทางสังคม	3.82	0.89	มาก
17. ฉันสามารถรับมือกับการล้อเลียนและการข่มขู่ทางสังคมได้	3.86	0.91	มาก
18. ฉันปรับตัวง่ายและเริ่มต้นพูดคุยในสภาวะกดดันได้เสมอ	3.24	1.26	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.85	0.93	มาก

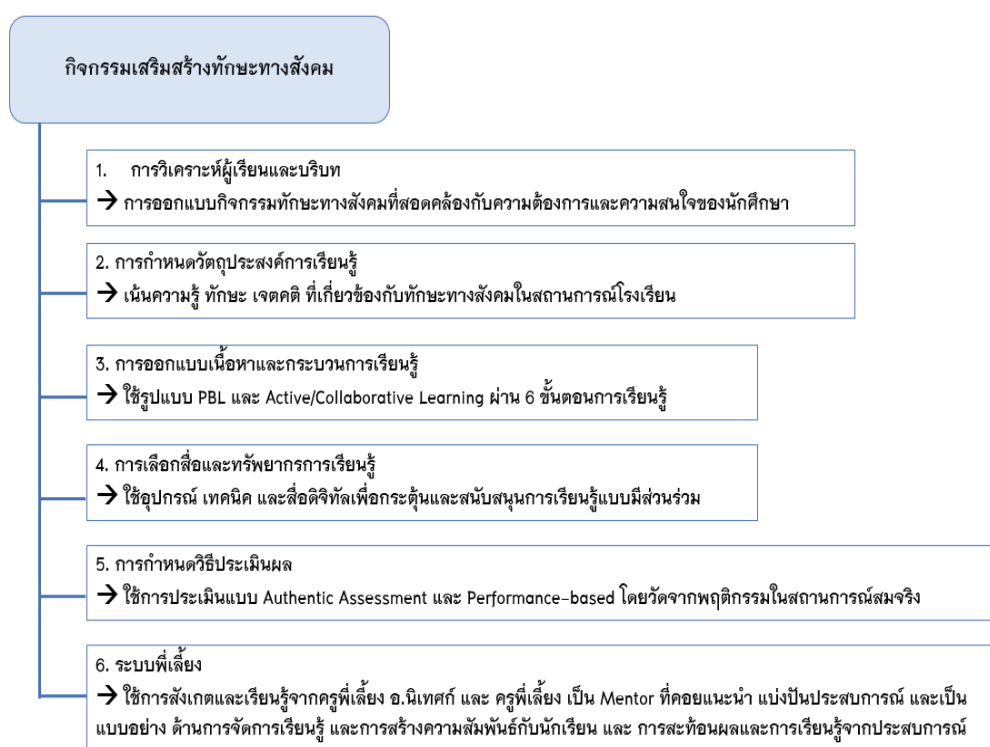
ตารางที่ 5 (ต่อ)

การรับรู้ในประสบการณ์ทักษะทางสังคมของนักศึกษา	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
ทักษะการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสัมพันธ์			
19. ฉันมีเพื่อนมากพอสมควร	3.00	0.77	ปานกลาง
20. ฉันสามารถเป็นผู้นำกลุ่มเพื่อนได้	3.33	0.91	ปานกลาง
21. ฉันยอมรับและปฏิบัติตามกฎกติกา	4.48	0.60	มาก
22. ฉันให้ความร่วมมือกับผู้อื่น	4.62	0.59	มากที่สุด
23. ฉันเอาอุปกรณ์ที่ต้องใช้มาโรงเรียนครบและแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ใช้เสมอ	4.24	0.83	มาก
24. ฉันรู้สึกสนุกกับการมาโรงเรียน	3.90	0.77	มาก
รวมเฉลี่ย	3.93	0.75	มาก
ทักษะการสะท้อนและการพัฒนาตนเอง			
25. ฉันตั้งใจทำงานให้ต่อเนื่องได้	4.00	0.77	มาก
26. ฉันทำงานคนเดียวได้	4.05	0.74	มาก
27. ฉันทำงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จตรงเวลา	4.05	0.86	มาก
28. ฉันทำงานได้คุณภาพเหมาะสมกับความสามารถของฉัน	4.29	0.64	มาก
29. ฉันสามารถเลือกใช้วิธีเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเองได้	4.48	0.60	มาก
30. ฉันชอบทำงานที่ยากและท้าทาย	3.47	0.81	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.06	0.74	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 มีการรับรู้ในประสบการณ์ด้านทักษะทางสังคมของตนเองในระดับ “มาก” แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายพฤติกรรมพบว่า มีหลายสถานการณ์ที่นักศึกษายังไม่ค่อยมั่นใจในทักษะทางสังคมของตนเอง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีระดับคะแนน “ปานกลาง” ซึ่งพบในทักษะย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่ ทักษะการจัดการอารมณ์และความขัดแย้ง ทักษะการทำงานเป็นทีมและการสร้างความสัมพันธ์ และ ทักษะการสะท้อนและการพัฒนาตนเอง

2. ผลการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในสถานศึกษา

จากกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครูได้แก่ 1) วิเคราะห์สภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 3 และ 2 ของวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และ 2) การสนทนากลุ่มร่วมกับตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการผลิตครู ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และตัวแทนนักศึกษาปัจจุบัน ร่วมกับการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม จึงออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา ก่อน ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา ที่มี องค์ประกอบสำคัญดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบในกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา

ในแต่ละองค์ประกอบของกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา มีลักษณะสำคัญดังนี้

1) การวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท (Learner and Context Analysis) เป็นขั้นตอนเพื่อศึกษาความต้องการพื้นฐานความรู้ความสามารถ ความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งการวิเคราะห์บริบทของห้องเรียน ทรัพยากร และข้อจำกัดต่าง ๆ

2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objectives Setting) ใช้การวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ ออกมาเป็นจุดประสงค์ย่อยที่นักศึกษาจะแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ซึ่งจะครอบคลุมสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ทั้งพฤติกรรมด้านความรู้ (knowledge) พฤติกรรมที่เป็นทักษะ (skill) และพฤติกรรมทางเจตคติ (attitude) รวมทั้งกำหนดชิ้นงานและวิธีการประเมินผล โดยคำนึงถึงหลักการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) การวัดผลการเรียนรู้ใช้หลักการวัดผลจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติของผู้เรียน ในสถานการณ์ต่าง ๆ (ใช้สถานการณ์เป็นฐาน) และ 2) การประเมินผลการเรียนรู้ใช้หลักการประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) เป็นกิจกรรมในกระบวนการเรียนการสอน สามารถประเมินตนเองระหว่างเรียน เพื่อปรับปรุงวิธีการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น

3) ออกแบบเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ (Content and Process Design) เป็นการวางแผนลำดับกิจกรรม วิธีการนำเสนอ ออกแบบกิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อให้เกิดมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น มีกระบวนการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 แนะนำสถานการณ์ ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นความสนใจและเตรียมความพร้อมของผู้เรียน
- ขั้นที่ 2 ระบุปัญหาจากสถานการณ์ ผู้เรียนวิเคราะห์สถานการณ์ที่ได้รับและระบุปัญหาหรือประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษา
- ขั้นที่ 3 วิเคราะห์สถานการณ์ ผู้เรียนศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาที่ระบุ วิเคราะห์สาเหตุและผลกระทบของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไขที่เป็นไปได้
- ขั้นที่ 4 ฝึกฝนผ่านสถานการณ์จำลองและกิจกรรมเชิงปฏิบัติ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือฝึกทักษะผ่านสถานการณ์จำลองหรือกิจกรรมที่ออกแบบมาเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะที่จำเป็น
- ขั้นที่ 5 การประเมินสะท้อนกลับ (AAR) เป็นรายบุคคล ผู้เรียนทบทวนและประเมินการปฏิบัติของตนเอง วิเคราะห์สิ่งที่ทำได้ดีและสิ่งที่ควรปรับปรุง เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในอนาคต
- ขั้นที่ 6 ประเมินผลการเรียนรู้ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมทั้งหมด เพื่อวัดความสำเร็จและกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

4) เลือกสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ (Materials and Resources Selection) โดยสื่อที่นำมาใช้ช่วยให้การจัดกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์นั้นมีเพื่อจุดมุ่งหมายหลากหลายได้แก่ 1) จูงใจให้ผู้เรียนมีความตั้งใจและสนใจในบทเรียน 2) เป็นสื่อที่ใช้ในการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายแก่ผู้เรียน 3) ก่อให้เกิดเจตคติที่ดีและมีความประทับใจในสิ่งที่เรียน 4) อธิบายเนื้อหาและทักษะกระบวนการต่างๆ ได้อย่างชัดเจน แจ่มชัดขึ้น และ 5) เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียน

5) กำหนดวิธีประเมินผล (Assessment Design) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินทักษะทางสังคมตลอดบทเรียน โดยในงานวิจัยนี้ จะใช้การประเมินผลที่มีลักษณะสำคัญ คือ

5.1 มีการประเมินผลรวบยอดวัดสมรรถนะที่เป็นองค์รวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ ในตอนท้ายของรายวิชา

5.2 มีการวัดผลจากพฤติกรรม การกระทำ การปฏิบัติ ที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้ความรู้ ทักษะเจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์การปฏิบัติ (Performance Criteria) ที่กำหนด

5.3 ใช้การประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

5.4 ใช้สถานการณ์เป็นฐาน เพื่อให้บริบทการวัดและประเมินเป็นสภาพจริงมากขึ้น เช่น เตรียมบริบทเป็นข้อความ รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว สถานการณ์จำลอง หรือ สถานการณ์เสมือนจริงในคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถประเมินได้ หลายประเด็นในสถานการณ์เดียวกัน

5.5 ประเมินผู้เรียนไปตามลำดับขั้นของสมรรถนะที่กำหนด หากไม่ผ่านจะต้องได้รับการซ่อมเสริมจนกระทั่งผ่านจึงจะก้าวไปสู่ลำดับต่อไป

5.6 การรายงานผลโดยการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาการและความสามารถของผู้เรียนตามลำดับขั้นที่ผู้เรียนทำได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด

6) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการของนักศึกษาครู โดยเฉพาะในการเสริมสร้างความมั่นใจ ทักษะวิชาชีพ และการปรับตัวในบริบทของโรงเรียน องค์ประกอบหลักของระบบพี่เลี้ยงสามารถแบ่งออกได้ดังนี้

6.1 บุคลากรหลักในระบบพี่เลี้ยง ประกอบด้วย นักศึกษาฝึกประสบการณ์ (Mentee) ครูพี่เลี้ยง (Mentor Teacher) และ อาจารย์นิเทศก์ (University Supervisor)

6.2 บทบาทหน้าที่ของครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย การให้คำปรึกษาและแนะแนวด้านการจัดการเรียนการสอนสังเกตการณ์การสอนและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู และ สนับสนุนการพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม

6.3 กิจกรรมพี่เลี้ยงที่สำคัญในระบบพี่เลี้ยง ควรประกอบด้วย การประชุมแนะนำก่อนออกฝึก (Orientation) การวางแผนการสอนร่วมกัน การสังเกตและสะท้อนผล (Observation & Reflection) การนิเทศรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และการประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment)

6.4 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของความไว้วางใจ การสื่อสารที่เปิดเผยและสนับสนุนการเติบโตการยอมรับความแตกต่างและส่งเสริมศักยภาพรายบุคคล

โดยผู้สอนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเตรียมการอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มต้นก่อนการสอนขณะดำเนินการสอนและประเมินผลความก้าวหน้าเป็นลำดับสุดท้าย รวมทั้งการประสานการทำงานร่วมกันระหว่าง อาจารย์ผู้สอนและระบบพี่เลี้ยง

3. ผลการประเมินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษา

ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานศึกษาที่ออกแบบขึ้น แสดงในตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 ตรวจสอบคุณภาพในภาพรวมของกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบ/ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	SD
1. การวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท		
1.1 เครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์เหมาะสมกับสภาพจริง	4.76	0.17
1.2 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนจัดกิจกรรมได้จริง	4.68	0.23
2. การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้		
2.1 จุดประสงค์ชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและหลักสูตร	4.6	0.28
2.2 วัดผลได้ สังเกตพฤติกรรมได้	4.68	0.23
2.3 สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะทางสังคม	4.6	0.32
3. การออกแบบเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้		
3.1 ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา	4.68	0.18
3.2 ขั้นที่ 2 การแยกแยะสิ่งที่รู้แล้วและยังไม่รู้	4.64	0.22
3.3 ขั้นที่ 3 แบ่งกันศึกษา	4.68	0.23
3.4 ขั้นที่ 4 วิเคราะห์กลุ่ม	4.56	0.30
3.5 ขั้นที่ 5 การหาคำตอบ	4.64	0.22
3.6 ขั้นที่ 6 ประเมินผล	4.56	0.30
4. การเลือกสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้		
4.1 ใช้สื่อที่หลากหลายและเข้าถึงได้จริงในบริบทการศึกษา	4.56	0.26
4.2 มีประโยชน์ต่อผู้เรียนและไม่ละเมิดสิทธิ	4.64	0.22
5. การกำหนดวิธีประเมินผล		
5.1 ใช้การประเมินตามสภาพจริง	4.72	0.18
5.2 ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อพัฒนาศักยภาพ	4.56	0.36
5.3 มีความแม่นยำวัดได้ตามวัตถุประสงค์	4.72	0.23
ค่าเฉลี่ยรวม	4.64	0.21

จากตารางที่ 6 พบว่า ผลการตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมในภาพรวม จากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพบว่า ทุกกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยรวม 4.64 คุณภาพในระดับ“มากที่สุด”

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาสภาพปัญหาทักษะทางสังคมของนักศึกษาครู และออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่สามารถนำไปใช้เตรียมความพร้อมก่อนออกสู่สถานศึกษา การอภิปรายผลสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู

ในการสำรวจสภาพและปัญหาด้านทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครในปีการศึกษา 2567 คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 4 นั้น ทำให้สรุปได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่กำลังฝึกประสบการณ์แบบเต็มรูปแบบส่วนมากประสบปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางสังคม ได้แก่ “ทักษะการสื่อสาร” “ทักษะการทำงานหลายอย่างพร้อมกัน” และ “ทักษะการแก้ปัญหา” ในขณะที่นักศึกษา ชั้นปีที่ 2 – 3 ขาดความมั่นใจ และทักษะการปรับตัวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า (ผกาภาศ รัตนบุษย์, 2566; มนตรี ชีรธรรมพิพัฒน์ และ นิติบดี สุขเจริญ, 2564; พระมหาจิรายุทธ ปโยโค, 2562; รักชนก โสภพิศ, 2554) การที่นักศึกษาแสดงปัญหาทักษะทางสังคมอย่างเด่นชัด อาจเป็นเพราะระดับความเชื่อมั่นในตนเอง (self-efficacy) ทางวิชาชีพครูยังไม่พัฒนาเต็มที่ และขาดแบบอย่างทางสังคมที่มีคุณภาพจากการปฏิบัติจริงมาก่อน เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมไม่ได้เกิดจากความสามารถภายในเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการสังเกตแบบอย่าง (modeling) และ ความเชื่อมั่นในตนเองนั้นจะเป็นสิ่งกำหนดความมั่นใจ การสื่อสาร การร่วมงาน และการจัดการปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) นอกจากนี้เมื่อพิจารณาตามพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development : ZPD) ของ Vygotsky (1978) จะเห็นว่านักศึกษาชั้นปีที่ 2 – 3 ยังอยู่ในพื้นที่นี้ซึ่งต้องการผู้ชี้แนะเพื่อสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมขั้นพื้นฐานได้ เช่น การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร การควบคุมอารมณ์ เป็นต้น หากไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ การพัฒนาทักษะทางสังคมอาจจะหยุดชะงักเมื่อเข้าสู่การปฏิบัติงานจริงในบริบทสถานศึกษา

2. การออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครู

ผลการออกแบบกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษา มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท 2) กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 3) ออกแบบเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้ 4) การออกแบบกิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้แบบร่วมมือ (Collaborative Learning) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เพื่อให้เกิดมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น 5) เลือกสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ 6) กำหนดวิธีประเมินผล และ 7) ระบบพี่เลี้ยงซึ่งมีความสอดคล้องกับการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและต้นแบบ (Learning by Doing and Modeling) ตามทฤษฎีของ Bandura (1977) โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบร่วมมือ และ การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น มาช่วยพัฒนาให้นักศึกษาได้ฝึกทำจริง (enactive mastery) เห็นแบบอย่างการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน (modeling) และ ได้รับผลสะท้อนกลับจากเพื่อนและครูพี่เลี้ยง (social persuasion) ทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของความเชื่อมั่นใจตนเอง (self-efficacy) ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความมั่นใจในการปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนและครูในสถานศึกษา นอกจากนี้การฝึกประสบการณ์ผ่านระบบพี่เลี้ยงยังมีความสอดคล้องกับ Vygotsky (1978) เนื่องจากมีลักษณะของการประคับประคองให้ผู้เรียนข้ามรอยต่อพัฒนาการ (scaffolding) และ การมีส่วนร่วมแบบชี้นำ (guided participation) จากครูพี่เลี้ยง ทำให้พัฒนาทักษะทางสังคมที่ยังพัฒนาได้ไม่เต็มที่

กิจกรรมที่ออกแบบนี้ความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมในงานวิจัยหลายชิ้น เช่น การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยเน้นการวิเคราะห์ผู้เรียน การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการประเมินผลการเรียนรู้ที่เน้นการประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้

การใช้การเรียนรู้ด้วยปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาจากสถานการณ์ปัญหา ซึ่งนักศึกษาจะได้นำเสนอปัญหา วิเคราะห์ปัญหา การค้นหาข้อมูล และการนำเสนอแนวทางแก้ไข ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และทักษะทางสังคมได้ การประเมินตามสภาพจริงเป็นวิธีการประเมินที่เน้นการวัดผลจากการปฏิบัติจริงของผู้เรียนในสถานการณ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยการประเมินลักษณะนี้ช่วยให้นักศึกษาสามารถสะท้อนคิดถึงความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ได้รับจากการเรียนรู้ (Kucuk & Sahin, 2013; Jennings & Greenberg, 2009; ศศิธร โสภารัตน์ และคณะ, 2565; ภัทรภร พิกุลขวัญ, 2563; รักชนก โสภากิต, 2554) ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนพัฒนาการของนักศึกษาครู โดยเฉพาะในการเสริมสร้างความมั่นใจ ทักษะวิชาชีพ และการปรับตัวในบริบทของโรงเรียน องค์ประกอบหลักของระบบพี่เลี้ยงซึ่งเป็นการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง นักศึกษาฝึกประสบการณ์ ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์ ในการให้คำปรึกษา การเสริมสร้างเจตคติ การสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางสังคม รวมทั้ง การสร้างความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ บนพื้นฐานของความไว้วางใจการสื่อสารที่เปิดเผยและสนับสนุนการเติบโต และการยอมรับความแตกต่างและส่งเสริมศักยภาพรายบุคคล ผ่านกิจกรรมในระบบพี่เลี้ยง ได้แก่ การประชุมแนะนำ ก่อนออกฝึก การวางแผนการสอนร่วมกัน การสังเกตและสะท้อนผล การนิเทศรายบุคคลอย่างต่อเนื่อง และการประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา (อวยพร ดำริ่มกิจ และ สิริธนา กิจเกื้อกูล, 2564; ชีวัน เขียววิจิตร และคณะ, 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเชิงลึกในประเด็นความแตกต่างด้านพัฒนาการทักษะทางสังคมทางชั้นปี เพื่อสร้างกรอบทฤษฎีที่อธิบายลำดับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาครูในแต่ละชั้นปี
2. การนำระบบพี่เลี้ยงมาใช้ในกระบวนการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ควรทำอย่างเป็นระบบ มีการอบรมครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์เพื่อให้การสนับสนุนทักษะทางสังคมของนักศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
3. การเชื่อมโยงทักษะสำคัญอื่นๆ ที่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และกรอบสมรรถนะวิชาชีพครู จะทำให้การเตรียมความพร้อมของนักศึกษาครูก่อนออกฝึกประสบการณ์เกิดขึ้นอย่างรอบด้านและสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาครูมากขึ้น
4. ควรนำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่ผ่านการออกแบบและประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญนี้ ไปทดลองใช้กับนักศึกษากลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินประสิทธิผลที่แท้จริงของกิจกรรม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประจำปีงบประมาณ 2567

เอกสารอ้างอิง

- ซิวัน เขียววิจิตร, รุ่งทิวา แยมรุ่ง, และ ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร. (2560). กระบวนการพัฒนาด้านแบบครูที่เลี้ยงของนิสิต ฝึกประสบการณ์วิชาชีพร.วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์, 18(1), 198–213.
- ที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ (ทปอ. มรภ.). (2566). งานแถลงข่าว “รูปแบบร่วมในการผลิตบัณฑิตและพัฒนาครูฐานสมรรถนะเพื่อพัฒนาคนสำหรับศตวรรษที่ 21” การประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏ, วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2566, โรงแรมอควิน แกรนด์ กรุงเทพมหานคร.
- ผกามาศ รัตนบุษย์, 2566. การศึกษาสภาพปัญหาของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพร สาขาวิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์, 13(3); 1-14.
- พระมหาจิรายุทธ ปโยโค. 2562. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ชั้นปีที่ 5 : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร ปีการศึกษา 2560. วารสารมหาจุฬานาครพรรศน์, 6(10); 4786-4802.
- ภัทรกร พิกุลขวัญ. 2563. การพัฒนาทักษะทางสังคมและผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ในรายวิชาชีววิทยาในระดับโรงเรียน เรื่อง การถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับผังความคิดของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตบัณฑิต สาขาชีววิทยาการศึกษาศาสตร์. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 7(2), 268–279.
- มนตรี อีธรรมพิพัฒน์ และ นิติบดี สุขเจริญ. 2564. หลักสูตรอบรมเตรียมพร้อมสำหรับการฝึกประสบการณ์และพัฒนาทักษะทางสังคมอันพึงประสงค์ของนักศึกษابริญญาตรี. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 13(2); 403 - 423.
- รักชนก โสภากิต. 2554. การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว. Veridian E-Journal SU, 4(1); 468 – 490.
- ศศิธร โสภารัตน์, ดิเรก พรสีมา, พิชามณูญ์ จำรัสศรี, และ ชัยเดช นาคสะอาด. (2565). การประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพรของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพรมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. วารสารวิจัย และ นวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2(1) : 96 – 107.
- อวยพร ดำริ่มงกิจ, และ สิริินภา กิจเกื้อกูล. (2564). มุมมองของครูที่เลี้ยงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพร ต่อแนวทางในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21. วารสารครูพิบูล, 8(2), 228–239.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.
- CASEL. (2015). *2015 CASEL guide: Effective social and emotional learning programs—Middle and high school edition*. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.
- Eisenberg, N., & Mussen, P. H. (1989). *The Roots of Prosocial Behavior in Children*. Cambridge University Press.
- Jennings, P. A., & Greenberg, M. T. (2009). *The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes*. *Review of Educational Research*, 79(1), 491-525.

- Kucuk, M., & Sahin, I. (2013). The effect of collaborative learning on pre-service teachers' social skills and academic achievements. *Educational Research and Reviews*, 8(20), 1962-1969.
- Myers, D. G., & Twenge, J. M. (2018). *Social Psychology* (13th ed.). McGraw-Hill Education.
- Özkan, M. (2013). The effects of social skills training program on the self-confidence of pre-service teachers. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1459-1464.
- Rubin, K. H., Bukowski, W. M., & Laursen, B. (2009). *Handbook of Peer Interactions, Relationships, and Groups*. The Guilford Press.
- Thompson, A., & Walter, L. (2008). Social skills deficits in teaching effectiveness: Impact on teacher-student relationship. *Teacher Education Quarterly*, 35(2), 145-160.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

.....

Research Article

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning The Impact of Developing Academic Achievement in GEN603 “Exercise in Daily Life” on the Physical Fitness and Knowledge of Psychology Students, Utilizing an Active Learning Instructional Model

ชัชวาลย์ เกตุศิริ¹ รุ่งทิวา สุภานันท์²

¹มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ

²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Chatchawan Katsiri¹, Rungtiva Supanunt²

¹Rajamangala University of Technology Krungthep

²Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

¹chatchawan.k@mail.rmutk.ac.th

²rungtiva.s@aru.ac.th

Received: 10-06-2025

Revised: 17-01-2026

Accepted: 27-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความรู้และสมรรถภาพทางกายของนักศึกษา คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ก่อนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาคณะจิตวิทยาที่ลงทะเบียนในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน จำนวนทั้งหมด 60 คน เป็นเพศหญิง 40 คน (ร้อยละ 66.67) และเพศชาย 20 คน (ร้อยละ 33.33) การสอนใช้วิธี Active Learning ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำงานเป็นกลุ่ม และ ฝึกออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกายเครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สรุปข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า ด้านความรู้ คะแนนความรู้ด้านการออกกำลังกายหลังเรียน ($M = 23.39$, $S.D. = 1.659$) สูงกว่าก่อนเรียน ($M = 13.06$, $S.D. = 1.862$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสมรรถภาพทางกาย นักศึกษา ชาย หลังเรียนมีสมรรถภาพในเกณฑ์ปกติเพิ่มจาก 3 รายการเป็น 4 รายการ โดยเฉพาะการยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที ที่พัฒนาจากเกณฑ์ต่ำเป็นปานกลาง นักศึกษาหญิง พัฒนาจากเกณฑ์ต่ำในทุกรายการ (ยกเว้นดัชนีมวลกายที่ยังคงอยู่

ในเกณฑ์ต่ำ) เป็นเกณฑ์ปานกลางทั้ง 4 รายการ ได้แก่ การนั่งงอตัวไปข้างหน้า แร้งบีบมือ การยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และการยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที

การพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการออกกำลังกาย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการปฏิบัติ และการส่งเสริมให้นักศึกษาทำกิจกรรมทางกายอย่างน้อยวันละ 30 นาที ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลกและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพทางกาย ผ่านการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: วิธีการจัดการเรียนรู้ สมรรถภาพทางกาย ความรู้ด้านการออกกำลังกาย นักศึกษาจิตวิทยา

Abstract

This research aimed to study and compare the knowledge and physical fitness of psychology students at Kasem Bundit University in the GEN 603 course “Exercise in Daily Life” before and after instruction.

The sample consisted of 60 psychology students, including 40 females (66.67%) and 20 males (33.33%). The teaching method employed active learning approaches that emphasized student participation, self-directed learning, group work, and designing exercise programs. Research findings revealed:

Knowledge aspect: Post-instruction exercise knowledge scores ($M = 23.39$, $S.D. = 1.659$) were significantly higher than pre-instruction scores ($M = 13.06$, $S.D. = 1.862$) at the 0.05 statistical significance level. Physical fitness aspect: Male students: Post-instruction physical fitness improved from 3 items meeting normal criteria to 4 items, particularly the chair stand test (60 seconds), which developed from a low to moderate level. Female students: Improved from low levels in all categories (except body mass index, which remained in the overweight category) to moderate levels in all 4 items: sit-and-reach test, grip strength, chair stand test (60 seconds), and 3-minute step test.

The physical fitness improvements resulted from the university's environment that facilitated exercise, practical-oriented teaching methods, and encouragement for students to engage in physical activities for at least 30 minutes daily. The research findings align with World Health Organization guidelines and related research on developing physical fitness through regular exercise.

Keywords: Active Learning, Physical Fitness, Exercise Knowledge, Psychology Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงและยั่งยืนจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสุขภาพของประชากร ซึ่งปัจจุบันนี้ประชากรไทยจำนวนมากมีพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพ เช่น การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ขาดการออกกำลังกายและกิจกรรมทางกาย ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) และการเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ยอมรับแล้วว่า โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) เป็นโรคที่สร้างผลกระทบต่อร่างกายและการดำรงชีวิต ซึ่ง 5 โรคสำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหัวใจและหลอดเลือด โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง โรคมะเร็ง และโรคทางจิตเวช และสาเหตุส่วนใหญ่ของการเกิดโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง คือ 5 พฤติกรรมเสี่ยง ทั้ง การขาดออกกำลังกาย การกินอาหารหวาน มัน เค็ม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ ตลอดจนมลภาวะทางอากาศ (เอไอเอ ประเทศไทย, 2567) ประเทศไทยมีภาระจากกลุ่มโรค NCDs ในสัดส่วนที่สูงกว่านานาชาติ โดยสาเหตุของการเสียชีวิตถึง 300,000 กว่ารายในปี พ.ศ. 2566 พฤติกรรมเสี่ยงเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ ทำให้เกิดปัญหา เช่น ความเครียด วิตกกังวล และซึมเศร้า รวมถึงปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น ยาเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการประเวณี แม้สถาบันการศึกษาจะมีบทบาทในการพัฒนาบัณฑิตให้มีความสมบูรณ์ในทุกด้าน (ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา) ผ่านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ แต่การส่งเสริมกิจกรรมทางกายในสถานศึกษา โดยเฉพาะในวิชาพลศึกษา ยังไม่เพียงพอที่ผ่านมาประเทศไทยยังมีช่องว่างที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางกายในโรงเรียน เพราะขาดการเชื่อมโยงและการบูรณาการองค์ความรู้ และมักส่งเสริมเชิงเดี่ยวหรือเฉพาะกิจกรรม ด้วยเหตุผลนี้จึงเกิดปัญหาการมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอของเด็กและเยาวชนไทย โดย วิชาพลศึกษา ยังเน้นแค่การกีฬาเท่านั้น และยังเป็นภาระสำหรับเด็กนักเรียนบางคนที่มีข้อจำกัดทางด้านร่างกาย (ศูนย์พัฒนาองค์ความรู้ด้านกิจกรรมทางกายประเทศไทย, 2567)

กระบวนการ Active Learning เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ในระดับทักษะการคิดขั้นสูง อันประกอบด้วย การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า สอดคล้องกับการฝึกให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและทักษะของ 21st Century Skills สำหรับเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) การเรียนการสอนแบบกลุ่มย่อย (Small Group Teaching/Learning) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) การใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ (Group Analysis/Learning) ร่วมกันแก้ปัญหาคู่ (Group Problem-Solving) การเรียนเป็นทีม (Team-Based Learning) ตลอดจนการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing/Activities) ฯลฯ

นักศึกษาคณะจิตวิทยา คือ ผู้ที่จะก้าวเข้าสู่การประกอบอาชีพทางด้านจิตวิทยา ศึกษาเกี่ยวกับจิตใจ กระบวนการคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของมนุษย์ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ เป็นอาชีพที่ต้องการสร้างเสริมศักยภาพในทุกมิติดังที่กล่าวมา เพราะต้องพบกับผู้คนที่มีความคิดที่หลากหลาย จึงต้องเผชิญแรงกดดันระหว่างการทำงานอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การมีทักษะการบูรณาการกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านการออกกำลังกาย จึงเป็นรากฐานการเรียนรู้ทางด้านร่างกายและจิตใจเพื่อนำไปบำบัด รักษา ความเข้าใจร่างกาย อารมณ์ของผู้ที่เข้ามาขอรับคำปรึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต มุ่งมั่นผลิตบัณฑิตที่มีศักยภาพด้านความรู้ ความสามารถ มีทักษะการเรียนรู้และการดำรงชีวิต มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนบนพื้นฐานของคุณธรรม จริยธรรม ด้วยความเข้าใจ และพร้อมที่จะพัฒนาตนเองและผู้อื่น รวมทั้งสามารถประยุกต์ความรู้ทางจิตวิทยาไปใช้ในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน (มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2568)

การจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศึกษาทั่วไปวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวันเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และพื้นฐานทางด้านการออกกำลังกาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับการออกกำลังกาย ออกแบบโปรแกรมพื้นฐานสำหรับออกกำลังกายด้วยตนเอง และคุณประโยชน์ของการมีสุขภาพทางร่างกายที่ดีสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยศึกษาความหมาย ลักษณะ ขอบข่าย ประวัติความเป็นมา ประเภท รูปแบบ ประโยชน์และคุณค่าของนันทนาการ และการออกแบบกิจกรรมเกมนันทนาการเพื่อพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม และคุณสมบัติของผู้นำกิจกรรมเกมนันทนาการ โดยในปีการศึกษา 1/2568 รายวิชานี้เปิดสอนให้กับนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่นักศึกษาคณะจิตวิทยาทุกคนต้องลงเรียน ประสงค์ให้นักศึกษาได้เรียนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย สภาพจิตใจ ความเป็นผู้นำ ดูแลสุขภาพกาย สุขภาพใจของตัวนักศึกษาและผู้อื่น รวมไปถึงรักการดูแลสุขภาพและออกแบบโปรแกรมทางด้านการออกกำลังกายได้ เพราะพบปัญหว่านักศึกษาส่วนใหญ่นั้นจะเป็นนักศึกษาที่ตั้งใจเรียนในรายวิชาสามัญวิชาการดูแลสุขภาพ ส่งผลให้ไม่เข้าใจและไม่ชอบการเข้าร่วมกิจกรรมทางด้านการออกกำลังกาย (มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต, 2567) สอดคล้องกับ เกษม นครเขตต์ (เกษม นครเขตต์, 2561) การเคลื่อนไหวร่างกายที่เกิดจากการทำงานของกล้ามเนื้อ ช่วยเผาผลาญพลังงานและส่งผลดีต่อสุขภาพ ควรเป็นกิจกรรมระดับปานกลางถึงหนักอย่างน้อย 150–200 นาทีต่อสัปดาห์ และสร้างความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2–3 วันต่อสัปดาห์ เป็นพื้นฐานสำคัญของการมีสุขภาพดี ทำให้สามารถทำกิจวัตรประจำวันได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เหนื่อยล้า เพื่อส่งเสริมความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัว การทำงานของระบบไหลเวียนโลหิต และดัชนีมวลกาย (กรมพลศึกษา, 2562) ช่วยลดปัจจัยเสี่ยงในการเกิดโรคไม่ติดต่อ โรค NCDs และปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดจากการขาดกิจกรรมทางกาย (สุพิตร สมอาทิตย์, 2561)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะอาจารย์ผู้สอนวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน เห็นความสำคัญของการเรียนในรายวิชาทางพลศึกษา ส่งผลต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของของนักศึกษา ในรายวิชากิจกรรมในรายวิชาที่เสริมสร้างทางด้านความรู้ในด้านการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนิสิตก่อนและหลังเรียนกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อประเมินความก้าวหน้าและปรับสมรรถภาพทางกายที่บกพร่องให้ดีขึ้นและวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในเรื่องความรู้ทางด้านการออกกำลังกายใช้เป็นข้อมูลในออกแบบรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอน ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้ทางด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพของนักศึกษาก่อนและหลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยาโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา GEN 603 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 60 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) จากนักศึกษาคณะจิตวิทยาที่ลงทะเบียนเรียนทั้งหมด

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

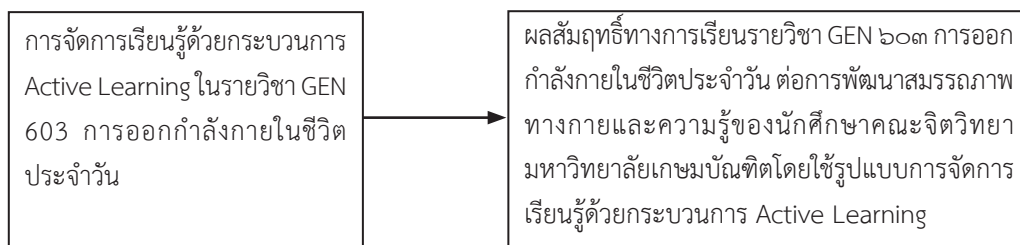
2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ สมรรถภาพทางกาย หลักการออกกำลังกาย การบาดเจ็บกับการออกกำลังกาย เทคโนโลยีกับการออกกำลังกาย หลักการออกกำลังกายของแต่ละบุคคล

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

การทบทวนวรรณกรรม

สรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตารางที่ 1 การสอนแบบ Active Learning 15 สัปดาห์ ในรายวิชาการออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

สัปดาห์	หัวข้อ/รายละเอียด	แผนการสอนแบบ Active Learning ตามขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน
1-2	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามกิจกรรมที่ต้องการ
3	สมรรถภาพทางกาย	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามกิจกรรมที่ต้องการ
4	ทดสอบสมรรถภาพทางกาย ครั้งที่ 1	- ทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนเรียน - ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม
5	หลักการออกกำลังกาย	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสมรรถภาพทางกายที่ต้องการพัฒนา
6	การบาดเจ็บกับการออกกำลังกาย	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสมรรถภาพทางกายที่ต้องการพัฒนา
7	เทคโนโลยีกับการออกกำลังกาย	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสมรรถภาพทางกายที่ต้องการพัฒนา
8	หลักการออกกำลังกายของแต่ละบุคคล	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - ฝึกออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกายของนักศึกษาเฉพาะบุคคล - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสมรรถภาพทางกายที่ต้องการพัฒนา
9-11	สถานที่การออกกำลังกาย	- ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม - กิจกรรมการออกกำลังกาย ให้นักศึกษาออกกำลังกายตามสมรรถภาพทางกายที่ต้องการพัฒนา - กิจกรรมการออกกำลังกายที่มอบหมายนอกห้องเรียน
12	ทดสอบสมรรถภาพทางกาย ครั้งที่ 2	- ทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังเรียน - ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและซักถาม
13-14	นำเสนองาน	- นำเสนอและส่งโปรแกรมการออกกำลังกาย ภายใน 1 เดือน
15	สรุปบทวนบทเรียน	- ผู้สอนสรุปบทวนบทเรียนในรายวิชาทั้งหมด

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายพบว่าส่งเสริมความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกาย สำหรับนักศึกษา คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (นภัสสร พูลลาภ, 2561)

1. องค์ประกอบด้านหลักการ คือ กระบวนการเรียนการสอนผ่านการปฏิบัติ หรือการลงมือทำซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ ส่วนผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง
2. องค์ประกอบด้านวัตถุประสงค์ คือ ส่งเสริมความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกาย
3. องค์ประกอบด้านกระบวนการ ได้ขั้นตอนการสอน 5 ขั้นตอน มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้
 - 3.1 ขั้นเตรียมการสอน (Preparing) อาจารย์กำหนดปัญหา จัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหา โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
 - 3.2 ขั้นศึกษาความรู้ (Educating) อาจารย์นำเสนอเนื้อหาใหม่ในเรื่อง ให้กับนักศึกษาทั้งชั้น นักศึกษาทำความเข้าใจกับกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติหรือลงมือทำ ส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกคิดอย่างเป็นระบบ
 - 3.3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม (Practicing) นักศึกษาแต่ละคน ได้ลงมือปฏิบัติตามกิจกรรม ในขั้นตอนนี้ อาจารย์ต้องสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักศึกษา โดยแต่ละคนเสนอแนวคิดของตนเองและร่วมแลกเปลี่ยนวิธีการคิด
 - 3.4 ขั้นสรุปความรู้ (Comprehending) สรุปความรู้หรือเนื้อเรื่องที่สำคัญที่ได้เรียนมา เป็นการสรุปร่วมกันในชั้นเรียนโดยอาจารย์เป็นผู้ชี้แนะ เพื่อช่วยให้นักศึกษาเข้าใจในบทเรียนตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องและสมบูรณ์ขึ้น สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปนอกเหนือสาระที่ได้จากการปฏิบัติกิจกรรมได้
 - 3.5 ขั้นนำเสนอผลงาน (Presenting) นักศึกษานำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้ และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อทบทวนความเข้าใจและความรู้ที่ได้รับ เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้และนำไปใช้ได้จริง
4. องค์ประกอบด้านระบบสนับสนุน คือ อาจารย์จัดบรรยากาศในการเรียนรู้กำหนดสถานการณ์ปัญหาที่ใกล้เคียงสภาพจริง และมีประเด็นหลากหลายแง่มุมและเหมาะสมกับการเรียนรู้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้การศึกษานี้เป็นการการวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ผู้วิจัยได้เสนอตามลำดับดังนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย และสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตที่ลงทะเบียนในรายวิชา GEN 603 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 60 คน ซึ่งเป็นจำนวนนักศึกษาทั้งหมดที่ลงทะเบียนเรียนโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (บุญชม ศรีสะอาด. 2545)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทของเครื่องมือ

1.1 แบบทดสอบความรู้ก่อน

1.2 แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1 แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน วิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน (คะแนนเต็ม 30 คะแนน) หาค่าโดยใช้สถิติค่าร้อยละ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน วิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวันเป็นแบบทดสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบทดสอบจุดมุ่งหมายเนื้อหาวิชา GEN 603

2.1.2 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบจากเอกสารเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลเช่นการวัดผลการศึกษาของ สมนึก ภัททิยธนี (2546: 1-231) และเครื่องมือที่มีผู้สร้างไว้แล้ว

2.1.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้

2.1.4 กำหนดจำนวนข้อสอบที่ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และเนื้อหา

2.1.5 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาข้อทดสอบแต่ละข้อวัดตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและครอบคลุมเนื้อหาหรือไม่ วิเคราะห์หาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (IOC: Index of Item Objective Congruence) ตามวิธีการของ โรวินेलลี (Rovinelli) และแฮมตัน (Hambleton) (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 218) พิจารณาแบบทดสอบที่วัดครอบคลุมกับเนื้อหาตามข้อเรื่องและข้อสอบข้อนั้นวัดได้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ จำนวน 30 ข้อ

2.1.6 นำแบบทดสอบที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข

2.1.7 วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ ดำเนินการวิเคราะห์คุณภาพแบบทดสอบดังนี้

2.1.7.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้แบบทดสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 - 0.40

2.1.7.2 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

2.1.7.3 ทหารดับความยากของข้อสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ค่าความยากของข้อสอบระหว่าง 0.20 – 0.53

2.2 แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของกรมพลศึกษา (กรมพลศึกษา, 2567)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของกรมพลศึกษา (Health-Related Physical Fitness) ประกอบด้วยแบบทดสอบย่อย 5 รายการที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกายที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยทดสอบ 2 ครั้งในแต่ละรายการ ด้วยวิธีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha coefficient) ดังนี้

2.2.1 ดัชนีมวลกาย (Body Mass Index) เป็นอัตราส่วนของน้ำหนัก (หน่วยเป็นกิโลกรัม) กับความสูงยกกำลังสอง (หน่วยเป็นเมตร) มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย 0.998

2.2.2 นั่งงอตัวไปข้างหน้า (Sit and Reach) ความสามารถของกล้ามเนื้อที่ออกแรงได้เต็มช่วงของการเคลื่อนไหว มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย 0.983

2.2.3 แรงแบ่งมือ (Hand Grip Strength) ความสามารถของกล้ามเนื้อที่ออกแรงด้วยความพยายามในครั้งเดียวกับแรงต้าน มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย 0.964

2.2.4 ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที (60 Seconds Chair Stand) มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย 0.982

2.2.5 ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที (3 Minute Step Up and Down) มีความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย 0.992

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ต่อการพัฒนาสมรรถภาพทางกายและความรู้ของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ดังนี้

1. ชี้แจงเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้ วัตถุประสงค์
2. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบก่อนเรียนและทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนเรียน
3. สอนโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning
4. อาจารย์และนักศึกษาร่วมกันแสดงความคิดเห็นที่เป็นประเด็นสำคัญพร้อมและสรุปสาระสำคัญ
5. นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียนและทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังจากเรียนครบตามหลักสูตร

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายดังนี้

ตอนที่ 1 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะส่วนบุคคลของนักศึกษาในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ประชากรส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 และเป็นนักศึกษาเพศชาย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ซึ่งนักศึกษาก่อร่างร่างกาย 3-4 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมา ออกกำลังกาย 1-2 วันต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 35.7 ที่ใช้เวลาในการออกกำลังกาย 30-45 นาที คิดเป็นร้อยละ 56.2 โดยนักศึกษาเลือกกิจกรรมการออกกำลังกายประเภทแอโรบิก (เดิน วิ่ง จักรยานว่ายน้ำ) คิดเป็นร้อยละ 58.33 รองลงมา คือ กิจกรรมการออกกำลังกายประเภทแอนแอโรบิก (ยกน้ำหนักสร้างกล้ามเนื้อ) คิดเป็นร้อยละ 25.0 และทำกิจกรรมการออกกำลังกายชนิดอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านความรู้ทางด้านการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายของนักศึกษารายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนความรู้ทางด้านการออกกำลังกายก่อนเรียนกับหลังเรียนของนักศึกษาของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่าง	n	คะแนนเต็ม	M	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	60	30	13.06	1.862	14.006*	0.000
หลังเรียน	60	30	23.39	1.659		

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ความรู้ทางด้านการออกกำลังกายของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวันคะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 13.06 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.862 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ย 23.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.659 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้ง พบว่าคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถภาพทางกายของนักศึกษาชายเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานก่อนและหลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

รายการ	เพศชาย (20 คน)					
	ทดสอบก่อนเรียน			ทดสอบหลังเรียน		
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ
ดัชนีมวลกาย	20.55	1.53	สมส่วน	20.20	1.60	สมส่วน
นั่งอตัวไปข้างหน้า	7.10	4.30	ต่ำ	8.28	4.21	ต่ำ
แรงบีบมือ	.64	.14	ปานกลาง	.68	.114	ปานกลาง
ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที	38.94	4.32	ต่ำ	40.99	3.54	ปานกลาง
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	152.48	4.86	ปานกลาง	155.77	4.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สมรรถภาพทางกายของนักศึกษาชายเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมพลศึกษา พบว่า ก่อนการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวันมีดัชนีมวลกาย ($M = 20.55$, $S.D. = 1.53$) อยู่ในเกณฑ์สมส่วน เช่นเดียวกับรายการแรงบีบมือและยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ($M = 0.64$, $S.D. = 0.14$) และ ($M = 152.48$, $S.D. = 4.86$) อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ตามลำดับ ส่วนนั่งอตัวไปข้างหน้า และยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที ($M = 7.10$, $S.D. = 4.30$) และ ($M = 38.94$, $S.D. = 4.32$) อยู่ในเกณฑ์ต่ำหลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน มีดัชนีมวลกาย ($M = 20.20$, $S.D. = 1.60$) อยู่ในเกณฑ์สมส่วน เช่นเดียวกับแรงบีบมือ ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ($M = 0.68$, $S.D. = 0.114$), ($M = 40.99$, $S.D. = 3.54$) และ ($M = 155.77$, $S.D. = 4.00$) อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และรายการนั่งอตัวไปข้างหน้า ($M = 8.28$, $S.D. = 4.21$) อยู่ในเกณฑ์ต่ำ

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับสมรรถภาพทางกายของนักศึกษาหญิง เทียบกับเกณฑ์มาตรฐานก่อนและหลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน

รายการ	เพศหญิง (40 คน)					
	ทดสอบก่อนเรียน			ทดสอบหลังเรียน		
	M	S.D.	ระดับ	M	S.D.	ระดับ
ดัชนีมวลกาย	23.90	3.24	ต่ำ	23.74	3.28	ต่ำ
นั่งอตัวไปข้างหน้า	11.50	4.93	ต่ำ	13.40	4.74	ปานกลาง
แรงบีบมือ	.49	.07	ต่ำ	.52	.07	ปานกลาง
ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที	31.20	3.55	ต่ำ	33.07	3.50	ปานกลาง
ยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที	131.33	3.31	ต่ำ	133.80	3.14	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 สมรรถภาพทางกายของนิสิตหญิงเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานของกรมพลศึกษา พบว่า ก่อนการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน มีดัชนีมวลกาย ($M = 23.90$, $S.D. = 3.24$) อยู่ในเกณฑ์ ต่ำ ส่วนรายการนั่งอตัวไปข้างหน้า แรงบีบมือ ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และยืนยกเข่า ขึ้นลง 3 นาที ($M = 11.50$, $S.D. = 4.93$), ($M = 0.49$, $S.D. = 0.07$), ($M = 31.20$, $S.D. = 3.55$) และ ($M = 131.33$, $S.D. = 3.31$) ตามลำดับ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ หลังการเข้าเรียนรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน การทดสอบ รายการดัชนีมวลกาย ($M = 23.74$, $S.D. = 3.28$) อยู่ในเกณฑ์ ต่ำ ส่วนรายการนั่งอตัวไปข้างหน้า แรงบีบมือ ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที ($M = 13.40$, $S.D. = 4.74$), ($M = 0.52$, $S.D. = 0.07$), ($M = 33.07$, $S.D. = 3.50$) และ ($M = 133.80$, $S.D. = 3.14$) ตามลำดับ อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความรู้ทางด้านการออกกำลังกายของนิสิตคณะจิตวิทยา พบผลดังนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางด้านความรู้ด้านการออกกำลังกายของนักศึกษาคณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน พบว่า หลังเรียนความรู้ทางด้านการออกกำลังกายสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการสอนโดยใช้ แผนการสอนด้วยกระบวนการ Active Learning ที่มีความเหมาะสม มีคุณภาพ เข้าใจง่าย และทันสมัยที่เข้ากับ บริบทการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้สอนกับกลุ่มตัวอย่าง ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ฝึกคิด ฝึกออกแบบโปรแกรมทางด้านการออกกำลังกาย ฝึกปฏิบัติดูแลสุขภาพควบคู่กับ การออกกำลังกายด้วยตนเอง และเป็นการเรียนที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า ทดลอง นำเสนอผลงานตามความสามารถ ของแต่ละคน จัดเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกายมาศ เสงวีรัตน์ (2559) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาสุขศึกษา เรื่อง การเสริมสร้างและการดูแลสุขภาพโดยใช้ โครงงานและกิจกรรม Active Learning เป็นฐาน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสุขศึกษา หลังเรียน สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมสุขภาพหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิวัติ แก้วรัตน์ (2546) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาโดยใช้รูปแบบการสอนแบบโครงงาน ผลการวิจัยพบว่า มีผลการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ด้านความรู้ มีคะแนนเฉลี่ย 15.50 คะแนน มากกว่าคะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 70 (หรือ 14 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทุกคนมีคะแนนมากกว่าคะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 70 ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของ สวัสดิ์ แก้วหล่อน (2546) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โดยใช้รูปแบบการสอนด้วยโครงงาน มีผลการเรียนรู้ดังนี้ 1) ด้านความรู้มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.75 คะแนน มากกว่าคะแนนตามเกณฑ์ร้อยละ 70 (หรือ 28 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนิสิตคณะจิตวิทยาเพศชายและหญิง พบผลดังนี้

นักศึกษาชายทดสอบก่อนและหลังการเข้าเรียนในรายวิชา GEN 603 การออกกำลังกายในชีวิตประจำวัน ผลการทดสอบก่อนเรียนพบว่านักศึกษาชายมีสมรรถภาพทางกายในเกณฑ์ปกติเพียง 3 รายการ ได้แก่ ดัชนีมวลกาย แรงบีบมือ และการยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาทีหลังเข้าศึกษาแล้ว ผลการทดสอบแสดงการปรับปรุงที่ชัดเจน โดยมีสมรรถภาพทางกายในเกณฑ์ปกติเพิ่มเป็น 4 รายการ ยกเว้นรายการนั่งงอตัวไปข้างหน้าที่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานการพัฒนาสมรรถภาพทางกายที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงผลดีของสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการออกกำลังกาย สถาบันการศึกษาได้จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกหลากหลายรูปแบบ ทั้งกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้อุปกรณ์ เช่น การเดิน การวิ่ง การเต้นแอโรบิก และโยคะ รวมถึงศูนย์ออกกำลังกายที่ครบครัน การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้ส่งผลต่อการพัฒนาสัดส่วนร่างกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อแขนส่วนล่าง ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขา และความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2010) ที่เน้นย้ำว่าการออกกำลังกายไม่เพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ในทางตรงกันข้าม การมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมจะส่งเสริมสุขภาพของผู้คนในทุกช่วงอายุ องค์การอนามัยโลก ได้กำหนดแนวทางการออกกำลังกายตามหลักการ FITT ซึ่งครอบคลุมสี่องค์ประกอบหลัก คือ ความถี่ในการออกกำลังกาย (Frequency) ความหนัก (Intensity) ระยะเวลา (Time) และชนิดของกิจกรรม (Type) เพื่อป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังและพัฒนาสมรรถภาพทางกายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุพิตร สมานทิโด (2006) อธิบายว่าสมรรถภาพทางกายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการลดปัจจัยเสี่ยงของโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง รวมถึงโรคปวดหลังและปัญหาที่เกิดจากการขาดกิจกรรมทางกาย การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ทำให้ร่างกายทรงตัวและมีรูปร่างที่ดี ความอดทนของกล้ามเนื้อหมายถึงความสามารถในการรักษาระดับการใช้แรงปานกลางได้เป็นเวลานาน ส่วนความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตคือความสามารถของหัวใจและหลอดเลือดในการลำเลียงออกซิเจนและสารอาหารไปยังกล้ามเนื้อที่ใช้ในการออกกำลังกาย การพัฒนาสมรรถภาพด้านนี้ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างต่อเนื่องประมาณ 30 นาทีขึ้นไปการรักษาดัชนีมวลกายและองค์ประกอบของร่างกายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมช่วยลดความเสี่ยงต่อโรคอ้วน ซึ่งโรคอ้วนเป็นจุดเริ่มต้นของโรคอันตรายอื่น ๆ เช่น โรคหลอดเลือดหัวใจตีบ หัวใจวาย และโรคเบาหวาน อย่างไรก็ตาม รายการนั่งงอตัวไปข้างหน้าที่ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ อาจสะท้อนถึงการลดลงของความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกายตามอายุที่เพิ่มขึ้น รวมถึงผลจากการใช้ชีวิตในการทำงานกับคอมพิวเตอร์และการขาดความใส่ใจในการยืดเหยียดกล้ามเนื้อก่อนและหลังออกกำลังกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ กระบวนรัตน์ (2013) และเกษม นครเขตต์ (2016) ที่อธิบายว่าความอ่อนตัวแสดงออกผ่านช่วงของการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อและข้อต่อ เพื่อปรับเปลี่ยนท่าทางในอิริยาบถต่าง ๆ ความอ่อนตัวของร่างกายได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในร่างกาย ได้แก่ ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ ความอ่อนตัวของเอ็นยึดข้อต่อ เอ็นกล้ามเนื้อ และความ

ยืดหยุ่นของผิวหนัง รวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น การบาดเจ็บ อายุ และเพศ ซึ่งล้วนมีผลต่อความอ่อนตัวและความสามารถในการเคลื่อนไหวข้อต่อ นอกจากนี้ แรงจูงใจและความพยายามในการยืดเหยียดอย่างเต็มที่ก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาความอ่อนตัวของร่างกายด้วย

นักศึกษาหญิงทดสอบสมรรถภาพก่อนเรียน นักศึกษาหญิงมีสมรรถภาพทางกายอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน 4 รายการ ได้แก่ นั่งงอตัวไปข้างหน้า แรงบีบมือ ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที หลังการทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังเรียน นักศึกษาหญิงมีสมรรถภาพทางกายดีขึ้นโดยอยู่ในเกณฑ์ปกติทั้ง 4 รายการ ได้แก่ นั่งงอตัวไปข้างหน้า แรงบีบมือ ยืน-นั่งบนเก้าอี้ 60 วินาที และยืนยกเข่าขึ้นลง 3 นาที การพัฒนาทางด้านสมรรถภาพทางกายนี้เป็นผลมาจากเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยธรรมชาติเพศหญิงมีความอ่อนแอของร่างกายมากกว่า แต่เมื่อได้รับการถ่ายทอดความรู้จากรายวิชาให้มีการทำกิจกรรมทางกายและกิจกรรมนันทนาการในยามว่างหลังจากภารกิจในชีวิตประจำวัน เช่น การเดิน การวิ่ง การทำงานที่ต้องออกแรงมากกว่าปกติ งานบ้าน การเล่นต่าง ๆ เกม กีฬา โดยให้กิจกรรมทางกายเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตอย่างน้อยวันละ 30 นาที ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนิสิตดีขึ้น ข้อมูลนี้สอดคล้องกับ อรจิรา ทะลิทอง (2018) ที่กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพสูงหรือต่ำส่วนใหญ่มาจากปัจจัยภายในตัวบุคคล และที่สำคัญคือพฤติกรรมออกกำลังกายมากกว่าปัจจัยภายนอก เนื่องจากในปัจจุบันความต้องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพสามารถทำได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องมีอุปกรณ์หรือสถานที่เฉพาะเจาะจงที่ต้องใช้ปัจจัยด้านการเงิน เช่น การเดิน การวิ่ง หรือการออกกำลังกายโดยใช้อุปกรณ์ตามสถานที่ที่จัดไว้ในชุมชนหรือสถานศึกษา รวมถึงกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวัน เกษม นครเขตต์ (2018) กล่าวว่า การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอถูกกำหนดให้เป็นปัจจัยเสี่ยงอันดับที่ 4 ของสาเหตุในการเสียชีวิตของประชากรโลก โดยกิจกรรมทางกายสำหรับวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมยามว่าง การเดิน ขี่จักรยาน การทำงานที่ต้องออกแรง ทำงานบ้าน การเล่นต่าง ๆ อย่างน้อย 150 นาที/สัปดาห์ และควรมีกิจกรรมที่สร้างความแข็งแรงให้กล้ามเนื้อสำคัญ เช่น กล้ามเนื้อขา กล้ามเนื้อแขน กล้ามเนื้อลำตัว ควรทำอย่างน้อย 2-3 วัน/สัปดาห์ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสุขภาพมากขึ้นปัญหาด้านดัชนีมวลกายรายการดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์เกินมาตรฐานทั้งก่อนและหลังการทดสอบ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและมีพัฒนาการทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีทางเลือกในการทำกิจกรรมในเวลาว่างอย่างมาก เช่น การเล่นเกม การใช้อินเทอร์เน็ตรูปแบบต่าง ๆ และเกิดกิจกรรมเบี่ยงเบนทางสังคม การเที่ยวยามค่ำคืน ส่งผลให้กิจกรรมทางกายไม่เพียงพอและระยะเวลาการมีพฤติกรรมเนือยนิ่งในแต่ละวันที่ขัดกับหลักการออกกำลังกาย คือ ความถี่ ระยะเวลา ความหนักในการออกกำลังกาย และชนิดของการออกกำลังกายที่ถูกต้องจะสามารถช่วยควบคุมน้ำหนักร่างกายและช่วยให้ดัชนีมวลกายลดลงได้ ข้อมูลนี้สอดคล้องกับ ฌอนมวงค์ ฤกษ์พันธ์ และสิทธา พงษ์พิบูลย์ (2011) ที่กล่าวว่า การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอช่วยพัฒนาร่างกายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้จากการออกกำลังกาย เช่น หัวใจแข็งแรง ไขมันในร่างกายลดลง กล้ามเนื้อแข็งแรงและอดทน และสมรรถภาพทางกายพัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมสุขภาพของนักศึกษาและความรู้ทางการออกกำลังกาย

1. การบูรณาการในรายวิชาเลือกเสรีควรมีการบูรณาการเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาเพิ่มกิจกรรมทางกายในชีวิตประจำวันและเพิ่มองค์ความรู้ทางการออกกำลังกาย
2. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตนักศึกษาต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งจากการเรียน การทำงาน และการใช้โซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมและสังคมที่ทำให้ต้องนั่งนิ่งเป็นเวลานานในแต่ละวัน ด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันกิจกรรมกลางแจ้งที่ทำให้เกิดความเหนื่อยล้าในระดับปานกลางขึ้นไปรวมทั้งเพิ่มการเรียนรู้ทางการดูแลสุขภาพ
3. สร้างความรักในการดูแลสุขภาพให้กับนักศึกษา สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการใช้เวลาว่างแบบไม่เป็นทางการ การพักผ่อน การเล่นเกม และกิจกรรมกีฬาในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในอนาคต

1. การพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานความรู้ทางการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายสำหรับนิสิตควรดำเนินการศึกษาความรู้และสมรรถภาพทางกายของนักศึกษามหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิตอย่างครอบคลุมเพื่อสร้างเกณฑ์ปกติที่เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน และใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานในการเปรียบเทียบและประเมินระดับความรู้ทางการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายของนักศึกษาในอนาคต
2. การศึกษาความรู้ทางการออกกำลังกายและสมรรถภาพทางกายไปยังบุคลากรในมหาวิทยาลัย โดยศึกษาทั้งความรู้ กิจกรรมทางกายและสมรรถภาพทางกายเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพสำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
3. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมทางด้านการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและความรู้ทางการออกกำลังกายตามช่วงวัยควรศึกษาและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการออกกำลังกายและความรู้ทางการออกกำลังกายที่เหมาะสมโดยพิจารณาถึงความแตกต่างของแต่ละช่วงวัยในชุมชนรอบๆมหาวิทยาลัย และเปรียบเทียบผลของความรู้ทางการออกกำลังกายและกิจกรรมทางด้านการออกกำลังกายต่อความรู้และสมรรถภาพทางกายกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด
4. การวิจัยแบบกลุ่มเดียว(One Group Pretest-Posttest Design) มีข้อจำกัดในการสรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เพราะไม่สามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ ดังนั้นในงานวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มควบคุมเข้ามาเพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาของผลการวิจัยได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2562). *แบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของประชาชนอายุ 19-59 ปี*. สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- เกษม นครเขตต์. (2559). ข้อเสนอระดับสากลเพื่อการมีกิจกรรมทางกายเพื่อสุขภาพโดยองค์การอนามัยโลก. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*, 42(2), 25-30.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2556). ประโยชน์และคุณค่าของการออกกำลังกายที่มีต่อร่างกาย. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*, 39(2), 13-14.
- นภัสสร พูลลาภ. (2561). ผลของการเรียนรู้แบบ Active Learning ต่อสมรรถภาพทางกายและทักษะการเคลื่อนไหวของนักศึกษาคณะพลศึกษา. *วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ*, 44(3), 30-40.
- ประทาน ทองนพ. (2560). การประยุกต์ใช้ Active Learning ในการสอนพลศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา*, 12(1), 15-25.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2548). *รวมบทความเกี่ยวกับปรัชญา หลักการ วิธีสอนและการวัดเพื่อประเมินผลทางพลศึกษา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- López-Fernández, I., & González-Gómez, J. (2021). The impact of active learning strategies on physical fitness and motivation in university students. *Journal of Educational Psychology*, 113(4), 671-685. <https://doi.org/10.1037/edu0000590>
- Pérez-González, M., & Martínez-Sánchez, J. (2022). Active learning and its effect on physical fitness among high school students: A qualitative study. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 27(3), 258-274. <https://doi.org/10.1080/17408989.2021.1987421>
- Smith, L. R., & Jones, A. C. (2020). Enhancing physical fitness through active learning: A Systematic review. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 15(2), 123-135. <https://doi.org/10.1177/1747954120909171>
- World Health Organization. (2010). *Global recommendations on physical activity for health*. Retrieved from <https://www.who.int/dietphysicalactivity/global-PA-recs-2010.pdf>

.....

Research Article

การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

Development of an Online Training Package in the Program of Educational Management for Safety for Teachers in Charge of Student Help-Care Work System Under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2

ทักษ์ดนัย เชื้อสะอาด¹ ศันสนีย์ สังสรรค์อนันต์ และทวิวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ

แขนงวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษาสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Takdanai Chersa-ard, Sunsanee Sungsunanun and Taweewat Watthanakuljaroen

Technology and Educational Communications, School of Educational Studies, Sukhothai Thammathirat Open University

*E-mail: 2662700042@stou.ac.th

Received: 04-09-2025

Revised: 20-01-2026

Accepted: 27-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ 3) ศึกษาความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีต่อการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

การวิจัยเป็นการวิจัยและพัฒนา ประชากร ได้แก่ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 19 เครื่องข่าย รวมเป็นจำนวน 216 คนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มจำนวน 4 เครื่องข่าย รวมเป็นจำนวน 39 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย แบบทดสอบก่อนฝึกอบรม แบบทดสอบระหว่างอบรม แบบทดสอบหลังฝึกอบรม และแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อชุดฝึกอบรมสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ 82.31/81.78 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุดโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ เนื้อหา มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: ชุดฝึกอบรมออนไลน์ การจัดการความปลอดภัย ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) to develop an online training package in the Program of Educational Management for Safety for teachers in charge of the Student Help-Care Work System under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2 based on the predetermined 80/80 efficiency criterion; (2) to study the learning achievement as a result of being trained by the online training package in the Program of Educational Management for Safety for teachers in charge of the Student Help-Care Work System; and (3) to study the opinions toward the training by using the online training package in the Program of Educational Management for Safety of the teachers in charge of the Student Help-Care Work System.

This research was a research and development study. The research population comprised 216 teachers in charge of the Student Help-Care Work System of schools in 19 networks under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2 during the 2024 academic year. The research sample consisted of 39 teachers in charge of the Student Help-Care Work System of schools in four networks under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2 during the 2024 academic year, obtained by cluster sampling. The employed research tools consisted of an online training package in the Program of Educational Management for Safety; two parallel forms of an achievement test for pre-testing and post-testing; and a questionnaire on the opinions toward the training package. The statistics employed for the data analysis were the E_1/E_2 efficiency index, mean, standard deviation, and t-test.

The research findings revealed that (1) the developed online training package in the Program of Educational Management for Safety was efficient at 82.31/81.78, thus meeting the pre-determined 80/80 efficiency criterion; (2) the teachers in charge of the Student Help-Care Work System who were trained with the online training package had increased their learning achievement significantly at the .05 level of statistical significance; and (3) the teachers in charge of Student Help-Care Work System had opinions at the most agreeable level toward the training with the

use of the online training package, with the issue receiving the top rating mean being that of the contents being consistent with the objectives.

Keywords: Online Training Package, Safety Management, Student Help-care Work System, Primary education

บทนำ

การสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนนี้เป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการ โดยต้องจัดให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเป็นผู้มีความสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนเพื่อคุ้มครองดูแลนักเรียน สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียน ดังนั้นในการสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับนักเรียนอย่างแท้จริงสถานศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ ด้วยการสร้างความปลอดภัยในชีวิตของนักเรียน รวมทั้งการปกป้อง คุ้มครอง และช่วยเหลือนักเรียนจากอันตรายต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจการสร้างความปลอดภัยให้กับนักเรียนย่อมส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชีวิตที่ดี และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

ด้วยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขประกอบกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 เรื่องการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ที่เน้นสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และป้องกันภัยคุกคามในชีวิตทุกรูปแบบ รวมถึงประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ด้านความปลอดภัยที่เน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษาให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ และส่งเสริม สนับสนุน พัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ ในการป้องกัน ดูแล ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย จากโรคภัย ภัยพิบัติ อุบัติภัย และภัยคุกคามทุกรูปแบบ สามารถปรับตัว ต่อโรคอุบัติใหม่ และโรคอุบัติซ้ำ

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ประกอบกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ และประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานดังกล่าว มุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคม และเพิ่มพื้นที่ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ ในการป้องกัน ดูแล ดำเนินชีวิตได้อย่างปลอดภัย และป้องกันภัยคุกคามในชีวิตทุกรูปแบบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2 มีความพยายามผลักดัน นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านบริหาร (2) ด้านวิชาการ และ (3) ด้านบริการ ดังนี้

1. ด้านบริหาร ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีพันธกิจในการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยที่ว่า “สพป. อุบลราชธานี เขต 2 จัดการศึกษาให้ผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา ได้รับความปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ เพื่อรองรับวิถีชีวิตใหม่”

2. ด้านวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีการจัดทำอินโฟกราฟิก สื่อวีดิทัศน์ คู่มือแผนเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา และแผนเผชิญเหตุความปลอดภัยสถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้ นำไปบูรณาการการเรียนการสอน และจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย

3. ด้านบริการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาเช่นกิจกรรมส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยเชิงรุก กิจกรรมอบรมครูแกนนำสถานศึกษาปลอดภัย โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด และการฝึกซ้อมแผนเผชิญเหตุความปลอดภัยในสถานศึกษา

จากความพยายามของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ที่จะผลักดันนโยบายของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย พบสภาพที่เป็นปัญหา 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านบริหาร (2) ด้านวิชาการ และ (3) ด้านบริการ ดังนี้

1. ด้านบริหาร งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เพียงพอ เนื่องจากการจัดอบรมแต่ละครั้งเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมีการใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก

2. ด้านวิชาการ หลักสูตรการฝึกอบรม สื่อการเรียนรู้ คู่มือต่าง ๆ และข้อมูลสารสนเทศ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ยังไม่เป็นระบบ ข้อมูลอยู่อย่างกระจัดกระจาย ยากต่อการค้นหาเรียนรู้ ยังไม่มีผู้รวบรวมให้เป็นสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ

3. ด้านบริการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย พบว่ามีปัญหาเรื่องสถานที่จัดอบรม ไม่เอื้ออำนวยต่อจำนวนผู้เข้าร่วมอบรมที่มีจำนวนมาก และที่สำคัญทำให้ครูต้องทิ้งห้องเรียน ทั้งชั่วโมงสอน เพื่อเดินทางมาร่วมอบรมตามสถานที่ที่กำหนด ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนต้องสะดุด ไม่ต่อเนื่อง นักเรียนเสียโอกาสที่จะได้รับความรู้ตามชั่วโมงเรียนที่จัดไว้ในตารางเรียน และครูมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบอีกว่าเมื่อจัดการฝึกอบรมแล้วครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดบางคนไม่เข้าร่วมการฝึกอบรมเนื่องจากหลายสาเหตุ ตัวอย่างเช่น มีภารกิจอื่นในเวลาเดียวกัน มีปัญหาการเดินทางเนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ไกลจากบ้านพักหรือโรงเรียน ส่งผลให้การจัดอบรมไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จึงได้มีการวางแผนการจัดอบรมต่าง ๆ ในวันหยุดราชการเพื่อลดปัญหาครูทั้งห้องเรียน และมีการจัดทำวีดิทัศน์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ สื่อสังคม เพื่อทดแทนการจัดฝึกอบรม สำหรับความพยายามในการแก้ปัญหาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย แต่พบว่ามีงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ เป็นงานวิจัยที่ถูกพัฒนาขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2550 – 2565 จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่

1. ระเบียบ สติชัยและคณะ (2565) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูทางอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จุดเด่นของงานวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมครูทางอิเล็กทรอนิกส์ มีการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในด้านโครงสร้างชุดฝึกอบรมอยู่ในระดับเหมาะสมมากด้านกิจกรรมฝึกอบรม อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ชุดฝึกอบรมครูทางอิเล็กทรอนิกส์ มีประสิทธิภาพ 78.99/80.98 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. เอกชัย แซ่พุ่นและคณะ (2564) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่องการใช้งาน Google Apps for Education สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จุดเด่นของงานวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่องการใช้งาน Google Apps for Education สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีประสิทธิภาพ 81.33/83.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คะแนนของบุคลากรมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ หลังจากเรียนด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่องการใช้งาน Google Apps for Education สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 บุคลากรมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่องการใช้งาน Google Apps for Education เฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. พิจิตร กิจเจตน์ (2561) ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพโดยสมาร์ทโฟน สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จุดเด่นของงานวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพโดยสมาร์ทโฟนมีค่าประสิทธิภาพ 78.34/78.06 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 บุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีความก้าวหน้าจากการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมีความพึงพอใจต่อชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมากที่สุด

4. สนั่น ทะนันไชย (2550) ทำวิจัยเรื่อง ชุดฝึกอบรมด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครจุดเด่นของงานวิจัย คือ ชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีประสิทธิภาพ 80.00/80.33, 80.33/80.67, 81.00/81.67 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมีความก้าวหน้าทางการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และ ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมในระดับเห็นด้วยมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น พบว่า ชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่ถูกพัฒนาขึ้นจากนักวิจัย มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่นำมาวิจัยมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและศักยภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ และการพัฒนาทักษะของผู้เข้าอบรม

สำหรับการนำไปประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยหลายแนวทาง ได้แก่ การนำชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์ การนำแนวทางการทดสอบประสิทธิภาพ E_1/E_2 แนวทางการศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้กับชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นและการนำแนวทางการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้าฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่พัฒนาขึ้น

จากปัญหาและแนวทางดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษา เพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ขึ้น เนื่องจากชุดฝึกอบรมออนไลน์ เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนานักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะในการป้องกันภัยคุกคามในชีวิตทุกรูปแบบ สามารถอำนวยความสะดวกให้กับครูเข้ารับการฝึกอบรม เรียนรู้ตามความสนใจ และศักยภาพของตนเองได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยไม่มีข้อจำกัด สามารถลดงบประมาณในการจัดฝึกอบรม และทำให้ครูลดภาระค่าใช้จ่ายในการเดินทางเข้าร่วมฝึกอบรม พร้อมทั้งไม่ต้องทิ้งห้องเรียน เพื่อมาเข้ารับการฝึกอบรม และชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่ถูกพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ถูกออกแบบอย่างเป็นระบบให้มีการนำเสนอเนื้อหาด้วยตัวอักษร ภาพ และวิดีโอ ประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนอบรม เนื้อหาสาระ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังอบรมเป็นการจูงใจให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีการตอบสนองที่ดี สามารถนำความรู้ที่ได้ไปจัดการเรียนการสอน พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมหลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษา เพื่อความปลอดภัย
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด และใช้เป็นต้นแบบชิ้นงานในการผลิตชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย และเป็นตัวอย่างต้นแบบชิ้นงานสำหรับเนื้อหาอื่นต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 19 เครือข่าย รวมเป็นจำนวน 216 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มจำนวน 4 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายที่ 6 ขุขันธ์เปิดนาพิณ จำนวน 9 คน เครือข่ายที่ 8 ขามเปี้ยไหล่ทุ่ง จำนวน 10 คน เครือข่ายที่ 11 แก่งเค็ง-หนองทันทน์ จำนวน 10 คน และ เครือข่ายที่ 15 นาตาลพังเคน จำนวน 10 คน รวมเป็นจำนวน 39 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาสาระที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยตามนโยบายและจุดเน้น การจัดการศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ แบ่งเป็น 4 หน่วย ดังนี้ (1) นโยบายและสามเสาหลักของความปลอดภัย (2) ขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา 4 กลุ่มภัย (3) มาตรการความปลอดภัยในภาพรวมของสถานศึกษา และ (4) แผนเผชิญเหตุความปลอดภัยในสถานศึกษา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- 3.1 ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย
- 3.2 แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมแบบคู่ขนาน
- 3.3 แบบสอบถามความคิดเห็นของครู

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

- 4.1 ค่าประสิทธิภาพ E_1 / E_2
- 4.2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4.3 การทดสอบค่าที

5. ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย

- 5.1 ตัวแปรอิสระได้แก่ การใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย
- 5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์ (2) ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมของครู และ (3) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์

6. ระยะเวลาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

สมมติฐาน

1. ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80
2. ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 ที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย มีผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 2 มีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ในระดับเห็นด้วยมาก

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ครอบคลุม (1) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง (2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (3) เก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) วิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่ปฏิบัติงานในปีการศึกษา 2567 จำนวน 19 เครือข่าย รวมเป็นจำนวน 216 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่มจำนวน 4 เครือข่าย รวมเป็นจำนวน 39 คน การจำแนกผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้ทดสอบประสิทธิภาพ โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบความรู้เบื้องต้นโดยเนื้อหาที่นำมาใช้ในการทดสอบเป็นเนื้อหา เรื่อง การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัยในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยแล้วนำคะแนนของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 39 คน มาเรียงจากน้อยไปหามาก และใช้เกณฑ์ในการจำแนก ดังนี้ คะแนน 0 - 4 เป็นกลุ่มอ่อน จำนวน 10 คน คะแนน 5 - 8 เป็นกลุ่มปานกลาง จำนวน 13 คน และคะแนน 9 -12 เป็นกลุ่มเก่ง จำนวน 16 คน

1.2.1 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว ได้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 3 คน จากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก ดังนี้ กลุ่มเก่ง จำนวน 1 คน กลุ่มปานกลาง จำนวน 1 คน และกลุ่มอ่อน จำนวน 1 คน

1.2.2 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม ได้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 6 คน จากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก ดังนี้ กลุ่มเก่ง จำนวน 2 คน กลุ่มปานกลาง จำนวน 2 คน และกลุ่มอ่อน จำนวน 2 คน

1.2.3 สุ่มเพื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม ได้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำนวน 30 คน จากการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลาก ดังนี้ กลุ่มเก่ง จำนวน 13 คน กลุ่มปานกลาง จำนวน 10 คน และกลุ่มอ่อน จำนวน 7 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ (1) ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย (2) แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมแบบคู่ขนาน และ (3) แบบสอบถามความคิดเห็น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ชุดฝึกอบรมออนไลน์

ผู้วิจัยได้ยึดแนวทางการสร้างชุดฝึกอบรมออนไลน์ โดยใช้ ADDIE Model สร้างชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ตาม ฐานปณิธ ธรรมเมธา (2557) โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ (Analysis) ประกอบไปด้วย (1)วิเคราะห์ผู้เข้าอบรม ผู้วิจัยได้วิเคราะห์โดยการให้ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบความรู้เบื้องต้น เรื่อง การบริหารความเสี่ยงและความปลอดภัยในสถานศึกษา และจำแนกเป็นกลุ่มอ่อน กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเก่ง และ (2) การวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ศึกษานโยบายด้านความปลอดภัย คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยได้แบ่งหลักสูตร

การฝึกอบรม เรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยได้แก่ (1) นโยบายและสามเสาหลักของความปลอดภัย (2) ขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา 4 กลุ่มภัย (3) มาตรการความปลอดภัยในภาพรวมของสถานศึกษาและ (4) แผนเผชิญเหตุความปลอดภัยในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design) ผู้วิจัยออกแบบชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ได้แก่ (1) กำหนดวัตถุประสงค์ (2) กำหนดวิธีการฝึกอบรมและการประเมินผล (3) กำหนดโครงสร้างการแสดงผลของโปรแกรมCanva Website (4) เขียนผังงานแสดงขั้นตอนการเข้าอบรม และ (5) การเขียนสตอรี่บอร์ด

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนา (Development) ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาและผลิตชุดฝึกอบรมออนไลน์ ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ (1) การเตรียมอุปกรณ์ในการผลิตชุดฝึกอบรมออนไลน์ (2) เตรียมสื่อและซอฟต์แวร์สำหรับการผลิตชุดฝึกอบรมออนไลน์ (3) การผลิตชุดฝึกอบรมออนไลน์ (4) การสร้างเอกสารประกอบการฝึกอบรม หลังจากสร้างชุดฝึกอบรมออนไลน์เสร็จสิ้น และ (5) การตรวจสอบและทดสอบความสมบูรณ์ขั้นต้นของชุดฝึกอบรมออนไลน์โดยนำชุดฝึกอบรมออนไลน์ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 2 ท่าน และ ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญประเมินแล้วพิจารณาว่า โดยภาพรวมชุดฝึกอบรมออนไลน์มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

ขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation) ผู้วิจัยนำชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ผ่าน URL <https://safetiedu.my.canva.site/> ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม มีขั้นตอนการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ศึกษาขั้นตอนการฝึกอบรม (2) ทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรม (3) ศึกษาเนื้อหาของชุดฝึกอบรมออนไลน์ตามที่ได้จัดเตรียมไว้ (4) ทำแบบฝึกหัด และ (5) ทำแบบทดสอบหลังฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นการทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ โดยวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ตามเกณฑ์ E_1/E_2 ที่ตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 โดยยอมรับความคลาดเคลื่อน ± 2.5 ตามแนวทางของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556)

2.2 แบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมแบบคู่ขนาน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรมแบบคู่ขนาน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ ในการอบรม เป็นแบบทดสอบปรนัย จำนวน 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

2.2.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบ และสร้างตารางวิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการออกข้อสอบให้ตรงกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยยึดรูปแบบของเบนจามิน บลูมที่ปรับปรุงใหม่ โดยแอนเดอร์สันและเครทวอลล์ โดยแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มี 4 ระดับ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ และการวิเคราะห์

2.2.2 สร้างแบบทดสอบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์และเนื้อหา โดยสร้างแบบทดสอบก่อนอบรม และแบบทดสอบหลังอบรมแบบคู่ขนาน กำหนดรูปแบบของแบบทดสอบเป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวนฉบับละ 15 ข้อ

2.2.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบโดยนำแบบทดสอบนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา และ ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) การวัดและประเมินผลครั้งนี้ ใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบทดสอบ

2.2.4 วิเคราะห์คุณภาพของแบบทดสอบ นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับผู้ดำเนินการสถานศึกษาที่เคยอบรมหลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย จำนวน 28 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์รายข้อ เพื่อหาความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิคของ จุงเตห์ฟาน (Chung Tech Fan) จากผลการวิเคราะห์เป็นรายข้อ สรุปว่าแบบทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ แบบทดสอบก่อนอบรม ค่าความยากง่าย (p) 0.36 - 0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.21 - 0.39 และ แบบทดสอบหลังอบรม ค่าความยากง่าย (p) 0.36 - 0.79 ค่าอำนาจจำแนก (r) 0.21 - 0.29

จากนั้นวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยวิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) โดยใช้สูตรของสมชาย วรกีเกษมสกุล (2554) ผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ มีดังนี้แบบทดสอบก่อนอบรมค่าความเชื่อมั่น 0.90 และ แบบทดสอบหลังอบรมค่าความเชื่อมั่น 0.89

2.2.5 จัดทำแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ เป็นแบบทดสอบก่อนอบรม จำนวน 15 ข้อ และแบบทดสอบหลังอบรมจำนวน 15 ข้อ เพื่อนำไปใช้ทดสอบจริงในชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

2.3 แบบสอบถามความคิดเห็น

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.3.1 ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert Scale) และแบบเขียนตอบ

2.3.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ จำนวน 14 ข้อ มีจำนวน 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย จำนวน 13 ข้อ แบ่งเป็น (1) ด้านเนื้อหา จำนวน 4 ข้อ (2) ด้านการออกแบบชุดฝึกอบรม จำนวน 7 ข้อ และ (3) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากชุดฝึกอบรมออนไลน์ จำนวน 2 ข้อ และส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะ จำนวน 1 ข้อ

2.3.3 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจน และความถูกต้องของข้อคำถาม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่าโดยภาพรวมแบบสอบถามความคิดเห็นมีคุณภาพอยู่ในระดับ ดี

2.3.4 ทดลองการใช้แบบสอบถาม เพื่อหาประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไปใช้กับบุคลากรทางการศึกษาในการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่มจำนวน 5 คน เพื่อทดสอบความเข้าใจในคำถามของแบบสอบถาม

2.3.5 จัดพิมพ์แบบสอบถามความคิดเห็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม และแบบฝึกหัดจากการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ในการทดสอบแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม

3.2 การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้ทดสอบประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์แล้ว ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในการทดลองแบบเดี่ยว จำนวน 3 คน แล้วนำมาปรับปรุงและกลุ่มตัวอย่างในการทดลองแบบกลุ่ม จำนวน 6 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของชุดฝึกอบรมออนไลน์และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและแก้ไข

3.3 การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็น หลังจากทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามความคิดเห็น จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 3 ประเด็น ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยด้วยการนำคะแนนที่ได้จากการทำแบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังอบรมมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและค่าร้อยละ แล้วนำไปวิเคราะห์ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) และประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2) ของชุดฝึกอบรมออนไลน์ ตามเกณฑ์ E_1/E_2 ที่ตั้งเกณฑ์ไว้ที่ 80/80 โดยยอมรับความคลาดเคลื่อน ± 2.5 โดยใช้สูตรของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556)

4.2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย เป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนอบรมและหลังอบรม ใช้สูตร Dependent Samples t-test โดยเกณฑ์นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ของวิวัฒน์ มีสุวรรณ (2561)

4.3 การวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2561)

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ผู้วิจัยพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ด้วยการทดสอบประสิทธิภาพ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการทดสอบประสิทธิภาพ

แบบเดี่ยว (จำนวน 3 คน) ผลการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (จำนวน 6 คน) และผลการทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (จำนวน 30 คน)

1.1. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบก่อนฝึกอบรมและหลังฝึกอบรมกับจุดประสงค์การเรียนรู้

1.1.1 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อสอบทุกข้อในแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่า “สอดคล้อง” กับจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อสอบแต่ละข้อเท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC \geq 0.50$) แสดงว่าแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่เหมาะสม

1.1.2 ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์พบว่า ข้อสอบทุกข้อในแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่า “สอดคล้อง” กับจุดประสงค์การเรียนรู้ทั้งหมด โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อสอบแต่ละข้อเท่ากับ 1.00 ซึ่งมีค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด ($IOC \geq 0.50$) แสดงว่าแบบทดสอบหลังการฝึกอบรมมีความตรงเชิงเนื้อหาในระดับที่เหมาะสม

1.2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบเดี่ยว ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยแบบเดี่ยว

หน่วยที่	คะแนนแบบฝึกหัด (E_1) (ร้อยละ)	คะแนนแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) (ร้อยละ)	E_1 / E_2
1-4	64.10	73.33	64.10/73.33

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบเดี่ยวของชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ 64.10/73.33 ตามลำดับ

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว จำนวน 3 คน พบปัญหาของการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ดังได้แสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัญหา / ข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยจากการทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว

ปัญหา/ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุง
รูปแบบโดยรวมมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่ควรพิจารณาเพิ่มช่องทางสำหรับการสอบถามและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมและผู้ให้การฝึกอบรม	จัดทำ Google Forms เป็นช่องทางในการถาม - ตอบ ข้อสงสัย โดยให้เข้ารับการฝึกอบรมระบบช่องทางติดต่อกลับตามที่สะดวก และผู้ให้การฝึกอบรมจะติดต่อกลับเพื่อให้คำแนะนำต่อไป

1.3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบกลุ่ม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยแบบกลุ่ม

หน่วยที่	คะแนนแบบฝึกหัด (E_1) (ร้อยละ)	คะแนนแบบทดสอบหลังการฝึกอบรม (E_2) (ร้อยละ)	E_1 / E_2
1-4	80.77	82.22	80.77/82.22

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบกลุ่มของชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ 80.77/82.22 ตามลำดับ

ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม จำนวน 6 คน พบปัญหาของการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ดังได้แสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัญหา / ข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยจากการทดสอบประสิทธิภาพแบบกลุ่ม

ปัญหา/ข้อเสนอแนะ	การปรับปรุง
เนื้อหาไม่มีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ แต่ปริมาณข้อความค่อนข้างมาก อาจพิจารณาปรับให้นำเสนอได้กระชับยิ่งขึ้น	ดำเนินการปรับลดปริมาณเนื้อหาให้กระชับและยังครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด โดยจัดทำในรูปแบบสรุปย่อเพื่อให้กระชับและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น

1.4 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบภาคสนาม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยแบบภาคสนาม

หน่วยที่	คะแนนแบบฝึกหัด (E_1) (ร้อยละ)	คะแนนแบบทดสอบหลังการฝึก อบรม (E_2) (ร้อยละ)	E_1 / E_2
1-4	82.31	81.78	82.31/81.78

จากตารางที่ 5 พบว่า การทดสอบประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์แบบภาคสนามของชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ 82.31/81.78 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยจำนวน 30 คน โดยการทดสอบค่าที ดังได้แสดงรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยในการทดสอบประสิทธิภาพแบบสนาม

(n=30)

หน่วยที่	คะแนนแบบทดสอบ ก่อนการฝึกอบรม		คะแนนแบบทดสอบ หลังการฝึกอบรม		t
	M	S.D.	M	S.D.	
1-4	7.30	3.01	12.27	1.57	8.87*

*p<.05 df=29 t= 1.699

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จากการเปิดตารางการแจกแจงแบบ t ที่ระดับนัยสำคัญ $0.05 = 1.699$ แสดงว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย

ผลการประเมินการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยดังได้แสดงรายละเอียดในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการประเมินการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยจากครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2

(n = 30)

รายการ	M	SD	แปลความหมาย
1. เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.87	.35	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
2. การนำเสนอเนื้อหาใหม่ที่น่าสนใจ	4.80	.41	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
3. เนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนของตนเองได้	4.73	.45	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
4. ภาษาที่ใช้สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจน	4.70	.53	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
5. ภาพที่ใช้ประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.70	.53	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
6. การออกแบบหน้าจอโดยรวมมีความเหมาะสม	4.70	.47	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
7. สามารถศึกษาด้วยตนเองได้โดยไม่ต้องเดินทางมาอบรมที่เขตพื้นที่การศึกษา	4.67	.55	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
8. เนื้อหามีความง่ายเหมาะสมกับผู้อบรม	4.60	.62	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
9. ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษรมีความน่าสนใจ	4.60	.50	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
10. การใช้โทนสีและธีมมีความน่าสนใจ	4.60	.50	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
11. การเข้าเว็บไซต์ ใช้งานง่ายไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน	4.60	.67	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
12. ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม	4.57	.63	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
13. วิธีที่คนใช้ประกอบมีความน่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหา	4.57	.57	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด
รวม	4.67	.53	ระดับเห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 7 พบว่าครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ในภาพรวมในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($M = 4.87$ $SD = .35$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ การนำเสนอเนื้อหาที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ ($M = 4.80$ $SD = .41$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดมี 2 รายการที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ปริมาณของเนื้อหาในแต่ละเรื่องมีความเหมาะสม ($M = 4.57$ $SD = .63$) และ วิถีทัศน์ใช้ประกอบมีความน่าสนใจเหมาะสมกับเนื้อหา ($M = 4.57$ $SD = .57$)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 สรุปผลการวิจัย ได้แก่

1. ผลการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย มีประสิทธิภาพ คือ $82.31/81.78$ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$

2. ผลการประเมินคุณภาพชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ส่งผลต่อครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่เข้ารับการฝึกอบรมมีผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการประเมินการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย พบว่าครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด

อภิปรายผล

การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีประเด็นหลักที่จะนำมาอภิปราย 3 ประเด็น คือ (1) ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด $80/80$ (2) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย มีผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และ (3) ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย ในระดับเห็นด้วยมาก

1. ประสิทธิภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์

ชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ $80/80$ สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องจากชุดฝึกอบรมออนไลน์ได้ผ่านการพัฒนาและทดสอบ

ประสิทธิภาพตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบโดยผู้วิจัยได้พัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์โดยใช้ ADDIE Model ประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้เข้าอบรม การวิเคราะห์เนื้อหา การออกแบบชุดฝึกอบรมออนไลน์ซึ่งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการฝึกอบรมและการประเมินผล กำหนดโครงสร้างการแสดงผลของโปรแกรม Canva Website เขียนผังงาน แสดงขั้นตอนการเข้าอบรม และเขียนสตอรี่บอร์ด หลังจากนั้นดำเนินการพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์และได้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ และนำชุดฝึกอบรมออนไลน์ไปใช้โดยการทดสอบประสิทธิภาพ เป็นการนำชุดฝึกอบรมออนไลน์ที่พัฒนาสำเร็จแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ การทดสอบประสิทธิภาพแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม และแบบภาคสนาม โดยแต่ละขั้นตอนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและยืนยันคุณภาพของชุดฝึกอบรมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง ซึ่งสอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่ได้กล่าวว่า การทดสอบประสิทธิภาพตามพัฒนาการของการผลิตสื่อการสอนที่เป็นลำดับขั้นตอนจะช่วยตรวจสอบคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกทั้ง การเลือกใช้โปรแกรม Canva Website ในการพัฒนาชุดฝึกอบรมถือเป็นนวัตกรรมการออกแบบที่แตกต่างจากชุดฝึกอบรมออนไลน์ในอดีต ดังเช่นงานของ สนั่น ทะนันไชย (2550) ที่อาจมีข้อจำกัดด้านการติดตั้งและการเข้าถึง โดยชุดฝึกอบรมนี้เน้นการออกแบบส่วนต่อประสานกับผู้ใช้ที่เรียบง่าย เน้นการเล่าเรื่องด้วยภาพและลดความซับซ้อนทางเทคนิค เพื่อให้ครูผู้ใช้งานที่มีทักษะไอทีแตกต่างกันสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายที่สุด

2. ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรม

ผลการศึกษาในขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพแบบภาคสนาม ดังปรากฏในตารางที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่อบรมด้วยชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย มีผลสัมฤทธิ์จากการฝึกอบรมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 เนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการออกแบบชุดฝึกอบรมออนไลน์ ผู้วิจัยได้พิจารณาโครงสร้างของหลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย เพื่อจัดลำดับเนื้อหาอย่างเหมาะสม มีความสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานของครู และสามารถนำไปใช้ได้จริงได้ นอกจากนี้ การออกแบบชุดฝึกอบรมออนไลน์ได้บูรณาการสื่ออินโฟกราฟิก (Infographic) ซึ่งเป็นสื่อภาพที่สามารถถ่ายทอดสาระสำคัญได้อย่างกระชับ ชัดเจน และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน อินโฟกราฟิกมีบทบาทในการช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถเชื่อมโยงข้อมูลเชิงนามธรรมกับภาพเชิงรูปธรรม ลดความซับซ้อนของเนื้อหา และส่งเสริมการจดจำในระยะยาวซึ่งสอดคล้องกับ Alrwele (2017) กล่าวว่า อินโฟกราฟิกช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการจดจำในกลุ่มผู้เรียนผู้ใหญ่ได้อย่างมีนัยสำคัญ และอีกองค์ประกอบสำคัญคือการนำเครื่องมือของโปรแกรม Canva มาใช้ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบภาพนิ่งและอินโฟกราฟิก การใช้โปรแกรม Canva ช่วยเพิ่มความน่าสนใจของสื่อการสอน และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เข้าอบรมมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้นนอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Means et al. (2010) ที่ได้สังเคราะห์งานวิจัยพบว่าผู้เรียนที่เรียนผ่านระบบออนไลน์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีกว่าหรือเทียบเท่ากับการเรียนในชั้นเรียนปกติ เนื่องจากผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้และมีความยืดหยุ่นในการจัดสรรเวลาเรียน

3. ความคิดเห็นครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ที่มีต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตร การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความคิดเห็นต่อชุดฝึกอบรมออนไลน์ ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เนื่องจากผู้วิจัยได้ออกแบบชุดฝึกอบรมออนไลน์ โดยใช้หลักการออกแบบสื่อ ADDIE Model ซึ่งสอดคล้องกับ ฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2557) ที่เสนอ

หลักการออกแบบสื่อการสอนตามกระบวนการ ADDIE Model ซึ่งให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผู้เรียนและบริบท การออกแบบ การพัฒนา การนำไปใช้ และการประเมินผล ทำให้สื่อหรือชุดฝึกอบรมที่สร้างขึ้นมีความเป็นระบบและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้จริง สำหรับผลการสอบถามความคิดเห็นเมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($M = 4.87$ $SD = .35$) ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัทรินทร์ พรหมแดง (2560) ที่พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อความเหมาะสมของเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อันเนื่องมาจากชุดฝึกอบรมเป็นการเรียนแบบอิสระ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองสามารถเลือกเรียนเนื้อหา และทบทวนเนื้อหาได้บ่อยครั้งตามที่ต้องการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ หลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย สำหรับครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าชุดฝึกอบรมสามารถสนับสนุนการปฏิบัติงานของครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมให้ครูนำความรู้ที่ได้รับไปบูรณาการกับการจัดทำแผนเผชิญเหตุและมาตรการด้านความปลอดภัยในบริบทของแต่ละสถานศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดการศึกษาเชิงป้องกันและลดความเสี่ยง

1.2 ด้านการจัดการฝึกอบรม ผู้จัดอบรมควรดำเนินการตามหลักสูตรและคู่มือการใช้ชุดฝึกอบรมอย่างเคร่งครัด โดยมีการวางแผนล่วงหน้า จัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็น และจัดตั้งคณะทำงานเพื่อสนับสนุนผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้การถ่ายทอดเนื้อหามีความราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

1.3 ด้านความพร้อมของครูผู้เข้ารับการฝึกอบรมครูผู้รับผิดชอบควรมีทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถเข้าถึงและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการบริหารจัดการเวลาเข้าร่วมการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและลึกซึ้ง

1.4 ด้านการสนับสนุนเชิงนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรบูรณาการชุดฝึกอบรมออนไลน์เข้ากับกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความยั่งยืนทางวิชาการ และควรสนับสนุนให้โรงเรียนจัดเวทีแลกเปลี่ยนภายหลังการฝึกอบรม เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างรอบด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการฝึกอบรมแบบออนไลน์กับการฝึกอบรมแบบเผชิญหน้า (on-site) เพื่อวิเคราะห์ข้อดี ข้อจำกัด และแนวทางพัฒนาในอนาคต

2.2 ควรศึกษาผลระยะยาวของการใช้ชุดฝึกอบรมออนไลน์ เช่น การติดตามพฤติกรรมของครูในการนำความรู้ไปใช้จริงในโรงเรียน หรือผลที่เกิดกับนักเรียนหลังการนำมาตราการความปลอดภัยไปใช้จริง

2.3 ควรเพิ่มเติมการเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน หรือครูในตำแหน่งอื่นเพื่อสะท้อนความคิดเห็นและประเมินการใช้งานของชุดฝึกอบรมออนไลน์อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 1-20.
- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2557). *อีเลิร์นนิ่ง: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ e-Learning: From theory to practice*. สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- พัชรินทร์ พรหมแดง. (2560). การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่อง อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพื้นฐานสำหรับพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรม. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, 10(1), 32-45.
- พิจิตร กิจเจตน์. (2561). *การพัฒนาชุดฝึกอบรมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง หลักการจัดองค์ประกอบการถ่ายภาพโดยสมาร์ตโฟน สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- ระเบียบ สิริชัย, อรุณี สาลี, และสมยศ สุโพธิ์ภาคสกุล. (2565). การพัฒนาชุดฝึกอบรมครูทาง อีเลิร์นนิ่ง เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ สำหรับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา*, 1(1), 1-15.
- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2561). *วิจัยเทคโนโลยีทางการศึกษา*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สนั่น ทัศนะไชย. (2550). *ชุดฝึกอบรมด้วยคอมพิวเตอร์ผ่านเครือข่าย เรื่อง บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. ฐานข้อมูลงานวิจัย (ThaiLis).
- สมชาย วรภิเกษมสกุล. (2554). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา*. สืบค้นจาก <https://www.obecsafetycenter.com/>
- เอกชัย แซ่พูน, ชัชวาล ชุมรักษา, และเรวดี กระโหมวงศ์. (2564). การพัฒนาชุดฝึกอบรมออนไลน์ เรื่องการใช้งาน Google Apps for Education สำหรับบุคลากรมหาวิทยาลัยหาดใหญ่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 21(2), 68-82.
- Alrwele, N. S. (2017). Effects of infographics on student achievement and students' perceptions of the impacts of infographics. *Journal of Education and Human Development*, 6(3), 104-117.
- Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2010). *Evaluation of evidence-based practices in online learning: A meta-analysis and review of online learning studies*. U.S. Department of Education.

.....

Research Article

ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ EMPOWERING LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING ORGANIZATIONAL COMMITMENT OF TEACHERS IN SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SAMUT PRAKAN

พิชามณู อินทนุพัฒน์* และ อุไร สุทธิรัมย์
สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Pichamon Inthanuphat* and Urai Suthiyam
Educational Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

*E-mail: 6714470007@rumail.ru.ac.th

Received: 15-10-2025

Revised: 26-01-2026

Accepted: 27-01-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา และ 4) ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำแบบเสริมพลังที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 333 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของโคเฮนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.971 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13, SD = .56$) 2) ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09, SD = .506$) 3) ภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้านร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 71.1 โดยปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ได้แก่ ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และด้านการแบ่งปันอำนาจ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง ผู้บริหารสถานศึกษา ความผูกพันต่อองค์กร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to examine the level of empowering leadership of school administrators, 2) to examine the level of teachers' organizational commitment, 3) to investigate the relationship between empowering leadership of school administrators and teachers' organizational commitment and 4) to identify the empowering leadership factors that affect teachers' organizational commitment in secondary schools under the Samut Prakan Secondary Educational Service Area Office. The sample consisted of 333 government teachers working in schools under the Samut Prakan Secondary Educational Service Area Office in the 2025 academic year. The sample size was determined using Cohen's table at the .05 level of statistical significance, and multi-stage random sampling was employed. The research instrument was a questionnaire on how empowering leadership affects teachers' organizational commitment, with a reliability coefficient of 0.971. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The results revealed that 1) The overall level of empowering leadership of school administrators was found to be high. ($\bar{X}$ = 4.13, SD = .56) 2) The overall level of teachers' organizational commitment in educational institutions was also high. ($\bar{X}$ = 4.09, SD = .506) 3) Empowering leadership was positively correlated with teachers' organizational commitment at the 0.01 level of statistical significance. 4) The empowering leadership of school administrators, in all aspects, jointly predicted the organizational commitment of teachers in schools under the Samut Prakan Secondary Educational Service Area Office by 71.1 percent. The factors that were statistically significant at the .01 level were participative decision-making and sharing power.

Keywords: Empowering leadership, School Administrator, Organizational Commitment

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคน และสังคมให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน ซึ่งได้รับการระบุไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่บัญญัติว่ารัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาโดยทั่วถึง และมีคุณภาพ โดยเน้นให้เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านปัญญา คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เติบโตอย่างสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และสร้างสรรค์ โดยยึดหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และโครงสร้างทางการศึกษามุ่งเน้นความเป็นเอกภาพของนโยบาย พร้อมทั้งกระจายอำนาจการบริหารไปสู่สถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานด้านการศึกษา จัดให้มีระบบ

ประกันคุณภาพ รวมทั้งส่งเสริม และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เข้มแข็งและก้าวหน้า นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้ขับเคลื่อนนโยบายด้านการศึกษา โดยมุ่งสร้างรากฐานให้เด็ก และเยาวชนไทย มีนิสัยรักการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพ สามารถสร้างงานและเลี้ยงดูตนเองได้ นโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพ และคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างให้คนไทยเป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสมพร้อมรองรับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 และการเปลี่ยนแปลงในบริบทของประเทศไทย 4.0 ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นสถาบันสำคัญที่จะต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ตอบสนองกับนโยบายต่างๆ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และตัวผู้เรียนโดยตรง ในขณะที่วงสังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี ส่งผลให้การดำรงชีวิตและการทำงานเต็มไปด้วย ความกดดัน ความเครียด ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มครู และผู้เรียนที่ต้องปรับตัวกับสภาพสังคม รวมทั้งโลกแห่งการทำงานยุคใหม่ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2566) พบว่า ครูในหลายพื้นที่ มีภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน มีความเครียดสะสม และความผูกพันต่อองค์กรในระดับต่ำ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลสำรวจจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2564) พบว่า โรงเรียนที่มีการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจ และขาดการมีส่วนร่วมของครู มักมีอัตราการลาออกสูง ส่งผลในการดำเนินงานของโรงเรียนและการพัฒนาการศึกษาไม่ไปอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการจะขับเคลื่อนนโยบายและมาตรฐานการศึกษาดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดมิใช่เพียงตัวบทกฎหมาย แต่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา โดยเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการ และความผูกพันต่อองค์กรของครูซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนภายในที่จะส่งผลให้ครูทุ่มเทปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ภาวะผู้นำจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง (Empowering Leadership) เป็นภาวะผู้นำที่เน้นการมอบอำนาจ ส่งเสริมศักยภาพ และสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงาน มีความสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษายุคใหม่และปัจจัยการขับเคลื่อนการศึกษาข้างต้น ซึ่งสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ การมีส่วนร่วม และความรับผิดชอบร่วมกัน อันส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร อาทิ ความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์ ความเชื่อมั่นในค่านิยม และเป้าหมายขององค์กร ตลอดจนความตั้งใจที่จะอยู่และทำงานร่วมกับองค์กรอย่างเต็มกำลัง (Meyer & Allen, 1997) ซึ่งความผูกพันต่อองค์กรมีผลโดยตรงต่อระดับความทุ่มเท ความรับผิดชอบ และความร่วมมือในการพัฒนานักเรียน และโรงเรียนโดยงานวิจัยจำนวนมากพบว่าครูที่มีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูงมักมีแรงจูงใจระยะยาว ปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น และสามารถเป็นแบบอย่างเชิงบวกแก่เพื่อนร่วมงานได้ (Ahearn, Mathieu, & Rapp, 2005) หากผู้บริหารขาดภาวะผู้นำในลักษณะนี้ อาจส่งผลให้ครูรู้สึกขาดการมีส่วนร่วม รู้สึกว่าตนเองไม่มีบทบาทสำคัญ ซึ่งจะบั่นทอนขวัญกำลังใจและนำไปสู่การลดลงของความผูกพันต่อองค์กรในที่สุด

ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา และการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากความผูกพันต่อองค์กรสามารถใช้เป็นปัจจัยในการพยากรณ์อัตราการเข้า และออกจากงานของบุคลากรได้ เมื่อบุคลากรมีความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง จะก่อให้เกิด

ความต้องการที่จะดำรงสถานภาพสมาชิกขององค์กรไว้ต่อไป บุคลากรมีความรักในองค์กร รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ให้ความสนใจในการปฏิบัติงานให้กับองค์กรอย่างดีที่สุด และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น (จิรายุทธ ประเสริฐยิ่งยอด, 2567)

ดังนั้น การศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู จึงเป็นประเด็นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้เข้าใจกลไกของการบริหารที่สามารถเสริมสร้างแรงจูงใจและความจงรักภักดีในบุคลากร ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานและการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวมได้อย่างยั่งยืน

ในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริบทเฉพาะตัวทั้งในด้านความหลากหลายของขนาดสถานศึกษาและนโยบายการบริหารจัดการ ซึ่งยังขาดงานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์เชิงลึกของตัวแปรภาวะผู้นำแบบเสริมพลังในบริบทพื้นที่ดังกล่าวอย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่า ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการอย่างไร เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหาร ตลอดจนเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาที่นำไปใช้พัฒนาตนเอง และการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. หน่วยงานต้นสังกัดและเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการวิจัย โดยเฉพาะระดับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารและระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในภาพรวม ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดนโยบาย และทิศทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ทราบระดับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของตนเองและระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการ ปรับปรุงบทบาทและพฤติกรรมภาวะผู้นำให้เหมาะสม เพื่อสร้างเสริมและยกระดับความผูกพันของครูที่มีต่อองค์กรให้สูงขึ้น อันจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2568 จาก 4 สหวิทยาเขตจำนวน 25 โรงเรียนรวมทั้งสิ้นจำนวน 2,387 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 333 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮนที่ความเชื่อมั่น 95% จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยกำหนดตัวแปรการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ ภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง

2.1.1 ด้านการแบ่งปันอำนาจ

2.1.2 ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม

2.1.3 ด้านการให้ข้อมูล

2.1.4 ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง

2.2 ตัวแปรตาม คือ ความผูกพันต่อองค์กร

2.2.1 ด้านความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร

2.2.2 ด้านความผูกพันด้านจิตใจ

2.2.3 ด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม

2.2.4 ด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อองค์กร

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

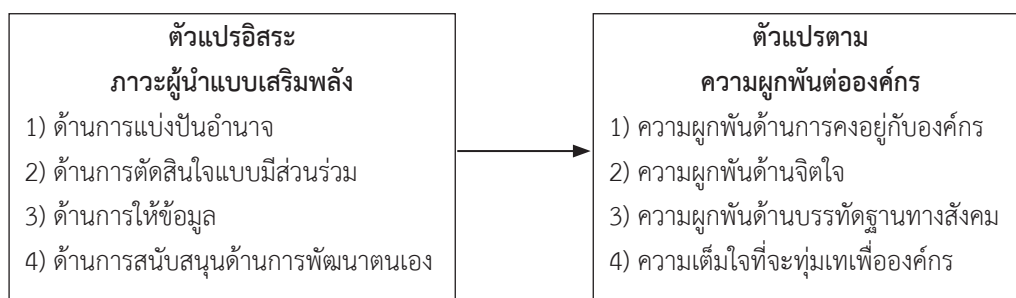
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม – 5 กันยายน 2568

สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางบวก
4. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดจากการศึกษาเอกสาร สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง และความผูกพันต่อองค์กร ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบทำนาย (Predictive Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ปฏิบัติการสอนในปีการศึกษา 2568 จาก 4 สหวิทยาเขตจำนวน 25 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 2,387 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสุ่มครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จากทั้งหมด 4 สหวิทยาเขต โดยเป็นการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการจำแนกประชากรครูออกเป็นชั้น (Strata) ตามสหวิทยาเขตทั้ง 4 สหวิทยาเขต โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้แต่ละสหวิทยาเขตมีครูเป็นตัวแทนในสัดส่วนที่เหมาะสมและครอบคลุมกลุ่มประชากรทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 3 การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 4 สหวิทยาเขตเพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามแบบรายการตรวจสอบ (Check list) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันองค์กร โดยใช้รูปแบบของแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต(Rating Scale)

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง และความผูกพันต่อองค์กร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการวิจัย

2. นำข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยมากำหนดเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยสร้างคำถามในแต่ละด้านให้ครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะของแต่ละตัวแปร

3. ร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระเพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติม และนำข้อเสนอแนะที่ได้รับมาปรับปรุงและแก้ไขแบบสอบถามให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะของแต่ละตัวแปร

5. ผู้วิจัยนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องในช่วงระหว่าง 0.60 – 1.00 ถือว่าอยู่ในระดับที่เหมาะสม

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00) และได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว พิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์สำหรับการเก็บข้อมูล

7. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง จำนวน 30 คน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างจริง แต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (Item-Total Correlation) โดยพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนแต่ละข้อกับคะแนนรวม ซึ่งพบว่าข้อคำถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80

นอกจากนี้ ยังได้วิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งพบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.971 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเรียบร้อยแล้วไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวนทั้งสิ้น 333 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอหนังสืออนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยใช้รูปแบบการเก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 18 สิงหาคม - กันยายน พ.ศ. 2568
3. จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 333 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 333 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวทางของบุญชม ศรีสะอาด (2560) ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมายที่แปลได้
1.00 – 1.50	อยู่ในระดับ น้อยที่สุด
1.51 – 2.50	อยู่ในระดับ น้อย
2.51 – 3.50	อยู่ในระดับ ปานกลาง
3.51 – 4.50	อยู่ในระดับ มาก
4.51 – 5.00	อยู่ในระดับ มากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือการวิจัย ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น
 - 1.1 ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC)
 - 1.2 ค่าความเชื่อมั่น โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)
2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ดังนี้
 - 2.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD)
3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (Hinkle, 1998)

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
0.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

4. การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Enter

ผลการศึกษา

จากการศึกษา ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 333 ฉบับ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตารางที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = 333)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	81	24.3
หญิง	252	75.7
รวม	333	100
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	244	73.3
สูงกว่าปริญญาตรี	89	26.7
รวม	333	100
3. ประสบการณ์ทำงาน		
1-5 ปี	115	34.6
5-10 ปี	126	37.8
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	92	27.6
รวม	333	100

จากตาราง 1 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 75.7 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 73.3 ประสบการณ์ทำงานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8

2. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 333)

ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	($\bar{X}$)	SD	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการแบ่งปันอำนาจ (X_1)	4.10	.583	มาก	4
2. ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (X_2)	4.13	.592	มาก	2
3. ด้านการให้ข้อมูล (X_3)	4.12	.608	มาก	3
4. ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง (X_4)	4.15	.562	มาก	1
รวม (X_{total})	4.13	.556	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, SD = .56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}$ = 4.15, SD = .56) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.13, SD = .59) รองลงมาคือ ด้านการให้ข้อมูล ($\bar{X}$ = 4.12, SD = .61) ส่วนด้านการแบ่งปันอำนาจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 4.10, SD = .58) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = 333)

ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับที่
1. ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร (Y_1)	4.06	.588	มาก	3
2. ความผูกพันด้านจิตใจ (Y_2)	4.20	.604	มาก	1
3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม (Y_3)	4.11	.583	มาก	2
4. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อองค์กร (Y_4)	3.98	.495	มาก	4
รวม	4.09	.506	มาก	

จากตาราง 3 พบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09, SD = .506$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับสูงสุดคือ ความผูกพันด้านจิตใจ ($\bar{X} = 4.20, SD = .604$) รองลงมาคือ ความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม ($\bar{X} = 4.11, SD = .583$) รองลงมาคือ ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร ($\bar{X} = 4.06, SD = .588$) ส่วนด้านความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.98, SD = .495$)

4. ผลการวิเคราะห์ของความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

(n = 333)

ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้ บริหารสถานศึกษา	ความผูกพันต่อองค์กร				
	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y ₄	Y _{total}
X ₁	.736**	.745**	.773**	.592**	.804**
X ₂	.765**	.755**	.789**	.638**	.831**
X ₃	.660**	.694**	.746**	.569**	.753**
X ₄	.662**	.700**	.722**	.610**	.759**
X _{total}	.744**	.763**	.799**	.635**	.830**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{total}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา (Y_{total}) ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .830$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำแบบเสริมพลังพบว่าลำดับสูงสุดคือด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (X₂) มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับสูง ($r = .831$) รองลงมาคือด้านการแบ่งปันอำนาจ (X₁) มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับสูง ($r = .804$) ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง (X₄) มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับสูง ($r = .759$) และลำดับต่ำสุดคือด้านการให้ข้อมูล (X₃) มีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับสูง ($r = .753$)

5. ผลการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณแบบเชิงเส้นพหุคูณ ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณแบบเชิงเส้นพหุคูณ ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
Regression	4	60.391	18.098	201.995	.000
Residual	328	24.516	.075		
Total	332	84.907			

ภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง	B	β	S.E.	t	sig
ค่าคงที่	1.007		.114	8.838	.000
ด้านการแบ่งปันอำนาจ X_1	.260	.300	.063	4.120	.000
ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม X_2	.458	.536	.067	6.862	.000
ด้านการให้ข้อมูล X_3	-.009	-.011	.057	-.158	.875
ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง X_4	.039	.043	.060	.647	.518

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 $R = .843$ $R^2 = .711$ $SEE = .27339$

Dubrin-Watson = 2.038 Adjusted $R \text{ square} = .708$

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย ด้านการแบ่งปันอำนาจ (X_1) และ ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (X_2) ด้านการให้ข้อมูล (X_3) และด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง (X_4) ทุกตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยมีประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .711 หรือร้อยละ 71.1 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ .708 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ (SEE) เท่ากับ .273 อย่างไรก็ตาม ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (X_2) และการแบ่งปันอำนาจ (X_1) ส่วนตัวแปร ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง (X_4) และด้านการให้ข้อมูล (X_3) ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการการวิเคราะห์ถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 1.007 + 0.458X_2 + 0.260X_1$$

สมการการวิเคราะห์ถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = 0.536Z_2 + 0.300Z_1$$

สรุปผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม ด้านการให้ข้อมูล และด้านการแบ่งปันอำนาจ ตามลำดับ

2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความผูกพันด้านจิตใจ ความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม ความผูกพันด้านการคงอยู่กับองค์กร ความเต็มใจที่จะทุ่มเทเพื่อองค์กร ตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาและความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01

4. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถพยากรณ์ ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการได้ร้อยละ 71.1 โดยตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และด้านการแบ่งปันอำนาจ ส่วนตัวแปรด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการให้ข้อมูล ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำแบบเสริมพลังและครูมีความผูกพันต่อองค์กรอยู่ในระดับมาก โดยตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อีกทั้งภาวะผู้นำแบบเสริมพลังยังสามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรของครูได้ร้อยละ 71.1 โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลอิทธิพลอย่างชัดเจนที่สุด คือ การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และการแบ่งปันอำนาจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง มีระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ส่วนใหญ่ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพตนเองและบุคลากรภายในองค์กร จึงมีการจัดกิจกรรม อบรม หรือสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ครูและบุคลากรมีความรู้สึกรับได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างแท้จริง ส่งผลให้ความคิดเห็นในด้านการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับสูง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำแบบเสริมพลังที่มุ่งเน้นการส่งเสริมความก้าวหน้าแก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ตอบสนองต่อนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ 2568 มิติการขับเคลื่อน ด้านคุณภาพ (Quality) ที่ว่าด้วยด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวม สอดคล้องกับจรรยาพร ศรีชะภู และมังกร หิริรักษ์ (2567) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังอำนาจกับการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่าผู้บริหารมีภาวะผู้นำแบบเสริมพลังอำนาจ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้าน ความผูกพันด้านจิตใจ มีระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความรู้สึกผูกพันต่อสถานศึกษาในเชิงอารมณ์ และจิตใจ ได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองและแสดงศักยภาพในวิชาชีพ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและความมั่นคงทางจิตใจในการทำงาน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ นโยบายการพัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ และ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการพัฒนาคูอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านวิชาชีพ จิตวิญญาณความเป็นครู และคุณภาพชีวิตการทำงาน อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความพึงพอใจ ความสุข และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน จนก่อให้เกิด ความผูกพันต่อองค์กรในระดับสูง ซึ่งมีส่วนสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายการยกระดับคุณภาพผู้เรียนตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษ สอดคล้องกับ พชรพรรณ ปัญญาบุตร และคณะ (2568) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความรู้สึกผูกพันด้านจิตใจอยู่ในระดับมากเช่นกัน และสอดคล้องกับ กิตติพงศ์ ทาปง และสงวน อินทร์รักษ์ (2566) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ระดับความผูกพันต่อองค์กร ด้านความผูกพันด้านจิตใจอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำแบบเสริมพลังกับความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูรู้สึกว่าการมีพันธะหน้าที่และความรับผิดชอบต่อโรงเรียน และควรอยู่เพื่อสนับสนุนภารกิจขององค์กรต่อไป รวมทั้งรู้สึกยึดมั่นในกฎระเบียบและค่านิยมของโรงเรียน และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างเหมาะสม ถือสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้บุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อวิชาชีพ และยึดมั่นในจรรยาบรรณของครู อันเป็นการส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงพันธะหน้าที่ต่อองค์กร ปฏิบัติงานตามกฎหมาย และรักษาค่านิยมของสถานศึกษาอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ พชรินทร์ จันทร์สุข และพรรคดี สุจิตร์รักษ์ (2566) ศึกษาเรื่อง การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี ด้านความผูกพันด้านบรรทัดฐาน อยู่ในระดับมาก

4. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร และสามารถพยากรณ์ความผูกพันองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 71.1 เป็นไปตามสมมติฐาน ตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ .01 คือ ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม (X_2) และด้านการแบ่งปันอำนาจ (X_1) ตามลำดับ

4.1 ด้านการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และพิจารณาทางเลือกในการปฏิบัติงานของตนได้ตามความเหมาะสม รวมถึงเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และจัดการงานในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ช่วยส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อครู เคารพมติที่ได้จากการมีส่วนร่วม และสนับสนุนบทบาทสำคัญของครูในการดำเนินงาน ซึ่งนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กรความรับผิดชอบร่วม และคุณภาพการตัดสินใจที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ ทรงพล นันทพล และคณะ (2568) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตัดสินใจร่วม ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู ร้อยละ 68.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ตัวแปรด้านการแบ่งปันอำนาจ เป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารแบ่งปันอำนาจแก่ครู สามารถส่งเสริมให้ครูรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลและมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติงานของตนเอง อีกทั้งการที่ผู้บริหาร ลดอำนาจส่วนกลาง และกระจายอำนาจให้ครูสามารถเสนอแนวทางในการทำงานได้อย่างอิสระมากขึ้น สอดคล้องกับ วรวัจน์ สารถวิล (2565) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการมอบอำนาจหน้าที่ ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ร้อยละ 59.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร มีตัวแปร 2 ตัวที่ไม่ใช่อิทธิพลอย่าง มีนัยสำคัญ

5.1 ตัวแปรด้านการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเอง (X_4) เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบเสริมพลังที่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ทั้งนี้ เนื่องจาก การสนับสนุนดังกล่าวยังมีข้อจำกัดทั้งด้านเวลา งบประมาณ และภาระงานของครู ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งการพัฒนาที่จัดให้ไม่ได้เชื่อมโยงกับความก้าวหน้าในสายอาชีพโดยตรง และความผูกพันของครูต่อองค์กรมีแนวโน้มได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นที่สำคัญกว่า เช่น การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และการแบ่งปันอำนาจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Elziny & Mohamed (2021) ศึกษาเรื่อง อิทธิพลเชิงปฏิสัมพันธ์ของการสนับสนุนจากองค์กร การฝึกอบรมด้านบริการ และการให้อำนาจในการตัดสินใจต่อความผูกพันทางอารมณ์ของพนักงานและประสิทธิภาพในการฟื้นฟูบริการ มุมมองจากพนักงานแผนกต้อนรับของโรงแรมผลการวิจัย พบว่าการสนับสนุนด้านการพัฒนาตนเองไม่ส่งผลโดยตรงต่อความผูกพันต่อองค์กรเช่นเดียวกัน

5.2 ตัวแปรด้านการให้ข้อมูล (X_5) เป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง ที่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ทั้งนี้ เนื่องจาก ให้ข้อมูล คือ การสื่อสารเชิงนโยบายหรือแนวทางการทำงานจากผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นการสื่อสารเชิงทางการ ที่มุ่งเน้นการปฏิบัติตามข้อกำหนดมากกว่าการสร้างแรงจูงใจ จึงอาจไม่ก่อให้เกิดความรู้สึกผูกพันในเชิงอารมณ์มากเท่าที่ควร อีกทั้งครูส่วนใหญ่รับรู้ข้อมูลดังกล่าวในฐานะหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามมากกว่าปัจจัยที่ทำให้เกิดความผูกพันต่อองค์กรโดยตรง และอาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูมากกว่า สอดคล้องกับ Benagin & Hinlayagan

(2025) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพหุปัจจัยและความพึงพอใจต่อการสื่อสารภายใน การทำนายความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานธนาคารพาณิชย์ พบว่า ตัวแปรการสื่อสารภายในของงานวิจัยนี้มีลักษณะเดียวกันกับตัวแปรการให้ข้อมูลโดยผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารภายในไม่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ การให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของภาวะผู้นำแบบเสริมพลัง โดยเก็บรวบรวม และสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจน ครบถ้วน และทันเวลา ถ่ายทอดเป้าหมายโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูปรับการทำงานได้สอดคล้องและเกิดความเข้าใจร่วม อันจะนำไปสู่ความผูกพันต่อองค์กร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างความเต็มใจของครูในการทุ่มเทเพื่อองค์กร เนื่องจากเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของความผูกพันต่อองค์กรของครู ทั้งในด้าน การทำงานนอกเหนือหน้าที่ และการสละเวลานอกเวลาราชการ การยอมรับ และสนับสนุนความพยายามเหล่านี้ จะช่วยให้ครูภาคภูมิใจและเกิดความผูกพันต่อองค์กรมากขึ้น

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับ การสื่อสารและการให้ข้อมูล เนื่องจากเป็นด้านที่มีความสัมพันธ์ต่อกันต่ำที่สุด เพื่อให้ครูเข้าใจทิศทางโรงเรียนและเห็นคุณค่าบทบาทตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความเต็มใจในการทุ่มเทเพื่อองค์กรและช่วยเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้มั่นคง

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม และพัฒนาระบบการให้ข้อมูลภายในองค์กรเนื่องจากเป็นด้านที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรน้อยที่สุด เพื่อให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และทันเวลา เพื่อสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นระหว่างผู้บริหารและครู อันจะส่งผลต่อการเสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรให้มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบเสริมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรในภูมิภาคอื่น

2.2 ควรศึกษาตัวแปรภาวะผู้นำสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครู

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา และอุดมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงทุกท่าน ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์อันมีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าอิสระและการทำงานเสมอมา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง จนทำให้เครื่องมือมีความเหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ที่ให้การสนับสนุนและอนุเคราะห์ ในการตอบแบบสอบถามตลอดจนเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาที่อำนวยความสะดวกตลอดการดำเนินงาน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงศ์ ทาปง และสงวน อินทรักษ์. (2566). ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารบัณฑิตศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 21(1), 18–35.
- จิรายุทธ ประเสริฐยิ่งยอด. (2567). แนวทางการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูโรงเรียนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดเชียงใหม่ [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่].
- จรรยาพร ศรีชะภา และมังกร หิริรักษ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบเสริมพลังอำนาจกับการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาเกษตรภาคใต้. *วารสารร้อยแก่นสาร*, 9(5), 353–364.
- ทรงพล นันทพล, บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ และวัลลภา อาริรัตน์. (2568). ภาวะผู้นำแบบร่วมพลังของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู. *วารสารครุศาสตร์คุณภาพการศึกษา*, 4(4), 1–16.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10)*. สุวีริยาสาส์น.
- พชรพรรณ ปัญญาบุตร, สรรเสริญ หุ่นแสน และนิวัตต์ น้อยมณี. (2568). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการสถาบันอาชีวศึกษาภาคใต้ 1*, 10(1), 79–90.
- พัชรินทร์ จันทรสสุข และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์. (2566). การบริหารทรัพยากรมนุษย์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี. *วารสารการอาชีวศึกษาภาคกลาง*, 7(1), 40–49.
- รวีวัจน์ สารถวิล. (2565). ปัจจัยสรรคสร้างที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. *วารสารวิจัยสังคมและชุมชน*, 19(2), 177–190.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ. (2568). *นโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568*.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2566). *รายงานสถานการณ์ครูและบุคลากรทางการศึกษาปีงบประมาณ 2566*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580)*.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). *รายงานผลการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ*.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560: ด้านการศึกษา. กระทรวงศึกษาธิการ*.
- Ahearne, M., Mathieu, J., & Rapp, A. (2005). To empower or not to empower your sales force? An empirical examination of the influence of leadership empowerment behavior on customer satisfaction and performance. *Journal of Applied Psychology*, 90(5), 945–955.
- Benagin, R., & Hinlayagan, K. (2025). Leadership styles and internal communication satisfaction as predictors of employee commitment in commercial banks. *South Asian Journal of Social Studies and Economics*, 22(4), 160–180.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.

- Elziny, M. N., & Mohamed, H. E. (2021). The role of technological innovation in improving the Egyptian hotel brand image. *International Journal of Heritage, Tourism and Hospitality*, 15(2), 20–39.
- Hinkle, D. E., Wiersma, W., & Jurs, S. G. (1998). *Applied statistics for the behavioral sciences* (5th ed.). Houghton Mifflin.
- Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1991). A three-component conceptualization of organizational commitment. *Human Resource Management Review*, 1(1), 61–89.
-

ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล Super-leadership of Educational Administrators in the Digital Age

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ¹และ อธิพงษ์ เพชรสุทธิ²
อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี¹ คณบดีมหาวิทยาลัยปทุมธานี²

PimolpunPhetsombat¹and AtipongPhetsute²
Rajamangala University of Technology Thanyaburi¹ Pathumthani University²

* Corresponding Author's Email: Atipong_ru@outlook.com

Received: 03-07-2025

Revised: 09-02-2026

Accepted: 09-02-2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 384 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน ทำการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .987 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ (1) ด้านการส่งเสริมภาวะผู้นำตนเองของบุคลากร ผู้บริหารควรวางแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีบทบาทเป็นผู้นำ รวมถึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา (2) ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารต้องประพฤติตนให้เป็นตัวอย่างที่เหมาะสม เคารพและรับฟังความคิดเห็นของบุคลากรอย่างจริงจัง (3) ด้านการกระตุ้นการตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง ผู้บริหารควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน และสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรตระหนักถึงเป้าหมายขององค์กร (4) ด้านการส่งเสริมทัศนคติเชิงบวก ควรใช้ถ้อยคำให้กำลังใจที่สร้างสรรค์ สนับสนุนให้บุคลากรมีความเปิดเผย จริงใจ และร่วมมือกันอย่างเป็นมิตร (5) ด้านการสนับสนุนผ่านการให้รางวัลและคำชมเชย ผู้บริหารควรสร้างขวัญกำลังใจด้วยการพิจารณาผลงานอย่างเป็นธรรม ชื่นชมเมื่อเหมาะสม และเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนาตนเองตามศักยภาพ (6) ด้านการสร้างทีมงานอย่างมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม และระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่าย (7) ด้านการสร้างวัฒนธรรมผู้นำตนเองในองค์กร ควรจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม จัดหาทรัพยากรที่จำเป็น และกำหนดแนวปฏิบัติร่วม เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมและค่านิยมแห่งภาวะผู้นำในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed to (1) examine the characteristics of transcendent leadership among school administrators in the digital era, and (2) explore the approaches for developing super-leadership of school administrators in the digital era. The sample consisted of 384 teachers from schools under the jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission, selected through multi-stage random sampling. In addition, five key informants were purposively selected for in-depth interviews. The research instruments included a five-point Likert scale questionnaire, which demonstrated a high reliability coefficient of 0.987. Data analysis was conducted using descriptive statistics, including mean and standard deviation. Qualitative data obtained through interviews were analyzed using content analysis.

The findings revealed that (1) the overall level of super-leadership among educational administrators in the digital era was high, and (2) the development strategies included: (1) promoting self-leadership among personnel by clearly planning and encouraging participation, (2) setting a positive example and listening respectfully, (3) motivating staff to set personal goals aligned with the organization's direction, (4) fostering positive thinking and open communication, (5) providing constructive feedback and fair recognition to boost morale, (6) building collaborative teams through participatory management, and (7) creating a supportive environment and shared values to cultivate a culture of self-leadership within the school.

Keywords: Super-Leadership, Educational Administrators, School Leadership Digital Era

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบโดยตรงต่อบริบทของการจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลที่เน้นการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสื่อสารที่ไร้พรมแดน และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนจากการเป็นเพียง ผู้ควบคุมและกำกับดูแล ไปสู่การเป็น “ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง” ที่สามารถพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของบุคลากรให้พร้อมรับมือกับสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน (Leithwood et al., 2020) ความเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับแนวโน้มทั่วโลกที่องค์กรการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำในทุกระดับ ไม่เฉพาะแต่ที่ผู้บริหารเท่านั้น แต่รวมถึงครูและบุคลากรทุกฝ่ายด้วย หนึ่งในแนวคิดที่ได้รับความสนใจและเป็นพื้นฐานสำคัญของการบริหารยุคใหม่คือ “ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ” (Super-leadership) ซึ่งเสนอโดย Manz & Sims (1991) โดยเน้นให้ผู้นำมีบทบาทในการพัฒนาผู้อื่นให้สามารถนำตนเองได้ (Self-leadership) กล่าวคือ ผู้บริหารไม่ใช่เพียงผู้ออกคำสั่งหรือกำกับการทำงานของบุคลากร แต่ต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นศักยภาพ และเปิดโอกาสให้บุคลากรสามารถตั้งเป้าหมาย วางแผน ตัดสินใจ และประเมินตนเองได้อย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารที่มุ่งเน้น “การมีส่วนร่วม” และ “การนำจากภายใน” มากกว่าการควบคุมจากภายนอกงานวิจัยในต่างประเทศ เช่น Neck,

Manz, & Houghton (2020) ได้ยืนยันว่าการนำแนวคิด Super-leadership มาใช้ในองค์กรการศึกษาจะช่วยเสริมสร้าง engagement และความรับผิดชอบของครู ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและบรรยากาศการทำงานโดยรวม ในขณะเดียวกัน รายงานของ UNESCO (2022) ยังเสนอแนวทางการพัฒนาผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัลว่า ต้องมีทักษะ การคิดเชิงกลยุทธ์ ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน สำหรับประเทศไทย การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลยังคงเป็นประเด็นสำคัญ Office of the Education Council (2022) ชี้ให้เห็นว่าแม้จะมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษา แต่ผู้บริหารจำนวน ไม่น้อยยังขาดสมรรถนะด้านการสร้างแรงจูงใจ การใช้ภาวะผู้นำเพื่อพัฒนาบุคลากร และการนำทีมอย่างมีส่วนร่วม ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างยั่งยืน ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ยังสะท้อนว่า ครูหลายคนยังรู้สึกว่ามีโอกาสได้แสดงความคิดริเริ่มหรือมีบทบาทในกระบวนการ พัฒนาโรงเรียนอย่างแท้จริง (OBEC, 2566)

แม้ว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำ (Super-leadership) จะได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในเชิงทฤษฎีว่าเป็น รูปแบบภาวะผู้นำที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนและการสร้างภาวะผู้นำในตนเองของบุคลากรในองค์กร (Manz&Sims, 2001, Neck et al., 2020) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มักยังคงยึดติดกับ บทบาทการสั่งการแบบดั้งเดิม ขาดการส่งเสริมให้ครูสามารถคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมทั้งยังขาดการสร้าง วัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Leithwood et al., 2020) จากข้อมูลของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of the Basic Education Commission, 2023) พบว่า แม้ครูในโรงเรียน ประถมศึกษาจำนวนมากมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี แต่ยังขาดการสนับสนุนเชิงระบบจาก ผู้บริหาร โดยเฉพาะในด้านการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการสนับสนุน ให้พัฒนาตนเองตามความถนัด ส่งผลให้เกิดภาวะ “การรอคำสั่ง” และ “การพึ่งพาผู้นำ” มากกว่าการเป็นผู้นำตนเอง ซึ่งขัดแย้งกับคุณลักษณะของครูมืออาชีพในยุคดิจิทัลที่ต้องมีความคิดริเริ่ม และปรับตัวได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผลการศึกษาในต่างประเทศโดย Bhargava (2023) พบว่า สถานศึกษาที่มีผู้นำแบบ Super-leader มีแนวโน้มที่จะ ลดความเครียดในการทำงานของครู เพิ่มความผูกพันต่อองค์กร และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่สถานศึกษาที่ใช้รูปแบบภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive Leadership) มักเกิดปัญหาความขัดแย้งภายใน ความรู้สึกโดดเดี่ยวของครู และแรงจูงใจในการทำงานที่ลดลง นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาไทย จำนวนไม่น้อยขาดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับแนวคิดภาวะผู้นำเหนือผู้นำ และยังไม่มีความพร้อมหรือแนวทางปฏิบัติ ที่เป็นรูปธรรมในการพัฒนา ส่งผลให้ไม่สามารถวัดผลหรือพัฒนาศักยภาพของตนเองและบุคลากรได้อย่างเป็นระบบ อีกทั้งการอบรมหรือพัฒนาผู้นำสถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นที่ความรู้เชิงนโยบายมากกว่าการพัฒนาทักษะผู้นำเชิง จิตวิทยาและมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ Super-leadership ดังนั้น ความจำเป็นในการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความสำคัญ

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อให้เข้าใจสถานภาพจริงของภาวะผู้นำในระดับพื้นที่ รวมถึงเพื่อจัดทำแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถนำพาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงบวก และส่งเสริมให้ครูสามารถนำตนเอง ได้อย่างแท้จริงในบริบทการศึกษา ยุคใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รับข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการประเมินศักยภาพและแนวโน้มพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหาร เพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ได้แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำที่สามารถประยุกต์ใช้ในการฝึกอบรมหรือพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

โดยสามารถนำไปเป็นแนวทางเชิงปฏิบัติในการวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้นำ ทั้งในระดับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด และในระดับสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ Manz & Sims (1991) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง (Become a Self-Leader)
2. การแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง (Model Self-Leadership)
3. การกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง (Become a Self-Set Goal)
4. การสร้างรูปแบบความคิดทางบวก (Create Positive Thought Patterns)
5. การอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ (Facilitate Self-Leadership Through Reward and Constructive Reprimand)
6. การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างทีมงาน (Promote Self-Leadership Through Teamwork)
7. การอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเอง (Facilitate Self-Leadership Culture)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 384 คน จากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie R. V. & Morgan (1970) ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 5 คน ทำการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกผู้ที่เป็นผู้บริหารการศึกษาที่จบปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การบริหาร 10 ปีขึ้นไปและมีตำแหน่งเชี่ยวชาญ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่จบปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การบริหาร 10 ปีขึ้นไปและเคยได้รับรางวัลผู้อำนวยการโรงเรียนดีเด่น จำนวน 2 คน

และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีตำแหน่งรองศาสตราจารย์ขึ้นไปทำการสอนเกี่ยวกับภาวะผู้นำ จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่นของครอนบาช เท่ากับ .987 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแบบสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1.	ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	3.74	0.73	มาก
2.	ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก	3.73	0.87	มาก
3.	ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง	3.70	0.78	มาก
4.	ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง	3.68	0.83	มาก
5.	ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและการตำหนิอย่างสร้างสรรค์	3.63	0.89	มาก
6.	ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างคณะทำงาน	3.60	0.86	มาก
7.	ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเองตนเอง	3.50	0.83	ปานกลาง
รวม		3.65	0.83	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.73) รองลงมา ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.87) และด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเองตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.83)

2. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ดังนี้

1) ด้านการทำให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง พบว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการทบทวนและประเมินตนเองเพื่อระบุจุดอ่อน พร้อมทั้งเปิดใจเรียนรู้อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการบริหารจัดการ นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ และพัฒนาสถานศึกษา โดยยึดเป้าหมายและความต้องการของผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง รวมถึงคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและองค์กรอย่างรอบด้าน ในกระบวนการวางแผนทางการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรใช้ข้อมูลและนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนงานต่าง ๆ อาทิ การนำแผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และบริบทของชุมชนมาประกอบการวางแผนอย่างสอดคล้องและเหมาะสม ตลอดจนมีการจัดประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกัน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างยั่งยืน

2) ด้านการแสดงเป็นแบบฉบับให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาพึงยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาล โดยประพฤติปฏิบัติตนด้วยคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบ ทั้งในการครองตน ครองคน และครองงาน มีการจัดทำคำสั่งมอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา ให้ความสำคัญและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งสู่การบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติปฏิบัติ โดยแสดงออกถึงความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการให้เกียรติผู้อื่น เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษาเกิดความตระหนักและยึดถือเป็นแนวทางในการดำเนินงานอย่างมืออาชีพ

3) ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินงานอย่างมีทิศทางและเป็นระบบ โดยจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล มีความเชื่อมั่นในตนเองและเป้าหมายขององค์กร พร้อมส่งเสริมแรงจูงใจให้บุคลากรตระหนักถึงเป้าหมายร่วมของสถานศึกษา สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายได้อย่างชัดเจน รวมทั้งปลูกฝังความคาดหวังเชิงบวกต่อการปฏิบัติงานทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร นอกจากนี้ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำแก่บุคลากรในการตระหนักถึงความสำคัญของภารกิจ และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น โดยยึดประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนเป็นหลัก พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับนโยบาย วิสัยทัศน์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนเพื่อยกระดับคุณภาพการดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

4) ด้านการสร้างรูปแบบความคิดในทางบวก พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมบรรยากาศแห่งความเข้าใจและความร่วมมือ โดยให้กำลังใจแก่บุคลากรผ่านการสื่อสารที่สร้างสรรค์ในเชิงบวก เปิดโอกาสให้มีการพูดคุยอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ต่อกัน พร้อมรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงใจและเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งยังร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบในการทำงาน ผู้บริหารควรมีความรอบคอบ สุขุม และเชื่อมั่นในศักยภาพของเพื่อนร่วมงาน โดยยึดหลักการทำงานแบบเกื้อกูล มีจิตอาสา ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และแสดงออกถึงคุณธรรม จริยธรรมในการบริหาร โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักธรรม เช่น พรหมวิหาร 4 และธรรมะที่เกื้อกูลต่อการทำงาน อาทิ ความมีเหตุผล การควบคุมอารมณ์ และการดำเนินการอย่างมีแบบแผน โดยร่วมมือกับบุคลากรในทุกขั้นตอน เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ

5) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการให้รางวัลและการดำเนินอย่างสร้างสรรค์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรโดยการพิจารณาความดีความชอบอย่างโปร่งใส และเป็นธรรม อิงจากผลการปฏิบัติงานตามกรอบการประเมินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้ชัดเจนและสื่อสารให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึงนอกจากนี้ ผู้บริหารต้องยกย่องชมเชย

เมื่อบุคลากรแสดงผลงานที่ดี หลีกเลี่ยงการวิจารณ์ในแง่ลบ และใช้การตำหนิในเชิงสร้างสรรค์โดยให้คำปรึกษา แนะนำวิธีปรับปรุงการทำงาน พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรรับบทบาทผู้นำในงานที่ได้รับมอบหมาย ตลอดจนสนับสนุนโอกาสในการพัฒนาความรู้และทักษะตามความต้องการอย่างเท่าเทียมและต่อเนื่อง

6) ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเอง โดยการสร้างคณะทำงานพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคควรยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยจัดตั้งคณะทำงาน ส่งเสริมการอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งรายบุคคลและทีมงานอย่างสร้างสรรค์ เปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารือ ระดมความคิดเห็น และกำหนดแนวทางการดำเนินงานร่วมกันภายใต้กรอบการปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกันและบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพควรมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบและสามารถติดตามได้ โดยให้ความสำคัญกับการประเมินผลและการไกล่เกลี่ยข้อขัดแย้ง ผ่านการพูดคุยอย่างเปิดเผย ยอมรับความแตกต่างและข้อบกพร่องระหว่างกัน ทั้งนี้ควรใช้วิธีการละลายพฤติกรรมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี พร้อมระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำและวิธีการสื่อสาร เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งหรือบั่นทอนกำลังใจของผู้ร่วมงาน

7) ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดวัฒนธรรมของผู้นำตนเองตนเองพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาคควรจัดหาและบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการและความจำเป็นของบุคลากรและผู้เรียนอย่างทั่วถึง ภายใต้ข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับ โดยดำเนินการอย่างโปร่งใสตามขั้นตอนที่กำหนด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนนอกจากนี้ ผู้บริหารควรเอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุกด้าน สร้างความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร พร้อมทั้งพัฒนาระบบสวัสดิการและจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เหมาะสม กำหนดระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติร่วมกันเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและค่านิยมร่วมในสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่ค้นพบจากการศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเหนือผู้นำพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง 2) การเป็นแบบอย่างในการนำตนเอง 3) การกระตุ้นให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง 4) การสร้างกรอบความคิดเชิงบวก 5) การอำนวยความสะดวกต่อการเป็นผู้นำตนเองผ่านการให้รางวัลและตำหนิอย่างสร้างสรรค์ 6) การสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการจัดตั้งคณะทำงาน และ 7) การส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งภาวะผู้นำตนเองภายในองค์กร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำตนเองในบุคลากร ด้วยการแสดงตนเป็นแบบอย่าง ส่งเสริมการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรสามารถจุดใจตนเอง และใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในการปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ “ภาวะผู้นำเหนือผู้นำ” ซึ่งหมายถึง การเป็นผู้นำที่สามารถส่งเสริมให้ผู้อื่นนำตนเองได้ โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ สนับสนุน และเปิดโอกาสให้บุคลากรพัฒนานตนเองทั้งในด้านวิสัยทัศน์และความคิดเชิงสร้างสรรค์ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mameechai (2019) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี

พบว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำโดยรวมอยู่ในระดับมาก และชี้ว่าผู้บริหารจำเป็นต้องสนับสนุน แนะนำ และส่งเสริมกำลังใจ แก่บุคลากรในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Janwiang (2017) ซึ่งศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตสตาร์บุช จังหวัดจันทบุรี พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Limchaloem (2017) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตราชนครินทร์ ซึ่งพบว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำอยู่ในระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Waikhuna (2022) ยังสนับสนุนผลการศึกษาโดยพบว่าภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kosuwan & Petsombat (2022) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ซึ่งพบว่ามีระดับมากในทุกด้านเช่นกัน

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 7 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเป็นผู้นำตนเอง ด้านการแสดงตนเป็นแบบอย่างให้บุคลากรสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตน ด้านการกระตุ้นให้บุคลากรกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง ด้านการสร้างกรอบความคิดในเชิงบวก ด้านการอำนวยความสะดวกให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยผ่านการให้รางวัลและการดำหนิอย่างสร้างสรรค์ ด้านการสนับสนุนให้เกิดภาวะผู้นำตนเองโดยการจัดตั้งคณะทำงาน และด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมของการเป็นผู้นำตนเองภายในสถานศึกษา ซึ่งแนวทางทั้ง 7 ด้านนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของภาวะผู้นำเหนือผู้นำในบริบทของสถานศึกษา ภาวะผู้นำเหนือผู้นำถือเป็นคุณลักษณะเฉพาะของผู้บริหารที่แสดงออกผ่านพฤติกรรม ความคิด วิสัยทัศน์ บุคลิกภาพ รวมถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถพัฒนาตนเองและเป็นผู้นำตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแนวทางเหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อยกระดับการบริหารจัดการให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะผู้นำเหนือผู้นำของ Manz และ Sims (1991) ซึ่งเสนอว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำเป็นแนวคิดที่ลึกซึ้ง โดยผู้นำจะทำหน้าที่เป็นผู้จุดประกายให้ผู้ตามได้ค้นพบและเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเอง ใช้ความสามารถนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน และสามารถเป็นผู้นำตนเองได้อย่างมั่นใจ โดยที่ผู้นำจะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ชี้แนวทาง ผู้สนับสนุน และผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากรในองค์กร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Janpakdee (2022) ที่ระบุว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่สามารถกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความสามารถในการนำตนเอง โดยมีองค์ประกอบที่สอดคล้องกับผลการศึกษานี้ทั้ง 7 ด้าน เช่นเดียวกับ Ngamprasertsit (2022) ที่อธิบายว่า ภาวะผู้นำเหนือผู้นำคือการที่ผู้นำสามารถทำให้ผู้อื่นเป็นผู้นำตนเองได้ โดยผู้นำต้องแสดงตนเป็นแบบอย่างที่ดี ให้คำแนะนำ สนับสนุน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผล ส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความมั่นใจ กล้าคิด กล้าตัดสินใจ และสามารถใช้ศักยภาพของตนเองในการทำงานได้อย่างเต็มที่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งส่วนบุคคลและองค์กร กล่าวโดยสรุป แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 7 ด้านนี้เป็นแนวทางที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำในระดับบุคคลและระดับองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรพัฒนาและประยุกต์ใช้แนวทางเหล่านี้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเหนือผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำแนวทางทั้ง 7 ด้านของภาวะผู้นำเหนือผู้นำไปใช้ในการบริหารงาน โดยเน้นการส่งเสริมให้บุคลากรมีภาวะผู้นำตนเอง การตั้งเป้าหมายด้วยตนเอง และการพัฒนากรอบความคิดเชิงบวก เพื่อสร้างองค์กรที่มีศักยภาพและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

1.2) หน่วยงานต้นสังกัด เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดอบรมหรือโครงการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและทักษะในการเป็น “ผู้นำเหนือผู้นำ” ที่สามารถจูงใจและพัฒนาผู้อื่นให้เป็นผู้นำตนเองได้

1.3) สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นำทางความคิด และเอื้อให้เกิดวัฒนธรรมแห่งภาวะผู้นำภายในองค์กร

1.4) ควรมีการประเมินผลการบริหารงานของผู้บริหารในด้านภาวะผู้นำเหนือผู้นำ โดยบูรณาการเข้ากับระบบการประเมินตามตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.5) บุคลากรทางการศึกษาควรใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง โดยยึดแนวคิดเรื่อง การเป็นผู้นำตนเอง (Self-leadership) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการเติบโตในสายอาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรขยายขอบเขตการวิจัยให้ครอบคลุมผู้บริหารสถานศึกษาในระดับอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา หรืออาชีวศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านภาวะผู้นำเหนือผู้นำในบริบทที่หลากหลาย

2.2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนา “ภาวะผู้นำเหนือผู้นำในยุคดิจิทัล” อย่างเป็นระบบ โดยออกแบบเป็นโมเดลการพัฒนาที่สามารถนำไปใช้จริงในสถานศึกษา

2.3) ควรศึกษาการพัฒนาโมเดลภาวะผู้นำเหนือผู้นำเชิงดิจิทัลหรือศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับผลลัพธ์ของโรงเรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- Bhargav, A. (2023). Transformational leadership in schools: Impact on teacher wellbeing and school climate. *Journal of Educational Leadership Research*, 28(1), 45–60.
- Janwangs, B. (2017). *Super-leadership of school administrators in Starbut educational network, Chanthaburi Province*. Master's thesis, Srinakharinwirot University.
- Krejcie, R. & Morgan, D. 1970. *Determining sample sizes for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30, 607-610.
- Mameechai, K. (2019). *Super-leadership of school administrators under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office*. Master's thesis, Burapha University.

- Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020). *Seven strong claims about successful school leadership revisited*. *School Leadership & Management*, 40(1), 5–22. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1596077>
- Manz, C. C., & Sims, H. P. (2001). *The new SuperLeadership: Leading others to lead themselves*. Berrett-Koehler.
- _____. (1991). *SuperLeadership: Beyond the myth of heroic leadership*. Prentice Hall.
- Neck, C. P., Manz, C. C., & Houghton, J. D. (2020). *Self-leadership: The definitive guide to personal excellence (2nd ed.)*. SAGE Publications.
- Office of the Education Council. (2022). *Report on the study of development directions of school administrators' leadership in the digital era*. Bangkok: Ministry of Education.
- Office of the Basic Education Commission. (2023). *Report on the evaluation results of school administration efficiency*. Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education.
- Pakaporn Ngamprasertsit. (2022). Guidelines for developing super-leadership of school administrators. *Journal of Educational Administration and Development*, 12(1), 45–57.
- Panilin Janpakdee. (2022). Super-leadership of school administrators in the transition to digital era. *Journal of Educational Research*, 17(3), 130–145.
- Pichai Limchaloem. (2017). *The relationship between super-leadership and management behaviors of school administrators in Rajanagarindra educational network*. Master's thesis, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.
- UNESCO. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. Paris: UNESCO Publishing.
- Walaikul Kosuwan & Pimolphon Petsombat. (2022). Super-leadership of school administrators under Pathum Thani Secondary Educational Service Area Office. *Journal of Educational Administration*, 18(2), 88–103.
- Wimonpan Waikhuna. (2022). Super-leadership of school administrators and school effectiveness under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. *Journal of Educational Studies*, 20(3), 112–125.

.....

Research Article

ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ SERVANT LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AND ITS EFFECT ON BUILDING WELL-BEING ORGANIZATIONS UNDER THE OFFICE OF SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA SAMUT PRAKAN

ชนสรณ์ ช้วยรอด^{1*} และ อุไร สุทธิรัมย์²

¹สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

Chanason Chuayrod^{1*} and Urai Suthiyam²

¹Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

*E-mail: 6714470026@rumail.ru.ac.th

Received: 16-10-2025

Revised: 28-01-2026

Accepted: 09-02-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับของภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ 2) ศึกษาระดับของการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ และ 4) ศึกษาภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 333 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮนใช้วิธีการสุ่มเป็นการสุ่มแบบแยกกลุ่ม การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.995 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, SD = .672) 2) การเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, SD = .693) 3) ภาวะผู้นำใ้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุก ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้านร่วมกันพยากรณ์ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 79.8 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำให้บริการ ผู้บริหารสถานศึกษา องค์กรแห่งความผาสุก

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of servant leadership of school administrators under the Office of Secondary Educational Service Area Samut Prakan, 2) to study the level of being a well-being organization in schools under the Office of Secondary Educational Service Area Samut Prakan, 3) to examine the relationship between school administrators' servant leadership and being a well-being organization, and 4) to investigate the servant leadership of school administrators affecting the building of well-being organizations under the Office of Secondary Educational Service Area Samut Prakan. The sample group consisted of 333 teachers under the Office of Secondary Educational Service Area Samut Prakan in the academic year 2025. The sample size was determined using Cohen's table. Stratified random sampling and simple random sampling methods were employed. The research instrument was a questionnaire regarding servant leadership of school administrators affecting the building of well-being organizations, with a reliability coefficient of 0.995. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research results revealed that 1) the servant leadership of school administrators was overall at a high level ($\bar{X} = 4.06$, $SD = 0.672$). The status of being a well-being organization in schools was overall at a high level ($\bar{X} = 4.03$, $SD = 0.693$). There was a positive relationship between the servant leadership of school administrators and being a well-being organization at a high level, with statistical significance at the 0.01 level. All aspects of servant leadership of school administrators jointly predicted the building of well-being organizations under the Office of Secondary Educational Service Area Samut Prakan at 79.8 percent, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Servant Leadership, School Administrators, Well-being Organization

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานขององค์กรทุกประเภท รวมถึงองค์กรทางการศึกษา (Northouse, 2021) สถานการณ์ดังกล่าวทำให้บทบาทของระบบการศึกษาไม่อาจหยุดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้

เชิงวิชาการตามหลักสูตร แต่ต้องปรับตัวให้ตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ โดยเฉพาะการสร้าง “ทุนมนุษย์” ที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และทักษะชีวิต เพื่อดำรงอยู่ในสังคมที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง กล่าวได้ว่าระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เกื้อกูล มีคุณภาพ และพัฒนาศักยภาพของทั้งผู้เรียนและบุคลากรไปพร้อมกัน ภายใต้บริบทเช่นนี้ แนวคิด “องค์กรแห่งความผาสุก” (Well-being Organization) จึงได้รับความสนใจในฐานะคำตอบสำคัญของการส่งเสริมและรักษาสุขภาพทั้งทางกาย ทางจิตใจ และด้านสังคมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ไม่ใช่แค่เรื่อง “การดูแลตนเอง (Self-care)” แต่รวมถึงสภาพแวดล้อมทางอารมณ์และจิตใจ วัฒนธรรมโรงเรียน และการที่ค่านิยมของบุคลากรสอดคล้องกับนโยบายองค์กรด้วย (Torri & Toniolo, 2010) อย่างไรก็ตาม องค์กรแห่งความผาสุกไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยปราศจากกลไก หากแต่ต้องขับเคลื่อนด้วยภาวะผู้นำที่เหมาะสม โดยผู้นำถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารองค์กรทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐกิจ เอกชน ราชการ หรือองค์กรเพื่อสาธารณประโยชน์ เนื่องจากผู้นำมีบทบาทในการกำหนดทิศทาง ชี้แนะ ควบคุม สั่งการ และวางแผนเพื่อให้ทรัพยากรในองค์กรเคลื่อนไหวไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ (สุธิกานต์ บริเอก, 2564) ภาวะผู้นำยังเป็นปัจจัยที่ช่วยให้องค์กรสามารถเผชิญความแตกต่างของบุคลากรและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การบริหารงานก้าวหน้าและองค์กรมีความเข้มแข็ง (สุพัตรา รังคะวงษ์, 2565) ขณะเดียวกันผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำต้องสามารถเชื่อมโยงความรู้สู่การปฏิบัติ เพื่อผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย หากขาดภาวะผู้นำองค์กรย่อมล้มเหลวไม่ได้รับการยอมรับ และขาดประสิทธิภาพ (อิงอร บัวขจร, 2566) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำยังมีอิทธิพลโดยตรงต่อผู้ตามทั้งในด้านความคิด แรงจูงใจ และความร่วมมือในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ (อวัญชนก อิ่มเพ็ง, 2566) ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เชื่อมโยงกับประสิทธิภาพ ประสิทธิผล การบรรลุเป้าหมาย การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาองค์กรซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศยืนยันว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant Leadership) คือ แนวทางที่สอดคล้องกับการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก (Eva et al., 2019) ลักษณะเด่นของผู้นำใฝ่บริการคือให้ความสำคัญกับผู้ตามเป็นอันดับแรก การสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และการส่งเสริมให้ผู้ตามเติบโตทั้งในด้านส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ ภาวะผู้นำลักษณะนี้ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ที่ผู้ตามมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจในงาน และเกิดความผูกพันต่อองค์กร ระดับทีม ที่นำไปสู่ความร่วมมือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งในระดับองค์กรที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง เพิ่มประสิทธิผล และสร้างการยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวาง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรากฐานโดยตรงของการสร้างบรรยากาศที่เกื้อกูลต่อความผาสุกของทุกฝ่ายในระยะยาว เมื่อพิจารณามิติการศึกษาไทย นโยบายของรัฐและกระทรวงศึกษาธิการ (2564) มุ่งเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็น “ผู้นำเชิงพัฒนา” ที่ยึดหลักคุณธรรมความโปร่งใส และการมีส่วนร่วม แนวทางนี้สะท้อนถึงบทบาทผู้บริหารไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการจัดการด้านวิชาการหรือการบริหารเชิงโครงสร้าง แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับครู บุคลากร นักเรียน และชุมชนโดยรอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของภาวะผู้นำใฝ่บริการอย่างชัดเจน หลักฐานเชิงประจักษ์ในประเทศไทยได้ยืนยันความสำคัญของภาวะผู้นำใฝ่บริการต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกอย่างชัดเจน โดยผ่านวิจัยของ พรหมศรี พันธุ์แดง และคณะ (2566) ที่ศึกษาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้บริหารมีภาวะผู้นำใฝ่บริการในระดับสูง จะส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสุขของครูและบุคลากรภายในองค์กร เช่น การมีความสัมพันธ์ที่ดี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษา

แม้จะมีหลักฐานเชิงวิชาการระดับประเทศ แต่ยังคงพิจารณาภาวะผู้นำผู้บริหารในบริบทเฉพาะพื้นที่ที่มีความท้าทายแตกต่างกัน ซึ่งจังหวัดสมุทรปราการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ มีแรงงานย้ายถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรมสูง โรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ต้องรับมือกับนักเรียนที่มีพื้นฐานแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ครูและบุคลากรต้องทำงานท่ามกลางภาระและแรงกดดันสูง การบริหารแบบเดิมอาจไม่เพียงพอ จำเป็นต้องมีผู้นำที่เข้าใจ รับฟัง และประสานความหลากหลายให้เป็นพลังร่วม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำผู้บริหาร ที่ช่วยสร้างความไว้วางใจ ความสามัคคี และบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความสุขและประสิทธิภาพของบุคลากร อันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของจังหวัดสมุทรปราการอย่างยั่งยืน

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ จึงมีความสำคัญ เพราะจะช่วยสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมผู้นำที่เหมาะสมต่อการสร้างความผาสุกในโรงเรียน ทั้งยังเป็นการศึกษาที่ตอบโจทย์บริบทเฉพาะของพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางเศรษฐกิจและสังคม ผลลัพธ์ของการวิจัยจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพและยั่งยืน และสามารถขยายผลไปยังพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาระดับของการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุก ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำผู้บริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารของตนเองให้มีความสามารถในการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกได้อย่างมีทิศทาง
2. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการยกระดับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกได้อย่างยั่งยืน
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาทักษะด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

1.1 ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) การเห็นอกเห็นใจ
- 2) การบำรุงรักษา
- 3) การโน้มน้าวจิตใจ
- 4) การสร้างชุมชน

1.2 การสร้างองค์กรแห่งความสุข ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

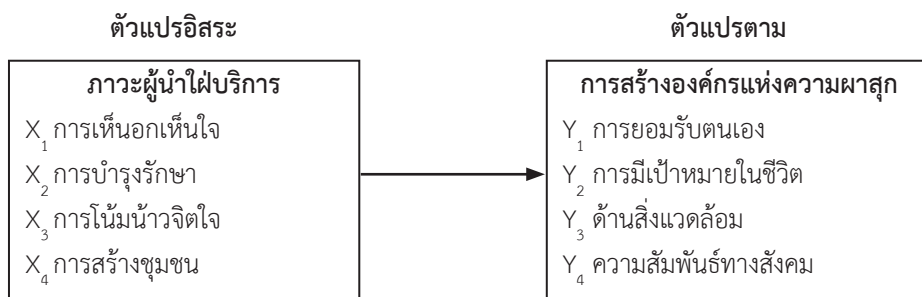
- 1) การยอมรับตนเอง
- 2) การมีเป้าหมายในชีวิต
- 3) ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม
- 4) ความสัมพันธ์ทางสังคม

สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก
2. การสร้างองค์กรแห่งความสุข อยู่ในระดับมาก
3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการสร้างองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาเป็นไปในทิศทางบวก
4. ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้องค์ประกอบภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ รายละเอียดดังภาพ

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบทำนาย (Predictive Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 ประกอบด้วยสถานศึกษา 25 โรงเรียน (4 สหวิทยาเขต) จำนวน 2,387 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ปีการศึกษา 2568 ประกอบด้วย 25 โรงเรียน จำนวน 333 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ โคเฮน (Cohen, Manion, and Morrison, 2011) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) โดย สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดย 4 สหวิทยาเขตเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 4 สหวิทยาเขต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน เป็นคำถามแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนะของข้าราชการครู เรื่อง ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเห็นอกเห็นใจ 2) การบำรุงรักษา 3) การโน้มน้าวจิตใจ และ 4) การสร้างชุมชน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนะของครู การสร้างองค์กรแห่งความผาสุก เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การยอมรับตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม และ 4) ความสัมพันธ์ทางสังคม

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลตาม หลักสถิติ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามจากนิยามศัพท์เฉพาะ

หลังจากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 - 1.0 และผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข และพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

2. การหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สมุทรปราการ จากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าจำแนก โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนในแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation) มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ถึง 0.8 และวิเคราะห์ ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้หาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.995

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของข้าราชการครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

2. ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ตามทัศนะของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การเห็นอกเห็นใจ การบำรุงรักษา การโน้มน้าวจิตใจ การสร้างชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

3. การสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ การยอมรับตนเอง การมีเป้าหมายในชีวิต ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4. ความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle, William & Stephen, 1998)

5. ภาวะผู้นำไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ การสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ วิเคราะห์โดยการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงความถี่และค่าร้อยละข้อมูลพื้นฐานของข้าราชการครู

(n=333)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	136	40.84
1.2 หญิง	197	59.16
รวม	333	100.0
2.วุฒิการศึกษา		
2.1 ปริญญาตรี	229	68.8
2.2 สูงกว่าปริญญาตรี	104	31.2
รวม	333	100.0
3.ประสบการณ์ทำงาน		
3.1 1-5 ปี	182	54.7
3.2 มากกว่า 5-10 ปี	100	30.0
3.3 มากกว่า 10 ปี ขึ้นไป	51	15.3
รวม	333	100.0

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 59.16 เป็นเพศชายจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 40.84 ด้านวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 31.2 ด้านประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูมีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี จำนวนมากที่สุด จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมา มีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 5-10 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 และมีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 10 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 15.3

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน (n=333)

ภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครู			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. การเห็นอกเห็นใจ	4.06	0.727	มาก	2
2. การบำรุงรักษา	4.05	0.727	มาก	4
3. การโน้มน้าวจิตใจ	4.08	0.689	มาก	1
4. การสร้างชุมชน	4.06	0.736	มาก	3
รวม	4.06	0.672	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การโน้มน้าวจิตใจ ($\bar{X}=4.08$) รองลงมา คือ การเห็นอกเห็นใจและการสร้างชุมชน ($\bar{X}=4.06$) เท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การบำรุงรักษา ($\bar{X}=4.05$)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมและรายด้าน (n=333)				
การเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็นของข้าราชการครู			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. การยอมรับตนเอง	4.00	0.753	มาก	4
2. การมีเป้าหมายในชีวิต	4.01	0.730	มาก	3
3. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.05	0.730	มาก	1
4. ความสัมพันธ์ทางสังคม	4.05	0.760	มาก	2
รวม	4.03	0.693	มาก	

จากตารางที่ 3 พบว่า การเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=4.05$) ซึ่งเท่ากับความสัมพันธ์ทางสังคม ($\bar{X}=4.05$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การยอมรับตนเอง ($\bar{X}=4.00$)

ตาราง 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ภาวะผู้นำให้บริการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	การเป็นองค์กรแห่งความสุข				
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{tot}
X_1	0.734**	0.770**	0.744**	0.762**	0.806**
X_2	0.781**	0.811**	0.788**	0.773**	0.844**
X_3	0.770**	0.766**	0.723**	0.737**	0.803**
X_4	0.808**	0.826**	0.786**	0.799**	0.862**
X_{tot}	0.828**	0.851**	0.815**	0.823**	0.888**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา (X_{tot}) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.888$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสร้างชุมชน มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาระดับสูง ($r_{xy} = 0.862$) รองลงมา คือ ด้านการบำรุงรักษา มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาระดับสูง ($r_{xy} = 0.844$) ด้านการ

เห็นอกเห็นใจ มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาระดับสูง ($r_{xy} = 0.806$) ด้านการ
โน้มน้าวจิตใจมีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาระดับสูง ($r_{xy} = 0.803$)

ตาราง 5 ผลการทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรภาวะผู้นำเฝบริการ
ของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
X_1	0.228	4.383
X_2	0.206	4.850
X_3	0.247	4.041
X_4	0.193	5.195

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมของตัวแปรภาวะผู้นำเฝบริการของผู้บริหารสถาน
ศึกษา ($X_1 - X_4$) ด้วยค่าสถิติความคงทนของการยอมรับ (Tolerance) มีค่าระหว่าง 0.193-0.247 มีค่ามากกว่า
ค่ากำหนดไว้ที่ 0.1 และค่าสถิติปัจจัย การขยายตัวของความแปรปรวน (Variance Inflation Factor : VIF) มีค่าระหว่าง
4.041-5.195 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าค่ากำหนดไว้ที่ 10 จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรภาวะผู้นำเฝบริการของผู้บริหารสถานศึกษา
($X_1 - X_4$) ไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมสามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)
ด้วยวิธี Enter Method

ตาราง 6 ผลการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter Method ของภาวะผู้นำเฝบริการของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	S.E.	t	Sig
ค่าคงที่	0.353		0.107	3.29*	.000
X_1	0.101	0.106	0.050	2.04*	.040
X_2	0.296	0.311	0.052	5.68*	.000
X_3	0.122	0.121	0.050	2.43*	.010
X_4	0.385	0.409	0.053	7.22*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$R = 0.893R^2 = 0.798$ $AdjR^2 = 0.796$ $SEE = 0.31374$ $Dubin-Watson = 2.062$

จากตารางที่ 6 พบว่า ภาวะผู้นำเฝบริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ประกอบด้วย การเห็นอกเห็นใจ (X_1) การบำรุงรักษา (X_2)
การโน้มน้าวจิตใจ (X_3) การสร้างชุมชน (X_4) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอย และอภิปรายความ
ผันแปรของระดับการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ
(Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณในการทำนาย (R)

เท่ากับ 0.893 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.798 สัมประสิทธิ์การตัดสินใจที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.796 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการตัดสินใจ (SEE) เท่ากับ 0.31374 ซึ่งแสดงว่า การสร้างชุมชน (X_4) การบำรุงรักษา (X_2) การโน้มน้าวจิตใจ (X_3) การเห็นอกเห็นใจ (X_1) ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ สามารถร่วมทำนายได้ร้อยละ 79.8 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ ดังนี้

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 0.353 + 0.385(x_4) + 0.296(x_2) + 0.122(x_3) + 0.101(x_1)$$

สามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = 0.409(Z_4) + 0.311(Z_2) + 0.121(Z_3) + 0.106(Z_1)$$

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย 4 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่ตั้งไว้จากการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อระดับของภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการโน้มน้าวจิตใจ มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมจากครูผู้สอนในสถานศึกษาได้อย่างดี สอดคล้องแนวคิดของ Amenu et al. (2025) กล่าวสรุปว่า ความสามารถของผู้นำในการชักชวน ให้เหตุผล และสร้างความเข้าใจแก่ผู้ตาม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและปฏิบัติตาม โดยไม่ใช้การบังคับหรืออำนาจ แต่เน้นความสัมพันธ์ที่เป็นมิตร การสื่อสารเชิงบวก และการเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อสร้างความยอมรับและความไว้วางใจ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Eva et al. (2019) ศึกษาเรื่อง ทบพวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับภาวะผู้นำใฝ่บริการ (Servant Leadership) พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการมีรากฐานสำคัญอยู่ที่การให้ความสำคัญกับผู้ตามเป็นอันดับแรก การสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำกับผู้ตาม และการส่งเสริมให้ผู้ตามเติบโตทั้งในด้านส่วนบุคคลและด้านวิชาชีพ ภาวะผู้นำลักษณะนี้ก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคล ที่ผู้ตามมีแรงจูงใจเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจในงาน และเกิดความผูกพันต่อองค์กร ระดับทีม ที่นำไปสู่ความร่วมมือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อระดับของการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านสิ่งแวดล้อม มีระดับความคิดเห็นสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียน การมีพื้นที่พักผ่อนที่เหมาะสม มีจัดการด้านความสะอาดและความปลอดภัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Losada-Puente, L. et al. (2024) กล่าวสรุปว่า การจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นความสามารถในการเลือกหรือสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับความต้องการจัดการ สถานการณ์รอบตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้โอกาสจากสิ่งแวดล้อมให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถควบคุม

ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อชีวิตประจำวันได้และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปาริชาติ เยพิทักษ์ และคณะ (2561) ศึกษาเรื่องปรากฏการณ์ความผาสุกขององค์กรที่มีความหลากหลายในช่วงวัยทำงาน พบว่า ความสุขที่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคี และบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า เป็นไปตามสมมติฐาน คือ ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นองค์กรแห่งความผาสุกในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงความใส่ใจและมีความมุ่งมั่นในการให้บริการที่ดีต่อนักเรียนและครู การสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความสุขและสุขภาพจิตของนักเรียน การฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครูและนักเรียน และการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดีในโรงเรียน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Aduagna Amenu et al.(2025) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจในงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในเขตการปกครองเมืองฮาวซซา ประเทศเอธิโอเปีย โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหาร เช่น การให้ความสำคัญกับความต้องการของผู้อื่น การสนับสนุนทั้งในเรื่องการทำงานและปัญหาส่วนตัว การแสดงความถ่อมตน การเป็นแบบอย่างที่ดี การฟังความคิดเห็นและปัญหาของครูอย่างจริงจัง รวมถึงการแสดงความซื่อสัตย์และจริยธรรม ได้รับการยอมรับจากครูว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงาน อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิดของ สมชาย ใจดี (2566) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมรายด้านและรายข้ออยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้ทำให้ระดับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมาก ส่วนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับมาก กับการบริหารแบบภาวะผู้นำใฝ่บริการเช่นเดียวกัน

4. ผลการศึกษาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า มีตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสมการจำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย การเห็นอกเห็นใจ (X_1) การบำรุงรักษา (X_2) การโน้มน้าวจิตใจ (X_3) การสร้างชุมชน (X_4) และอธิบายความผันแปรของระดับการสร้างองค์กรแห่งความผาสุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ได้ร้อยละ 79.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้คือ ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความผาสุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.35 + 0.385(X_1) + 0.296(X_2) + 0.122(X_3) + 0.101(X_4)$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.409(Z_1) + 0.311(Z_2) + 0.121(Z_3) + 0.106(Z_4)$ จากสมการพยากรณ์นี้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรด้านการสร้างชุมชน (X_4) เป็นตัวแปรแรก que เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างชุมชนเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสามารถสร้างความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างมีความสุขและลดความขัดแย้งภายในองค์กร เมื่อบุคลากรมีความผูกพันกับองค์กร ย่อมส่งผลให้เกิดความผาสุก

ทั้งในด้านจิตใจและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bernhardt, L. A. (2024) ศึกษาเรื่องผลกระทบของภาวะผู้นำใฝ่บริการต่อความผูกพันขององค์กรและความพึงพอใจในการทำงานในกลุ่มครูและบุคลากร พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการมีผลบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความผูกพันขององค์กรและความพึงพอใจในการทำงานในระดับสูง โดยการนำหลักการของภาวะผู้นำใฝ่บริการไปใช้ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนและส่งเสริมความผูกพันของบุคลากรกับองค์กร และมีผลในการลดอัตราการลาออก อีกทั้งยังสามารถเพิ่มความพึงพอใจในการทำงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและสมาชิกในองค์กรและสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิกร ตูลาธาร (2565) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร อยู่ในระดับสูงมาก โดยการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียน อยู่ในระดับสูงมากเช่นกัน โดยลำดับองค์ประกอบ คือ คนทำงานมีความสุข ชุมชนสมานฉันท์ และที่ทำงานน่าอยู่ ความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่ 2 ที่เข้าสู่สมการ คือ ด้านการบำรุงรักษา (X_2) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ความใส่ใจ ดูแลเอาใจใส่ทั้งบุคลากรและสภาพแวดล้อมของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารที่สามารถสร้างระบบการดูแลและสนับสนุนบุคลากรได้อย่างเหมาะสม ย่อมทำให้ครูและบุคลากรมีความมั่นคงทางอารมณ์ รู้สึกได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพรรณ ชันแก้ว และ นุชนรา รัตนศิริประภา (2565) ศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุข ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอในเขตภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยลำดับทักษะจากสูงไปต่ำ คือ ทักษะทางมนุษย ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะทางความรู้ความคิด ทักษะทางการศึกษาและการสอน ทักษะทางเทคนิค การเป็นองค์กรแห่งความสุข โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีคะแนนสูงสุดคือ คุณธรรม ครอบคลุมที่ดี มีสังคมที่ใช้เงินเป็น ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งความสุขได้ร้อยละ 47.40 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรพนศรี พันธุ์แดง และคณะ (2566) ศึกษาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาและผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ผู้บริหารมีภาวะผู้นำใฝ่บริการในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านความเห็นแก่ผู้อื่น การเอาใจใส่ และการตระหนักรู้ในตนเอง องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

ตัวแปรที่ 3 ที่เข้าสู่สมการ คือ ด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_3) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารซึ่งมีภาวะผู้นำใฝ่บริการสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กำลังใจ และชี้แนะวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การโน้มน้าวจิตใจมิได้หมายถึงการบังคับ แต่เป็นการใช้เหตุผล คำพูดเชิงสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่จริงใจ เพื่อให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในผู้นำและเกิดแรงจูงใจภายในที่จะปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเต็มกำลังสอดคล้องกับงานวิจัยของนาขวัญ สุรนันท์ และคณะ (2564) ศึกษาภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มจัดการศึกษาเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเนินมะปราง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำใฝ่บริการของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการฟัง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.42 ตามมาด้วย การสร้างสังคมชุมชน ที่มีค่าเฉลี่ย 4.39 การเห็นอกเห็นใจ ที่มีค่าเฉลี่ย 4.30 การโน้มน้าวใจ ที่มีค่าเฉลี่ย 4.22 และ การให้บริการ ที่มีค่าเฉลี่ย 4.19 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในสถานศึกษา

ตัวแปรที่ 4 ที่เข้าสู่สมการ คือ ด้านการเห็นอกเห็นใจ (X_4) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำให้บริการ มักให้ความสำคัญกับการเข้าใจความรู้สึก ความต้องการ และปัญหาของบุคลากรในสถานศึกษา การเห็นอกเห็นใจ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถวางตัวอย่างเหมาะสมในการแก้ปัญหา สร้างความไว้วางใจ และลดความตึงเครียดในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jin, Songsiengchai, และ Yang (2024) ศึกษาผลกระทบของการเรียนรู้ด้านสังคมและอารมณ์ (SEL) ที่มีต่อสุขภาพจิตและความสุขของนักศึกษามหาวิทยาลัยหอพนม ผลการศึกษา พบว่า การเห็นอกเห็นใจ (Empathy หรือ Social Awareness) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อสุขภาพจิต และความเป็นอยู่ที่ดี โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของสุขภาวะทางจิตได้ถึงร้อยละ 80.3 ซึ่งสะท้อนว่า การพัฒนาทักษะด้านการเห็นอกเห็นใจช่วยเสริมสร้างสมดุลทางอารมณ์ ลดความตึงเครียด และเพิ่มคุณภาพชีวิตของผู้เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญและส่งเสริมภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการบำรุงรักษา เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนา การบำรุงรักษาทั้งบุคลากรและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการดูแลและเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ที่ดี ของครูและบุคลากร การสร้างระบบสนับสนุนเพื่อเสริมพลังใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานอย่างปลอดภัยและยั่งยืน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษา ในด้านการยอมรับตนเอง เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนา ให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสได้ตระหนักถึงคุณค่า ความสามารถ และศักยภาพของตนเอง ผ่านการจัดกิจกรรมพัฒนาดน ช่วยส่งเสริมให้บุคคลลดความเครียด และความวิตกกังวล รวมถึงเกิดการตัดสินใจที่ดีขึ้น เกิดแรงจูงใจในการทำงาน และส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขที่ยั่งยืนภายในสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำให้บริการด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_3) ในการบริหาร สถานศึกษาเพื่อเป็นส่วนช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำให้บริการด้านการโน้มน้าวจิตใจ (X_3) กับการเป็น องค์กรแห่งความสุขในสถานศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อม (Y_3) ให้มีค่าที่สูงขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าเป็นด้านที่ มีความสัมพันธ์ต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข ในเขตพื้นที่การศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลและบริบท

2. ควรศึกษาตัวแปรของภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษาในรูปแบบอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการสร้าง องค์กรแห่งความสุข

เอกสารอ้างอิง

- นาขวัญ สุรนนท์ และณิรดา เวชญาลักษณ์. (2566). การศึกษาภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มจัดการศึกษาฯ เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษานักปราชญ์ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก.
- ปาริชาติ เยพิทักษ์ธีรวัฒน์ จันทริก และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). ปรากฏการณ์ความผาสุกขององค์กรที่มีความหลากหลายในช่วงวัยทำงาน: การศึกษาทฤษฎีฐานราก. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ), 11(1), 633–644.
- พรรณศรี พันธแสง, พิษณุภา ยืนยาว และณัฐวรรณ ผัดหล่อ. (2565). ภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุขในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุพรรณบุรี. วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10(2), 7–15. <https://www.udon.ac.th/journal/>
- รุจิกร ตูลาธาร. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งความสุขของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. พุทธวิจัย, 13(2), 75–92.
- สมชาย ใจดี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำให้บริการของผู้บริหารสถานศึกษา กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุพัตรา รัศคะวงษ์. (2565). ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรพรรณ ชันแก้ว และนุชนรา รัตนศิริประภา. (2565). ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งความสุขของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง. วารสารการบริหาร การศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น, 13(2), 75–92.
- อวชิรพันธ์ อิ่มเพ็ง. (2564). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- Amenu, A., Negash, H. G., & Workneh, A. W. (2025). Exploring the influence of principals' servant leadership characteristics on teachers' job satisfaction in the government secondary schools of Hawassa city administration. *Research in Educational Administration & Leadership*, 10(2), 447–483. <https://doi.org/10.30828/real.1569917>
- Bernhardt, L. A. (2024). *The impact of servant leadership on organizational commitment and Job satisfaction among teachers and staff* [Unpublished master's thesis]. Keiser University.
- Eva, R., Robin, M., Sendjaya, S., van Dierendonck, D., & Liden, R. (2019). Servant leadership: A systematic review and call for future research. *The Leadership Quarterly*, 30(1), 111–132.

- Jin, B., Songsiengchai, P., & Yang, X. (2024). The impact of social-emotional learning (SEL) on the mental health and well-being of students at Henan University. *Journal of Education and Learning*, 13(3), 1–12. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1468620.pdf>
- Losada-Puente, L., Fraguela-Vale, R., & Facal, A. (2024). Measuring school well-being in primary education: A systematic review. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 16(5), 545–559. <https://doi.org/10.26822/iejee.2024.352>
- Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (8th ed.). Sage Publications.
- Torri, P., & Toniolo, E. (2010). Organizational wellbeing: Challenge and future foundation. *Giornale Italiano di Medicina del Lavoro ed Ergonomia*, 32(3), 363–367.

.....

Research Article

การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

A STUDY OF THE OPERATION OF THE SCHOOL STUDENT SUPPORT SYSTEM UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION ADMINISTRATION, LOPBURI PROVINCE.

มิน สุนทรวัฒน์^{1*} และอัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี²

^{1,2}สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Mean Sunthonwat^{1*}, Atcharawan Chanpensri²

^{1,2}Master of Education Program in Educational Administration in Rajabhat Pranakorn University Bangkok, Thailand

*E-mail: meansunthonwat@gmail.com

Received: 19-12-2025

Revised: 06-02-2026

Accepted: 10-02-2026

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี 2) เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครู และ 3) ศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี กลุ่มตัวอย่างวิจัยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.53) 2) ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานโดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นครู พบว่าในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ คือ สถานศึกษาควรบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศผ่านระบบฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลนักเรียนเชิงลึกที่รวดเร็ว ร่วมกับการใช้เครื่องมือคัดกรองพฤติกรรมมาตรฐาน (SDQ และ Snap 4) เพื่อจำแนกกลุ่มเป้าหมายให้แม่นยำและส่งต่อความช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้ง

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ครูประจำชั้น

Abstract

The purposes of this research were to: 1) study the operational level of the student support system in schools under the Office of Special Education Administration in Lopburi Province; 2) compare the operations of the student support system classified by gender, work experience, and grade levels of homeroom teachers; and 3) study development guidelines for the student support system. The sample consisted of 191 homeroom teachers, selected via stratified random sampling. Research instruments included a 5-point rating scale questionnaire with a reliability of 0.97 and a structured interview form. Data were analyzed using mean ($\bar{x}$), standard deviation (S.D.), t-test, and one-way analysis of variance (F-test). The research results indicated that: 1) The overall operation of the student support system was at a high level ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.53). 2) Comparisons of the operations based on gender, work experience, and grade levels revealed no statistically significant differences in either the overall or individual dimensions at the 0.05 level. 3) Key development guidelines suggested integrating information technology through online database systems for rapid access to student insights, combined with standardized screening tools (SDQ and Snap 4) to ensure accurate student classification and efficient referrals.

Keywords: Student Support System, Schools Affiliated to the Office of Special Education Administration, Homeroom Teacher

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร แม้ความเจริญดังกล่าวจะส่งผลดีต่อการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แต่ในขณะเดียวกันก็กลายเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต และพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนไทย โดยเฉพาะปัญหาความเครียด การปรับตัว และปัญหาสุขภาพจิตที่ทวีความรุนแรงขึ้น ซึ่งหากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมอาจลุกลามไปสู่ปัญหาพฤติกรรมที่ยากต่อการแก้ไข (กรมสุขภาพจิต, 2564) ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดให้ “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน” เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพชีวิตของนักเรียน โดยเฉพาะนโยบายในปี พ.ศ. 2565 ที่มุ่งเน้นการคุ้มครองและช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ (ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน, 2564)

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีความซับซ้อนและแตกต่างจากสถานศึกษาทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มีความบกพร่องในด้านต่าง ๆ ที่หลากหลาย กระบวนการ “รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล” และ “การคัดกรอง” จึงไม่สามารถใช้เพียงเกณฑ์พฤติกรรมทั่วไปได้ แต่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางด้านจิตวิทยาการศึกษาพิเศษและการวินิจฉัยทางการแพทย์ควบคู่กันไป หากครูประจำชั้นขาดความรู้ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ย่อมส่งผลให้การคัดกรองเกิดความคลาดเคลื่อนและการส่งเสริมพัฒนาการทำได้ไม่เต็มศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ

สุนิสา มาสุข (2560) ที่ระบุว่า การดำเนินงานด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมักมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานต่ำกว่าด้านอื่น ๆ เนื่องจากความยุ่งยากในขั้นตอนการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ปัญหาเชิงลึก นอกจากนี้ ปัญหาสำคัญที่พบในทางปฏิบัติ คือ ความซ้ำซ้อนของภาระงานครูและการขาดระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการ “ส่งต่อ” (Referral System) ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาล่าช้า ซึ่งเป็นจุดวิกฤตสำหรับการศึกษาพิเศษที่ต้องอาศัยการทำงานร่วมกับสหวิชาชีพ งานวิจัยของ จันทร์ฉาย ไทยรัตน์ (2561) และ อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ (2559) ต่างย้ำเตือนว่ารูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจนและการพัฒนานวัตกรรมในการดูแลนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่จากการสำรวจเบื้องต้นพบว่า งานวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาบริบทการดำเนินงานของโรงเรียนเฉพาะความพิการในพื้นที่จังหวัดลพบุรีโดยตรงยังมีอยู่อย่างจำกัด

ด้วยสภาพปัญหาและเหตุผลความจำเป็นดังกล่าว ในฐานะที่ผู้วิจัยมีส่วนเกี่ยวข้องจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการดำเนินงานและเปรียบเทียบปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี เพื่อนำข้อค้นพบและแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเข้มแข็ง แม่นยำ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนได้อย่างแท้จริง อันจะนำไปสู่ความปลอดภัยและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครูประจำชั้น
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

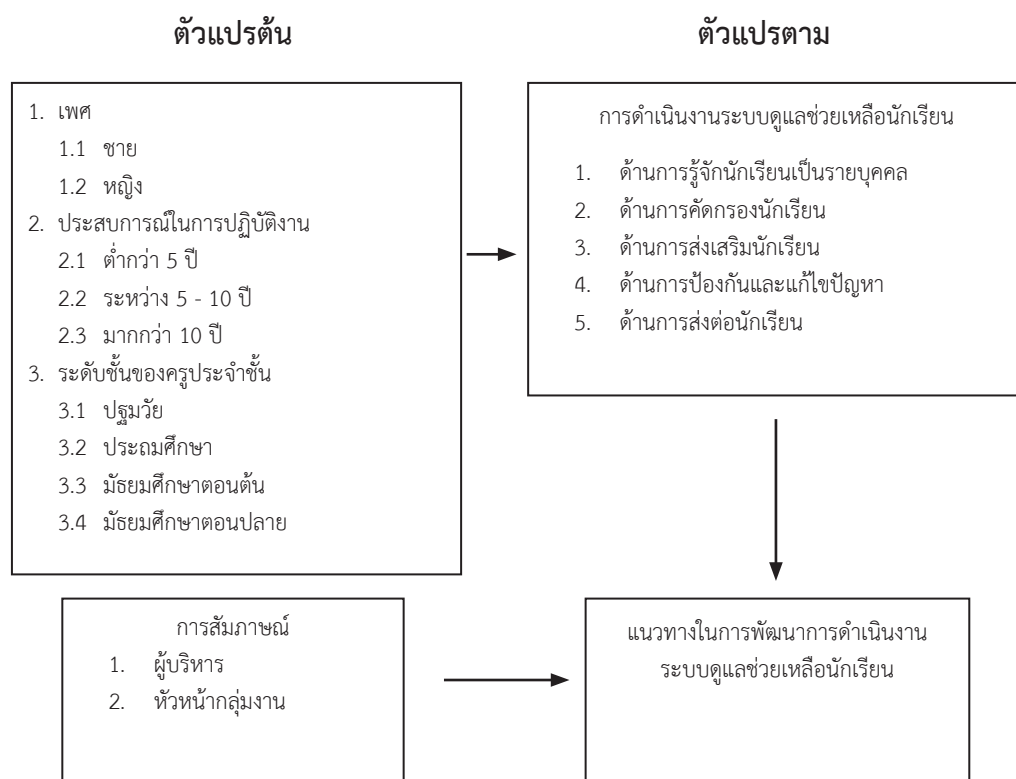
สมมติฐานในการวิจัย

1. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
2. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน
3. ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งทดสอบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลของครู (เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับชั้น) มีความสัมพันธ์หรือส่งผลให้ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางพัฒนาครูและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความเหมาะสมกับบริบทเฉพาะของการศึกษาพิเศษต่อไป โดยมีตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ (ชาย หญิง) ประสบการณ์การปฏิบัติงาน (ต่ำกว่า 5 ปี 5-10 ปี มากกว่า 10 ปี) และระดับชั้นของครูประจำชั้น (ปฐมวัย ประถมศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ปีการศึกษา 2566 จำนวน 365 คน และดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยจำแนกตามสถานศึกษา และดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 191 คน ตามขนาดที่กำหนดไว้ในตารางสำเร็จรูปของ Krejcie และ Morgan (Krejcie & Morgan, 1970) ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี จำนวน 191 คน และหัวหน้ากลุ่มงานหรือผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) พัฒนามาจากรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พ.ศ. 2553 ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 และแบบสัมภาษณ์ (Interview) สำหรับผู้บริหารและหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 ท่าน มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้แนวคิดที่มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงเพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาแนวทางพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha) เพื่อยืนยันความเที่ยงตรงและมาตรฐานของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ใช้สถิติในการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert's Rating Scale) หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's coefficient Alpha) ใช้สถิติทดสอบสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยค่า t-test และค่า F-test โดยมีเกณฑ์การแปลผลแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Rating Scale) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยที่ได้ซึ่งแบ่งออกเป็นระดับต่าง ๆ ดังนี้ (อ้างอิงตามผลการวิจัยที่ปรากฏในตารางที่ 2)

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด (ในงานวิจัยนี้พบในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาในนักเรียนที่มีค่าเฉลี่ย 4.28 ซึ่งถูกแปลผลว่ามีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด)

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก (พบในภาพรวมและรายด้าน อื่น ๆ เช่น ด้านการส่งต่อนักเรียน 4.25 และด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล 3.99)

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ในส่วนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหัวหน้ากลุ่มงาน จำนวน 5 ท่านนั้น ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาเรียบเรียงสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ เช่น การใช้เครื่องมือคัดกรอง (SDQ, Snap4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (School Health Hero) และการทำงานร่วมกับเครือข่ายภายนอก

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และระดับชั้นของครูประจำชั้น

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนัก
บริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี

(n=191)

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ	1.1 ชาย	71	37.17
	1.2 หญิง	120	62.83
	รวม	191	100.00
2. ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงาน	2.1 ต่ำกว่า 5 ปี	40	20.94
	2.2 ระหว่าง 5 – 10 ปี	120	62.83
	2.3 มากกว่า 10 ปี	31	16.23
	รวม	191	100.00
3. ระดับประจำชั้น ครูกลุ่มตัวอย่าง	3.1 ปฐมวัย	30	15.70
	3.2 ประถมศึกษา	60	31.40
	3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	81	42.40
	3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย	20	10.50
	รวม	191	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ครูประจำชั้นโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 และเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 เมื่อพิจารณา ด้านประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 รองลงมา คือ ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 และประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ตามลำดับ ระดับชั้นที่ปฏิบัติหน้าที่ครูประจำชั้น พบว่า ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (ภาพรวมและรายด้าน)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ (n = 191)			
	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.99	0.79	มาก	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.14	0.69	มาก	4
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.18	0.66	มาก	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	4.28	0.64	มาก	1
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.25	0.61	มาก	2
รวม	4.16	0.53	มาก	

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.16, SD = 0.53) โดยด้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.28, SD = 0.64) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีผลค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99, SD = 0.79)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามเพศ)

(n=191)

ระดับการปฏิบัติ

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	เพศชาย (n = 71)			เพศหญิง (n = 120)			T	p
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.96	0.71	มาก	4.01	0.83	มาก	.39	.69
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.23	0.70	มาก	4.08	0.69	มาก	1.39	.16
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.21	0.58	มาก	4.17	0.70	มาก	0.36	.71
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน	4.31	0.58	มาก	4.21	0.67	มาก	1.02	.30
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.30	0.58	มาก	4.22	0.62	มาก	0.77	.43
รวม	4.20	0.47	มาก	4.14	0.56	มาก	0.75	.45

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูประจำชั้นที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	1.01	2	.50	0.81	.44
	ภายในกลุ่ม	117.54	188	.62		
	รวม	118.53	190			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.03	2	.51	1.06	.34
	ภายในกลุ่ม	91.70	188	.48		
	รวม	92.74	190			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.28	2	.14	0.31	.72
	ภายในกลุ่ม	83.61	188	.44		
	รวม	83.90	190			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.13	2	.07	0.16	.84
	ภายในกลุ่ม	78.40	188	.41		
	รวม	78.54	190			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.74	2	.03	0.97	.90
	ภายในกลุ่ม	71.35	188	.38		
	รวม	71.43	190			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.25	2	.12	0.44	.64
	ภายในกลุ่ม	54.10	188	.28		
	รวม	54.36	190			

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูประจำชั้นที่มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี (จำแนกตามระดับชั้นของครูประจำชั้น)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	ระหว่างกลุ่ม	0.86	3	.02	.45	.98
	ภายในกลุ่ม	118.46	187	.03		
	รวม	118.55	190			
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.96	3	.32	.65	.58
	ภายในกลุ่ม	91.77	187	.49		
	รวม	92.74	190			
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.11	3	.38	.08	.96
	ภายในกลุ่ม	83.78	187	.44		
	รวม	83.90	190			
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาหนีเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	.14	.35	.78
	ภายในกลุ่ม	78.10	187	.41		
	รวม	78.54	190			
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.40	3	.46	1.24	.29
	ภายในกลุ่ม	70.02	187	.37		
	รวม	71.43	190			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.02	3	.00	.23	.99
	ภายในกลุ่ม	54.34	187	.29		
	รวม	54.36	190			

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูประจำชั้นที่ปฏิบัติหน้าที่ในระดับชั้นที่ต่างกัน มีการปฏิบัติในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี ผลค่าเฉลี่ยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ครูที่ดำเนินงานจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 และเพศชาย จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37.17 เมื่อพิจารณาด้านประสบการณ์การปฏิบัติงานนั้นพบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 5 – 10 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 62.83 รองลงมา คือ ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.94 และประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.23 ตามลำดับ และส่วนใหญ่จะอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีจำนวนถึง 81 คน คิดเป็นร้อยละ 42.40 รองลงมา คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 ระดับปฐมวัย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 15.70 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50

2. วิเคราะห์ผลหาค่าเฉลี่ยด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) พบว่าการดำเนินงานทั้ง 5 ด้าน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16$, $SD = 0.53$) โดยเรียงลำดับจากด้านที่ผลค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.64$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.61$) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.66$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.69$) และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.79$) เมื่อวิเคราะห์ศึกษารายละเอียดแต่ละด้าน สรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, $SD = 0.64$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ดำเนินการมีการติดตามดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงโดยใช้เกณฑ์มาตรฐานความเท่าเทียม และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ได้มาตรฐาน

2.2 ด้านการส่งต่อนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, $SD = 0.61$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูที่ดำเนินงานมีการประสานความร่วมมือ ระหว่างครูในโรงเรียนในการส่งต่อภายในสถานศึกษา และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูที่ดำเนินงานมีการสรุปผลการส่งต่อไว้เป็นหลักฐานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, $SD = 0.66$) โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีความสอดคล้องกับนโยบาย/คู่มือของหน่วยงานต้นสังกัด และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูประจำชั้นได้มีการโฮมรูมด้วยบรรยากาศที่อบอุ่นและหลากหลายอย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการคัดกรองนักเรียน มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.69$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง กำหนดเกณฑ์คัดกรองนักเรียนให้เข้าใจและยอมรับร่วมกัน และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ครูที่ดำเนินการสามารถให้ความสำคัญกับผลการวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียนเพื่อจำแนกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

2.5 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีผลค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD = 0.79$) ข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูที่ดำเนินการทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นรายบุคคล และข้อที่มีผลค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สถานศึกษามีเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ได้มาตรฐาน

3. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและหัวหน้ากลุ่มงานที่มีประสบการณ์ จำนวน 5 ท่าน เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด จำเป็นต้องขับเคลื่อนด้วยกระบวนการที่แม่นยำและการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบ โดยเริ่มจาก ด้านการรู้จักนักเรียนและการคัดกรอง ที่มุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลภูมิหลังเดิมควบคู่กับการเก็บข้อมูลปัจจุบันผ่านการเยี่ยมบ้าน และการใช้เครื่องมือมาตรฐานอย่างแบบประเมิน SDQ และ Snap4 เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่รอบด้าน นำไปสู่ ด้านการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล โดยเปลี่ยนผ่านสู่รูปแบบดิจิทัลผ่านระบบออนไลน์ (เช่น School Health Hero) เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงสารสนเทศและจำแนกกลุ่มนักเรียน (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา) ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำสำหรับการดำเนินงาน ด้านการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริม ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ผสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการวิเคราะห์สาเหตุและหาทางออกร่วมกัน หากกระบวนการช่วยเหลือเบื้องต้นยังไม่บรรลุผล จะเข้าสู่ ด้านการส่งต่อ โดยประสานงานส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกโดยทันที ทั้งนี้ ปัจจัยความสำเร็จที่สำคัญคือการเร่งพัฒนาสมรรถนะครูให้มีความเชี่ยวชาญในการใช้เครื่องมือคัดกรองและเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่เข้มแข็ง เพื่อให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถคุ้มครองและพัฒนา นักเรียนได้อย่างทันทั่วทั้ง

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลพบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประเด็นระดับการดำเนินงาน ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา มาสุข (2560) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับมาตรการความปลอดภัยและการคุ้มครองนักเรียนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เน้นย้ำให้โรงเรียนต้องมีระบบการดูแลที่เข้มแข็งเพื่อรองรับปัญหาสังคมในปัจจุบัน

2. ประเด็นการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ครูประจำชั้นที่มีเพศต่างกัน มีการดำเนินงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานและระดับชั้นที่สอน พบว่า ไม่มีผลต่อความแตกต่างในการดำเนินงาน แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนมีระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทำให้ครูทุกระดับชั้นและทุกช่วงประสบการณ์สามารถปฏิบัติงานไปในทิศทางเดียวกันได้

3. ประเด็นแนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือหัวหน้ากลุ่มงาน พบว่าแนวทางสำคัญในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ คือ การใช้เครื่องมือคัดกรองที่ได้มาตรฐานและหลากหลาย เช่น แบบประเมิน SDQ และ Snap4 เพื่อให้การจำแนกกลุ่มนักเรียน (ปกติ เสี่ยง มีปัญหา) มีความแม่นยำ และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ เช่น ระบบ School Health Hero หรือการจัดเก็บข้อมูลออนไลน์ เพื่อให้ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลและติดตามช่วยเหลือนักเรียนได้รวดเร็วทันทั่วทั้งที่ นอกจากนี้ยังต้องอาศัย การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างบ้าน โรงเรียน และหน่วยงานภายนอก เพื่อให้กระบวนการส่งต่อและการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนที่มีความซับซ้อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2564). ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น. http://www.psychin.co.th/new_page_57.htm
- จันทร์ฉาย ไทยรัตน์. (2561). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนเชียงรายวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย [การศึกษาอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย].
- ศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน. (2564). คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2565. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุนิสมา มาสุข. (2560). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา].
- อภิสิทธิ์ รอดบำเรอ. (2559). รูปแบบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ].
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.

.....

Research Article

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดสระแก้ว

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SAKAEO PROVINCIAL OFFICE OF LEARNING ENCOURAGEMENT

อักรเดช เจริญสุข¹ สุทธิพร บุญส่ง² และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ^{3*}

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Akkaradech Charoensuk¹, Sutthiporn Boonsong² and Pimolpun Phetsombat^{3*}

^{1, 2, 3}Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author's Email: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

Received: 03-10-2025

Revised: 25-02-2026

Accepted: 25-02-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และ 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว จำนวน 124 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหาร จำนวน 5 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ได้แก่ (1) ด้านการนิเทศการสอน ควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันผ่าน PLC และ KM ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลสนับสนุนการแลกเปลี่ยน และพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ (2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ต้องสอดคล้องนโยบายชาติ วิเคราะห์บริบทพื้นที่ และดำเนินการแบบมีส่วนร่วม พร้อมติดตามและปรับปรุงต่อเนื่อง (3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม เปิดช่องทางสื่อสารทั้งออฟไลน์และออนไลน์ ใช้เครื่องมือประเมินคุณภาพ และรายงานผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ (4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ควรจัดข้อมูลและอุปกรณ์สนับสนุนให้ครบวงจร และสร้างเครือข่ายการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the academic leadership of school administrators and 2) the guidelines for developing academic leadership of school administrators under the Sakaeo Provincial Office of Learning Encouragement.

The population consisted of 124 school administrators and personnel under the Sakaeo provincial office of learning encouragement, as well as 5 experts in educational administration. The research instruments were questionnaires and interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research findings revealed that 1) the overall academic leadership of school administrators was at a high level and 2) the guidelines for developing academic leadership included: (1) instructional supervision, promoting collaborative learning through PLC and KM, applying innovation and digital technology to support knowledge exchange, and systematic teacher development, (2) vision setting, aligning with national policies, analyzing local contexts, ensuring participatory processes, and conducting continuous monitoring and improvement, (3) curriculum management, employing participatory approaches, establishing communication channels both offline and online, applying quality assessment tools, and reporting development outcomes regularly, and (4) academic atmosphere promotion, providing complete academic resources and facilities, and developing effective communication networks.

Keywords: Academic Leadership, School Administrator, Office of Learning Encouragement

บทนำ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Academic Leadership) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูงจะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพและนักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Hallinger & Murphy, 2012) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นคุณลักษณะที่แสดงถึงความสามารถในการนำและการบริหารจัดการงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนานักศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาโดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษาที่เน้นด้านวิชาการ พัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างเป็นระบบ (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2561) ในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในศตวรรษที่ 21 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำทางวิชาการยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ดังที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว กำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการภายหลังการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง จากสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) เป็นสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.) (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดยะลา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดยะลา ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถและการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาเป็นอย่างดี และยังพบว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการที่เสนอแนะ ได้แก่ การร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของสถานศึกษา การใช้ข้อมูลจากผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของนักศึกษาในการพัฒนาหลักสูตร การออกแบบเครื่องมือการนิเทศที่เหมาะสมการสร้างช่องทางการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้ปกครองและสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยตามแนวคิด Active Learning (สุรเดช อุ่นเรือน และ นวรัตน์ ไวมัญญ, 2568)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วได้สำรวจสถานศึกษาภายในสังกัดพบว่าปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษามีหลายประการ โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียน (N-NET) ในปีการศึกษา 2566 ยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในหลายสาระความรู้ (สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว, 2567) นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านยังเป็นอุปสรรคสำคัญ โดยเฉพาะในศูนย์การเรียนรู้ขนาดเล็กและศูนย์การเรียนรู้ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกล ส่งผลให้ครูต้องรับผิดชอบการสอนหลายสาระความรู้ ซึ่งกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียน การสอนโดยตรง ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างศูนย์การเรียนรู้ในเขตเมือง และศูนย์การเรียนรู้ในชนบท ยังคงเป็นปัญหาที่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งในด้านทรัพยากร สื่อ อุปกรณ์การเรียน การสอน และการเข้าถึงเทคโนโลยี จังหวัดสระแก้วในฐานะจังหวัดชายแดนยังมีปัญหาเฉพาะที่ท้าทายการจัดการศึกษา เช่น นักศึกษาไม่มีสัญชาติไทย การย้ายถิ่นของผู้ปกครองตามฤดูกาล ปัญหาความยากจน และความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม ซึ่งสถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อรองรับความหลากหลายดังกล่าว ในขณะเดียวกันการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงจาก กศน. เป็น สกร. (พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้, 2566) ยังส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานและวัฒนธรรมองค์กรอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สอดคล้องกับโครงสร้าง บทบาท และภารกิจใหม่ที่เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากการศึกษาแผนการส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2570 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด พบประเด็นที่น่าสนใจซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งการพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการหลักสูตรและการพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการสำรวจความต้องการพัฒนาของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว พบว่าผู้บริหารส่วนใหญ่มีความต้องการพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะในประเด็นการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักศึกษาเป็นสำคัญ การบูรณาการเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน และการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (แผนการส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ปีงบประมาณ 2568 - 2570, 2567)

จากปัญหาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เท่าเทียม และตอบสนองต่อความต้องการที่

หลากหลายของนักศึกษาและชุมชนในจังหวัดสระแก้ว อันจะนำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวม นอกจากนี้ ยังสามารถใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับการขับเคลื่อนนโยบาย ซึ่งอาจนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว สามารถนำข้อมูลสารสนเทศจากการวิจัยไปพัฒนาตนเองเพื่อการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
2. สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วมีแนวทางในการดำเนินการพัฒนาส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

ขอบเขตของการวิจัย

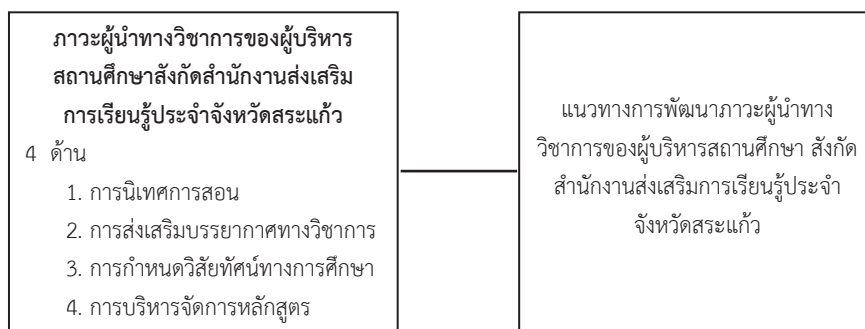
ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว จำนวน 124 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการบริหารสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ 2) มีประสบการณ์ในด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป ทางด้านการศึกษา และ 4) มีผลงานด้านการบริหาร เช่น สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดตั้งแต่ระดับเงินขึ้นไป ได้รับรางวัลสถานศึกษาดีเด่น ตั้งแต่ระดับจังหวัดขึ้นไป ได้รับรางวัลด้านบุคลากรดีเด่นระดับจังหวัดขึ้นไปในสายผู้บริหาร อย่างใดอย่างหนึ่ง

ขอบเขตด้านเนื้อหาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ตามแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของอัจฉรา นิยามภา (2566); Cunningham (2009); Darling-Hammond et al. (2010); DuFour & Marzano (2011); Hallinger (2011); Timperley (2011); Bush & Middlewood (2013); Heck & Hallinger (2009); Murphy (2015) จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการ เมื่อพิจารณาความถี่ตั้งแต่ 4 ขึ้นไป ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) การนิเทศการสอน
- 2) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ
- 3) การกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา
- 4) การบริหารจัดการหลักสูตร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยของนักวิชาการ จากนั้นวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน) เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการ ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.975 ตามวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยขอหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัด ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 124 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกชุด ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยค่าความถี่และร้อยละ และวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการด้วยค่าเฉลี่ย (M) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามภาวะผู้นำทางวิชาการ

ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ ได้แก่ เป็นผู้บริหารหรือบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 5 ปี มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีผลงานด้านการบริหาร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พัฒนาจากประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำในแต่ละด้านของผลการวิจัยระยะที่ 1 และผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมจากอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เป็นความเรียง

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	29.84
	หญิง	87	70.16
รวม		124	100.00
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	4	3.20
	25 – 35 ปี	35	28.20
	36 – 45 ปี	44	35.50
	46 – 55 ปี	33	26.60
	56 ปี ขึ้นไป	8	6.50
	รวม	124	100.00
ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	124	100.00
รวม		124	100.00
ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	42	33.87
	5 – 10 ปี	23	18.55
	11 – 15 ปี	24	19.35
	16 ปี ขึ้นไป	35	28.23
	รวม	124	100.00

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 70.16 อายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 33.87

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว การวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1-6

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวม N=124

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำ จังหวัดสระแก้ว	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการนิเทศการสอน	4.00	0.80		
2. ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	3.91	0.88	มาก	4
3. ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา	3.95	0.88	มาก	2
4. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	3.94	0.89	มาก	3
รวม	3.95	0.83	มาก	-

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.95$, $\sigma=0.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการนิเทศการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.00$, $\sigma=0.80$) รองลงมาคือด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ($\mu=3.95$, $\sigma=0.88$) และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=3.91$, $\sigma=0.88$)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

ด้านการนิเทศการสอน N=124

ด้านการนิเทศการสอน	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้	4.12	0.62	มาก	1
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ให้ความรู้ คำแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	4.01	0.83	มาก	2
3. ผู้บริหารสถานศึกษา กำกับส่งเสริม นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด	3.97	0.81	มาก	4
4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำหนดแผน ติดตาม ประเมินผล การจัดการเรียนการสอนของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย	3.98	0.81	มาก	3
5. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนางานวิชาการ	3.91	0.95	มาก	5
รวม	4.00	0.80	มาก	-

จากตารางที่ 3 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วด้านการนิเทศการสอนภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.00$, $\sigma=0.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.21$, $\sigma=0.26$) รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาให้ความรู้ คำแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ($\mu=4.10$, $\sigma=0.38$) และผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=3.19$, $\sigma=0.59$)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ

N=124

ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา	3.93	0.86		
2. ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดการประชุม และประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการเพื่อเป็นการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา	3.94	0.88	มาก	1
3. ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและครู พร้อมทั้งร่วมมือกับครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน	3.90	0.87	มาก	4
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมการสร้างสิ่งแวดล้อม ทางวิชาการ โดยการส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ	3.92	0.90	มาก	3
5. ผู้บริหารสถานศึกษา ได้มีการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ 168 ในการพัฒนางานวิชาการ	3.87	0.91	มาก	5
รวม	3.91	0.88	มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้วด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.19$, $\sigma=0.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้บริหารสถานศึกษากำหนดการประชุมและประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการเพื่อเป็นการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=3.49$, $\sigma=0.88$) รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ($\mu=3.39$, $\sigma=0.68$) และผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิชาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=3.78$, $\sigma=0.19$)

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดสระแก้ว

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา

N=124

ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน	4.00	0.86	มาก	2
2. ผู้บริหารสถานศึกษานำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และ พันธกิจ ไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา	3.90	0.90	มาก	5
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารทำความเข้าใจกับคณะครู เกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ของโรงเรียน	3.96	0.86	มาก	3
4. ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการวัดและประเมินผลความก้าวหน้าในการนำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	3.90	0.87	มาก	4
5. ผู้บริหารสถานศึกษา เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อส่งผลต่อผลสำเร็จของนักเรียน	4.02	0.89	มาก	1
รวม	3.95	0.88	มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=3.59$, $\sigma=0.88$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อส่งผลต่อผลสำเร็จของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu=4.20$, $\sigma=0.98$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาประชุมร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน ($\mu=4.00$, $\sigma=0.68$) และผู้บริหารสถานศึกษา นำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=3.09$, $\sigma=0.09$)

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดสระแก้ว

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร

N=124

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
1. ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการ พัฒนาหลักสูตรอย่างจริงจัง	3.95	0.88	มาก	3
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	3.96	0.93	มาก	2
3. ผู้บริหารสถานศึกษา เน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเพื่อส่งผลต่อผลสำเร็จของนักเรียน	3.90	0.90	มาก	4

ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	μ	σ	แปลผล	อันดับที่
4. ผู้บริหารสถานศึกษา มีการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง	3.88	0.89	มาก	5
5. ผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา	4.02	0.86	มาก	1
รวม	3.94	0.89	มาก	

จากตารางที่ 6 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.49$, $\sigma = 0.98$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.20$, $\sigma = 0.68$) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\mu=3.69$, $\sigma=0.39$) และผู้บริหารสถานศึกษามีการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\mu=3.88$, $\sigma=0.98$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานด้านการบริหาร สังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ 2) มีประสบการณ์ในด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 3 ปี 3) มีคุณวุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางด้านการศึกษา และ 4) มีผลงานด้านการบริหาร เช่น สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดตั้งแต่ระดับเงินขึ้นไป ได้รับรางวัลสถานศึกษาดีเด่น ตั้งแต่ระดับจังหวัดขึ้นไป ได้รับรางวัลด้านบุคลากรดีเด่นระดับจังหวัดขึ้นไปในด้านสายผู้บริหาร อย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

1) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการนิเทศการสอนในประเด็นท่านมีแนวทางการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการอย่างไร สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางในการพัฒนาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการนั้น ผู้บริหารควรมีบทบาทเป็นผู้นำการเรียนรู้ทางวิชาการ (Instructional Leader) โดยสร้างระบบและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดประชุมวิชาการภายใน การดำเนินกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) อย่างต่อเนื่องอย่างน้อยภาคเรียนละครั้ง การจัดกิจกรรมการจัดการความรู้ เช่น 1 เวทีเสวนาทางวิชาการ การโชว์ผลงานครูดี การเล่าเรื่องห้องเรียน และการสอนแบบคู่มือ เพื่อให้ครูได้วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน และปัญหาในการสอนร่วมกัน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ AI ในการออกแบบการสอน รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์และแอปพลิเคชันสำหรับการนิเทศระยะไกล เช่น คลังสื่อการสอนดิจิทัล วิดีโอคอล และแพลตฟอร์มออนไลน์ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แล้วนำมาถ่ายทอดให้เพื่อนครูเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี พร้อมสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันในบรรยากาศที่ไว้วางใจ เปิดกว้าง และไม่ตัดสินกันเอง โดยมีการติดตามดูแลผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 22, 26 และ 27 ที่เน้นการพัฒนาครูและบุคลากรให้สามารถจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเท่าทันเทคโนโลยี

2) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา ในประเด็นท่านมีแนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาอย่างไร สามารถสรุปได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาได้ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจโดยยึดหลักการอ้างอิงนโยบายสำคัญของประเทศ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การดำเนินการต้องใช้กระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และบริบทของพื้นที่โดยการประยุกต์ใช้เครื่องมือ SWOT Analysis ร่วมกับบุคลากรทุกระดับ ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน บุคลากรครู ผู้ปกครอง ชุมชน และภาคีเครือข่าย เพื่อการมีส่วนร่วมแบบ Participative Leadership การจัดทำวิสัยทัศน์ต้องสร้างภาพอนาคตของสถานศึกษาในดำนงานวิชาการที่ชัดเจนในระยะ 3-5 ปี การกำหนดเป้าหมายต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง สามารถวัดผลได้ และครอบคลุมด้านผู้เรียน บุคลากรครู หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน เช่น การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนทุกระดับให้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 01% ภายในระยะเวลา 3 ปี พันธกิจต้องระบุหน้าที่และกระบวนการหลักที่สถานศึกษาจะดำเนินการ เช่น การพัฒนาบุคลากร การจัดทำหลักสูตร การประเมินผล และการตอบสนองความต้องการของชุมชนและผู้เรียน เมื่อได้องค์ประกอบดังกล่าวแล้ว จะนำไปสู่การแปลงเป็นแผนปฏิบัติการยุทธศาสตร์ที่มีรายละเอียดเฉพาะ กิจกรรม ระยะเวลาดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ และตัวชี้วัดความสำเร็จ พร้อมทั้งระบบการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสื่อสารวิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

3) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ในประเด็น ท่านมีแนวทางการพัฒนาการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องอย่างไร สามารถสรุปผลได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดวางระบบการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) ระหว่างบุคลากรครูและฝ่ายบริหาร โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอเพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบความสอดคล้องของเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและเกณฑ์ภายในสถานศึกษา พร้อมเปิดโอกาสให้บุคลากรครูทุกระดับมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและปรับปรุงเกณฑ์ให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในทางปฏิบัติ การดำเนินการต้องใช้กระบวนการ Lesson Study และชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ตามระดับชั้นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรครูร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์และแก้ไขปัญหา รวมทั้งสะท้อนผลการปฏิบัติงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การจัดทำเครื่องมือการสอบถามหรือการประเมินความคิดเห็นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ จะช่วยให้บุคลากรครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์มาตรฐานและประเมินผลการใช้งานจริงในห้องเรียน ควรส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการแลกเปลี่ยน เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ กระดานข้อเสนออนเนติจิทัล และพื้นที่การสนทนาออนไลน์ เพื่อเพิ่มความสะดวกและต่อเนื่องในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสร้างกลไกการรับฟังเสียงสะท้อนจากบุคลากรครูผู้สอน ผู้เรียน และชุมชนในพื้นที่ผ่านการจัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย และแบบสอบถามที่ออกแบบตามบริบทท้องถิ่น เพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและยืดหยุ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การเพิ่มหลักสูตรระยะสั้นด้านทักษะอาชีพ เฉพาะท้องถิ่น การบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น พร้อมทั้งการใช้คู่มือปฏิบัติงานเป็นเครื่องมือกำกับการวัดและประเมินผล รวมถึงการประเมินโครงการทุกครั้งหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมเพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง หรือคงไว้ซึ่งแนวทางปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 มาตรา 26 และ 31 ที่กำหนดให้บุคลากรครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานและพัฒนางานวิชาการอย่างยั่งยืน

4) ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ในประเด็นท่านมีแนวทางการพัฒนาการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิชาการอย่างไร สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิชาการด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ประกอบด้วยการจัดเตรียมฐานข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนและเป็นระบบ โดยรวบรวมข้อมูลประชากร ผู้เรียน ข้อมูลเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ การจัดทำแผนที่และแผนผังการให้บริการการศึกษาเพื่อระบุพื้นที่ที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา รวมทั้งข้อมูลทางวิชาการ ผลการวัดประเมิน นวัตกรรมการสอน และงานวิจัยในชั้นเรียน จัดเก็บทั้งในรูปแบบเอกสารและระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Cloud Storage และระบบฐานข้อมูลออนไลน์ รวมถึงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เพื่อใช้วิเคราะห์วางแผนพัฒนางานวิชาการและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องแสดงภาวะผู้นำในการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยการสำรวจความต้องการของครูในด้านสื่อ วัสดุ และอุปกรณ์การสอนเป็นประจำทุกปี พร้อมจัดสรรงบประมาณและแสวงหา

ทรัพยากรเพิ่มเติมจากเครือข่ายความร่วมมือ จัดเตรียมข้อมูลพื้นฐานให้สอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม เช่น บริบทพื้นที่ หลักสูตร คู่มือ และแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในชุมชน ทหาร หรือผู้ต้องขัง ควบคู่กับการเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรชุมชนท้องถิ่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสื่อสารและประสานงาน เช่น การจัดประชุมหรือนิเทศผ่านระบบออนไลน์ (LINE, Zoom หรือแพลตฟอร์มอื่น) การใช้เทคโนโลยี Canva และ AI ในการพัฒนาทักษะครู และการสร้างกลุ่มออนไลน์เพื่อแบ่งปันผลงาน รวมถึงการใช้ภาวะผู้นำในการจัดกิจกรรมเชิงวิชาการที่หลากหลายและสร้างสรรค์ เช่น วนิชาการ ตลาดนัดความรู้ การประกวดนวัตกรรม และระบบแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านการมอบรางวัลเชิงบวก และการนำเสนอผลงานในงานประจำปี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้แก่ครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ.2566 ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสนับสนุนการจัดการศึกษาและการพัฒนางานวิชาการ

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 70.16 อายุระหว่าง 36–45 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 33.87

2. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา และด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด โดยพิจารณารายละเอียดทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านการนิเทศการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อส่งผลต่อผลสำเร็จของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดและผู้บริหารสถานศึกษานำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษามีการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดการประชุม และประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการเพื่อเป็นการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนสรุปตามองค์ประกอบ ดังนี้

1) ด้านการนิเทศการสอน แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ควรมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครูผ่าน PLC และ KM หรือ การจัดการความรู้ ที่มีความต่อเนื่อง ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมสนับสนุนการแลกเปลี่ยน และให้ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำการเรียนรู้ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ รวมทั้งการนิเทศเชิงสร้างสรรค์และการพัฒนาครูอย่างเป็นระบบ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในบริบทพื้นที่อย่างแท้จริง

2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา การพัฒนาวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อใช้วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานวิชาการนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับนโยบายระดับชาติ วิเคราะห์บริบทพื้นที่อย่างรอบด้าน และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดเป้าหมายและพันธกิจที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชน พร้อมทั้งมีการติดตามและปรับปรุงแผนงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนางานวิชาการมีคุณภาพและยั่งยืน

3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรดำเนินการแบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ผ่านการสร้างช่องทางสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งแบบพบปะและออนไลน์ ใช้เครื่องมือประเมินและคู่มือกำกับคุณภาพ พร้อมทั้งติดตามและแจ้งผลการพัฒนา เพื่อปรับเกณฑ์มาตรฐานและกิจกรรมให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และตอบสนองความต้องการผู้เรียนในเชิงลึกและยั่งยืน ซึ่งเป็นการแสดงบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งและสอดคล้องกับนโยบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรมีการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์เพื่อพัฒนางานวิชาการต้องดำเนินการอย่างครบวงจร ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูลเชิงลึกของพื้นที่และผู้เรียน การจัดหาเทคโนโลยีและวัสดุที่ทันสมัย การสร้างวัฒนธรรมและแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างเครือข่ายและช่องทางสื่อสารที่เปิดกว้างและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ตาม พ.ร.บ. ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566

การอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว สามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร และ

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ เน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จ มีการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา และส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช อุ่นเรือน และ นวรัตน์ ไวมงกุ (2568) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดยะลา ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาโอะ บาอี (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยจำแนกเป็นรายด้านดังนี้

1) ด้านการนิเทศการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีระบบนิเทศงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ คำแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ กำกับ ส่งเสริม นิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด มีการกำหนดแผน ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียน การสอนของครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์การสอนระหว่างครูภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนางานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพียงตะวัน ธีระสาร และ อมรทิพย์ เจริญ (2566) ได้ศึกษาผลการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย นันทน์ภัส ประหยัด (2565) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ด้านการนิเทศการสอน อยู่ในระดับมาก

2) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเน้นความเป็นเลิศทางวิชาการของโรงเรียน เพื่อส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จของ สถานศึกษามีการประชุมร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน และมีการนำวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจ ไปใช้วางแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาทางวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒินันท์ แสงสิริวัฒน์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก

3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู และมุ่งเน้นให้จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษา มีการส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา เน้นหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการเพื่อส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จของนักเรียน มีการสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานทางวิชาการ และการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ สรียณ์อร บุญมี และคณะ (2566) ได้ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธราทิพย์ สอนทัด (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตร อยู่ในระดับมาก

4) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดการสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษามีการกำหนดการประชุม และประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการ เพื่อเป็นการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและครู พร้อมทั้งร่วมมือกับครูผู้สอนเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ส่งเสริมการสร้างสิ่งแวดล้อมทางวิชาการโดยการส่งเสริมการแข่งขันทักษะทางวิชาการ และมีการจัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ในการพัฒนางานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุฒินันท์ แสงศิริวัฒน์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรา เพ็ชรดี (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว มีดังนี้

จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ควรให้ความสำคัญในหลายด้านที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยเริ่มจาก 1) การนิเทศการสอน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันของครู ผ่านการจัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทั้งในลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการจัดการความรู้ พร้อมทั้งนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาสนับสนุนการแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อให้การพัฒนาครูดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารจึงมีบทบาทเป็นผู้นำการเรียนรู้ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ ตลอดจนใช้การนิเทศเชิงสร้างสรรค์ในการช่วยเหลือและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ 2) การกำหนดวิสัยทัศน์ทางการศึกษายังถือเป็นอีกด้านหนึ่งที่มีความสำคัญ ผู้บริหารจำเป็นต้องวางแผนและกำหนดเป้าหมาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ที่มีความชัดเจน โดยยึดโยงกับการวิเคราะหบริบทของพื้นที่และความต้องการของชุมชน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจะช่วยให้เกิดการยอมรับและการทำงานร่วมกันอย่างมีพลัง อีกทั้งยังควรมีการติดตามและปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การพัฒนางานวิชาการมีคุณภาพและมีความยั่งยืน ในส่วนของ 3) การบริหารจัดการหลักสูตร ผู้บริหารควรดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม โดยจัดให้มีช่องทางการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลายทั้งแบบพบปะโดยตรงและผ่านระบบออนไลน์ พร้อมทั้งใช้เครื่องมือกำกับคุณภาพและการติดตามผลที่ชัดเจนและเป็นระบบ ผลลัพธ์ที่ได้จะทำให้การปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชนในเชิงลึก

อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารที่มุ่งเน้นภาวะผู้นำทางวิชาการอย่างแท้จริง ในด้านของ 4) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารควรจัดเตรียมข้อมูล ทรัพยากร และอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการพัฒนางานวิชาการอย่างครบถ้วน โดยเริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับผู้เรียนและพื้นที่ไปจนถึงการจัดหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยและเหมาะสม การสร้างแรงจูงใจและวัฒนธรรมทางวิชาการที่เอื้อต่อการพัฒนาครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและช่องทางการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ล้วนเป็นปัจจัยที่จะช่วยยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับ พุฒินันท์ แสงสิริวัฒน์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการของผู้บริหารในสถานศึกษาในการชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน และเฝ้าระวังในการพัฒนางานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอน การส่งเสริมพัฒนาบุคลากร และการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์ (2565) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารที่จะต้องแสดงออกถึง พฤติกรรมการเป็นผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยจะต้องพัฒนาคุณภาพของการศึกษาทางด้านวิชาการให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ มีองค์ประกอบหลัก 4 ด้าน คือ 1) ด้านการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หมายถึง การที่ผู้บริหารสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม วางแผนในการกำหนดวิสัยทัศน์ การขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ของโรงเรียนให้สื่อสารอย่างทั่วถึงใน การกำหนดพันธกิจ และการวัดความสำเร็จเป็นรูปธรรมตามกรอบระยะเวลาอย่างชัดเจนประเมินผล ได้ตามเป้าหมายที่กำหนด 2) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารจัดการหลักสูตร และการสอนของโรงเรียน โดยให้ความรู้ความเข้าใจในข้อมูลสารสนเทศ ทิศทาง และขอบข่าย มีความใส่ใจและส่งเสริมให้คณะครูมีการประชุม อบรม และจัดสัมมนา เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนเองในการวัดและประเมินผล ติดตามความก้าวหน้าในการใช้หลักสูตรและการสอน ประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรและการสอนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ 3) ด้านการนิเทศการสอน หมายถึง การที่ผู้บริหารสร้างกระบวนการที่หลากหลาย สอดคล้องบริบทในการนิเทศการสอนของครู มีการสร้างเครื่องมือสรุปและอภิปรายผล ติดตาม หลังจากการประเมินผลการนิเทศ สร้างขวัญและกำลังใจให้กับคณะครู เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการนิเทศ การสอน โดยนำผลมาวางแผนปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการนิเทศการสอนครั้งต่อไป 4) ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การที่ผู้บริหารมีแนวปฏิบัติ งานที่แสดงให้เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ให้บรรลุจุดหมาย สิ่งที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ คือ การจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีความปลอดภัย มีการส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน รวมถึงเน้นผู้เรียน เป็นสำคัญโดยใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1) ด้านการนิเทศการสอน จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาระบบนิเทศแบบครบวงจรที่มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการนิเทศก่อนการสอน ระหว่างการสอน และหลังการสอน ส่งเสริมการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน และพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนร่วมกัน พัฒนาครูผู้เชี่ยวชาญให้เป็นผู้นำในทีมภายใน (Mentor) เพื่อสร้างเครือข่ายการนิเทศที่แข็งแกร่ง บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในการนิเทศ เช่น การใช้แอปพลิเคชันสำหรับบันทึกการสังเกต และระบบฐานข้อมูลติดตามผล การพัฒนาครู ตลอดจนมีการประเมินและปรับปรุงระบบการนิเทศเป็นประจำ เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับความต้องการของครูและนักเรียนในยุคปัจจุบัน

2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศทางวิชาการให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีการประชุมวิชาการและการประชาสัมพันธ์ผลงานทางวิชาการของครูและนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมแข่งขันทักษะทางวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา จัดเตรียมข้อมูลและอุปกรณ์ที่ทันสมัยสำหรับการพัฒนางานวิชาการ สร้างเวทีให้ครูและนักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำเสนอผลงานทางวิชาการ รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากครูและนักเรียน เพื่อปรับปรุงบรรยากาศทางวิชาการ ส่งเสริมการร่วมมือระหว่างครูและนักเรียนในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวาและกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการนิเทศการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จึงควรส่งเสริมภาวะผู้นำทางวิชาการด้านการนิเทศการสอน ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

2) จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว ด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการ ในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว

เอกสารอ้างอิง

- ดาโอะ บาฮี. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา).
- ธราทิพย์ สอนหัด. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม).

- นันทน์ภัส ประหยัด. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566. (2566). *ราชกิจจานุเบกษา*, 140(20ก), 60.
- เพียงตะวัน ธีระสาร และ อมรทิพย์ เจริญ. (2566). การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอุดรธานี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 3(3), 75–90.
- พัชรา เพ็ชรดี. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดศรีสะเกษ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์).
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา*. ทริปปี้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- พุดินันท์ แสงศิริวัฒน์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- พุดินันท์ แสงศิริวัฒน์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 14(1), 162–177.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2561). *การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา*. ทิพย์วิสุทธิ.
- สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว. (2567). *แผนการส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดสระแก้ว พ.ศ. 2568–2570 (ฉบับปรับปรุง)*.
- สร้อยนอร์ บุญมี, พิมพ์ประภา อมรภิรมย์, และ ธนินาถ ฤกษ์สุนทร. (2566). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 12(4), 351–364.
- สุรเดช อุ่นเรือน และ นวรัตน์ ไชยมณี. (2568). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดยะลา*. *วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 8(1), 358–369.
- อภิสิทธิ์ วงษ์ประดิษฐ์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อัญญา นิยมภา. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการศักยภาพผู้บริหารยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. เอ็น วาย ฟิสิกส์.
- Bush, T., & Middlewood, D. (2013). *Leading and managing people in education* (3rd ed.). SAGE.
- Cunningham, W. (2009). *Educational leadership: Problem-based approach* (4th ed.). Pearson.
- Darling-Hammond, L., LaPointe, M., Meyerson, D., Orr, M. T., & Cohen, C. (2010). *Preparing principals for a changing world: Lessons from effective school leadership programs*. Jossey-Bass.

- DuFour, R., & Marzano, R. (2011). *Leaders of learning: How district, school, and classroom leaders improve student achievement*. Solution Tree.
- Hallinger, P. (2011). A review of three decades of doctoral studies using the principal instructional management rating scale: A lens on methodological progress in educational leadership. *Educational Administration Quarterly*, 47(2), 271–306. <https://doi.org/10.1177/0013161X10383412>
- Hallinger, P., & Murphy, J. (2012). *Assessing and developing instructional leadership in schools*. Springer. <https://doi.org/10.1007/s11092-013-9179-5>
- Heck, R. H., & Hallinger, P. (2009). Assessing the contribution of distributed leadership to school improvement and growth in math achievement. *American Educational Research Journal*, 46(3), 659–689. <https://doi.org/10.3102/0002831209340042>
- Murphy, J. (2015). *Creating instructional capacity: A framework for creating academic press*. Teachers College Press.
- Timperley, H. (2011). *Realizing the power of professional learning*. McGraw-Hill Education.
-

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ
ในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
Behavioral Leadership of School Administrators Affecting
Teachers' Work Motivation under the Department of Education

หัสบดีนทร์ พรหมงาม^{1*}, สุทธิพร บุญส่ง² และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Hassabodin Promngam^{1*}, Sutthiporn Boonsong² and Pimolpun Phetsombat³

^{1,2,3} Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author's E-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

Received: 04-10-2025

Revised: 25-02-2026

Accepted: 26-02-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาและ 3) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหมปีการศึกษา 2567 จำนวน 234 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .987 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ได้แก่ ด้านมุ่งเน้นงาน ด้านการเปลี่ยนแปลงและด้านการตัดสินใจตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม แรงจูงใจในการปฏิบัติงานครู ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the behavioral leadership of school administrators, 2) the work motivation of teachers in educational institutions, and 3) the influence of school administrators' behavioral leadership on teachers' work motivation in schools under the Department of Education.

The sample group consisted of 234 school administrators and teachers from schools under the Department of Education, Sai Mai District Office in the 2024 academic year, selected through stratified random sampling. The research instrument was a 5-point Likert scale questionnaire with a reliability coefficient of .987. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation and stepwise multiple regression analysis.

The results of this research revealed that 1) the overall level of behavioral leadership of school administrators under the Bangkok Metropolitan Administration was high, 2) the overall level of teachers' work motivation in schools under the Bangkok Metropolitan Administration was also high, and 3) the behavioral leadership of school administrators significantly influenced teachers' work motivation. The predictor variables were task orientation, change orientation, and decision-making, respectively, with a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Behavioral Leadership, Teachers' Work Motivation, School Administrator

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 10 ได้บัญญัติไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย มาตรา 17 ได้บัญญัติไว้ว่าให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่ 16 เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่ 9 ของการศึกษาภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและในมาตรา 24 กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

การบริหารและการจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นผู้นำ ซึ่งผู้นำคือผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจกรรมต่างๆ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำซึ่งภาวะผู้นำเป็นกระบวนการสร้างและพัฒนการทำงานกับคนในสถานศึกษา เป็นการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เป็นการใช้นุยสัมพันธ์ การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสร้างบรรยากาศต่อองค์การ เพื่อช่วยในการสร้างความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาสถานศึกษาและนำไปสู่เป้าหมาย จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถที่มีภาวะผู้นำหากผู้บริหารขาดภาวะผู้นำก็จะส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาทั้งด้านชื่อเสียง ค่านิยมและผลสัมฤทธิ์โดยเฉพาะสังคมปัจจุบันเป็นยุคดิจิทัลข้อมูลข่าวสารสามารถสื่อสารกันได้อย่างรวดเร็ว (จรรณี แก้วเอียน, 2557) ดังนั้นภาวะผู้นำจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์การเป็นอย่างยิ่ง ผู้นำในสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมการทำงานของคุณภาพหรือผู้ได้บังคับบัญชาและต่อผลสัมฤทธิ์ของงานโดยรวมทั้งหมดขององค์การ ทั้งนี้เพราะผู้นำหรือผู้บริหารนั้นเป็นผู้ควบคุมดูแลและมีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน ซึ่งทำให้ผลการปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์การ

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมเป็นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมระดับรากฐานภายในองค์กร ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการเอาใจใส่ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ การอภิปรายความคิดเห็น และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดวัฒนธรรมระดับรากฐาน (Zhu et al., 2025) และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีส่วนสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้องค์กรนั้นบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ หรือสามารถสนองตอบนโยบายที่กำหนดไว้ได้ เนื่องจากหากครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ดี ก็จะส่งผลให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานด้วยความทุ่มเทเต็มกำลัง เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นความต้องการทางร่างกาย ความมั่นคงในอาชีพ ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ (Heckhausen & Heckhausen, 2018) ดังนั้นการสร้างแรงจูงใจจึงเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารทุกระดับที่ต้องทำหน้าที่จูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ใช้ศักยภาพในการทำงานเพื่อพัฒนาองค์กร การเข้าใจแรงจูงใจของตนเองและผู้อื่นทำให้รู้วิธีที่จะสนองความต้องการของคนและกลายเป็นบุคคลที่รู้จักคนอื่นได้ดี อันจะนำไปสู่การสร้างเสริมแรงจูงใจในการทำงานที่สิ่งสำคัญที่สุดและเป็นงานที่ทำหายที่สุดก็คือ ความสามารถของผู้บริหารที่จะใช้แรงจูงใจที่เหมาะสมเพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความมุ่งมั่นและพร้อมจะทุ่มเทการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (เปรมทิพย์ คำทะเนตร, 2564) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนารินทิพย์ สิงห์ฮอย (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ระดับมาก การจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ระดับมาก และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันทางบวก

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตสายไหมเผชิญกับความท้าทายในการบริหารงานด้านบุคคล คือการขาดแคลนบุคลากรเนื่องจากปัญหาการโยกย้ายไปปฏิบัติงานในตำแหน่งอื่น การบรรจุครูที่ไม่สัมพันธ์กับความต้องการของสถานศึกษาและอัตรากำลังทดแทนเกษียณที่ไม่เพียงพอ ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัยและงบประมาณในการผลิตสื่อการสอนทำให้ครูต้องสละเงินส่วนตัวเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนเอง ปัญหาภาระงานนอกเหนือจากการสอนมากเกินไป ส่งผลต่อเวลาเตรียมการสอนและพัฒนาการเรียน

การสอน ปัญหาการขาดแคลนบางสาขาวิชาส่งผลให้ครูไม่ได้จัดการเรียนการสอนตรงตามวิชาเอกของตน ส่งผลต่อคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน การศึกษาถึงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการวิเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานเขตสายไหม, 2565)

ดังนั้น งานวิจัยนี้ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอแนวทางที่สามารถช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารสถานศึกษาและพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งตัวบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนที่ได้รับการเรียนการสอนภายใต้ระบบที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับพฤติกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับครูที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา เพื่อจะได้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป
2. นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลในด้านการปฏิบัติงานของครูเพื่อจะได้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครสำนักงานเขตสายไหม จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนครู 599 คน

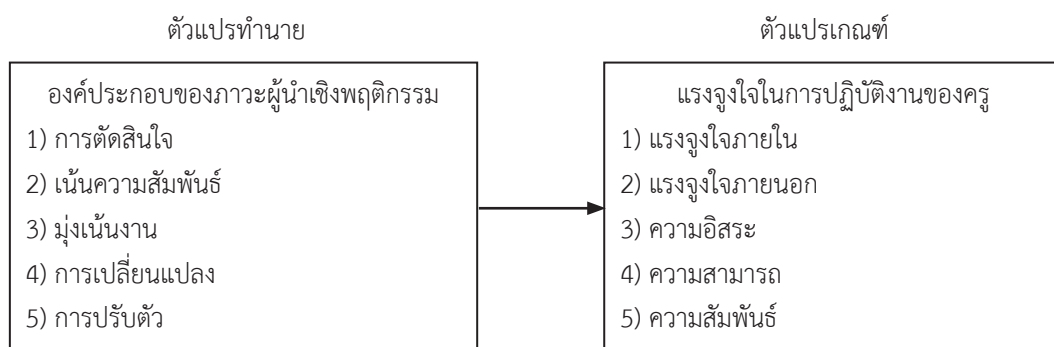
กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครสำนักงานเขตสายไหม จำนวน 234 คน แบ่งตามตาราง Krejcie and Morgan (1970) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก
2. ครูในสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร มีแรงจูงใจในการทำงาน อยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครมีขั้นตอนในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำนวน 9 โรงเรียน จำนวนครู 599 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตสายไหม จำนวน 234 คน แบ่งตามตาราง Krejcie and Morgan (1970) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจของครู จำนวน 3 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน
- ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561)
 - 5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมมากที่สุด
 - 4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมมาก
 - 3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมปานกลาง
 - 2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมน้อย
 - 1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมน้อยที่สุด
- ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับดังนี้
 - 5 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมากที่สุด
 - 4 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก
 - 3 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง
 - 2 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อย
 - 1 หมายถึง ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยดำரா บทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย
2. ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามกรอบแนวคิดที่กำหนด ประกอบด้วย การตัดสินใจ ผู้นำแบบเน้นความสัมพันธ์ ผู้นำแบบมุ่งเน้นงาน ผู้นำแบบเน้นการเปลี่ยนแปลง และการปรับตัว และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
3. นำเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากคำแนะนำและตรวจประเมินความเที่ยงตรงของข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจประเมินความตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 – 1.00
4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนโรงเรียนในเขตหนองจอกที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยได้ค่าสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวมโดยมีค่าสัมประสิทธิ์แบบอัลฟาของครอนบาคเท่ากับ .987
5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้ว ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสายไหม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตสายไหม
2. ผู้วิจัยกำหนดวันในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามและดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ แล้วจึงนำมาจัดเรียงข้อมูลแยกข้อมูลและตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้
 - 1) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 - 2) วิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในภาพรวม โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายด้านและรายข้อ (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561) โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายเป็นช่วงคะแนนดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด
 - 3) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครใช้การวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์
2. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แบบแอลฟาของครอนบาค

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ค่าเฉลี่ย
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การถดถอยพหุคูณแบบหลายขั้นตอน

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 234 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 74.40 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 39.30 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 71.40 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 16 ปีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00

ตอนที่ 2

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$, S.D.=.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมุ่งเน้นงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=.16) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.11) และด้านการเปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.47$, S.D.=.14)

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.28$, S.D.=.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารใช้ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และความสามารถประเมินผลที่เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.75$, S.D.=.13) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความชัดเจนในแนวทางปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.47$, S.D.=.11) และผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.74$, S.D.=.11)

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านเน้นความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.=.11) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารมีการติดต่อและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.40$, S.D.=.10) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง ($\bar{X}=4.17$, S.D.=.11) และผู้บริหารเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานของครูมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.79$, S.D.=.10)

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านมุ่งเน้นงานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.57$, S.D.=.16) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับเป้าหมายของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.86$, S.D.=.15) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการกระตุ้นให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการทำงาน ($\bar{X}=4.68$, S.D.=.15) และผู้บริหารเน้นการออกคำสั่งในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.27$, S.D.=.17)

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.47$, $S.D.=.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดเชิงบวกในการพัฒนานตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.84$, $S.D.=.12$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและจูงใจผู้ร่วมงาน ($\bar{X}=3.61$, $S.D.=.13$) และผู้บริหารมีการส่งเสริมการเรียนรู้จากอดีตและนำมาปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.21$, $S.D.=.15$)

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการปรับตัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.79$, $S.D.=.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้บริหารมีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.12$, $S.D.=.16$) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ($\bar{X}=3.98$, $S.D.=.18$) และผู้บริหารมีการสร้างบรรยากาศในการส่งเสริมความร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.48$, $S.D.=.19$)

ตอนที่ 3

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, $S.D.=.14$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แรงจูงใจภายใน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.83$, $S.D.=.14$) รองลงมาคือ ความสามารถ ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=.11$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ แรงจูงใจภายนอก ($\bar{X}=3.23$, $S.D.=.14$)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านแรงจูงใจภายใน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.86$, $S.D.=.14$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความภูมิใจในความสำเร็จของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.96$, $S.D.=.13$) รองลงมาคือ ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.92$, $S.D.=.15$) และครูเกิดความพึงพอใจในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.74$, $S.D.=.16$)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านแรงจูงใจภายนอก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูได้รับโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.71$, $S.D.=.10$) รองลงมาคือ ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.53$, $S.D.=.11$) และครูได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.34$, $S.D.=.12$)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นอิสระ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$, $S.D.=.12$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสามารถปรับวิธีการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนได้ตามความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.13$, $S.D.=.10$) รองลงมาคือ ครูสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และรับผิดชอบงานของตนเองได้อย่างเต็มที่ ($\bar{X}=3.86$, $S.D.=.11$) และครูมีเสรีภาพในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.38$, $S.D.=.14$)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านความสามารถ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.49$, $S.D.=.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูมีความคิดสร้างสรรค์และริเริ่มพัฒนาในการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.71$, $S.D.=.10$) รองลงมาคือ ครูปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับที่ได้รับมอบหมาย ($\bar{X}=4.52$, $S.D.=.11$) และครูปฏิบัติงานที่ตรงกับความถนัดและความสนใจมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=4.38$, $S.D.=.12$)

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านความสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.23$, S.D.=.14) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.44$, S.D.=.13) รองลงมาคือ ครูมีความสามัคคีในองค์กรช่วยสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ($\bar{X}=3.38$, S.D.=.14) และครูสามารถติดต่อประสานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.05$, S.D.=.14)

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของตัวพยากรณ์ทั้ง 3 ตัว คือ ด้านมุ่งเน้นงาน (X_3) ด้านการเปลี่ยนแปลง (X_4) และด้านการตัดสินใจ (X_1) ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัว มีอำนาจพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครร้อยละ 37.00 และมีความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์เท่ากับ .063 สามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังต่อไปนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 2.670 + .277 (X_3) + .156 (X_4) + -.095 (X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = .579 (X_3) + .285 (X_4) + -.136 (X_1)$$

จากสมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยทดสอบความแตกต่างของค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเมื่อเพิ่มปัจจัยทีละตัว ปรากฏผลดังนี้

1) ถ้าตัวแปรภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านมุ่งเน้นงาน (X_3) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เพิ่มขึ้น .579 หน่วย มีทิศทางเดียวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครโดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่

2) ถ้าตัวแปรภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเปลี่ยนแปลง (X_4) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร .285 หน่วย มีทิศทางเดียวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่

3) ถ้าตัวแปรภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตัดสินใจ (X_1) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ลดลง .136 หน่วย มีทิศทางเดียวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยให้ตัวแปรอื่น ๆ มีค่าคงที่

ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ประสิทธิผลของสถานศึกษา ได้แก่ ด้านมุ่งเน้นงาน (X_3) ด้านการเปลี่ยนแปลง (X_4) ด้านการตัดสินใจ (X_1) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านเน้นความสัมพันธ์ (X_2) และด้านการปรับตัว (X_5) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แปลความหมายได้ว่า ด้านเน้นความสัมพันธ์และด้านการปรับตัวไม่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านมุ่งเน้นงาน ด้านการตัดสินใจ และด้านเน้นความสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีด้านมุ่งเน้นงานสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของผู้บริหารในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจน มีการควบคุมและติดตามผลอย่างเป็นระบบ ตลอดจนกระตุ้นให้บุคลากรมุ่งเน้นความสำเร็จของงานตามเป้าหมายของสถานศึกษา ถือเป็นพฤติกรรมที่ส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับการตัดสินใจซึ่งเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการใช้เหตุผล ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างรอบด้าน โดยผู้บริหารสามารถเลือกแนวทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา รวมถึงเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นการเสริมสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมและความโปร่งใสในองค์กร รวมถึงการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร ส่งเสริมการสื่อสารที่เปิดกว้าง และให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง ย่อมเป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการทำงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการยืดหยุ่น รับฟังความคิดเห็น และเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาที่หลากหลายเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อสร้างความร่วมมือและความคิดสร้างสรรค์ในองค์กรอย่างยั่งยืน และพร้อมจะเปลี่ยนแปลงให้เท่าทันโลกยุคปัจจุบัน มีวิสัยทัศน์ และส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องภายในองค์กร สอดคล้องกับผลวิจัย กมลธพัชร พงศ์เชียงใหม่ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลวิจัย อรพรรณ เทียนคันฉัตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านแรงจูงใจภายใน ด้านความสามารถ และด้านความสัมพันธ์ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ครูส่วนใหญ่มีความรักในอาชีพ มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จของนักเรียน และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ด้านความสามารถ แสดงให้เห็นว่าครูส่วนใหญ่มีความมั่นใจในทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังสะท้อนถึงการได้รับมอบหมายงานที่ตรงกับความสามารถและความสนใจ ซึ่งช่วยให้ครูเกิดความพึงพอใจและแรงจูงใจที่จะพัฒนาผลงานของตนเองอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ ด้านความสัมพันธ์ อยู่ลำดับที่สาม สะท้อนให้เห็นว่า ครูรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร การมีความสามัคคีและการร่วมมือซึ่งกันและกันในโรงเรียน ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการรักษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของนารินทิพย์ สิงห์ฮอย (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การจูงใจ

ในการปฏิบัติงานของครูสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกานต์ บริเอก (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาโดยรวมได้ดี 3 ด้าน คือ ด้านมุ่งเน้นงาน ด้านการเปลี่ยนแปลงและด้านการตัดสินใจร่วมกันพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 37.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมมุ่งเน้นงาน มักกำหนดเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ตลอดจนติดตามผลการดำเนินงานอย่างมีระบบ ส่งผลให้ครูเกิดความมั่นใจและมีแรงจูงใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาขณะเดียวกัน การที่ด้านการเปลี่ยนแปลงสามารถพยากรณ์แรงจูงใจได้ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยกระตุ้นให้ครูเปิดรับนวัตกรรมใหม่ๆ และเกิดแรงจูงใจภายในต่อการเรียนรู้และการสอนที่ทันสมัยส่วนด้านการตัดสินใจที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ อาจตีความได้ว่าเมื่อผู้บริหารใช้ความรู้ ประสบการณ์ และการพิจารณาอย่างรอบคอบในการตัดสินใจ ย่อมช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูและทำให้ครูรู้สึกมั่นคงในการทำงาน อย่างไรก็ตาม หากการตัดสินใจของผู้บริหารไม่ได้เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมมากพอ อาจส่งผลในทางกลับกันต่อแรงจูงใจสอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ทิพย์ สิงห์ฮอย (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .639 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอานุภาพ คำชนะ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนในด้านภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร คือ ด้านเน้นความสัมพันธ์และด้านการปรับตัว ซึ่งไม่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารสร้างปฏิสัมพันธ์หรือบรรยากาศที่เป็นมิตร แม้จะมีส่วนช่วยให้ครูรู้สึกสบายใจ แต่ไม่ได้เป็นปัจจัยโดยตรงที่ทำให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงานสูงขึ้น เนื่องจากครูอาจให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าในอาชีพ ความสำเร็จของผู้เรียน หรือการได้รับการยอมรับในความสามารถมากกว่าความสัมพันธ์ส่วนบุคคล ในทำนองเดียวกันด้านการปรับตัวแม้ผู้บริหารจะมีความสามารถในการรับฟังความคิดเห็นและปรับการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ แต่สิ่งนี้อาจยังไม่ใช่แรงผลักดันโดยตรงต่อแรงจูงใจของครู เพราะแรงจูงใจส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการสอน การพัฒนาผู้เรียน และการได้รับโอกาสในการใช้ความสามารถของตนเองมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) อธิบายว่า บุคคลจะเกิดแรงจูงใจในการทำงานก็ต่อเมื่อเชื่อว่าความพยายามของตนจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ดี และผลนั้นจะนำไปสู่สิ่งตอบแทนที่มีคุณค่า ดังนั้น แม้ว่าผู้บริหารจะเน้นความสัมพันธ์หรือมีการปรับตัวที่ดี แต่ถ้าครูไม่เห็นว่าการปฏิบัติงานเหล่านั้นจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ของการสอนหรือผลตอบแทนที่ตนให้คุณค่า แรงจูงใจก็อาจไม่เพิ่มขึ้นนอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกับแนวคิดของ Maslow

(1943) ซึ่งระบุว่า อธิบายว่า ความต้องการด้านสังคม (Social Needs) และความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นเพียงความต้องการขั้นกลาง เมื่อได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลจะไฝหาความสำเร็จในระดับสูงขึ้น เช่น ความภาคภูมิใจในตนเอง (Esteem Needs) และการบรรลุศักยภาพสูงสุด (Self-actualization) ในกรณีนี้ ความสัมพันธ์หรือการปรับตัวของผู้บริหารอาจตอบสนองเพียงความต้องการขั้นกลาง แต่ไม่ใช่แรงขับที่แท้จริงในการเพิ่มแรงจูงใจของครู

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเพิ่มเติมในกลุ่มโรงเรียนประเภทอื่น เช่น โรงเรียนเอกชน หรือโรงเรียนต่างจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะผู้นำและแรงจูงใจ
2. ควรใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจของครู
3. ศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่อาจส่งผลต่อแรงจูงใจ เช่น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ภาวะผู้นำเชิงคุณธรรม หรือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- กมลพัชร พงศ์เชียงใหม่. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- จรูญ แก้วเอียน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ*. สงขลา : ชานเมืองการพิมพ์.
- นารินทิพย์ สิงห์ฮอย. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- เปรมทิพย์ คำทะเนตร. (2564). *ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร*.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). *การวิจัยทางการบริหารศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562*
- สำนักงานเขตสายไหม. (2565). *สถานการณ์การบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตสายไหม(รายงาน)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตสายไหม.
- สุธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*.(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

- อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี).
- อานุภาพ คำชนะ. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย หนองบัวลำภู*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- Heckhausen, J., & Heckhausen, H. (2018). *Motivation and action* (3rd ed.). Springer.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Maslow, A. H. (1943). A theory of human motivation. *Psychological Review*, 50(4), 370-396.
- Vroom, V. H. (1964). *Work and Motivation*. Wiley.
- Zhu, L., Wang, L., & Jin, X. (2025). A causal model of leader ethical behavior and radical innovation: The mediating effect of leader identification and the moderating effect of promotion focus. *Frontiers in Psychology*, 16, 1467589.

.....

Research Article

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร Guidelines for Developing the Traits of Administrators of Private Islamic Schools in Bangkok

กมลทิน ตอเล็บ^{1*} และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ²

^{1, 2}มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Kamalin Toleb ^{1*} and Pimolpun Phetsombat²

^{1, 2}Rajamangala University of Technology Thanyaburi

*Corresponding Author's E-mail: Pimolpun_p@rmutt.ac.th

Received: 04-10-2025

Revised: 27-02-2026

Accepted: 28-02-2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเชิงปริมาณนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนจำนวน 278 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษาและผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (ค่าความเชื่อมั่น = 0.946) และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. แนวทางการพัฒนาควรบูรณาการสี่ด้าน คือ (1) ความซื่อสัตย์ สร้างวัฒนธรรมรับผิดชอบร่วมกันและประเมินตนเองต่อเนื่อง (2) การตัดสินใจ ใช้กระบวนการ After Action Review และ หลักการปรึกษาหารือ (ชูรอ) เพื่อทบทวนและปรึกษาหารืออย่างรอบด้านก่อนลงมือทำ (3) ความเชื่อมั่นในตนเอง จัดประชุมรายเดือน เวิร์กช็อปจำลองสถานการณ์ และโค้ชจูงจากรุ่นพี่ (4) ความรับผิดชอบ เน้นการตั้งเป้า ติดตามผล เปิดเวทีรับฟัง และยอมรับข้อผิดพลาดพร้อมระบบพี่เลี้ยง

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอิสลามเอกชน

Abstract

This quantitative research article aimed to study the characteristics and development guidelines for administrators of private Islamic schools in Bangkok. The sample group consisted of 278 teachers selected using stratified sampling based on school size and 5 interview informants. The instruments used were questionnaires (reliability = 0.946) and interview forms. Statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that 1. The characteristics of private Islamic school administrators in Bangkok were overall at a high level. 2. Development guidelines should integrate four aspects: (1) Honesty to create a culture of shared responsibility and continuous self-assessment. (2) Decision for making use of After-Action Review processes and the consultation principle (Shura) for review and consultation. (3) Self-confidence to conduct monthly meetings, simulation workshops, and senior coaching. (4) Responsibility to emphasize goal setting, performance monitoring, open forums for feedback, accepting mistakes honestly, and mentoring systems.

Keywords: Traits of Administrator, School Administrator, Private Islamic School

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ประเทศไทยเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมที่หลากหลายทางเชื้อชาติและศาสนา โดยศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่มีผู้นับถือมากเป็นอันดับสอง การจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนมุสลิมจึงผสมผสานระหว่างวิชาสามัญและหลักคำสอนของศาสนาอิสลาม เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรม สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตรอิสลามศึกษา 4 ประการ คือ 1) การศึกษาอิสลามที่มีคุณภาพ 2) ส่งเสริมการปฏิบัติตามหลักการอิสลาม 3) ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 4) หลักสูตรที่ยืดหยุ่น (มนัส บุญชม, 2555)

การจัดการศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามได้พัฒนาขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงมีความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่างโรงเรียน ปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การขาดแคลนครูที่มีคุณวุฒิเฉพาะทาง ความท้าทายในการบูรณาการหลักสูตร การขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย ขาดจำกัดด้านงบประมาณและทรัพยากร รวมถึงความท้าทายในการรักษาสอดคล้องระหว่างอัตลักษณ์ทางศาสนาและการเตรียมผู้เรียนสำหรับโลกสมัยใหม่ (มนัส บุญชม, 2555) การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ควบคู่กับวิชาสามัญประสบปัญหาสำคัญหลายประการ โดยเฉพาะในด้านวิธีการสอนที่ขาดความทันสมัยและหลากหลาย ครูผู้สอนส่วนใหญ่ขาดทักษะในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอน ส่งผลให้ผู้เรียนขาดความกระตือรือร้นและแรงจูงใจ การเรียนการสอนยังคงเน้นการบรรยายในห้องเรียนเป็นหลัก โดยผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

การศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมการจัดการศึกษาของภาครัฐและสร้างความหลากหลายในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 โรงเรียนเอกชนมีฐานะเป็นนิติบุคคลและมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ ซึ่งสะท้อนจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนโรงเรียนเอกชนที่อยู่ในระดับสูง (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2551 และ 2548)

จากการประเมินคุณภาพโรงเรียนเอกชนโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในปี 2547 พบว่าจากโรงเรียนทั้งหมด 751 แห่ง มีผลการประเมินระดับดีร้อยละ 55.9 (420 แห่ง) ระดับพอใช้ร้อยละ 43.8 (329 แห่ง) และต้องปรับปรุงร้อยละ 0.3 (2 แห่ง) โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาระบุ

ปัญหาหลัก 3 ด้าน คือ การบริหารจัดการที่รวมศูนย์อำนาจ ปัญหาด้านครูที่ขาดทักษะการคิดขั้นสูง และปัญหาด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างเมืองกับชนบท

โรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานครภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้รับความท้าทายจากสภาพแวดล้อมและแนวโน้มเศรษฐกิจสังคม การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลของโรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ยังคงเป็นรูปแบบเดิมที่เน้นการท่องจำ ยังไม่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาศักยภาพคนที่สุดอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2560) ผลการประเมินประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเอกชนด้านครู พบว่าทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำ ได้แก่ การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล กระบวนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2561) คุณลักษณะของผู้นำที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 5 ด้านหลัก คือ คุณลักษณะทางร่างกาย คุณลักษณะด้านอารมณ์และจิตใจ คุณลักษณะทางสังคม คุณลักษณะด้านสติปัญญา และคุณลักษณะด้านคุณธรรม (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2555)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างคุณลักษณะของผู้นำให้กับผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนอิสลาม
2. ผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะในการบริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในไทยให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากรในสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร

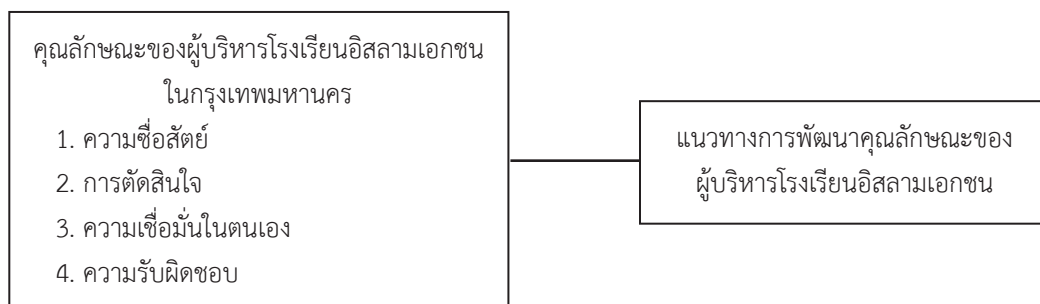
1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการด้านองค์ประกอบคุณลักษณะผู้นำที่ตรงกันประกอบด้วยนักวิชาการทางการศึกษาจำนวน 8 คน ดังนี้ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564); Dessler (1998) (อ้างถึงใน วรรณญา หามา, 2562); Hoy and Miskel (2001) (อ้างถึงใน วรรณญา หามา, 2562); Greenberg & Baron (2003) (อ้างถึงใน บัญชา แสงสุวรรณ, 2560); Kirkpatrick & Locke (2008) (อ้างถึงใน ธิปัตย์ทันแสง, 2561); Barnard (2009) (อ้างถึงใน เบญจพร ห่อประเสริฐ, 2563); DuBrin (2010) (อ้างถึงใน วันวิสา แก้วไพฑูริ, 2562) และ Daskal (2014) (อ้างถึงใน สันญา บริสุทธิ์, 2564). ตามแนวคิดทฤษฎีจะต้องประกอบคุณลักษณะผู้นำ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ความซื่อสัตย์
 - 2) การตัดสินใจ
 - 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง
 - 4) ความรับผิดชอบ
2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ ครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญศึกษา และโรงเรียนเอกชนมุสลิมประเภทสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 278 คน และผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนมุสลิมประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยใช้แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนมุสลิมประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 1,001 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญศึกษาและโรงเรียนเอกชนมุสลิมประเภทสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 278 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Krejcie and Morgan (1970) ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา (Stratified Random Sampling) และทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Without Replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาคูณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ วุฒิการศึกษา อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร เป็นรายด้านทั้ง 4 ด้านดังนี้ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การตัดสินใจ 3) ความเชื่อมั่นในตนเอง 4) ความรับผิดชอบ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปเป็นนิยามศัพท์เฉพาะคุณลักษณะผู้นำโดยรวบรวมข้อมูลมาใช้เป็นกรอบหรือเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิด และขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ ตามมาตรวัดของพินลพรณ เพชรสมบัติ (2561) ซึ่งมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นที่ 3 เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมด้านเนื้อหาที่ต้องการวัด

ขั้นที่ 4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบประเมินพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ตรวจสอบประเมินคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC: Index Of Item-Objective Congruence) พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องทุกรายการ มีค่าเท่ากับ 1

ขั้นที่ 5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามทั้งฉบับเป็นครั้งสุดท้ายภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 6 นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนอิสลามเอกชน (ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง) จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของปัญหา และหลังจากนั้นนำไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ Cronbach (1990) (อ้างถึงใน พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561) ทั้งฉบับได้เท่ากับ 0.946

ขั้นที่ 7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วมาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปใช้ในการวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนอิสลามในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานครที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทาง Google Form ได้รับกลับมาจำนวน 278 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
- 3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล แยกข้อมูล และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติทางคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาแปลงค่า ทำการบันทึกในตารางบันทึกข้อมูล
- 2) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ด้วยการแจกแจงหาค่าความถี่ (Frequency) เป็นรายชื่อ วิเคราะห์หาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียงใช้เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2561) ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51 - 5.00 หมายถึง	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50 หมายถึง	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 - 3.50 หมายถึง	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 - 2.50 หมายถึง	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.50 หมายถึง	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน ด้วยวิธีหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
- 2) วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหาร ด้วยวิธีหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครมีวิธีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการเลือก เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เหมาะสมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา รวมทั้งหมด 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครสำหรับสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยการนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล นำหัวข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสมตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้เก็บข้อมูลแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ติดต่อขออนุญาตผู้ให้การสัมภาษณ์โดยเดินทางไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามลำดับดังนี้

- 1) ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากงานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาในสังกัดเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์
- 2) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยการคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ขึ้นไป หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา รวมทั้งหมด 5 คน
- 3) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

n=278

ข้อที่	คุณลักษณะของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1.	ด้านความซื่อสัตย์	3.94	0.93	มาก	1
2.	ด้านการตัดสินใจ	3.82	0.98	มาก	2
3.	ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	3.77	0.97	มาก	4
4.	ด้านความรับผิดชอบ	3.78	0.91	มาก	3
รวม		3.83	0.95	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.95) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยด้านความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.93) รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.98) และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.97)

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.82) รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการอธิบาย ชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนไม่เอนเอียงฝักใฝ่ฝ่ายใด ($\bar{X}=3.99$, S.D.=0.99) และผู้บริหารมีการรับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติอย่างเต็มที่ถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.96)

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.98) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความกล้าลงทุนในนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.87) รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ได้บังคับบัญชา ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.99) และผู้บริหารมีความกล้ายอมรับข้อผิดพลาด มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.69$, S.D.=1.19)

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.77$, S.D.=0.97) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ผู้บริหารมีความกล้าที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.97) รองลงมา ผู้บริหารมีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น กล้าคิด กล้าทำ ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.95) และผู้บริหารชอบทำงานที่เกิดความท้าทาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.96)

คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.78$, $S.D.=0.91$) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X}=3.97$, $S.D.=0.77$) รองลงมา ผู้บริหารมีความสามารถในการรับมือกับปัญหาทางสังคมได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X}=3.81$, $S.D.=0.91$) และผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมและยอมรับผลจากการกระทำของตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.58$, $S.D.=1.03$)

ตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชน ในกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิจัย คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดโดยพิจารณารายละเอียดทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

1) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครด้านความซื่อสัตย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารไม่หาประโยชน์ในทางที่ ไม่ถูกต้องมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารมีการอธิบาย ชี้แจงเกี่ยวกับข้อสงสัยในประเด็นต่างๆ ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ไม่เอนเอียง ฝักใฝ่ฝ่ายใด และผู้บริหารมีการรับรู้หน้าที่ของตนเองและปฏิบัติ อย่างเต็มที่ถูกต้องมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครด้านการตัดสินใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความกล้าลงทุนในนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการบริหารสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ได้บังคับบัญชา และผู้บริหารมีความกล้ายอมรับข้อผิดพลาดมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครด้านความเชื่อมั่นในตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีความกล้าที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงตามที่กำหนดไว้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาผู้บริหารมีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่น กล้าคิด กล้าทำและผู้บริหารชอบทำงานที่เกิดความท้าทายมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

4) คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครด้านความรับผิดชอบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถโดยคำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาผู้บริหารมีความสามารถในการรับมือกับปัญหาทางสังคมได้อย่างเหมาะสม และผู้บริหารมีความสามารถในการควบคุมและยอมรับผลจากการกระทำของตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชน ในกรุงเทพมหานคร จากการสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์สรุปเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1) ด้านความซื่อสัตย์

ผู้บริหารควรเข้าร่วมหลักสูตรเวิร์กช็อปจริยธรรมภายในโรงเรียนอิสลาม เพื่อฝึกฝนการตัดสินใจที่ตรงไปตรงมา ผ่านกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัดสถานการณ์จำลองที่ต้องมีความซื่อสัตย์ ในการจัดงบประมาณกิจกรรมเพิ่มเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ไขปัญหาด้วยความโปร่งใส พร้อมติดตั้งกลไกรายงานผลแบบ 360 องศา

จากครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อสะท้อนภาพจริงของการปฏิบัติและกระตุ้นให้ทุกฝ่ายร่วมรักษามาตรฐานจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารควรพัฒนากลไกภายในองค์กรให้มีความโปร่งใส เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างหรือประเด็นที่อาจนำไปสู่ความไม่โปร่งใส เพื่อให้ทุกขั้นตอนมีการตรวจสอบได้และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย

2) ด้านการตัดสินใจ

การพัฒนาความรับผิดชอบและทักษะการตัดสินใจของผู้บริหารต้องเริ่มจากการสร้างเวทีเรียนรู้ที่ปลอดภัย และเปิดกว้างให้ผู้บริหารได้ทบทวนการทำงานของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผ่านกิจกรรมทบทวนตนเองหรือกระบวนการสรุปบทเรียนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review) ร่วมกับทีมงาน โดยใช้กระบวนการจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) และหลักชูรอ (การปรึกษาหารือ) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สะท้อนข้อผิดพลาด และหาทางแก้ไขร่วมกันโดยไม่โทษกัน การตัดสินใจสำคัญควรผ่านการปรึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง และที่ปรึกษารุ่นพี่ เพื่อให้เกิดความรอบคอบและลดข้อผิดพลาดเมื่อเกิดความผิดพลาดผู้บริหารต้องกล้ายอมรับอย่างตรงไปตรงมา อธิบายสาเหตุ พร้อมนำบทเรียนมาเป็นกรณีศึกษา บันทึกแนวทางแก้ไข และปรับปรุงกระบวนการในครั้งต่อไป โดยแสดงตัวอย่างให้บุคลากรเห็นว่า ความผิดพลาดคือ โอกาสในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศที่ทุกคนกล้าสื่อสาร แสดงความคิดเห็น และมีสติควบคุมอารมณ์ เพื่อให้การตัดสินใจครั้งต่อไปมีความชัดเจน รอบด้าน และเป็นที่ยอมรับ ส่งผลให้องค์กรก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

3) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

ผู้บริหารควรเริ่มจากการประเมินศักยภาพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการประชุมสะท้อนคิดหรือการประชุมรายเดือน เพื่อทบทวนผลการดำเนินงานและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเปิดใจ พร้อมตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงตนเอง ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายแต่เป็นไปได้ โดยเปิดโอกาสให้หัวหน้ากลุ่มสาระ ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจในทีมงาน ผู้บริหารจึงควรปรับบทบาทจากผู้นำแบบสั่งการ มาเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวก ที่ส่งเสริมให้บุคลากรกล้าคิด กล้าแสดงออก และกล้าแก้ไขปัญหาผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เช่น การเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากความสำเร็จ หรือเข้าร่วมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมความพร้อมต่อการเผชิญความท้าทายในอนาคตผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างแท้จริงจะเปิดใจเรียนรู้ ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเอง และกล้าขอคำปรึกษาจากผู้รู้ เข้าร่วมเครือข่ายผู้บริหารและพี่เลี้ยงทางวิชาชีพ ผู้บริหารจึงควรพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอทั้งด้านความรู้ทางการบริหาร ความรู้ศาสนา และทักษะการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการบริหารงานที่ซับซ้อนและท้าทาย ควรใช้หลักชูรอ (การปรึกษาหารือ) กับทีมงานจะช่วยให้การตัดสินใจมีความรอบคอบ โปร่งใส และได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย

4) ด้านความรับผิดชอบ

ผู้บริหารควรเข้าร่วมโปรแกรมโค้ชซึ่งส่วนบุคคล (One-on-One Coaching Program) ควบคู่กับระบบที่ปรึกษาผู้บริหารรุ่นพี่ (Mentorship Program) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของผู้บริหารแต่ละคน เน้นการพูดคุย แลกเปลี่ยน และสะท้อนผลหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review) อย่างต่อเนื่องควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้ทบทวนตนเองร่วมกับโค้ชหรือที่ปรึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรเข้าร่วมเวิร์กช็อปพัฒนาทักษะการสื่อสารเชิงบวก การพูดในที่สาธารณะ และการนำเสนอวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรตั้งเป้าหมายระยะสั้น (Short-term

Wins) ภายใต้การโค้ชชิ่งเพื่อให้เกิดความมั่นใจในความสามารถของตน และตระหนักถึงความสำเร็จที่จับต้องได้ในแต่ละช่วงเวลา ควรบูรณาการหลักศาสนาอิสลาม เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักว่าความรับผิดชอบเป็นภารกิจที่มาจากความไว้วางใจของอัลลอฮ์ การบริหารงานจึงต้องดำเนินไปด้วยความซื่อตรง โปร่งใส และเป็นธรรม ผู้บริหารควรเข้าร่วมเครือข่ายการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักอิสลามว่าด้วยการเป็นผู้นำที่ยึดมั่นในอามานะห์ (ความรับผิดชอบ) และจะนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนอิสลามเอกชนให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความซื่อสัตย์มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542/2545 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ที่เน้นคุณธรรม คุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารรักษาความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณ และงานวิชาการอย่างเคร่งครัด ขณะเดียวกันนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมชุมชนการเรียนรู้เชิงวิชาชีพและการนิเทศภายในตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ได้ช่วยยกระดับทักษะการตัดสินใจและความรับผิดชอบของผู้บริหารให้สูงขึ้น แต่ด้านความเชื่อมั่นในตนเองยังปรากฏค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาจเนื่องจากขาดโอกาสฝึกอบรมโค้ชชิ่งส่วนบุคคล และโครงการพี่เลี้ยงเชิงปฏิบัติการที่มุ่งพัฒนาทักษะการนำเสนอวิสัยทัศน์และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ จึงแนะนำให้เสริมโปรแกรมฝึกอบรมผู้นำและกระบวนการทบทวนหลังการดำเนินการเพื่อสร้างความมั่นใจและพลังในการนำพาโรงเรียนอิสลามให้เติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร ห่อประเสริฐ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคภา บัญญัติ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลธิชา บัวทอง และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2566) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก และมากที่สุด ตามลำดับ พิจารณารายด้าน ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความซื่อสัตย์ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542/2545 และ พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 ที่เน้นการบริหารโปร่งใสและการรายงานผลอย่างสม่ำเสมอควบคู่กับบทศาสนาอิสลาม ยิ่งไปกว่านั้นผู้บริหารต้องรักษาความเชื่อมั่นจากผู้ปกครองและชุมชนมุสลิม จึงมักจัดตั้งเวทีตรวจสอบ

ถ่ายทอดบทเรียน และสื่อสารผลการดำเนินงานทุกปีเพื่อคงมาตรฐานจริยธรรมให้สูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร ห่อประเสริฐ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชน ในกรุงเทพมหานคร ด้านมีความซื่อสัตย์สุจริต โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนมีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่และต่อวิชาชีพการบริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความจริงใจ ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม และผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักความจริงและความถูกต้องในการดำเนินชีวิตมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaduma (2024) ที่ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามภาวะผู้นำทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน: การสังเคราะห์หลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีจริยธรรม แสดงความซื่อสัตย์ผ่านการรักษาคำมั่นสัญญา การบริหารการเงินอย่างโปร่งใส และการตัดสินใจที่สอดคล้องกับหลักการที่กำหนดไว้ พวกเขาแสดงความจริงใจ ความน่าเชื่อถือ และความมั่นคงในการดำเนินงาน ทั้งในด้านจิตวิญญาณ การจัดการการเงิน และกระบวนการตัดสินใจ

2. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านการตัดสินใจ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน่วยงานต้นสังกัดและกระทรวง ศึกษาธิการกำหนดแนวทางชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) ไว้อย่างชัดเจนในแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ ผสานกับนโยบายยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และเครือข่ายผู้ปกครองก่อนทุกครั้ง ทำให้ผู้บริหารคุ้นชินกับกระบวนการกลั่นกรองและลดข้อผิดพลาดในการตัดสินใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarihan (2022) ที่ศึกษาเรื่อง การตัดสินใจของผู้บริหารโรงเรียนในช่วงการระบาดของโควิด-19: การสำรวจเชิงคุณภาพ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีแนวโน้มที่จะมองวิกฤตว่าเป็นสถานการณ์ที่ไม่ปกติ คาดไม่ถึง และจำเป็นต้องตัดสินใจอย่างเร่งด่วน โดยตัวอย่างของวิกฤตที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด ได้แก่ การแพร่ระบาดของโควิด-19 การปิดโรงเรียน ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และความขัดแย้งระหว่างบุคคล ซึ่งล้วนเป็นเหตุการณ์ที่กระทบต่อการดำเนินงานของโรงเรียนทั้งในระดับโครงสร้างและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในด้านการจัดการวิกฤต พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์วิกฤตที่แท้จริง โดยเฉพาะการไม่มี “แผนจัดการวิกฤต” ที่เป็นระบบ หรือ “ทีมวิกฤตเฉพาะกิจ” อย่างเป็นทางการ ผู้บริหารหลายคนต้องรับมือกับสถานการณ์โดยอาศัยการตัดสินใจเฉพาะหน้า การใช้สัญชาตญาณ หรือการดัดแปลงแนวปฏิบัติในขณะนั้น บางคนสามารถเริ่มวิธีการใหม่ๆ ได้อย่างน่าสนใจ เช่น การจัดหาอุปกรณ์เรียนออนไลน์ให้กับนักเรียน หรือการสร้างระบบสื่อสารที่มีประสิทธิภาพกับครูและผู้ปกครอง อย่างไรก็ตาม ภายใต้อำนาจของระบบราชการที่รวมศูนย์อำนาจ ทำให้ผู้บริหารมีอิสระในการตัดสินใจน้อย และต้องเผชิญกับความไม่ชัดเจนของคำสั่งจากส่วนกลางในด้านการตัดสินใจระหว่างภาวะวิกฤตนั้น พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร ได้แก่ ระดับประสบการณ์ ความคลุมเครือของนโยบาย การกดดันจากเวลา ความเสี่ยง และอารมณ์ส่วนบุคคล ผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากมักสามารถใช้ระบบราชการให้เกิดประโยชน์ ในขณะที่ผู้บริหารที่ประสบการณ์น้อยมักจะตัดสินใจโดยอิงจากความรู้สึกหรือความคุ้นเคยมากกว่า นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารบางรายสามารถใช้ “สัญชาตญาณ” และ “ความกล้าเสี่ยง” ในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยให้สามารถดำเนินงานภายใต้ภาวะวิกฤตได้อย่างคล่องตัวขึ้น ถึงแม้จะต้องแบกรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นโดยไม่ได้รับการสนับสนุนหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมก็ตาม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cornito (2021) ที่ศึกษาเรื่อง

การสร้างสมดุลระหว่างการตัดสินใจแบบรวมศูนย์และกระจายอำนาจ: การปฏิบัติการบริหารโรงเรียนเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด พบว่า ความสำคัญของการตัดสินใจในบริบทของการบริหารโรงเรียน โดยเน้นการผสมผสานระหว่างการตัดสินใจแบบรวมศูนย์และแบบกระจายอำนาจ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการโรงเรียน การตัดสินใจถือเป็นหัวใจหลักของการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้อำนวยการโรงเรียนที่ต้องเผชิญกับภารกิจในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในองค์กร การตัดสินใจที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่น แต่ยังส่งผลต่อความก้าวหน้าของโรงเรียนและประสิทธิภาพของครูผู้สอนด้วย

3. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลไกพัฒนาภาวะผู้นำเชิงอิสลาม เช่น โครงการโค้ชชิ่งและที่ปรึกษาหุ่นพี่ (Mentoring) ที่จัดขึ้นภายใต้นโยบายสร้างเครือข่ายไร้พรมแดนระหว่างโรงเรียนอิสลามในกรุงเทพมหานคร ตลอดจนเวิร์กช็อปสรุปบทเรียนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review) ที่ช่วยให้ผู้บริหารได้รับผลสะท้อนกลับเชิงบวกและเห็นผลลัพธ์จากการลงมือปฏิบัติจริง จึงเสริมสร้างความมั่นใจในการนำองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dominguez (2024) ที่ศึกษาเรื่อง ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารในฐานะผู้นำด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารในฐานะผู้นำด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติกรมีหลายมิติที่สำคัญ เวลาเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารทั้งในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติ โดยเน้นย้ำถึงความเกี่ยวข้องของการเป็นผู้นำร่วม การพัฒนาเชิงวิชาชีพ การจัดการเวลา และชุมชนการเรียนรู้แบบร่วมมือสำหรับความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหาร เพื่อให้เกิดความเป็นเลิศในการสอน ระบบโรงเรียนต้องจัดลำดับความสำคัญของโปรแกรมเชิงรุกเพื่อช่วยผู้บริหารสร้างสมดุลในชีวิตส่วนตัวและวิชาชีพ โปรแกรมการโค้ชและการเป็นพี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของผู้บริหาร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Malinkas et al. (2024) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทของความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองต่อประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ผู้บริหารที่มีความรู้ที่เข้มแข็ง ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองมีความสามารถในการนำกลยุทธ์นวัตกรรมไปใช้ สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากร และบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้ดีกว่า การวิจัยนี้เน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะเหล่านี้ โดยเน้นความคิดสร้างสรรค์และทักษะการตัดสินใจ โดยเน้นว่าความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน ผลการวิจัยสนับสนุนความจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาวิชาชีพที่เน้นการสร้างสรค์คุณลักษณะเหล่านี้ เพื่อเตรียมผู้บริหารให้พร้อมสำหรับการรับมือกับความท้าทายของการเป็นผู้นำด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pearce (2020) ที่ศึกษาเรื่อง การศึกษาหลากหลายวิธีเกี่ยวกับความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารโรงเรียนในเขตที่มีความขาดแคลน พบว่า ความเชื่อมั่นของผู้บริหารมีสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับความเชื่อมั่นร่วมของครู เมื่อผู้บริหารมีความมั่นใจในความสามารถของตนมาก ครูก็มีแนวโน้มจะรู้สึกมั่นคงและเชื่อมั่นมากขึ้นด้วย ซึ่งส่งผลต่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และสมรรถนะของโรงเรียนโดยรวม จากนั้นผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารเพื่อเข้าใจประเด็นนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สรุปได้ว่า ผู้บริหารที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีพฤติกรรมการนำที่เข้มแข็ง มีความชัดเจนในการกำกับเป้าหมายการเรียนรู้ และสามารถสร้างทีมที่มีความเชื่อมั่นร่วมกัน นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารในเขตรายได้น้อย ควรออกแบบหลักสูตรอบรมที่สร้างประสบการณ์จริง (mastery experiences) ให้เห็นผลชัดเจน ทั้งด้านผลการสอน การสร้างความสัมพันธ์ และจัดโครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความมั่นใจเพิ่มเติม

4. คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความรับผิดชอบจากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมาตรการติดตาม ประเมินผลรายเดือน รายเทอมของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่เน้นความเป็นกลางและความยุติธรรม รวมถึงการเปิดช่องทางให้ครู ผู้ปกครองสะท้อนความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในแผนพัฒนาของโรงเรียน ภายใต้กรอบที่ย้ำถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อตนเอง นักเรียน โรงเรียน และสังคม ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้บริหารลงมือแก้ไขปัญหาย่างจริงจังและต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัคปภา บัญญัติ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ที่ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ด้านความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดระบบบริหารงานอย่างชัดเจน และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถยอมรับผลที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของตน แต่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang et al. (2021) ที่ศึกษาเรื่อง ฉันทะอยู่ที่นี้เพื่อนักเรียน การรับรู้ความรับผิดชอบของผู้บริหารท่ามกลางการเพิ่มขึ้นของภาระงาน ผลการวิจัยเผยให้เห็นภาพความเป็นจริงที่ซับซ้อนของผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบัน ที่ต้องเผชิญกับความรับผิดชอบที่หลากหลายและบางครั้งขัดแย้งกัน แม้ว่าแรงจูงใจหลักของผู้บริหารจะเป็นการดูแลนักเรียน แต่ความซับซ้อนของความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นได้สร้างความท้าทายอย่างมากต่อการทำงานของผู้บริหาร ผลการวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนานโยบายและการปฏิบัติที่จะช่วยสนับสนุนผู้บริหารให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการสร้างสมดุลระหว่างความรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่าง ๆ และการรักษาโฟกัสหลักให้ตรงกับความต้องการของนักเรียน

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครควรบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมทั้งสี่ด้านอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารควรเข้าร่วมหลักสูตรเวิร์กช็อปจริยธรรมภายในโรงเรียนอิสลาม ผ่านกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติการพร้อมการประเมินตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) ด้านการตัดสินใจผู้บริหารควรใช้กระบวนการสรุปบทเรียนหลังปฏิบัติงานและจัดตั้งชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพพร้อมกับหลักการปรึกษาหารือ (ชुरอ) เพื่อทบทวนงาน สะท้อนปัญหา และปรึกษาหารืออย่างรอบด้านก่อนลงมือ พร้อมบันทึกบทเรียนเป็นกรณีศึกษา 3) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้บริหารควรเข้าร่วมโปรแกรมโค้ชซึ่งส่วนบุคคลร่วมกับที่ปรึกษาผู้บริหารรุ่นพี่ เพื่อฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และความกล้าลงมือ 4) ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรเน้นการตั้งเป้าหมายรายเดือน รายเทอม เปิดเวทีรับฟังครู ผู้ปกครอง และกล้ายอมรับข้อผิดพลาดอย่างตรงไปตรงมา เสริมด้วยระบบพี่เลี้ยงให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานครมีลักษณะเฉพาะที่หลอมรวมระหว่างข้อกำหนดตามกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542/2545 และพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 กับค่านิยมทางศาสนาอิสลามที่เน้น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ (ชुरอ) ประกอบกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่สนับสนุนการใช้ชุมชนวิชาชีพ PLC และการนิเทศภายใน ทำให้ผู้บริหารมีแนวโน้มพัฒนาความรับผิดชอบ ความโปร่งใส และการตัดสินใจอย่างมีหลักการอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามด้านความเชื่อมั่นในตนเองยังคงเป็นจุดที่ต้องได้รับการส่งเสริมเพิ่มเติม อันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านเวลา ภาระงานที่หลากหลาย และการขาดระบบสนับสนุนเชิงปฏิบัติ เช่น โครงการโค้ชซึ่ง

ที่เลี้ยง และเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์อย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาในภาพรวม การพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร ในบริบทโรงเรียนอิสลามเอกชน ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างภาวะผู้นำที่กลมกลืนระหว่างโลกและศาสนา โดยผู้บริหาร ต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learner) ที่พร้อมปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำที่มีคุณธรรม มีวิสัยทัศน์ และสามารถขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืนในทุกมิติสอดคล้องกับ Tolo et al. (2020) ศึกษาเรื่อง ความรับผิดชอบอย่างชาญฉลาดในโรงเรียน: การศึกษาเกี่ยวกับแนวทางที่ผู้บริหารโรงเรียนใช้ในการขับเคลื่อน การประเมินเพื่อการเรียนรู้ พบว่า แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญมีหลายประการ ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารต้องเรียนรู้วิธีการสร้างกลไกการตรวจสอบและประเมินผลที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและ ครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fisher (2020) ที่ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา: บทเรียนจากการ ศึกษาการรับรู้ความสามารถตนเองของผู้บริหาร พบว่า ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring System) เป็นกลไกสำคัญ ในการพัฒนาผู้บริหาร โดยควรให้ผู้บริหารที่มีประสบการณ์สลับขึ้นไปเป็นพี่เลี้ยง เนื่องจากผู้บริหารกลุ่มนี้จะมีความ รู้สึกสามารถที่เริ่มฟื้นตัวแล้ว และมีประสบการณ์ผ่านช่วงที่ยากลำบาก สามารถให้คำแนะนำและการสนับสนุน ที่มีประสิทธิภาพได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuli & Primita (2021) ที่ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ค่านิยม ความรับผิดชอบ (อะมานะห์) ในองค์กรอิสลาม พบว่า แนวทางการพัฒนาผู้บริหารควรประกอบด้วยกิจกรรมที่ หลากหลาย การศึกษาแบบต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ทั้งรายสัปดาห์และรายเดือน เพื่อปรับปรุงความรู้และทักษะการบริหารงาน การเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาแบ่งปันประสบการณ์ และการ สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดโปรแกรมฝึกอบรมที่เน้นการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ การพัฒนาผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการวัดผลที่ชัดเจนประกอบด้วย ตัวชี้วัดด้านพฤติกรรม การประเมิน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหาร การสังเกตการปฏิบัติตามค่านิยมองค์กร และการสร้างความ สัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน ตัวชี้วัดด้านผลงาน การวัดประสิทธิภาพการทำงานของทีมงาน ระดับความพึงพอใจของ ลูกค้าหรือผู้รับบริการ และความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายองค์กร ตัวชี้วัดด้านการพัฒนาบุคลากร การประเมิน ความสามารถของผู้บริหารในการพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา การสร้างผู้สืบทอดงาน และการสร้างบรรยากาศการทำงาน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. ด้านความซื่อสัตย์ จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรจัดตั้งหลักสูตรเวิร์กช็อป จริยธรรมภายในโรงเรียนอิสลาม เพื่อฝึกฝนการตัดสินใจที่ตรงไปตรงมา ผ่านกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติการ เช่น การจัด สถานการณ์จำลองที่ต้องมีความซื่อสัตย์ ในการจัดงบประมาณกิจกรรม เพิ่มเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ไข ปัญหาด้วยความโปร่งใส พร้อมติดตั้งกลไกรายงานผลแบบ 360° จากครู นักเรียน ผู้ปกครอง เพื่อสะท้อนภาพจริง ของการปฏิบัติและกระตุ้นให้ทุกฝ่ายร่วมรักษามาตรฐานจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง
2. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง จากผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาโปรแกรม โค้ชชิ่งส่วนบุคคล (One-on-One Coaching) ร่วมกับที่ปรึกษาผู้บริหารรุ่นพี่ (Mentor) ผ่านกระบวนการปรึกษาหารือ และพูดคุยหลังการปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) เพื่อสร้างความมั่นใจจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง จัดเวิร์กช็อปฝึกพูดในที่สาธารณะและการนำเสนอวิสัยทัศน์ รวมถึงเสริมทักษะ Feedback แบบสร้างสรรค์

เพื่อให้ผู้บริหารได้ฝึกยอมรับข้อเสนอแนะ พร้อมตั้งเป้าหมายเล็กๆ และวัดผลสำเร็จในช่วงสั้น (Short-term Wins) ช่วยเสริมความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในการบริหารต่อไปอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองของผู้บริหารในโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบริการ (Servant Leadership) และการกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) ในบริบทโรงเรียนอิสลามเอกชนในกรุงเทพมหานคร เพื่อดูว่าการมอบอำนาจให้ครูและบุคลากรร่วมตัดสินใจ จะส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และการเติบโตเชิงวิชาชีพอย่างไร โดยใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน
3. ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารโรงเรียนอิสลามเอกชนกับโรงเรียนของรัฐในกรุงเทพมหานคร โดยใช้เครื่องมือเดียวกัน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน และนำผลมาปรับกลยุทธ์การพัฒนาในแต่ละบริบท
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารโดยใช้วิธีการอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การประชุมกลุ่ม การใช้เทคนิคเดลฟายในการเก็บข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความเมตตากรุณาเป็นอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำปรึกษาคำแนะนำและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ชลธิชา บัวทอง. (2566). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- บัญชา แสงสุวรรณ์. (2560). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเข้าสู่ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- เบญจพร ห่อประเสริฐ. (2563). คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนจีนเอกชนในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2555). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.

- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2561). *การวิจัยทางการบริหารศึกษา*. ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- ภาคปภา บัญญัติ. (2564). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- มนัส บุญชม. (2555). *การพัฒนาระบบบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามควบคู่วิชาสามัญ (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรัญญา หามา. (2562). *คุณลักษณะของผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดนครนายก (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- วันวิสา แก้วไทรคต. (2562). *คุณลักษณะผู้นำที่สามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ. ในรายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 Graduate School Conference 2019*.
- สมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแห่งประเทศไทย. (2554). *ทำเนียบโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามทั่วประเทศ*. สมาคมฯ.
- สัญญา บริสุทธิ์. (2564). *คุณลักษณะผู้นำกับการจัดการความขัดแย้ง*. มนุษยสังคมสาร, 19(2), 229–251.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). *กวดูรู้ที่เรียน*. <https://school.opec.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2551). *พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ.
- Cornito, C. M. (2021). Striking a balance between centralized and decentralized decision making: A school-based management practice for optimum performance. *International Journal on Social and Education Sciences (IJonSES)*, 3(4), 656–669. <https://doi.org/10.46328/ijonSES.217>
- Dominguez, S. V. (2024). *Principal self-efficacy as an instructional and operational leader* (Doctoral dissertation, San Diego State University).
- Fisher, Y. (2020). Self-efficacy of school principals. *Education, Change, and Development*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.910>
- Kaduma, K. D. (2024). Compliance toward ethical leadership among school principals: A synthesis of qualitative research-based evidences. *International Journal of Educational Administration and Policy Studies*, 16(1), 6–15. <https://doi.org/10.5897/IJEAPS2023.0773>
- Malingkas, M., Sobon, K., Mangundap, J. H., & Anay, Z. (2024). The role of knowledge, creativity, and self confidence in the performance of high school principals using SEM-SmartPLS analysis. *International Journal of Pedagogy and Teacher Education*, 8(2), 198–212. <https://doi.org/10.20961/ijpte.v8i2.93605>
- Pearce, C. S. (2020). *A mixed methods study of principals' self-efficacy beliefs in a high poverty District* (Doctoral dissertation, Fordham University).
- Sarihan, S. (2022). *Decision-making of school principals during COVID-19 pandemic: A qualitative Exploration* (Master's thesis, Middle East Technical University).

- Tolo, A., Lillejord, S., Flórez Petour, M. T., & Hopfenbeck, T. N. (2020). Intelligent accountability in schools: A study of how school leaders work with the implementation of assessment for learning. *Journal of Educational Change*, 21(1), 59–82. <https://doi.org/10.1007/s10833-019-09359-x>
- Wang, F., Hauseman, C., & Pollock, K. (2021). “I am here for the students”: Principals’ perception Of accountability amid work intensification. *Educational Assessment, Evaluation and Accountability*.<https://doi.org/10.1007/s11092-021-09368-6>
- Yuli, S. B. C., & Primita, N. (2021). The implementation of amanah values in Islamic organizational culture. *MIMBAR*, 37(2), 81–91.

.....

Research Article

ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ต่อคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์สร้างสรรค์ Effects of Project-Based Learning Combined with Studio-Based Learning on the Quality of Lifestyle Fashion Prototypes Developed by Creative Home Economics Students

ติณณา อุดม

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สร้างสรรค์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Tinna Udom

Department of Creative Home Economics, Faculty of Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya

*E-mail: tinnaudom3033@gmail.com

Received: 26-01-2026

Revised: 15-02-2026

Accepted: 01-03-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ที่มีต่อคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาเศรษฐศาสตร์สร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สร้างสรรค์ จำนวน 20 คน ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม โดยดำเนินการจัดการเรียนรู้เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ใบงานกระบวนการพัฒนาต้นแบบ และแบบประเมินคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบ ซึ่งเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชันการใช้งาน การเลือกใช้วัสดุ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพชิ้นงานต้นแบบโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.46) โดยด้านฟังก์ชันการใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) รองลงมาคือด้านความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.41) และด้านการเลือกใช้วัสดุ ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.79) ขณะที่ด้านความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.85) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชิ้นงานต้นแบบที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะด้านฟังก์ชันการใช้งานและความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ควรเสริมกิจกรรมที่เชื่อมโยงการออกแบบกับความเป็นไปได้ในการผลิตจริง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในการต่อยอดสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์ในอนาคต

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้แบบโครงงาน การเรียนรู้แบบสตูดิโอ การพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่น แฟชั่นไลฟ์สไตล์

Abstract

This study aimed to examine the effects of project-based learning combined with studio-based learning on the quality of lifestyle fashion prototypes developed by Creative Home Economics students. The participants were 20 second-year students enrolled in the course Popular Fashion Product Prototype Development. The instructional intervention was implemented over a period of 15 weeks. Research instruments included project-based and studio-based lesson plans, prototype development worksheets, and a five-point rating scale rubric assessing prototype quality across four dimensions: creativity, functionality, material selection, and feasibility for real product development. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The results revealed that the overall quality of students' fashion prototypes was at a high level ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.46). Functionality received the highest mean score ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59), followed by creativity ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.41) and material selection ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.79), while feasibility for real product development had the lowest mean score but remained at a good level ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.85). The findings indicate that project-based learning combined with studio-based learning effectively enhanced the quality of students' fashion prototypes, particularly in terms of functionality and creativity. However, additional instructional activities related to production feasibility should be incorporated to better support students' readiness for real-world product development.

Keywords: Instruction, Project-based Learning, Studio-based Learning, Fashion Prototype Development, Lifestyle Fashion

บทนำ

อุตสาหกรรมแฟชั่นในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายใต้บริบทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ซึ่งให้ความสำคัญกับการสร้างคุณค่าเพิ่มผ่านการออกแบบและนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองวิถีชีวิตร่วมสมัย การพัฒนาผลิตภัณฑ์แฟชั่นจึงไม่ได้จำกัดเพียงการสร้างสรรค์แนวคิด แต่ต้องสามารถพัฒนาแนวคิดไปสู่ชิ้นงานต้นแบบที่มีความเหมาะสมต่อการใช้งานจริง การจัดการเรียนรู้ด้านแฟชั่นในระดับอุดมศึกษาจึงควรมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในบริบทวิชาชีพ (ทศนา แคมมณี, 2560; พิมพ์ธ์ เดชะคุปต์, 2558)

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning: PBL) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานจริง โดยผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวคิด วางแผน พัฒนา และสร้างผลงาน ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง (ประสาธต์ เถียงเฉลิม, 2558) นอกจากนี้ PBL ยังช่วยพัฒนาทักษะที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกัน โดยผู้เรียนสามารถพัฒนาผลงานที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับบริบทจริง

(Bell, 2010; Thomas, 2000) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559)

นอกจากการเรียนรู้แบบโครงงานแล้ว การจัดการเรียนรู้แบบสตูดิโอ (Studio-based Learning) ยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พัฒนาชิ้นงานผ่านกระบวนการทดลอง การปรับปรุง และการได้รับข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องจากผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น กระบวนการวิพากษ์ผลงาน (critique) และการสะท้อนคิด (reflection) ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินและปรับปรุงผลงานของตนเองได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบอย่างมีประสิทธิภาพ (Thomas, 2000; ทิศนา ขัมมณี, 2560)

อย่างไรก็ตาม จากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม พบว่าผู้เรียนบางส่วนยังขาดประสบการณ์ในการพัฒนาชิ้นงานต้นแบบอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแนวคิดสู่การสร้างชิ้นงานที่สามารถใช้งานได้จริง และการปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การบูรณาการการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ จึงเป็นแนวทางที่คาดว่าจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานต้นแบบได้อย่างเป็นระบบ และยกระดับคุณภาพของชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบให้มีความเหมาะสมทั้งด้านความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชันการใช้งาน และความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ในรายวิชาการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม ของนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้านการออกแบบแฟชั่นให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ในรายวิชาการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม สำหรับนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
2. เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ที่มีต่อคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม ที่บูรณาการการเรียนรู้แบบโครงงาน (PBL) ร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบสตูดิโอ (Studio-based Learning) ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาปฏิบัติการด้านการออกแบบได้อย่างเป็นระบบ
2. ได้แนวทางและเกณฑ์การประเมินคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบด้วยรูปrik 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชันการใช้งาน การเลือกใช้วัสดุ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง ทำให้การประเมินมีความชัดเจน โปร่งใส และสะท้อนคุณภาพชิ้นงานได้ครอบคลุม

3. ช่วยยกระดับสมรรถนะของผู้เรียนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้สามารถสร้างชิ้นงานที่ตอบโจทย์การใช้งานจริงมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมทักษะการทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา และการสื่อสารแนวคิดเชิงออกแบบ

4. ผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการจัดการชั้นเรียนเชิงปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การติดตามความก้าวหน้า การให้คำปรึกษาระหว่างทำงาน และการจัดกิจกรรมวิพากษ์ผลงานเพื่อพัฒนาชิ้นงานอย่างต่อเนื่อง

5. เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับการพัฒนาหลักสูตรและการออกแบบรายวิชาในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ สร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับแนวทางการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสามารถต่อยอดเป็นงานวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ขอบเขตของการวิจัย

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม โดยบูรณาการแนวคิด

1.1) การเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based Learning: PBL)

1.2) การจัดการเรียนรู้แบบสตูดิโอ (Studio-based Learning) และประเมินคุณภาพชิ้นงานต้นแบบประเภท แฟชั่นไลฟ์

สไตล์ ตามเกณฑ์รูบริก 4 ด้าน ได้แก่

1. ความคิดสร้างสรรค์
2. ฟังก์ชันการใช้งาน
3. การเลือกใช้วัสดุ
4. ความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง

2) ขอบเขตด้านประชากร/กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์สร้างสรรค์จำนวน 20 คนที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยมภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2568

3) ขอบเขตด้านระยะเวลา (Time Scope)

ดำเนินการวิจัยภายในระยะเวลา 15 สัปดาห์ตามแผนการจัดการเรียนการสอนของรายวิชา

4) ขอบเขตด้านตัวแปร/สิ่งที่ศึกษา (Research Variables)

ตัวแปรต้น: การจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning

ตัวแปรตาม: คุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของผู้เรียน (ประเมินด้วยรูบริก 4 ด้าน)

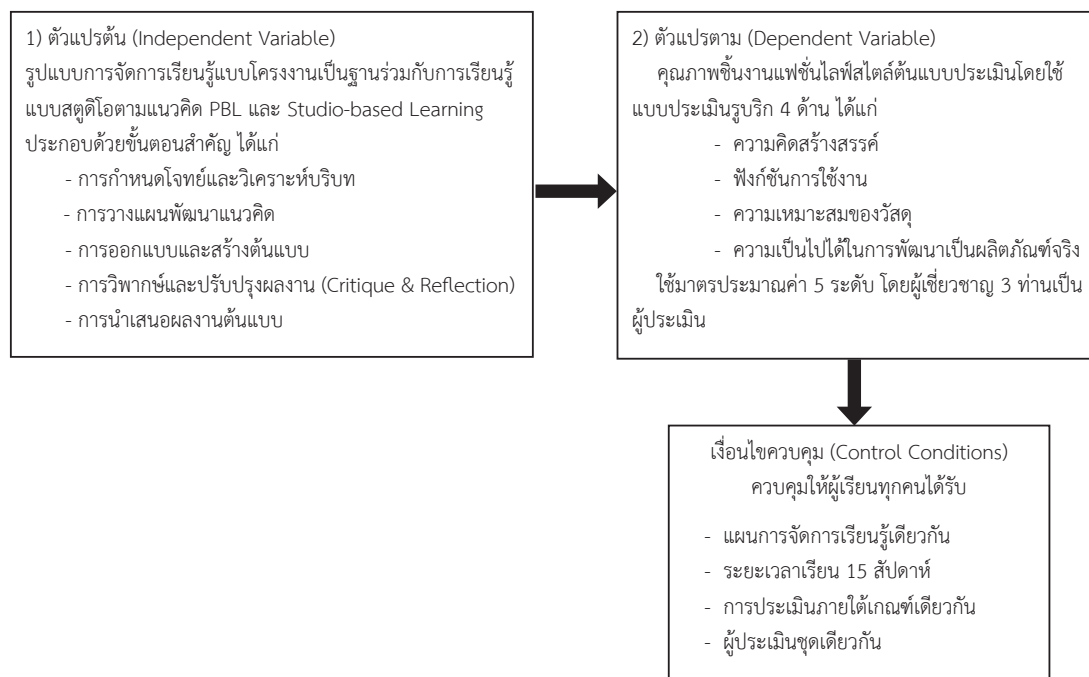
5) ขอบเขตด้านเครื่องมือและการประเมินผล (Tools and Assessment Scope)

ใช้เครื่องมือหลัก ได้แก่

- 5.1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning
- 5.2) ใบงานกระบวนการพัฒนาต้นแบบ
- 5.3) รูบริกประเมินคุณภาพชิ้นงานต้นแบบ 4 ด้าน
- 5.4) แบบบันทึกการสังเกตการจัดการชั้นเรียนเชิงปฏิบัติการ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชิ้นงานต้นแบบของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการทำโครงงานอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติ และการได้รับคำปรึกษา/ข้อเสนอแนะผลงานในลักษณะสตูดิโอ ทำให้สามารถปรับปรุงต้นแบบให้มีคุณภาพสูงขึ้น ในมิติความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชัน วัสดุ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จริง

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1) รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาในชั้นเรียน (Classroom-based Developmental Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานรวมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ และศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้นี้ที่มีต่อคุณภาพชิ้นงานแฟชั่นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยมีการละเอียดดังนี้

2) กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 20 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ การออกแบบ และการพัฒนาชิ้นงานต้นแบบ โดยให้ผู้เรียนพัฒนาผลิตภัณฑ์แพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบตามแนวคิดของตนเอง

3.2) แบบประเมินคุณภาพชิ้นงานแพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบ

เป็นแบบประเมินชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการประเมินคุณภาพผลงานและพฤติกรรมการเรียนรู้ (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2557) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

- ความคิดสร้างสรรค์
- ฟังก์ชันการใช้งาน
- ความเหมาะสมของวัสดุ
- ความเป็นไปได้ในการผลิต

แบบประเมินได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.67–1.00 นอกจากนี้ได้ตรวจสอบความสอดคล้องของผู้ประเมิน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านร่วมประเมินชิ้นงาน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูลและลดอคติในการประเมิน

4) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพชิ้นงานแพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบ เพื่อให้เครื่องมือมีความน่าเชื่อถือและสามารถใช้ในการประเมินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1) การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณภาพชิ้นงานแพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ แพชชันและการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า IOC ของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.67–1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถนำไปใช้ในการประเมินได้

4.2) การตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability)

เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแพชชัน จำนวน 3 ท่าน ทำการประเมินคุณภาพชิ้นงานต้นแบบของนักศึกษาโดยใช้แบบประเมินเดียวกัน และนำผลการประเมินมาเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน ผลการประเมินพบว่า ผู้ประเมินมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับดี แสดงให้เห็นว่าแบบประเมินมีความเหมาะสมและสามารถใช้ในการประเมินคุณภาพชิ้นงานได้อย่างมีความน่าเชื่อถือ

4.3) การลดอคติในการประเมิน (Bias Reduction)

ในการประเมินชิ้นงาน ผู้วิจัยได้ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแพชชันซึ่งไม่ใช่ผู้สอนรายวิชา เป็นผู้ประเมินชิ้นงาน เพื่อป้องกันอคติที่อาจเกิดขึ้นจากผู้สอน และเพิ่มความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

5) การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยใช้ระยะเวลา 15 สัปดาห์โดยมีขั้นตอนสำคัญดังนี้

- สัปดาห์ที่ 1-2 เตรียมความพร้อมและกำหนดโจทย์โครงงานผู้สอนชี้แจงเป้าหมายรายวิชา เกณฑ์การประเมิน และกำหนดโจทย์การพัฒนาชิ้นงานแฟ้มชิ้นไลฟ์สไตล์ต้นแบบ พร้อมให้ผู้เรียนวิเคราะห์กลุ่มผู้ใช้และความต้องการเบื้องต้น
- สัปดาห์ที่ 3-5 ออกแบบแนวคิดและพัฒนาแบบร่างผู้เรียนสืบค้นข้อมูล ระดมความคิด ออกแบบแนวทางผลิตภัณฑ์ และนำเสนอแบบร่างเพื่อรับข้อเสนอแนะในชั้นเรียนแบบสตูดิโอ
- สัปดาห์ที่ 6-9 พัฒนาด้านแบบรอบที่ 1 และวิพากษ์ผลงานผู้เรียนสร้างต้นแบบรอบแรก ทดลองวัสดุและเทคนิค พร้อมรับคำปรึกษาและปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น
- สัปดาห์ที่ 10-12 ปรับปรุงต้นแบบรอบที่ 2 และเพิ่มคุณสมบัติของฟังก์ชันผู้เรียนปรับแก้รูปแบบให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง และพัฒนาองค์ประกอบด้านวัสดุและความเป็นไปได้ในการผลิต
- สัปดาห์ที่ 13-14 เตรียมนำเสนอและจัดทำแฟ้มสะสมงานผู้เรียนจัดทำเอกสารประกอบผลงานและเตรียมการนำเสนอแนวคิดผลิตภัณฑ์
- สัปดาห์ที่ 15 นำเสนอผลงานและประเมินคุณภาพชิ้นงานต้นแบบผู้เรียนเสนอผลงานต้นแบบฉบับสมบูรณ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแฟ้มชิ้นจำนวน 3 ท่านประเมินคุณภาพชิ้นงานตามเกณฑ์ rubric 4 ด้าน พร้อมรวบรวมข้อมูลจากแฟ้มสะสมงาน

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

6.1) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์คะแนนคุณภาพชิ้นงานต้นแบบจาก rubric โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อแปลผลระดับคุณภาพของชิ้นงานในแต่ละด้านและภาพรวม

6.2) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบบันทึกการสังเกตและแฟ้มสะสมงานด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปแนวโน้มพัฒนาการของผู้เรียน จุดเด่น และประเด็นที่ควรปรับปรุงในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning ต่อคุณภาพชิ้นงานแฟ้มไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาคหกรรมศาสตร์สร้างสรรค์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1) ผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ

ผลการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ ในรายวิชาการพัฒนาด้านแบบผลิตภัณฑ์สินค้าแฟชั่นสมัยนิยม พบว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถพัฒนาแนวคิดและสร้างชิ้นงานต้นแบบตามขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ตั้งแต่การกำหนดแนวคิด การออกแบบการเลือกใช้วัสดุ การสร้างต้นแบบ และการนำเสนอผลงาน

ผู้เรียนสามารถส่งงานตามระยะเวลาที่กำหนด และมีการปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะของผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ โดยกระบวนการเรียนรู้แบบสตูดิโอเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำและการวิพากษ์ผลงาน (critique) ระหว่างกระบวนการพัฒนา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานให้มีความเหมาะสมทั้งด้าน

การออกแบบและการใช้งานจริง นอกจากนี้ ผู้เรียนมีการพัฒนาแนวคิดและรูปแบบของชิ้นงานอย่างเป็นลำดับ โดยเริ่มจากการพัฒนาแนวคิดเบื้องต้น (concept development) ไปสู่การสร้างต้นแบบ (prototype development) และการปรับปรุงผลงานตามข้อเสนอแนะ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานต้นแบบได้อย่างเป็นระบบ

2) ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานแพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบ

ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานแพชชันไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาจำนวน 20 คน โดยใช้เกณฑ์รูบริก 4 ด้าน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชันการใช้งาน การเลือกวัสดุ และความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง พบว่า คุณภาพชิ้นงานโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.46) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณภาพชิ้นงานต้นแบบ (n = 20)

ด้านการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับคุณภาพ
ความคิดสร้างสรรค์	4.20	0.41	ดีมาก
ฟังก์ชันการใช้งาน	4.35	0.59	ดีมาก
การเลือกวัสดุ	4.10	0.79	ดีมาก
ความเป็นไปได้ในการผลิตจริง	3.75	0.85	ดี
รวม	4.10	0.46	ดีมาก

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

- ด้านฟังก์ชันการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.59) แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถออกแบบชิ้นงานให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง
- ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.41) แสดงว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดและรูปแบบของชิ้นงานได้อย่างเหมาะสม
- ด้านการเลือกวัสดุ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.79) แสดงว่าผู้เรียนสามารถเลือกวัสดุที่เหมาะสมกับชิ้นงานได้
- ด้านความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.85) แสดงว่าผู้เรียนบางส่วนยังต้องการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบเพื่อการผลิตจริงเพิ่มเติม

โดยสรุป ผลการประเมินคุณภาพชิ้นงานต้นแบบแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชิ้นงานต้นแบบที่มีคุณภาพในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านฟังก์ชันการใช้งานและความคิดสร้างสรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอ และเพื่อประเมินคุณภาพชิ้นงานแฟ้มชิ้นไลฟ์สไตล์ต้นแบบของนักศึกษาสาขาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานต้นแบบได้อย่างเป็นระบบ และคุณภาพชิ้นงานโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการพัฒนาทักษะด้านการออกแบบ

ในด้านกระบวนการเรียนรู้ (ข้อ 4.1) พบว่า ผู้เรียนสามารถดำเนินการพัฒนาชิ้นงานตามขั้นตอนของโครงงาน ตั้งแต่การกำหนดแนวคิด การออกแบบ การทดลองวัสดุ และการสร้างต้นแบบ โดยมีการปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่องตามข้อเสนอแนะจากผู้สอนและกระบวนการ critique ในชั้นเรียน ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการพัฒนาความรู้จากประสบการณ์จริง (ประสาธน์ เนืองเฉลิม, 2558) โดยผู้เรียนมีบทบาทเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติจริงได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Bell (2010) ที่ระบุว่าการเรียนรู้แบบโครงงานช่วยส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาผลงานที่มีความหมายต่อผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้แบบสตูดิโอมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการพัฒนาชิ้นงาน เนื่องจากเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อเสนอแนะระหว่างการทำงาน และสามารถปรับปรุงผลงานอย่างต่อเนื่อง กระบวนการ critique และ reflection ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินและพัฒนาผลงานของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thomas (2000) ที่ระบุว่าการเรียนรู้ผ่านการพัฒนาผลงานจริงช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการคิดเชิงออกแบบ และสามารถปรับปรุงผลงานผ่านกระบวนการสะท้อนคิด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (ทิตินา ขัมมณี, 2560)

ในด้านคุณภาพชิ้นงานต้นแบบ (ข้อ 4.2) พบว่า คุณภาพชิ้นงานโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.46) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชิ้นงานที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านความคิดสร้างสรรค์ ฟังก์ชันการใช้งาน และการเลือกใช้วัสดุ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2558) ที่ระบุว่าการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดและการสร้างสรรค์ผลงาน

เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าด้านฟังก์ชันการใช้งานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถออกแบบชิ้นงานให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง ทั้งนี้อาจเป็นผลจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและการได้รับข้อเสนอแนะระหว่างกระบวนการพัฒนาชิ้นงาน ขณะที่ด้านความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบโครงงานช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาแนวคิดและสร้างผลงานที่มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์

อย่างไรก็ตาม ด้านการเลือกใช้วัสดุและด้านความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์จริงมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่อนข้างสูง โดยเฉพาะด้านความเป็นไปได้ในการผลิตจริง (S.D. = 0.85) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างของความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของประสบการณ์และความเข้าใจด้านการออกแบบเพื่อการผลิตจริง ซึ่งเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการเรียนรู้และประสบการณ์เพิ่มเติม ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของการเรียนรู้แบบโครงงานที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาผลงานตามศักยภาพของตนเอง (Thomas, 2000)

ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานร่วมกับการเรียนรู้แบบสตูดิโอเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับรายวิชาปฏิบัติการด้านการพัฒนาต้นแบบแพชชั่นไลฟ์สไตล์ เนื่องจากช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาชิ้นงานต้นแบบได้อย่างมีคุณภาพ และช่วยพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในสายวิชาชีพด้านการออกแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเสริมการเรียนรู้ด้านวัสดุและเทคนิคการผลิต ผ่านกิจกรรมทดลองวัสดุ (Material Testing) เช่น ความทนทาน ความยืดหยุ่น การใช้งานจริง และการเลือกวัสดุให้เหมาะสมกับฟังก์ชันของผลิตภัณฑ์ เพื่อลดความแตกต่างของคุณภาพด้านวัสดุระหว่างผู้เรียน
2. ควรใช้การจัดการเรียนรู้แบบสตูดิโออย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มกิจกรรม การวิพากษ์ผลงาน (Critique) และการให้คำปรึกษาระหว่างปฏิบัติ (Coaching) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนพัฒนางานได้ตรงประเด็น และลดปัญหาการทำงานผิดพลาดในช่วงกลางภาค

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL ร่วมกับ Studio-based Learning โดยเปรียบเทียบกับรูปแบบการสอนอื่น หรือเปรียบเทียบก่อน-หลังเพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของคุณภาพชิ้นงานอย่างชัดเจนมากขึ้น
2. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมผู้เรียนหลายรุ่น หรือหลายรายวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการอ้างอิงผลการวิจัยไปใช้ในบริบทอื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). *การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning)*. กรุงเทพมหานคร: วิ.พรีนท์.
- ทิตินา เขมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้แบบโครงงาน: แนวคิดและการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. มหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2557). *การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bell, S. (2010). Project-based learning for the 21st century: Skills for the future. *The Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 83(2), 39–43. <https://doi.org/10.1080/00098650903505415>
- Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. San Rafael, CA: Autodesk Foundation.

Research Article

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน เชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 Innovative Leadership of School Administrators Affection Teacher Creative Instruction under Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1

จันทร์เพ็ญ รัตนเบญจ^{1*} อำนวย ทองโปร่ง²

¹สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

Chanpen Rattanabenja^{1*}, Amnuay Thongprong²

¹Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

*E-mail: 6714470024@rumail.ru.ac.th

Received: 19-10-2025

Revised: 01-03-2026

Accepted: 05-03-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 2) ศึกษาระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 4) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 301 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นขั้นของการสุ่มและทำการสุ่มแบบง่าย และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู มีความสัมพันธ์กันในทางบวก 4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านที่ 2 การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_2) ด้านที่ 4 การทำงาน

เป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_4) ด้านที่ 3 การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (X_3) และด้านที่ 1 วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สามารถร่วมทำนายได้ร้อยละ 68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สมการการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 0.38 + 0.09 (X_1) + 0.40 (X_2) + 0.11 (X_3) + 0.34 (X_4)$ สมการการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{ZY} = 0.12 (X_1) + 0.36 (X_2) + 0.12 (X_3) + 0.38 (X_4)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู

Abstract

This research aimed to: 1) examine the level of innovative leadership of school administrators under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1; 2) investigate the level of teachers' creative instructional management under the same office; 3) study the relationship between innovative leadership of school administrators and teachers' creative instructional management; and 4) examine the aspects of innovative leadership of school administrators that affect teachers' creative instructional management under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1. The sample consisted of 301 teachers under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1 in the 2025 academic year (B.E. 2568). The sample size was determined using Cohen's sample size table. Multi-stage sampling was employed, including stratified random sampling based on school size, followed by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire on innovative leadership of school administrators affecting teachers' creative instructional management under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The findings revealed that the overall and individual aspects of innovative leadership of school administrators were at a high level. The overall and individual aspects of teachers' creative instructional management were at a high level. Innovative leadership of school administrators was positively correlated with teachers' creative instructional management. The innovative leadership aspects of school administrators' innovative thinking (X_2), teamwork and participation (X_4), innovative climate creation (X_3), and innovative vision (X_1) significantly affected teachers' creative instructional management under the Chanthaburi Primary Educational Service Area Office 1. Together, these variables accounted for 68 percent of the variance in teachers' creative instructional management at the 0.05 level of statistical significance. The regression equation in raw score form was $\hat{Y} = 0.38 + 0.09(X_1) + 0.40(X_2) + 0.11(X_3) + 0.34(X_4)$. The regression equation in standardized score form was $\hat{ZY} = 0.12(X_1) + 0.36(X_2) + 0.12(X_3) + 0.38(X_4)$.

Keywords: Innovative leadership, school administrators, teachers' creative teaching and learning

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการของสถานศึกษา ที่มีประสิทธิภาพยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561–2580) มุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งหนึ่งในประเด็นสำคัญ คือ การยกระดับระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและเท่าเทียม สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ที่เน้นให้สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ โดยระบุถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างภาวะผู้นำและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมทางการเรียนรู้ นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566–2570) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันสูง เป็นประเทศพัฒนาแล้ว” โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนไทยให้มีทักษะแห่งอนาคต ทั้งด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นหน้าที่ของระบบการศึกษา ในการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนผ่านครูผู้สอนที่มีศักยภาพ และการบริหารจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของสถานศึกษา การเรียนการสอน และการพัฒนาผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สังคมแห่งการเรียนรู้ และความต้องการทักษะแห่งอนาคต การบริหารสถานศึกษาแบบดั้งเดิมจึงไม่เพียงพออีกต่อไป ผู้บริหารจำเป็นต้องมี “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการสร้างแนวคิดใหม่ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลง และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการนำนวัตกรรมมาใช้พัฒนางานอย่างเป็นระบบ (สมฤทัยและ ชิณพงศ์, 2568) ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะมีบทบาทในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เปิดกว้างต่อแนวคิดใหม่ๆ และเน้นการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และชุมชน (ธนวัชร สิทธิชาติ บุรณะ, 2566) การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้คิดอย่างอิสระ กล้าคิดนอกกรอบ และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและมีความหมาย มุ่งเน้นการสร้าง “พื้นที่ปลอดภัย” และบรรยากาศที่เอื้อต่อการคิดนอกกรอบ โดยมีกลไกขับเคลื่อนสำคัญผ่านหลักการ 3Cs ได้แก่ Creative การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์, Coach การเปลี่ยนบทบาทครูเป็นผู้ชี้แนะ และ Care การดูแลเอาใจใส่ด้วยความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) (วิชัย และ มาร์ต, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้บริหารและครูให้มีทักษะเชิงนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ และการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อย่างไรก็ตาม การดำเนินการดังกล่าวกลับประสบปัญหาจากปัจจัยภายใน เช่น โครงสร้างอัตรากำลังที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานจริง รวมถึงนโยบายบางเรื่องที่ขาดความชัดเจนและมีความซ้ำซ้อน ทำให้การบริหารสถานศึกษาขาดความคล่องตัวและไม่สามารถส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารได้อย่างเต็มที่ ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการยกระดับคุณภาพผู้บริหารและครูในเขตพื้นที่การศึกษาดังกล่าว และสามารถตอบสนองต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาการศึกษาได้อย่างแท้จริงจากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวคาดว่าจะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมผู้บริหารสถานศึกษาให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในด้านการกำหนดนโยบาย การวางกลยุทธ์ และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมบทบาทของครูในฐานะนวัตกรรมการศึกษา จะส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูสามารถถ่ายทอดความรู้และทักษะไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาโดยรวมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ประโยชน์ที่ได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร ในประกอบการวางแผนพัฒนา และปรับปรุงแนวทางภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของครูในยุคปัจจุบัน
2. ครูนำผลการศึกษากิจการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูไปใช้เป็นแนวทางในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนสร้างสรรค์ของตนเองที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษานำผลการศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางและระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาแนวทางการส่งเสริมศักยภาพผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในด้านที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู เพื่อพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะที่ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

1.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม
- 2) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม
- 3) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม
- 4) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม

1.2 การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

- 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้
- 3) ความเป็นอิสระ
- 4) การสร้างแรงจูงใจ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,431 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 301 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen, Manion, and Morrison, 2011) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม และทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

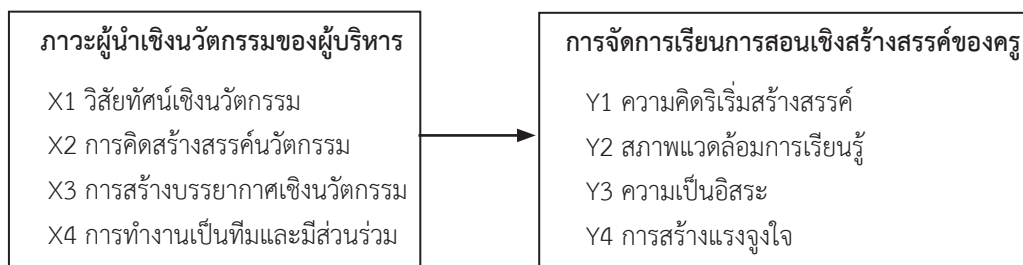
สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูกันในทางบวก

2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 องค์ประกอบส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม 2) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม 3) การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม 4) การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 3) ความเป็นอิสระ 4) การสร้างแรงจูงใจ รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบทำนาย (Predictive Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,431 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Cohen (Cohen, Manion and Marrison, 2011) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 301 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ได้แก่ การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม และทำการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามสำรวจรายการ (Checklist) เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 32 ข้อ
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน 32 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติทางคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามจากนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง สอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) (Rovinelli and Hambleton, 1976) จากนั้นนำค่าคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ในแต่ละข้อมารวมกัน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.6 - 1.0

2. การหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากโรงเรียนอนุบาลบ้านหนองคล้า จากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าจำแนก โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนในแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item – total Correlation) มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ถึง 0.8 และวิเคราะห์ ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.907

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

3. ระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

5. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	183	60.80
สูงกว่าปริญญาตรี	118	39.20
รวม	301	100.00
ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา		
ต่ำกว่า 5 ปี	120	39.90
5-10 ปี	73	24.30
มากกว่า 10 ปี	108	35.90
รวม	301	100.00
ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน		
ขนาดเล็ก	60	19.90
ขนาดกลาง	153	50.80
ขนาดใหญ่	21	7.00
ขนาดใหญ่พิเศษ	67	22.30
รวม	301	100.00

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 60.80 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 ส่วนช่วงประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา ต่ำกว่า 5 ปี จำนวนมากที่สุด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 39.90 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา 5-10 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 และประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษา 5-10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 ในขณะเดียวกัน ขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน ขนาดกลาง จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 50.80 รองลงมา ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 22.30 และขนาดเล็ก จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 19.90 ขนาดใหญ่ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00

ตอนที่ 2 ศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม	4.14	0.42	มาก
ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	4.13	0.57	มาก
ด้านการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม	4.12	0.48	มาก
ด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม	4.10	0.63	มาก
รวม	4.12	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม ($\bar{X}=4.14$) รองลงมา คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ($\bar{X}=4.13$) ด้านการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ($\bar{X}=4.12$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ($\bar{X}=4.10$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู	ระดับความคิดเห็นของครู		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านการสร้างแรงจูงใจ	4.16	0.45	มาก
ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.14	0.57	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4.13	0.55	มาก
ด้านความเป็นอิสระ	4.13	0.56	มาก
รวม	4.14	0.45	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่าการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ($\bar{X}=4.16$) รองลงมา คือด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ($\bar{X}=4.14$) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.13$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านความเป็นอิสระ ($\bar{X}=4.13$)

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู				
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_{tot}
X_1	0.60**	0.60**	0.52**	0.39**	0.62**
X_2	0.44**	0.49**	0.73**	0.61**	0.66**
X_3	0.64**	0.66**	0.59**	0.42**	0.68**
X_4	0.75**	0.74**	0.57**	0.37**	0.72**
X_{tot}	0.74**	0.75**	0.71**	0.52**	0.80**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) มีความสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัด (Y_{tot}) อยู่ในทางบวกระดับระดับสูง ($r_{xy} = 0.80^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_4) อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.72^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ การสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (X_3) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.68^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_2) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.66^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) อยู่ในระดับปานกลาง ($r_{xy} = 0.62^{**}$)

ตอนที่ 5 ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Enter Method ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	S.E.	t	Sig
ค่าคงที่	0.38		0.16	2.36	0.019
X_1	0.09	0.12	0.03	2.67	0.008
X_2	0.40	0.36	0.04	9.28	0.000
X_3	0.11	0.12	0.05	2.17	0.031
X_4	0.34	0.38	0.04	7.02	0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$R = 0.82$ $R^2 = 0.68$ $SEE = 0.26$

จากตารางที่ 5 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ประกอบด้วย วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_2) และการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_4) และการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้า

สมการถดถอย และอธิบาย ความผันแปรของระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.68 ซึ่งแสดงว่า วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรมและการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 สามารถร่วมทำนายระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ได้ร้อยละ 68 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ รายละเอียดดังนี้

สมการการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 0.38 + 0.09 (X_1) + 0.40 (X_2) + 0.11 (X_3) + 0.34 (X_4)$$

สมการการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$Z\hat{Y} = 0.12 (X_1) + 0.36 (X_2) + 0.12 (X_3) + 0.38 (X_4)$$

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ครูมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พฤติกรรม แนวทางการบริหาร หรือคุณลักษณะของผู้นำที่มุ่งส่งเสริมการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ และนำนวัตกรรมมาใช้ในการพัฒนางานหรือสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวคิด วิธีการ หรือกระบวนการใหม่ ที่มีความแตกต่างจากแนวทางเดิม โดยผู้นำลักษณะนี้ จะมีวิสัยทัศน์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการนำพาองค์กรให้สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสร้างสรรค์ภายในทีม เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน อันนำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ชนะเคน (2559, หน้า 76) กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ไม่จะเป็นแนวความคิดใหม่ วิธีการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ซึ่งอาจเป็นการสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาโดยตรง หรือการปรับปรุงจากสิ่งที่มีอยู่เดิม โดยอาศัยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีอยู่ของบุคคลหรือองค์กร เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก และสร้างคุณค่าใหม่ในกระบวนการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา กันถิน (2560 หน้า 74) กล่าวถึง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม พฤติกรรมและคุณลักษณะ ที่แสดงถึงความสามารถในการขับเคลื่อนบุคลากรให้เกิดแนวคิดใหม่ นำไปสู่การริเริ่มหรือพัฒนานวัตกรรมที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วัชรพงศ์ ทัศนบรรจง (2563, หน้า 113) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาคิน เกษณา (2564 หน้า 119) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในภาพรวมอยู่ ระดับมาก

2. ครูมีความคิดเห็นต่อระดับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ลักษณะการมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่ม กล้าคิด กล้าแสดงออก พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง ภายใต้บทบาทของครูที่ไม่ใช่เพียงผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่เป็นผู้ออกแบบ กระตุ้น และสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ เนาวนิตย์ สงคราม (2555, หน้า 82) กล่าวถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น คิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างอิสระ ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมจินตนาการ ความยืดหยุ่น และการเรียนรู้มีความสุข ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล (2564, หน้า 1) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดริเริ่ม ผ่านกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เกิดจินตนาการ การลงมือปฏิบัติจริง และการคิดในมุมมองใหม่ ๆ อย่างอิสระ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นายสุทธิวิทย์ อาณุภาพเสถียร (2566, หน้า 160) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตวันบุรี กระปี ผลการศึกษาพบว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมให้แต่ละคนแสดงศักยภาพของตนเอง ผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ทำท่าย และการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในระดับสูง คือ การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ขณะที่องค์ประกอบด้านอื่น ๆ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการนวัตกรรม การคิดริเริ่มสิ่งใหม่ รวมถึงวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เชื่อมโยงกับปัจจัยภายนอก ซึ่งมีส่วนช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้ แนวคิด และแนวทางการปฏิบัติใหม่ ๆ ให้แก่ครู อีกทั้งยังเปิดเวทีให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และทรัพยากรร่วมกันระหว่างองค์กร ตลอดจนได้รับข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือยังเอื้อต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งผลให้ครูได้พัฒนาทักษะและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่สร้างสรรค์มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกจากการได้เห็นตัวอย่างความสำเร็จและแนวปฏิบัติที่ดีจากองค์กรอื่น ๆ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ครูนำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ อันจะส่งผลกระทบต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนต่อไป สอดคล้องกับ ศราวดี การิรัตน์ (2566, หน้า 110) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 กล่าวถึง โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาส่วนใหญ่มีผู้บริหารที่มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ กล้าคิดและทำสิ่งใหม่ ๆ ที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารเหล่านี้มีทักษะการคิดเชิงกลยุทธ์ สามารถวิเคราะห์ทั้งจุดแข็งและประเด็นที่ควรปรับปรุง พร้อมเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ มาผสมผสานจนเกิดเป็นแนวทางใหม่มีมุมมองที่หลากหลายและไม่ยึดติดกับกรอบเดิม สามารถใช้จินตนาการคาดการณ์ถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นแม้ดูเหมือนยากต่อการเป็นจริง อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นและอิสระทางความคิด พร้อมนำผลจากการคิดวิเคราะห์ไปกำหนดเป็นแผนพัฒนา

องค์กรอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้องค์กรก้าวสู่คุณภาพอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทนิดา จันทนุกุล (2562, หน้า 84) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะเชิงสร้างสรรค์ของครูในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กร การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เรียงตามลำดับค่าอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม (X_4) การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม (X_2) วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม (X_1) และการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม (X_3) สามารถพยากรณ์การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน จากสมการพยากรณ์นี้แสดง ให้เห็นว่าตัวแปรด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมเป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้พัฒนาระบบการบริหารจัดการ พร้อมทั้งนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน อีกทั้งยังมีแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ เชิงรุกได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูในด้านการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับรายบุคคล ดังนั้นผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เพิ่มสูงขึ้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาช่วยให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้และแนวปฏิบัติที่ดี ตลอดจนรับแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารสามารถเป็นแบบอย่างในการคิดนอกกรอบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และกล้าเผชิญความเสี่ยงกับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อมุ่งใจและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูนำนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ควบคู่ไปกับการส่งเสริมการทำงานแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมักกำหนดทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาได้อย่างชัดเจน สามารถมองเห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และความต้องการทางการศึกษาในอนาคต แล้วถ่ายทอดแนวคิดดังกล่าวไปสู่บุคลากร ทำให้ครูเกิดความเข้าใจและปรับการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมถือเป็นรากฐานสำคัญของภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เนื่องจากการคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงาน และการทำงานเป็นทีมล้วนต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้บริหารเป็นตัวชี้นำ หากขาดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ย่อมยากที่จะสร้างแรงบันดาลใจและขับเคลื่อนครูไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์ได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยศราวภูมิ การิรัตน์ (2566) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการคิดสร้างสรรค์ การสร้างบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการสร้างแรงจูงใจ โดยมีตัวแปรทั้ง 3 ด้าน รวมพยากรณ์ความแปรปรวนของประสิทธิภาพของครู คิดเป็นร้อยละ 44.20 แสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมทั้ง 3 ด้านมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการสอนของครู และสอดคล้องกับงานวิจัยของ

อนสุรณ์ ทั้งศิริ (2566, หน้า 61 - 62) ได้ทำการศึกษา ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจำนวน 6 ด้าน พบว่า มี 2 ด้านที่สามารถใช้ในการทำนุบายการบริหารจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ได้แก่ ด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม และด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรเชิงนวัตกรรม โดยลำดับอำนาจการพยากรณ์ลดหลั่นกันลงมา ทั้งนี้ ตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายการบริหารงานในสถานศึกษาได้ถึงร้อยละ 98 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เวียงวืวรรธน์ ทำทูล และวัลลภา อารีรัตน์ (2557) ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลวิจัยพบว่า ด้านบรรยากาศแห่งองค์การนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านความมีจริยธรรมและตรวจสอบได้ และด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง สามารถพยากรณ์ได้ว่าส่งผลต่อการเป็นองค์การขีดสมรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ได้ร้อยละ 80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้าน วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง โดยการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี สังคม และการศึกษา เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

1.2 ควรจัดอบรมหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับ “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม” ระหว่างผู้บริหาร เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนแนวคิดและประสบการณ์การบริหารเชิงนวัตกรรม

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และความเป็นอิสระ ต่ำที่สุดจึงเสนอแนะดังนี้

2.1 โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนคิด วิเคราะห์ ลงมือทำ และเรียนรู้ด้วยตนเองได้อย่างอิสระ

2.2 ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรทางการเรียนรู้ เช่น สื่อเทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ และพื้นที่สร้างสรรค์ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูผลการวิจัยพบว่า ทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงเสนอแนะดังนี้

3.1 ผู้บริหารควรเป็นผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) ที่ส่งเสริมให้ครูเห็นความสำคัญของนวัตกรรมการเรียนรู้

3.2 ควรมีระบบพี่เลี้ยงหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ผู้บริหารและครูได้แลกเปลี่ยนแนวคิดนวัตกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

4. ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครู ผลการวิเคราะห์การถดถอยแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้าน วิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม การคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม และการสร้างบรรยากาศเชิงนวัตกรรม ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นจึงเสนอแนะดังนี้

4.1 ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี แก่ครู

4.2 ควรสร้างระบบการทำงานเป็นทีมภายในโรงเรียนที่เข้มแข็ง โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการวางแผน พัฒนาและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของครู ในเขตพื้นที่ การศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบผลและบริบทเนื่องจากในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาเพียงแห่งเดียว ซึ่งอาจมีลักษณะเฉพาะด้านโครงสร้างองค์กร ขนาดสถานศึกษา และบริบททางสังคมเศรษฐกิจ การขยายการศึกษาไปยังเขตพื้นที่อื่นจะช่วยทดสอบความคงทนของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรและเพิ่มความสามารถในการอ้างอิงทั่วไป

2. ควรศึกษาปัจจัยภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมแรงจูงใจและความคิดสร้างสรรค์ของครู เช่น วัฒนธรรม องค์กรการ บรรยากาศโรงเรียน การสร้างแรงจูงใจ การพัฒนาวิชาชีพ และการสนับสนุนทรัพยากร เนื่องจากผลการวิจัย ครั้งนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์ได้ร้อยละ 68 แสดงว่ายังมีตัวแปร อื่นที่มีอิทธิพลร่วมซึ่งไม่ได้รวมอยู่ในกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนั้น การศึกษาปัจจัยภายในเพิ่มเติมจะช่วยลดช่องว่าง และทำให้การอธิบายกลไกเชิงสาเหตุของการจัดการเรียนการสอนเชิงสร้างสรรค์มีความครอบคลุมและแม่นยำมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถพัฒนาเป็นโมเดลเชิงสาเหตุที่มีความสมบูรณ์และนำไปใช้เชิงนโยบายได้อย่างมีหลักฐานรองรับ

3. ควรศึกษาผลของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาผลในระดับพฤติกรรมการสอนของครูเท่านั้น ยังไม่ได้เชื่อมโยงไปสู่ผลลัพธ์ปลายทางของการศึกษา การศึกษา ต่อ ยอดจะช่วยอธิบายเส้นทางอิทธิพลเชิงระบบจากการบริหารของผู้บริหารสู่การปฏิบัติของครูและผลสัมฤทธิ์ของ ผู้เรียน อันจะช่วยยืนยันบทบาทของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อคุณภาพการศึกษาอย่างมีหลักฐานเชิงประจักษ์

เอกสารอ้างอิง

- จุฬาทิพย์ ชนะเคน. (2559). การศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2. [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธนวัชร สิทธิชาติบุรณะ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาประจำบุรีรัมย์. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7(2), 236-247.
- เนาวนิตย์ สงคราม. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกและแนวคิดการเรียนการสอนบน เว็บแบบ ผสมผสานเพื่อการออกแบบการศึกษานอกสถานที่เสมือนและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ระดับปริญญาบัณฑิต. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 82-94

- ปวีณา กันถิน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5*. [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ภาคิน เกษณา. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1*. [การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต].มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ภัทธิดา จันทนกุล.(2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะเชิง สร้างสรรค์ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7* [การศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เวียงวิวรรณ ทำมูล และวัลลภา อาธิรัตน์. (2557). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อองค์การขีด มรรถนะสูงของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(3), 31–38.*
- วิชัย วงษ์ใหญ่, และ มารุต พัฒนา. (2563). *การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์*. จรัสสินทวงค์การพิมพ์.
- วัชรพงศ์ ทศนบรรจง. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาใน โครงการโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*. [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต].มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ศราวดี การิรัตน์ . (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- ศิริศุภร์ ศิริโชคชัยตระกูล. (2564). *รูปแบบการสอนสังคมศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(3), 359–370.*
- สมฤทัย ชัยศิริ และ ชัยณพงศ์ ศรีจันทร์. (2568). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการ พัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2*. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(4), 508-521*
- สุทธิวิทย์ อานาภาพเสถียร. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต].มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อนุสรณ์ ทังหิรัญ. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการบริหารงานในสถานศึกษาควรรชที่ 21 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education* (7th ed.). Routledge.

.....

Research Article

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 LEADERSHIP IN INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGY OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING ACADEMIC ADMINISTRATION IN SCHOOLS UNDER THE CHACHOENGSAO PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

จิราภรณ์ ดันเต้ง^{1*} และ อุไร สุทธิรัมย์²

¹สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

Jiraporn Tunteng^{1*} and Urai Suthiyam²

¹Education Administration, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

²Faculty of Education, Ramkhamhaeng University, Thailand

*E-mail: 6714470020@rumail.ru.ac.th

Received: 19-10-2025

Revised: 02-03-2026

Accepted: 10-03-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของ
ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ
ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และ 4) ศึกษาภาวะผู้นำทาง
เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 306 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของโคเฮน และใช้การสุ่ม
แบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.978
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการ
ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารโดยภาพรวมและ
รายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
และการสื่อสารส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
ได้ร้อยละ 94.10

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were to 1) study the level of Information and Communication Technology (ICT) leadership of school administrators, 2) study the level of academic administration of schools, 3) investigate the relationship between ICT leadership and academic administration of schools, and 4) study the influence of ICT leadership on academic administration of schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 306 teachers under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2, determined using Cohen's table and selected by multi-stage sampling. The research instrument was a 5-level rating scale questionnaire yielding a reliability coefficient of 0.978. The statistics used for data analysis consisted of percentage, mean, standard deviation (S.D.), Pearson's product-moment correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The research revealed that: The level of school administrators' ICT leadership, overall and by aspect, was at a high level. The level of academic administration of schools, overall and by aspect, was at a high level. The relationship between ICT leadership and academic administration of schools was positive and at a high level, statistically significant at the .01 level. ICT leadership significantly affected the academic administration of schools under the Chachoengsao Primary Educational Service Area Office 2, statistically significant at the .01 level. ICT leadership could collectively predict the academic administration of schools by 94.10%.

Keywords: Leadership, Information and Communication Technology (ICT), Educational Administration

บทนำ

ปัจจุบันการบริหารจัดการศึกษามีความท้าทายที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์ให้สามารถดำรงชีวิตและแข่งขันในโลกยุคใหม่ ที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ การสร้างสรรค์นวัตกรรม การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำองค์กรในฐานะที่เป็นผู้บริหารจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำจากแบบเดิมเป็นภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการบริหารงานเพื่อพัฒนาและใช้เทคโนโลยีในการขับเคลื่อน ให้องค์การเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน องค์การด้านการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะเพื่อเป็นพลโลกในระดับนโยบายชาติภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2560–2579 (แผนการศึกษาแห่งชาติ, 2560-2579) ได้กำหนดเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพด้านการศึกษา รวมถึงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหาร มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างนวัตกรรมในด้านวิชาการอย่างมีคุณภาพ มีการกำหนดยุทธศาสตร์ที่ 4 เพื่อสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มโอกาสการศึกษาไปยังผู้เรียนทุกช่วงวัยผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

การมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัลเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อิทธิพลและอำนาจ ที่กระตุ้นให้บุคลากร ในหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่ด้วยความกระตือรือร้น และเต็มใจ โดยที่ผู้นำมีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการ นำกระบวนการทางดิจิทัลมาใช้อย่างเหมาะสมและนำทางพฤติกรรมของบุคคลไปสู่การบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งจะ ผลักดัน สนับสนุน การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาและการทำงานภายในโรงเรียนได้อย่างสอดคล้องกับสภาพบริบท (กนกอร สมปราชญ์, 2562, หน้า 181) จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลกซึ่งมีผลกระทบต่อ วิธีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ทุกชาติทุกภาษารวมทั้งประเทศไทย การศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับให้ทันกับการ เปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ซึ่งใช้คำว่า “ยุคดิจิทัล” โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่ใช้เทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้การสอน การพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561, หน้า 3)

การจัดการงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยต้อง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่มุ่งพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข สอดคล้องกับเป้าหมายหลักของการศึกษา ประสิทธิภาพของการจัดการวิชาการถือเป็นผลสำเร็จของ การศึกษาของโรงเรียนที่เกิดจากความสามารถของผู้บริหาร ครู และบุคลากรการศึกษาในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้การจัดการศึกษาไปถึงเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ตามมาตรฐาน การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามี ความเกี่ยวข้องกับกรอบงานบริหารงานวิชาการของกฎกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน, 2550, หน้า 18 - 121) ซึ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดหมายการศึกษา ด้วยความร่วมมือของบุคลากร ในหน่วยงาน ในอดีตการบริหารงานวิชาการในลักษณะดั้งเดิมมีความล่าช้าและข้อจำกัดในการเข้าถึงข้อมูล แต่ปัจจุบัน เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญสนับสนุนกระบวนการเหล่านี้อย่างชัดเจน โดยมีบทบาทในด้านต่างๆ เช่น การเข้าถึงและการจัดการข้อมูล การสื่อสารและประสานงาน การพัฒนาและนำเสนอ สื่อการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียนและการประเมินผล นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ยังได้ระบุแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้พร้อมเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และ นวัตกรรมให้ความสำคัญกับการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ทันสมัย และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือขับเคลื่อน เพื่อพัฒนาทักษะแห่งอนาคต บทบาทของผู้นำทางการศึกษาในการส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านของระบบการเรียนรู้ สู่ดิจิทัล รวมถึงแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565 ที่วางแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาดิจิทัลสำหรับการศึกษาด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังได้ ดำเนินโครงการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง การจัดหาอุปกรณ์ดิจิทัล การอบรมพัฒนาครูและ ผู้บริหาร และการสร้างฐานข้อมูล เพื่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานดังกล่าวเป็นกลไกหลัก ในการยกระดับคุณภาพของผู้เรียน ครู และกระบวนการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในด้าน การบริหารวิชาการ ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผน การตัดสินใจ การติดตามและประเมินผล แต่ยัง ช่วยให้การบริหารจัดการมีความเป็นระบบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของนโยบาย และบริบทสังคมได้อย่างทันทั่วทั้งที่ (แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565)

ความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวย่อมต้องอาศัยภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไก สำคัญ ในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี วางแผนเชิงกลยุทธ์ ตลอดจนสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้ครูและ

บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตาม แม้จะมีนโยบายระดับชาติที่ชัดเจนเป็นแนวทางหลัก แต่ในเชิงปฏิบัติยังคงพบความท้าทายในสถานศึกษาหลายแห่ง โดยเฉพาะในบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาที่มีความหลากหลายทางภูมิศาสตร์และพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพทางวิชาการและการใช้เทคโนโลยีเผชิญกับข้อจำกัดที่แตกต่างกันความไม่พร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและทรัพยากรสนับสนุน แม้จะได้รับการส่งเสริมในด้านงบประมาณหรือการอบรมพัฒนาจากส่วนกลาง แต่ในทางปฏิบัติการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับการบริหารงานวิชาการยังขาดความเชื่อมโยงและประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ การวางแผน และการประเมินผลที่เป็นระบบ ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นอุปสรรคต่อกระบวนการบริหารจัดการเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการยกระดับมาตรฐานทางวิชาการให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ไม่ได้เป็นเพียงทักษะเสริม แต่เป็นกลไกหลักที่จะตัดสินความสำเร็จในการขับเคลื่อนงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล หากผู้บริหารขาดวิสัยทัศน์และความเชี่ยวชาญในการบูรณาการเทคโนโลยี จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการขาดความคล่องตัวและไม่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างเท่าทันด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
4. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ตระหนักถึงระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของตนเอง และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ใช้ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอย่างเป็นระบบ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

- 1.1 ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
 - 1) การเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์
 - 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน
 - 3) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน
 - 4) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการวัดผลและการประเมินผล
 - 5) การเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 1.2 การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้
 - 1) การวัดและประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
 - 2) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา
 - 3) การนิเทศการศึกษา
 - 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
 - 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

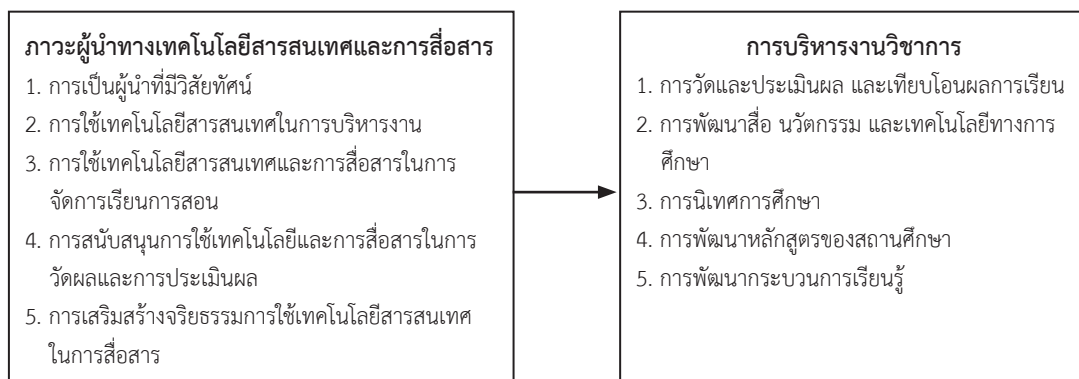
- 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 1,668 คน จากจำนวน 143 โรงเรียน
- 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 306 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีใช้ตารางสำเร็จรูปของ Cohen ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ และใหญ่พิเศษ) ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มจำนวนครูตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน เพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามกำหนด

สมมติฐาน

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษารายละเอียดดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ลักษณะการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบทำนาย (Predictive Correlational Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาส่งต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,668 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 จำนวน 306 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Cohen ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอนโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ใช้ขนาดโรงเรียนในการแบ่งชั้น และการสุ่มอย่างง่าย โดยสุ่มจำนวนครูตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ซึ่ง แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ข้อคำถามมีจำนวน 25 ข้อ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ข้อคำถามมีจำนวน 25 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ผลการพิจารณาตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าระหว่าง 0.6-1.0 และมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.978

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักสถิติทางคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องของข้อความจากนิยามศัพท์เฉพาะ หลังจากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นซึ่งมีค่า IOC ระหว่าง 0.6 - 1.0 และผู้ทรงคุณวุฒิให้คำแนะนำมาปรับปรุงแก้ไข และพิมพ์เป็นแบบสอบถาม

2. การหาความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน จากโรงเรียนวัดปิตุลาธิราชรังสฤษฎิ์ ฉะเชิงเทรา จากนั้นทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าจำแนก โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนในแต่ละข้อกับคะแนนรวม (Item Correlation) มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.2 ถึง 0.8 และวิเคราะห์ ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.978

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการวัดผลและประเมินผล และด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, หน้า 30)

3. ระดับการบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 แบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการวัดและประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการนิเทศ การศึกษาด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r) และใช้เกณฑ์การแปลความหมายของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle, William & Stephen, 1998, p.118)

5. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าการถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

สถานภาพทั่วไป	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. อายุ		
น้อยกว่า 30 ปี	75	24.50
30 – 39 ปี	116	37.90
40 – 49 ปี	68	22.20
มากกว่า 50 ปี ขึ้นไป	47	15.40
รวม	306	100
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	285	93.10
สูงกว่าปริญญาตรี	21	6.90
รวม	306	100
3. ประสบการณ์การทำงาน		
1 - 5 ปี	97	31.70
5 ปี - 10 ปี	109	35.60
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	100	32.70
รวม	306	100
4. ขนาดสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	103	33.70
ขนาดกลาง	145	47.40
ขนาดใหญ่	23	7.50
ขนาดใหญ่พิเศษ	35	11.40
รวม	306	100

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 37.90 อายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 93.10 วุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 32.70 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางจำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 47.40 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 33.70

ตอนที่ 2 ศึกษาาระดับของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=306)

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.36	0.738	มาก
2. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน	4.32	0.673	มาก
3. ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน	4.32	0.697	มาก
4. ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการวัดผลและประเมินผล	4.30	0.740	มาก
5. ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์	4.30	0.706	มาก
รวม	4.32	0.673	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.32$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X}=4.36$) รองลงมาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ($\bar{X}=4.32$) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.32$) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการวัดผลและประเมินผล ($\bar{X}=4.30$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}=4.30$)

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

(n=306)

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.39	0.687	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.31	0.710	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.30	0.706	มาก
4. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.28	0.712	มาก
5. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.28	0.731	มาก
รวม	4.31	0.679	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.31$) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X}=4.39$) รองลงมาด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.31$) ด้านการวัดและประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X}=4.30$) ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}=4.28$) ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{X}=4.28$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2

ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน					
	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
X_1	1	.888**	.913**	.882**	.884**	.954**
X_2	.863**	.831**	.847**	.841**	.857**	.885**
X_3	.876**	.874**	.868**	.843**	.868**	.904**
X_4	.905**	.849**	.898**	.879**	.860**	.917**
X_5	.848**	.829**	.843**	.854**	.864**	.885**
X_{tot}	.949**	.902**	.923**	.908**	.915**	.960**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_{tot}) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน (Y_{tot}) ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy}=.960$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ ระดับสูง ($r=.954$) รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารในการวัดผล และประเมินผล มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการ ระดับสูง ($r=.917$) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน ($r=.904$) และด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการต่ำสุด ($r=.885$)

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) ของตัวแปรปัจจัยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา

ตัวแปรอิสระ	Collinearity Statistics	
	Tolerance	VIF
X_1	.143	6.985
X_2	.151	6.642
X_3	.129	7.739
X_4	.138	7.223
X_5	.200	4.988

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วมของตัวแปร (X_1 - X_5) ด้วยค่าสถิติความคงทนของการยอมรับ มีค่าระหว่าง 0.129-0.200 มีค่ามากกว่าค่ากำหนดไว้ที่ 0.1 และค่าสถิติปัจจัย การขยายตัวของความแปรปรวน มีค่าระหว่าง 4.988-7.739 ซึ่งมี ค่าน้อยกว่าค่ากำหนดไว้ที่ 10 จึงสรุปได้ว่าตัวแปรภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา (X_1 - X_5) ไม่เกิดปัญหาความเป็นพหุสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) สามารถวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter Method

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวม

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	B	b	S.E.	t	sig
ค่าคงที่	.148		.063	2.339	.000
X_1	.514	.535	.036	14.427	.000
X_2	.047	.047	.036	1.298	.195
X_3	.118	.121	.038	3.099	.002
X_4	.139	.152	.035	4.031	.000
X_5	.147	.160	.029	5.096	.000

R = .970 R^2 = .941 Adjusted R^2
 = .940 SEE = .16638 Durbin Watson
 = 2.031

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 6 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (X_1) การเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_5) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวัดผล และประเมินผล (X_4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน (X_3) เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอย และอภิปรายความผันแปรของระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .970 ค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .941 ค่าประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adjusted R^2) เท่ากับ 0.940 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (SEE) เท่ากับ .16638 ซึ่งแสดงว่า การเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (X_1) การเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_5) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวัดผล และประเมินผล (X_4) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน (X_3) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 สามารถร่วมทำนายระดับการบริหารงานวิชาการได้ ร้อยละ 94 โดยสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้สมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y} = 0.148 + 0.514 (X_1) + 0.147 (X_5) + 0.139 (X_4) + 0.118 (X_3)$$

และสมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z} = 0.535 (X_1) + 0.160 (X_5) + 0.152 (X_4) + 0.121 (X_3)$$

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ครูมีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ในสังคมปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตค่อนข้างสูง การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด เพราะฉะนั้นผู้ใช้เทคโนโลยีจึงต้องเรียนรู้จริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์มากกว่าผลเสีย สถานศึกษาจึงต้องวางรากฐานการมีจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีให้กับครู นักเรียน รวมถึงตัวผู้บริหารสถานศึกษาเอง โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการตามแนวคิด ของ แอคคิล (Akciil, 2019, p.324) ที่กล่าวถึง มาตรฐานความเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี (NETS-A) ที่พัฒนาโดย ISTE (2009) ด้านการเป็นพลเมืองดิจิทัล คือผู้บริหารการศึกษาจะต้องเป็นแบบอย่างและอำนวยความสะดวกในการทำความเข้าใจประเด็นทางสังคม จริยธรรม และกฎหมาย และความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดิจิทัลที่กำลังพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ไตรสูง (2566, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ครูมีความคิดเห็นต่อระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามีระดับความคิดเห็นสูงสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหา และจัดระเบียบกระบวนการทางเทคโนโลยี ตั้งแต่การจัดหา การเลือกใช้ ไปจนถึงการประเมินคุณภาพสื่อและนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้สามารถนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งสำหรับนักเรียนปกติและนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับขอบข่ายภารกิจหลักของงานวิชาการ ในสถานศึกษานโยบายและแนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568. กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุมพร พิมพสุต (2563, หน้า 50) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 พบว่า เป็นไปตามสมมุติฐาน แสดงให้เห็นว่าหากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษามาก มีแนวโน้มทำประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษามากตามไปด้วย เนื่องมาจาก ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษา รวมถึงความสามารถในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการก่อให้เกิดความร่วมมือของผู้ร่วมงาน ทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิผล และประสิทธิภาพที่สูงขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดเจษฎา ชวนะไพศาล (2563, หน้า 33-35) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล โดยการส่งเสริมการบริหารคุณภาพอย่างต่อเนื่องผ่านการใช้แหล่งข้อมูลและเทคโนโลยี อย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นผู้นำในการใช้สื่อและทรัพยากรเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เพื่อขับเคลื่อนสู่เป้าหมายสูงสุดของการเรียนรู้ ร่วมกันกำหนดตัวชี้วัด รวบรวม วิเคราะห์ และแบ่งปันข้อมูล เพื่อใช้ปรับปรุงสมรรถนะของบุคลากรและการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาบุคลากร โดยการสรรหาและธำรงรักษามูลค่าบุคลากรที่มีความสามารถสูงในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการและการปฏิบัติงานความร่วมมือและโครงสร้างโดยสร้างและยกระดับความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยเรียงตามลำดับค่าอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ (X_1) ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (X_5) ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวัดผล และประเมินผล (X_4) ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน (X_3) สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้ร้อยละ 94.10 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ คือ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสามารถเขียนสมการได้ ดังนี้ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 0.148 + 0.514(X_1) + 0.147(X_5) + 0.139(X_4) + 0.118(X_3)$ และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.535 (X_1) + 0.160 (X_5) + 0.152(X_4) + 0.121(X_3)$ เห็นได้ว่าตัวแปรด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์เป็นตัวแปรแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารได้กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งผลักดันให้เกิดการปฏิบัติจริง และสร้างความร่วมมือด้านเทคโนโลยีกับหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและนำไปสู่การพัฒนาและดำเนินการตามวิสัยทัศน์ รวมถึงการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องในกระบวนการพัฒนา การดำเนินการและการเชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้ากับแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ตลอดจนการสนองตอบแผนงานนโยบายในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ลา อำนาจ (2566) พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการมีวิสัยทัศน์ดีเยี่ยม สามารถพยากรณ์ได้ว่าส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ร้อยละ 60.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรที่ 2 ที่เข้าสู่สมการคือ ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้บริหารปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูสภา มีการส่งเสริมผลักดันให้มีการใช้กฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแก่บุคลากร ผู้บริหารปฏิบัติตามการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม ศีลธรรม เป็นแบบอย่างและสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีด้วยความรับผิดชอบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารและจริยธรรม สร้างความเสมอภาคในการเข้าถึงเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ไตสูง (2566) พบว่าภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษาได้ร้อยละ 76.0

ตัวแปรที่ 3 ที่เข้าสู่สมการ คือ ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการวัดผลและประเมินผล ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากการที่ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการห้องเรียนและการวัดผลผู้เรียนเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยพัฒนาห้องเรียนให้เป็นสถานที่ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียนมากขึ้น ด้วยการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ เทคโนโลยีไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือแต่ยังเป็นแรงผลักดันให้การศึกษาเดินหน้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับ วีรวัฒน์ การุณวงศ์ (2564, หน้า 55) ได้กล่าวถึง การใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศในการวัดและประเมินผล ว่าหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน มีการนิเทศการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน นำข้อมูลการเรียนการสอนของครูมาวิเคราะห์และ อบรมการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลประเมินผลการเรียนการสอน แผลผลโดยใช้เทคโนโลยี นำเทคโนโลยีมาใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน และส่งเสริมให้ครู ใช้เทคโนโลยีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ตัวแปรที่ 4 ที่เข้าสู่สมการ คือ ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันมีการปรับปรุงแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาบูรณาการมากขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบออนไลน์ การใช้สื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมให้บุคลากรการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนการสอน ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกลุ่มสาระฯ ต่าง ๆ ส่งเสริมครูในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาสร้างนวัตกรรมทางการศึกษา และสนับสนุนให้ครูเข้ารับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตภาพ ธีธัญผล (2565, หน้า 113) พบว่าภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารด้านการจัดการเรียนการสอน สามารถพยากรณ์ได้ว่าส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 71.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้ชัดเจน โดยส่งเสริมให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากผลการวิจัยพบภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ บูรณาการเข้ากับเนื้อหาเทคโนโลยีมาช่วยในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงนำมาใช้ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน การพัฒนาสื่อ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและแนวทางในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ในการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมของบุคลากร โรงเรียนมีมาตรการที่ส่งเสริมและบังคับใช้ด้านความปลอดภัยและการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พร้อมทั้งให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับกฎหมายและจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการเสริมสร้างจริยธรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษาต่ำสุด

1.4 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานภายในสถานศึกษา การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ากับการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียน บริหารจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนานวัตกรรมในการบริหารงาน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน “ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา” โดยเฉพาะเพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างทันทั่วถึง

2.2 ศึกษา “รูปแบบการพัฒนา” ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือที่เป็นรูปธรรมสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการยกระดับขีดความสามารถของผู้บริหารอย่างเป็นระบบ

2.3 ศึกษา “อิทธิพลหรือผลกระทบ” ของภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในด้านอื่นๆ เช่น ด้านงบประมาณ หรือด้านการบริหารงานบุคคล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563-2565 MOE Digital Transformation for Education Action Plan 2020 – 2022 กรุงเทพฯ: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- จิณฉัตร ปะโคทั้ง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เจษฎา ขวณะไพศาล. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ฐิตาพร ธัญญผล. (2565). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 5). สุวีริยาสาส์น.
- พิมพ์ลา อำนาจ. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วิวัฒน์ การณรงค์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

- สุนิสา โตสูง. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อุมาพร พิมพ์สุตะ. (2563). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการการศึกษา). คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์, สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์.
- Akcil, U. (2019). The role of technology leadership: Innovation for school leadership in digital Age. *E-Learning & Software for Education*, No.2 ,323-329.
-

การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Development of English Grammar Learning Performance Using Game-Based Learning for Grade 8 Students

ปาณิสรา กิจสาเลอี¹ ทุตติยพร บุญลี² เสถียรพันธุ์ ขุนมนตรี³ พรารณา ผดุงพจน์⁴ วิไลจิตร นิลสวัสดิ์⁵

¹สาขาวิชาภาษาอังกฤษ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

^{3,4}สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁵ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ ข้าราชการบำนาญ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Panisa Kitsalee¹, Thutiya Boonlee², Sathianphan Khunmontri³, Prathana Padungpote⁴

Wilaichitra Nilsawaddi⁵

¹English Major, College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

²Foreign Languages Department, Wat Phrasimhadhat Secondary Demonstration School,
Phranakhon Rajabhat University

^{3,4}English Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University

⁵Retired English Lecturer, Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: skhunmontri@gmail.com

Received: 23-10-2025

Revised: 05-03-2026

Accepted: 10-03-2026

บทคัดย่อ

การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐานสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาเกมประกอบการจัดการเรียนรู้ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 1 จำนวน 40 คน คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles 2) แบบทดสอบด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและผลลัพธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกมที่ใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้มีค่าประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดยมีค่า 81.25/81.63 และ 83.75/84.13 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 70

คำสำคัญ: การพัฒนา ความสามารถด้านการเรียนรู้ ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เกมเป็นฐาน

Abstract

The objectives of the development of English grammar learning performance using game-based learning for grade 8 students aimed to 1) develop learning games to be effective according to the 80/80 criteria and 2) develop English grammar learning performance of not less than 70 percent. The population was grade 8/1 students; 40 students were purposively selected (purposive sampling). The research instruments were 1) a lesson plan on finite and non-finite verbs and present and past participles 2) the English grammar achievement test. The research data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, efficiency (E1/E2), and t-test. The research findings indicated that 1) the games had efficiency-specified criteria of 80/80 and were equal to 81.25/81.63 and 83.75/84.13, respectively, and 2) students' achievement had score higher than 70 percent.

Keywords: Development, Learning Performance, English Grammar, Game- Based Learning

บทนำ

ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลในโลกปัจจุบัน ดังนั้นทักษะภาษาอังกฤษทั้งสี่ด้าน ได้แก่ การฟัง พูด อ่าน และเขียน ถือเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งการใช้ทักษะทั้งสี่ด้านจำเป็นต้องอาศัยความรู้ไวยากรณ์ที่เป็นพื้นฐานสำคัญ (Thornbury, 2001) อย่างไรก็ตาม การเรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิต วัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีข้อจำกัดในด้านความยากและไม่น่าสนใจ ซ้ำซ้อนและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ส่งผลให้ผู้เรียนขาดแรงจูงใจในการเรียนเนื่องจากการสอนที่เน้นการท่องจำและแบบฝึกหัดที่เป็นรูปแบบซ้ำๆ ทำให้ขาดความสนุกสนานและความท้าทาย ขาดความน่าสนใจ ตลอดจนไม่สามารถจดจำเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ellis, 2006) ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการปรับปรุงวิธีการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนหันมาสนใจการเรียนไวยากรณ์มากขึ้น หนึ่งในแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหานี้คือ การใช้เกมเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ (Prensky, 2001)

Game-Based Learning (GBL) หรือการใช้เกมเป็นฐานในการเรียนรู้ เป็นแนวทางส่งเสริมการเรียนรู้ไวยากรณ์กลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสนุกสนานยิ่งขึ้น การเล่นเกมช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในบทเรียนมากขึ้น เนื่องจากเกมกระตุ้นการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานเป็นทีม ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกท้าทายและสนุกกับการเรียนรู้ไวยากรณ์ผ่านกิจกรรมที่ใกล้เคียงกับการใช้งานจริง (Gee, 2003) การใช้เกมทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนผ่อนคลายลดความเป็นทางการ ไม่ซ้ำซากเป็นการเรียนรู้ที่มีความท้าทายและตื่นเต้น อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาและกฎเกณฑ์ไวยากรณ์มากขึ้น เนื่องจากเกมมักจำลองสถานการณ์ที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไวยากรณ์ไปใช้ในสถานการณ์จำลอง ทำให้ผู้เรียนเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาที่เรียนกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง (Ur, 1996) นอกจากนี้ การใช้เกมช่วยลดความกดดันในชั้นเรียน และผู้เรียนมีความกล้าที่ มั่นใจ ทดลองและฝึกฝนทักษะปราศจากความกังวลความผิดพลาดในการภาษา การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นรูปแบบการใช้เกมเป็นสื่อ มีการออกแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และเกิดความสนุกสนานจากการเล่นเกมไปพร้อมกัน ตลอดจนสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้โดยมีจุดเริ่มต้นเมื่อประมาณปีคริสต์ศักราช 2002 นักวิจัยด้าน

การศึกษาหลายท่าน เช่น Randal W. Kindley, Jennifer Jenson และ Maja Pivec นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอนใหม่โดยนำความบันเทิงเข้ามาเป็นส่วนในการเรียนการสอนเป็นการออกแบบการเรียนรู้เพื่อให้ความสอดคล้องกับการเรียนรู้ของผู้เรียนมากขึ้น (นรรชต์ ผันเชียร, 2563) การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานถูกออกแบบมาเพื่อให้ความสนุกสนานไปพร้อมกับการได้รับความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาทั้งหมดของหลักสูตรนั้น ๆ เอาไว้ในเกม และให้ผู้เรียนลงมือเล่นเกม และผู้เรียนจะได้รับความรู้ที่หลากหลายตามหลักสูตรนั้นผ่านการเล่นเกม (ประหยัด จิระวรพงศ์, 2559) เช่นเดียวกับ ถนอมพร เลาหจรัสแสง (2553) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานถือเป็น e-learning อีกรูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนบนพื้นฐานแนวคิดที่ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องที่สนุกสนาน นอกจากนี้เกมสามารถช่วยพัฒนาทักษะสังคมของผู้เรียนได้ เช่น การเล่นเกมแบบ co-playing หรือ multi-player จะช่วยเสริมสร้างทักษะการเข้าสังคมได้เป็นอย่างดี (นรรชต์ ผันเชียร, 2563) เนื่องจากผู้เรียนจะต้องพึ่งพาอาศัยกันในการเล่นเกมนเพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้การใช้เกมเป็นฐานในการเรียนรู้เป็นวิธีการเรียนรู้แบบ Active learning โดยใช้เกมเป็นกลยุทธ์ในกระบวนการเรียนสอนไวยากรณ์ (Armadi Derus & Mohammad, 2021)

ความสำเร็จของ GBL ในงานวิจัยนี้เป็นไปตามหลักการที่ว่า “ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง” (Self-Construction of Knowledge) ตามแนวคิดของทฤษฎีการสร้างสรรคินิยม (Piaget, 1973; Vygotsky, 1978) การเรียนไวยากรณ์ด้วยวิธีการแบบดั้งเดิมที่เน้นการบรรยายและการท่องจำกฎทำให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับและขาดการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับบริบทการใช้งานจริง นอกจากนี้การเรียนรู้ผ่านเกมเป็นฐานทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการ “สร้าง” ความรู้ไวยากรณ์ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติและแก้ไขปัญหาในเกม (Active Learning) องค์ประกอบของเกมที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์จำลอง (Scenario-based) หรือความท้าทายที่ต้องใช้กฎไวยากรณ์ที่ถูกต้องเพื่อผ่านด่านที่ได้กำหนดไว้ ถือเป็นทำให้ผู้เรียนได้ทดลองใช้ และประยุกต์ใช้ความรู้ไวยากรณ์ในสภาพแวดล้อมที่มีการตอบกลับทันที (Instant Feedback) ลักษณะของเกมที่สนับสนุนการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ทำให้ผู้เรียนไม่กลัวความผิดพลาดและพร้อมใช้ความผิดพลาดเหล่านั้นเป็นข้อมูลในการปรับปรุงความเข้าใจของตนเองโดยตรง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้เองที่ช่วยให้เกิดการย้ายฐานความรู้ (Knowledge Transfer) จากทฤษฎีที่เป็นนามธรรมไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ผ่านการใช้เกมเป็นฐาน ผู้วิจัยหวังว่าการนำเกมมาใช้จะช่วยแก้ปัญหาความรู้สึกเบื่อหน่ายของนักเรียนที่มีต่อการเรียนไวยากรณ์ รวมถึงกระตุ้นให้เกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การพัฒนาเกมเพื่อใช้ในการสอนยังเป็นนวัตกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้กับบริบทอื่น ๆ ของการศึกษา ตลอดจนนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ในงานวิจัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) พัฒนาเกมประกอบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
- 2) พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

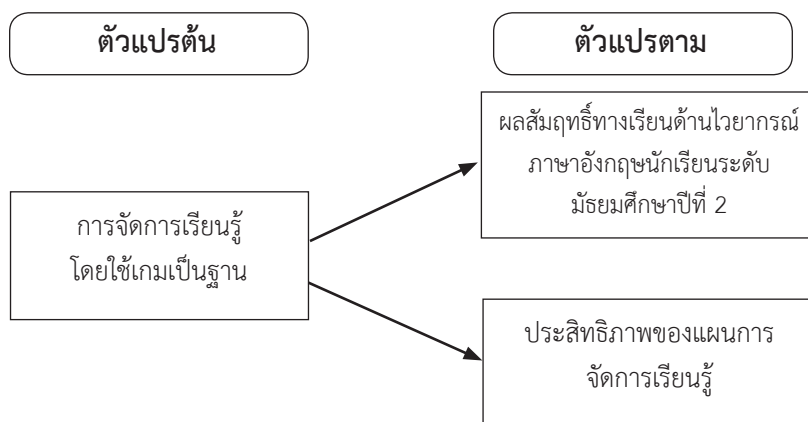
1. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น
2. ได้นวัตกรรมเกมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ
3. ได้แนวทางเพิ่มแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน
4. ได้แนวทางในการพัฒนานวัตกรรมต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) โดยนำหลักการและขั้นตอน จำนวน 4 ขั้นตอน ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้แก่ ขั้นวางแผน (Plan) ขั้นปฏิบัติการ (Act) ขั้นสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflect) PAOR ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ด (Kemmis&McTaggart, 1988) มาประยุกต์ใช้ มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในสาระความรู้ รายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ประกอบไปด้วยเรื่องที่ 1 Finite and Non-finite Verbs จำนวน 50 นาทีและเรื่องที่ 2 Present and Past Participles จำนวน 50 นาที

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงทดลอง (One Group Pretest-Posttest Design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เรียนรายวิชาภาษาอังกฤษเพิ่มเติม ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling)

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 แผน แผนละ 50 นาที รวมเวลาทั้งสิ้น 100 นาที ประกอบด้วย เรื่องที่ 1 Finite and Non-finite Verbs จำนวน 50 นาที เรื่องที่ 2 Present and Past Participles จำนวน 50 นาที

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวนแบบทดสอบละ 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ ฉบับที่ 2 เรื่อง Present and Past Participles

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐานโดยศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐาน หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง ทักษะด้านไวยากรณ์ การใช้เกมประกอบการจัดการเรียนรู้ นำมาประยุกต์เข้ากับบทเรียนด้านเนื้อหาด้านไวยากรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนเนื้อหา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐาน จำนวน 2 แผนการจัดการเรียนรู้ แผนละ 50 นาที เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เสนอแนะข้อคิดเห็น และประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบต่าง ๆ (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ พร้อมปรับปรุง แก้ไข มีความเหมาะสมเท่ากับ 1 ตามลำดับ

2.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles ทดลองใช้แบบเดี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งเป็นนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน กลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจากการสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรวบรวมผล E_1 ประสิทธิภาพระหว่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ E_2 ประสิทธิภาพหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผลลัพธ์เท่ากับ 75.56/70.00 และ 77.78/66.11 ตามลำดับ มีเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 สรุปได้ว่า ค่าประสิทธิภาพไม่ผ่าน จากผลการทดลองพบว่า เกมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ใช้เวลานานเกินไป ซึ่งไม่เหมาะสมกับเวลาเรียนใน 1 คาบเรียน

2.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้แบบกลุ่ม กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ซึ่งเป็นนักเรียน เก่ง กลาง อ่อน กลุ่มละ 10 คน รวม 30 คน ผู้วิจัยทำการสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างใกล้ชิด และจดบันทึกผลสังเกตมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งจากการสังเกตกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยรวบรวมผล E_1 ประสิทธิภาพระหว่างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ E_2 ประสิทธิภาพหลังกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ผลลัพธ์เท่ากับ 89.33/78.33 และ 87.00/76.67 ตามลำดับ มีเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 ดังนั้นผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไขแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษให้เนื้อหา มีประสิทธิภาพเหมาะสมเพื่อนำไปใช้ในการทดลองภาคสนามต่อไป

2.4 นำแผนการจัดการเรียนรู้การพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐาน เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ภาคสนามกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2.5 แบบทดสอบด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles จำนวน 2 ฉบับ โดย ศึกษาเอกสารหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) คู่มือการวัดผลและประเมินผลกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร เทคนิคการเขียนและการสร้างแบบทดสอบด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบทดสอบวิเคราะห์สาระการเรียนรู้และจุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles และสร้างแบบทดสอบด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เกมเป็นฐาน จำนวน จำนวน 2 ฉบับ ฉบับละ 40 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน จากนั้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่เป็นชุดเดียวกันกับที่ตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เสนอแนะข้อคิดเห็น และประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) วิเคราะห์ ค่า IOC จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ และปรับปรุง แก้ไขแบบทดสอบมีค่าเท่ากับ 1 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.20- 0.80 และหาค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR - 20 ของคูเตอร์และริชาร์ดสัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

3.1 นำหนังสืออนุญาตจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานต้นสังกัดและโรงเรียนที่เป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างติดต่อประสานงานกับโรงเรียนมัธยมศึกษาวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เพื่อชี้แจงจุดประสงค์ของการวิจัยและขอความร่วมมือในการจัดการเรียนรู้

3.2 แจกวัสดุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนต่าง ๆ บทบาทหน้าที่ การเก็บรวบรวมข้อมูล ทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่างถึงวิธีการเรียน บทบาทผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ และวิธีวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้

3.3 ทดสอบก่อนการเรียนรู้ เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles และเก็บรวบรวมผลการทดสอบการจัดการเรียนรู้

3.4 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2 แผน โดยแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Finite and Non-finite Verbs ใช้เวลาแผนละ 50 นาที เป็นเวลา 3 สัปดาห์ รวม 2.5 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present and Past Participles ใช้เวลาทั้งหมด 300 นาที เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวม 5 ชั่วโมง

3.5 ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอีกครั้งเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดแล้ว โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับเดิมและนำผลที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้วิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

4.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่, ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$), และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าประสิทธิภาพ (Efficiency, E_1/E_2) ค่าความเที่ยงตรง ค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย ค่าความเชื่อมั่น

4.3 สถิติที่ใช้สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ทดสอบค่า t (t-test)

ผลการศึกษา

1. ผลการทดสอบประสิทธิภาพของเกมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ แสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพเกม Verb-Ornament Decoration

กลุ่ม ตัวอย่าง	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (2 ตอน/ตอนละ 5 คะแนน)				คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ (20 คะแนน)				ประสิทธิภาพ E_1/E_2
	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ค่าเฉลี่ย	E_2	
40	10	325	8.13	81.25	20	653	16.33	81.63	81.25/81.63

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการเล่นเกม Verb-Ornament Decoration เรื่อง Finite and Non-Finite Verbs สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 81.25 และคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 81.63 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.25/81.63 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพเกม Love Puzzle

กลุ่ม ตัวอย่าง	คะแนนทดสอบระหว่างเรียน (2 ตอน/ตอนละ 5 คะแนน)				คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดการเรียนรู้ (20 คะแนน)				ประสิทธิภาพ E_1/E_2
	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ค่าเฉลี่ย	E_1	คะแนน เต็ม	คะแนน ที่ได้	ค่าเฉลี่ย	E_2	
40	10	335	8.38	83.75	20	673	16.83	84.13	83.75/84.13

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของคะแนนการเล่นเกม Love Puzzle เรื่อง Present and Past Participles สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 83.75 และคะแนนเฉลี่ยของคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้คิดเป็นร้อยละ 84.13 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.75/84.13 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เรื่อง Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles

เรื่อง Finite and Non-finite Verbs						
การทดสอบ	<i>N</i>	<i>K</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	ร้อยละ	<i>t</i>
ก่อนเรียน	40	20	11.90	3.11	59.50	12.81
หลังเรียน	40	20	16.33	2.14	81.63	
เรื่อง Present and Past Participles						
การทดสอบ	<i>N</i>	<i>K</i>	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	ร้อยละ	<i>t</i>
ก่อนเรียน	40	20	14.10	3.06	70.50	11.70
หลังเรียน	40	20	16.83	2.01	84.13	

จากตารางที่ 3 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง Finite and Non-finite Verbs ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 11.90 ($\bar{X}$ = 11.90) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.11 (S.D. = 3.11) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 16.33 ($\bar{X}$ = 16.33) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.14 (S.D. = 2.14) และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษเรื่อง Present and Past Participles ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน มีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 14.10 ($\bar{X}$ = 14.10) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.06 (S.D. = 3.06) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 16.83 ($\bar{X}$ = 16.83) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.01 (S.D. = 2.01)

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ Finite and Non-finite Verbs และ Present and Past Participles กับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70								
เรื่อง	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม 20 คะแนน	เกณฑ์ผ่าน (70%)	นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์	นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์	คะแนนสูงสุดที่ได้รับ	คะแนนต่ำสุดที่ได้รับ	คะแนนเฉลี่ย
Finite and Non-finite Verbs	40	20	14	36 คน (90%)	4 คน (10%)	20	11	16.33
Present and Past Participles				40 คน (100%)	0 คน (0%)	20	14	16.83

*P< .05 (มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05)

จากตารางที่ 4 พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เรื่อง Finite and Non-finite Verbs ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ทำคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และมีนักเรียนจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ทำคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

ในขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้เรื่อง Present and Past Participles กับเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 40 คน ทำคะแนนการทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม

สรุปได้ว่าคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษโดยใช้เกมเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่า

1. เกมที่ใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ Verb-Ornament Decoration และ Love Puzzle มีค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 โดย Verb-Ornament Decoration มีค่าประสิทธิภาพที่ 80.75/81.63 และ Love Puzzle มีค่าประสิทธิภาพที่ 83.75/84.13 เนื่องจากผู้วิจัยสร้าง ทดสอบประสิทธิภาพ ปรับปรุงและพัฒนาเกมอย่างเป็นลำดับ จึงทำให้เกมที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านไวยากรณ์กระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียน และผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาไวยากรณ์ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Gee (2003) และ Prensky (2001) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความสนใจและจดจำเนื้อหาได้ดีขึ้น เนื่องจากเกมทำให้กระบวนการเรียนรู้สนุกสนานและท้าทาย นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนยังเน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและผู้สอนเป็นครูที่เลี้ยง ให้คำปรึกษา แนะนำ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful Learning) (เสถียรพันธุ์ ขุนมนตรี, 2568; Paulson & Faust, 2017)

ทั้งนี้ ความสำเร็จของ Game-Based Learning ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างเสริม (Constructivism) โดยที่ผู้เรียนไม่ได้เป็นเพียงผู้รับความรู้ แต่ได้มีส่วนร่วมในการ “สร้าง” ความเข้าใจไวยากรณ์ด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติ และแก้ปัญหาในเกม (Problem-Solving) ระหว่างการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ถือเป็นการเรียนรู้ผ่านการลองผิดลองถูก (Trial and Error) ซึ่งทำให้เกิดการย้ายฐานความรู้จากทฤษฎีที่เป็นนามธรรมไปสู่การประยุกต์ใช้ในบริบทจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Piaget, 1973; Vygotsky, 1978) และยังเป็นการใช้เกมช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายในตามแนวคิด Motivational Learning Theory โดยเฉพาะ Self-Determination Theory (SDT) ลักษณะของเกมที่เน้นความท้าทาย (Challenge) การได้รับผลตอบกลับทันที (Instant Feedback) และโอกาสในการทำงานร่วมกัน (Collaboration) ช่วยส่งเสริมความรู้สึกความสามารถ (Competence) และความเป็นอิสระ (Autonomy) ในการควบคุมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจและพยายาม

ในการเรียนไวยากรณ์อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น (Park, 2018)

2. พัฒนาความสามารถการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้ด้วยเกม แยกเป็นหัวข้อ Finite and Non-Finite Verbs และ Present and Past Participles สอดคล้องกับ สิริภา ธัญญะไพศาล และคณะ (2566) พบว่า จัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานช่วยเพิ่มความสามารถด้านไวยากรณ์ นักศึกษาที่เรียนผ่านเกมมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาถึงความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ในหัวข้อ Finite and Non-finite Verbs ที่ยังมีนักเรียนร้อยละ 10 ทำคะแนนค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์อาจเป็นเพราะความซับซ้อนของเนื้อหาไวยากรณ์เฉพาะหัวข้อดังกล่าวที่ต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์เชิงลึกมากกว่าหัวข้ออื่นความรู้พื้นฐานด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของนักเรียนที่ต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้สอนควรปรับปรุงเพิ่มเติมในการออกแบบเกมในอนาคตเพื่อประสิทธิภาพของสื่อและช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างเต็มที่

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นหลังจากการเรียนรู้ด้วยเกม แยกเป็นหัวข้อ Finite and Non-Finite Verbs ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 11.9 (ร้อยละ 59.5) และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 16.33 (ร้อยละ 81.63) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 22.13 ด้านหัวข้อ Present and Past Participles ค่าเฉลี่ยก่อนเรียนอยู่ที่ 14.23 (ร้อยละ 71.15) และหลังเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 16.93 (ร้อยละ 84.15) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 84.63 แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจหลักไวยากรณ์ได้ดียิ่งขึ้น ทำให้มีการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนในรูปแบบเดิม อีกทั้งผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังการเรียนกับเกณฑ์มาตรฐาน 70%พบว่านักเรียนกว่า 90% สามารถทำคะแนนได้สูงกว่ามาตรฐาน อาจเกิดจากปัจจัยด้านอื่น เช่น ความรู้พื้นฐานด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของนักเรียนที่ต่างกัน แต่อย่างไรก็ดี ผลลัพธ์จากการสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อมีแนวโน้มที่ดีต่อการพัฒนาทักษะด้านไวยากรณ์ของนักเรียนสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยกล่าวคือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ นำไปสู่การสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนได้เรียนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษผ่านการเรียนรู้ในบรรยากาศที่ทำนาย สนุกสนาน และเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ชนดร์ พุนเดช (2567) คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based Learning) ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเกิดความผูกพันในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนรู้จักบริหารจัดการอารมณ์และการตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การบูรณาการและสร้างกลยุทธ์เพื่อความสำเร็จ ผ่านการสื่อสาร และการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบและการเคารพกฎกติกาหรือผลแพ้ชนะอย่างมีเหตุผล ในขณะเดียวกันผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระสำคัญและได้ฝึกทักษะต่าง ๆ ที่สอดแทรกอยู่ในเกม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของประหยด จีระวรพงศ์ (2559) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานถูกออกแบบมาเพื่อให้ผู้เรียนมีความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กับการได้รับความรู้โดยสอดแทรกเนื้อหาไว้ในเกมและให้ผู้เรียนลงมือเล่นเกม สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอดและได้รับความรู้ต่าง ๆ ผ่านการเล่นเกมนั้นด้วย นอกจากนี้ สิริภา ธัญญะไพศาลและคณะ (2566) พบว่า จัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานช่วยเพิ่มความสามารถด้านไวยากรณ์ นักศึกษาที่เรียนผ่านเกมมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบปกติ นอกจากนี้ จากการศึกษาพบว่า กลไกการเรียนรู้จากการใช้เกมเพื่อสอนโครงสร้างไวยากรณ์เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกใช้ไวยากรณ์ในบริบทจำลองที่มีแรงจูงใจทางอารมณ์ เนื่องจากนักเรียนมีความสนใจในเกม ส่งผลให้เกิดการจดจำและเชื่อมโยงความรู้เชิงลึกซึ่งมากขึ้น

อย่างไรก็ดีในการวิจัยนี้มีข้อจำกัดหลายประการที่ผู้วิจัยมีความตระหนัก ได้แก่ ความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของผู้เรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และระยะเวลาในการทดลอง สามารถอภิปราย

ดังต่อไปนี้ ด้านความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของผู้เรียน จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนบางส่วนร้อยละ 10 ได้คะแนนค่อนข้างต่ำ อาจมีความเป็นไปได้ที่ความรู้พื้นฐานด้านโครงสร้างไวยากรณ์ของผู้เรียนไม่สูงมากนัก ดังนั้นผู้วิจัยสอบถามถึงปัญหาพร้อมหาแนวทางเพื่อเสริมด้านความรู้ด้านไวยากรณ์ให้กับผู้เรียน ลำดับต่อมา จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จากการวิจัย จำนวนประชากรมีจำนวน 40 คน หนึ่งห้องเรียน ดังนั้นการเพิ่มจำนวนห้องเรียนและจำนวนประชากรเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยควรพิจารณาในการศึกษาครั้งต่อไป และระยะเวลาในการทดลอง อาจมีการเพิ่มระยะเวลาในการทดลองให้นานมากขึ้นเพื่อทราบผลผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในภาพรวมสอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียนและจำนวนห้องเรียนที่เพิ่มขึ้น เพื่อหาแนวทางพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศพร้อมทั้งหาแนวทางแก้ไขต่อไป จากผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแผนการสอนภาษาอังกฤษโดยใช้เกมในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพื่อเพิ่มแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในหน่วยการเรียนรู้ด้านไวยากรณ์

จากงานวิจัยพบว่านักเรียนบางส่วนอาจที่ได้รับการสอนโครงสร้างไวยากรณ์โดยใช้เกมซ้ำจำเจ ดังนั้นทำให้ผู้วิจัยตระหนักและพิจารณาถึงแนวทางการสอนไวยากรณ์ด้วยวิธีอื่น เช่น Task-based Learning (TBL) เนื่องจาก การสอนด้วยวิธี Task-based learning เป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ภาษาและเรียนรู้ภาษาจากสถานการณ์จริงผ่านการได้รับมอบหมายภาระงานในการเรียนรู้ภาษาโดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงาน จนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้และมีชิ้นงานของผู้เรียนปรากฏโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมปฏิบัติงาน (Pre-task) ขั้นระหว่างปฏิบัติงาน (During-task) ขั้นหลังการปฏิบัติงาน (Post-task) (Ellis, 2003 ;Willis, 1996)เพื่อนำมาปรับใช้ในการสอนหลักไวยากรณ์ควบคู่กับเกมเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลการเรียนด้านโครงสร้างไวยากรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรชี้แจงกฎ กติกา และจุดมุ่งหมายของการเล่นเกมให้ชัดเจน เพื่อให้นักเรียนจะได้เข้าใจและทำตามกติกาได้อย่างถูกต้องก่อนเริ่มเล่นเกม
- 1.2 ควรใช้วิธีการแบ่งกลุ่มให้หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เปลี่ยนกลุ่มในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นทำให้โอกาสได้ช่วยเหลือกันมากยิ่งขึ้นเพื่อเป็นการเรียนรู้ที่ร่วมกัน (Collaborative Learning Theory)
- 1.3 ควรให้โอกาสนักเรียนเลือกเกมที่ครูได้เตรียมไว้ เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในด้านการเรียนการสอนจากการศึกษานี้ มีข้อเสนอแนะการนำไปใช้เชิงนโยบาย คือ
- 1.4 ควรมีการจัดการอบรมครูให้เข้าใจการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม
- 1.5 ควรสนับสนุนทรัพยากรด้านเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเกมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรทำการทดลองจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานให้กับนักเรียนในระดับชั้นอื่น
- 2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานไปสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน
- 2.3 ควรศึกษาผลการใช้เกมในรูปแบบดิจิทัลเทียบกับเกมกระดาษ
- 2.4 ควรใช้การวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง
- 2.5 ควรศึกษาปัจจัยด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) ของผู้เรียน เช่น สไตล์การเรียนรู้ หรือแรงจูงใจภายใน

เอกสารอ้างอิง

- ชนัดถ์ พุนเดช. (2567). แนวคิดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนออนไลน์ด้วยเกมมิฟิเคชัน. สืบค้นจาก <https://www.researchgate.net/profile/Jira-Jitsupa/Concept-of-Online-Learning-Activities-with-Gamification.pdf>
- ถนอมพร เลหาจรัสแสง. (2553). *Game-based Learning*. สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ. สืบค้นจาก <http://www.itsc.cmu.ac.th/itsc2011/successstories.html>
- นรรชต์ ฝั้นเชียร. (15 กันยายน 2563). *Games Based Learning* หรือ GBL คืออะไร. สืบค้นจาก <https://www.truelookpanya.com/blog/content/84436/-blog-teamet>
- ประหยัด จิระวรพงศ์. (2559). *Games Based Learning: สื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ของไทย*. <http://nuybeam.blogspot.com/2010/08/game-based-learning.html>
- สิริภา ธัญญะไพศาล และคณะ. (2566). ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏในจังหวัดภาคใต้. [งานวิจัย]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เสถียรพันธุ์ ขุนมนตรี. (2568). การพัฒนาทักษะการอ่านบทความภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านบทความภาษาอังกฤษร่วมกับวิธีการสอนอ่านแบบ SQ4R. *วารสารการวิจัยภาษาและคำ*, 19(1), 94-111.
- Armadi Derus & Mohammad, W.M.R. (2021). Aplikasi Pembelajaran Berasaskan Permainan Dalam Pengajaran Bahasa Melayu. *International Journal of Education and Pedagogy. Universiti Kebangsaan Malaysia* 3(2): 53-66.
- Ellis, R. (2003). *Task-based learning and teaching*. Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R. (2006). Current issues in the teaching of grammar: An SLA perspective. *TESOL Quarterly*, 40(1), 83-107. <https://doi.org/10.2307/40264512>
- Gee, J. P. (2003). *What video games have to teach us about learning and literacy*. Palgrave Macmillan.
- Kemmis, S. & McTaggart, R. (1988). *The action research planner*. Geelong, Australia: Deakin University Press.
- Park, S. (2018). *Motivation Theories and Instructional Design*. In R. E. West (Ed.), *Foundations of Learning and Instructional Design Technology*. BYU Open Learning Network. <https://open.byu.edu/lidtfoundations>
- Paulson, D. R., & Faust, J. L. (2017). *Active and Cooperative Learning*. Hosam Elmetaher.
- Piaget, J. (1973). *To Understand is to Invent: The Future of Education*. (Emphasizes that individual understanding is constructed through action). Grossman Publisher.

Prensky, M. (2001). *Digital game-based learning*. McGraw-Hill.

Thornbury, S. (2001). *How to teach grammar*. Pearson Education.

Ur, P. (1996). *A course in language teaching: Practice and theory*. Cambridge University Press.

Willis, J. (1996). *A framework for task-based learning*. Edinburgh: Longman.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*.
Cambridge, MA: Harvard University Press. (Key text for ZPD and social interaction).

.....

Research Article

การจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ตามรากฐาน
ประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้าภายในโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Selling Goods without a Store Attendant to Strengthen Honesty According to
Democratic Foundations of King Prajadhipok's Institute in Wat Phrasrimahadhat
Secondary Demonstration School, Phranakhon Rajabhat University

นราธิป แก้วทอง* สุวัตร์ ฝาทอง
โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Narathip Kaewthong Suwat Phathong
Wat Phrasrimahadhat Secondary Demonstration School, Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: narathip@pnru.ac.th

Received: 24-12-2025

Revised: 12-03-2026

Accepted: 12-03-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้าน 2) วัดระดับความซื่อสัตย์ด้วยวิธีการจำหน่ายสินค้าและ 3) ศึกษาความพึงพอใจในกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า สำหรับกลุ่มตัวอย่างคือ อาจารย์จำนวน 10 คน และนักเรียนจำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ส่วนเครื่องมืองานวิจัยได้รับการประเมินความสอดคล้องจากผู้ทรงคุณวุฒิอยู่ในระดับใช้ได้ ประกอบด้วย ขั้นตอนการจำหน่ายสินค้าร้านซื่อสัตย์ เกณฑ์วัดระดับความซื่อสัตย์ และแบบประเมินความพึงพอใจร้านซื่อสัตย์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) การจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้านเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้อาจารย์ และนักเรียนภายในโรงเรียนได้ 2) ความซื่อสัตย์จากการดำเนินกิจกรรมนี้ได้ค่าร้อยละ 89.35 อยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความพึงพอใจในกิจกรรมการจำหน่ายสินค้าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ กิจกรรมมีประโยชน์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และส่งเสริมความซื่อสัตย์ภายในโรงเรียน ส่วนการประชาสัมพันธ์โครงการมีความพึงพอใจน้อยที่สุดได้ค่าเฉลี่ย 4.00

คำสำคัญ: การจำหน่ายสินค้า ความซื่อสัตย์ ประชาธิปไตย

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the process of selling goods without a store attendant, 2) measure the level of honesty through goods sales methods, and 3) study satisfaction with goods sales activities. The sample group consisted of 10 teachers and 60 students, using a purposive sampling method. Experts evaluated the research instruments for consistency and rated them as acceptable. It consists of the steps for selling products at an honest store. There are criteria for measuring honesty levels, as well as a customer satisfaction survey for honest shops. The statistics for analyzing the data consisted of frequency, percentage and standard deviation.

The results of the study were as follows: 1) Selling goods without a store attendant fosters honesty among teachers and students within the school. 2) The honesty result from this activity was 98.53%, which is at a much higher level. 3) Satisfaction with the sales activities was at the highest level, specifically regarding their benefits, their ability to foster morality and ethics, and their promotion of honesty in the school. Satisfaction with the project's public relations activities was the lowest, with an average score of 4.00.

Keywords: Selling Goods, Honesty, Democratic

บทนำ

การเสริมสร้างความซื่อสัตย์ในระดับเด็กและเยาวชน คือกระบวนการหนึ่งในการบ่มเพาะคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ดังจะเห็นได้จากนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ต่างก็ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว จนก่อให้เกิดโครงการ และกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดความสำเร็จ และนำไปสู่ผลดีให้เกิดขึ้นในรวมภาพได้ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2567) เรื่อง การสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านแนวทางในการติดตาม ประเมินผล วางแผนและกำหนดนโยบายในการต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ สร้างความตระหนักรู้ให้เด็กและเยาวชนมีความซื่อสัตย์สุจริต พบว่า พฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) การกระทำ และการพูดความจริง ไม่ลักขโมย ไม่เอาเปรียบ ไม่ฉวยโอกาส (สัจจริง โปร่งใส) 2) การกระทำและการพูดที่แสดงถึงการแยกแยะประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม 3) การกระทำ และการพูดที่แสดงถึงการปฏิบัติต่อผู้อื่นที่ไม่แตกต่างกัน (เสมอภาค ยุติธรรม) และ 4) การกระทำ และการพูดที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น การทำตามระเบียบวินัย (ความรับผิดชอบต่อหน้าที่) นอกจากนี้ เกตุม สระบุรินทร์ (2561) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ คือ การปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาด้วยความซื่อตรง ไม่แสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบ ส่วน สมถวิล แผงลาก (2561) กล่าวถึงความซื่อสัตย์ว่าเป็นการปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อคำพูด ตรงต่อกฎเกณฑ์ ทั้งทางกาย วาจา ใจ ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สำหรับแนวคิดในส่วนของ รากฐานประชาธิปไตยเพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา หลักสูตรและคู่มือความซื่อสัตย์ ของสถาบันพระปกเกล้า (2563) ให้ความหมายความซื่อสัตย์คือ ความปรารถนาระหว่างผู้มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การจะเป็นผู้ไว้วางใจได้ระหว่างกันต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน หากมีความซื่อสัตย์และไว้วางใจต่อกัน

จะไปสู่ความสัมพันธ์และความรักที่มั่นคง ไม่หว่าดระแวงกัน ความสัมพันธ์ในครอบครัว เพื่อน และผู้คนในสังคม ต่างต้องการมีความซื่อสัตย์ การหลอกลวง หรือเชื่อถือไม่ได้จะมีผลต่อความสัมพันธ์ดังกล่าว และชริยา บุญครอบ (2565) กล่าวว่าความซื่อสัตย์ คือพฤติกรรมที่จริงใจ ทั้งต่อหน้าที่และวิชาชีพ ไม่มีความลำเอียง อคติ

จะเห็นได้ว่า ความซื่อสัตย์ เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม หากสถาบันการศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจความซื่อสัตย์ และตระหนักถึงความสำคัญ ในทักษะดังกล่าว ก็จะทำให้นักเรียนได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพได้ ทั้งนี้การส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะ ความซื่อสัตย์ได้นั้น เกิดจากกระบวนการเรียนการสอน การกระทำตนเป็นแบบอย่าง หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เข้ามามีส่วนร่วม

สำหรับกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า คือ วิธีการสร้างความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่มีการ แลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างกัน โดยต่างฝ่ายจะมีหน้าที่ เช่น ผู้ขายมีหน้าที่เสนอขายและมอบสินค้าหรือบริการ ให้ผู้ซื้อ ส่วนผู้ซื้อทำหน้าที่พิจารณาและจ่ายค่าสินค้าหรือบริการเพื่อเป็นการตอบแทน สอดคล้องกับ ชลิดา อมรจาดัทธร (2559) กล่าวถึงความสัมพันธ์กันระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายสินค้า คือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อให้เกิดการตอบแทน ด้านการซื้อขายสินค้าระหว่างกัน และความพึงพอใจกันของทั้งสองฝ่าย แต่สำหรับการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มี คนเฝ้าหน้าร้านนั้น ผู้ขายจะทำหน้าที่นำสินค้ามาวางขายซึ่งจะเป็นอาจารย์ บุคลากร หรือนักเรียนที่ผ่านการ ลงทะเบียนในระบบ จากนั้นจึงจะนำสินค้าที่ลงทะเบียนไว้แล้วมาวางจำหน่ายในสถานที่กำหนดไว้ได้ โดยต้องมีอุปกรณ์ สำหรับการขายสินค้าประกอบด้วย ตระกร้าวางสินค้า กระบุงใส่เงิน หรือคิวอาร์โค้ดสำหรับสแกนจ่ายชำระสินค้า แล้วนำสินค้าของตนเองใส่ไว้ในตระกร้าดังกล่าว เมื่อมีคนผ่านมาพบเห็นแล้วสนใจสินค้าจึงหยิบสินค้าพร้อมกับชำระเงิน หรือสแกนจ่ายค่าสินค้าตามราคาที่เราระบุไว้ สำหรับกิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะสร้างรายได้ให้กับผู้ขายได้แล้ว ยังสามารถส่งเสริมให้เกิดความซื่อสัตย์ระหว่างกันได้ สอดคล้องกับ ชัยยันต์ เจริญโชคทวี (2563) กล่าวว่าความซื่อสัตย์ เป็นจริยธรรมสำคัญของผู้ซื้อและผู้ขายที่ต้องปฏิบัติระหว่างกัน ในส่วนของผู้ขายนั้นต้องนำสินค้าที่ดีมีคุณภาพ มาวางขายอีกทั้งต้องมีราคาที่เหมาะสม ส่วนผู้ซื้อนั้นต้องพิจารณาถึงความต้องการจำเป็นของสินค้าชนิดนั้นแล้วจึง หยิบสินค้าพร้อมกับชำระเงินให้ตรงกับความเป็นจริงด้วย สำหรับการชำระสินค้าของร้านที่ไม่มีผู้ขายมาเฝ้าหน้าร้าน โดยผู้ซื้อสินค้าจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์ อีกทั้งผู้ขายต้องมีความไว้วางใจผู้ซื้อ ซึ่งขั้นตอนนี้จะกระบวนการเรียนรู้ ระดับความซื่อสัตย์ของอาจารย์ บุคลากร และนักเรียน เพื่อพัฒนาเป็นกิจกรรมต้นแบบเสริมสร้างและปลูกฝังความ ซื่อสัตย์ในระดับเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างสมบูรณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน
2. เพื่อวัดระดับความซื่อสัตย์ด้วยวิธีการจำหน่ายสินค้า
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. นักเรียนและบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้าน
2. นักเรียนและบุคลากรมีความซื่อสัตย์โดยผ่านกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า
3. เผยแพร่องค์ความรู้ และกระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้านให้กับโรงเรียนเครือข่าย หรือ ผู้สนใจนำไปขยายต่อให้นักเรียนมีทักษะความซื่อสัตย์ในวงกว้างได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตด้านความซื่อสัตย์ตามหลักสูตรรากฐานประชาธิปไตย เรื่อง ความซื่อสัตย์ของสถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 2563 ตลอดจนเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความหมาย ความสำคัญ และกระบวนการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

- 2.1 การศึกษารากฐานประชาธิปไตยด้านความซื่อสัตย์ ของสถาบันพระปกเกล้า
- 2.2 กิจกรรมการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน ที่มีผลต่อความซื่อสัตย์ของนักเรียนและบุคลากรภายในโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

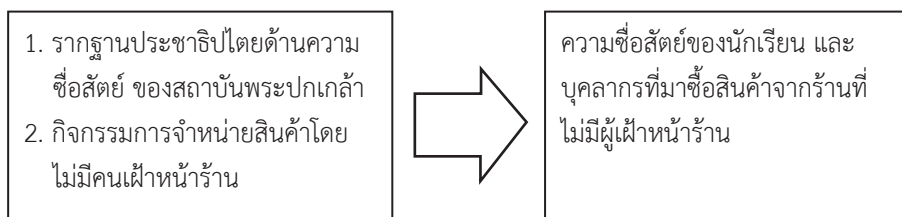
ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

สมมติฐาน

1. นักเรียน และบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจหลักการของความซื่อสัตย์
2. มีการขยายต่อกระบวนการที่ก่อให้เกิดความซื่อสัตย์ในกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของตนเอง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน เพื่อเสริมสร้างความซื่อสัตย์ตามรากฐานประชาธิปไตยของสถาบันพระปกเกล้าภายในโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 ตัวแปรที่ศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้โครงการร้านซื่อสัตย์ ดำเนินการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านในการพัฒนาจิตใจ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความซื่อสัตย์ของอาจารย์ บุคลากร และนักเรียน โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โดยผู้วิจัยใช้แนวคิด ทฤษฎี และรูปแบบการประเมินความซื่อสัตย์ จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษา มีรายละเอียดในการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

1.1.1 อาจารย์และบุคลากร จำนวน 60 คน ทำหน้าที่ซื้อสินค้าในร้านซื้อสัตย์

1.1.2 นักเรียน จำนวน 985 คน ทำหน้าที่ซื้อสินค้าในร้านซื้อสัตย์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 อาจารย์ที่นำสินค้ามาขายในร้านซื้อสัตย์ จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทำหน้าที่ขายสินค้าร้านซื้อสัตย์ และตรวจสอบจำนวนสินค้าให้สอดคล้องกับรายรับในแต่ละวันพร้อมทั้งส่งข้อมูลดังกล่าวให้นักวิจัย

1.2.2 นักเรียนที่มาซื้อสินค้าในร้านซื้อสัตย์ จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ทำหน้าที่ซื้อสินค้าร้านซื้อสัตย์ และทำแบบประเมินความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้เครื่องมือในการศึกษา 3 ประเภท ได้แก่

2.1 ขั้นตอนการจำหน่ายสินค้าร้านซื้อสัตย์

2.1.1 ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเอกสารรากฐานประชาธิปไตยเพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา หลักสูตรและคู่มือความซื่อสัตย์ ของสถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 3652

2.1.2 ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์

2.1.3 กำหนดขั้นตอนการจำหน่ายสินค้าลงในโครงการ “การจำหน่ายสินค้าร้านซื้อสัตย์”

2.1.4 นำโครงการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้องกิจกรรมกับเนื้อหาด้านความซื่อสัตย์ (IOC) จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.5 นำโครงการการจำหน่ายสินค้าร้านซื้อสัตย์ พัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้ในการดำเนินกิจกรรมกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประจำปีการศึกษา 2568

2.2 เกณฑ์การวัดระดับความซื่อสัตย์

2.2.1 ศึกษาจากเอกสารรากฐานประชาธิปไตยเพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา หลักสูตรและคู่มือความซื่อสัตย์ ของสถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 3652 และเอกสาร กับงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์วัดระดับความซื่อสัตย์

2.2.3 เกณฑ์วัดระดับความซื่อสัตย์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้องกิจกรรมของร้านซื้อสัตย์ (IOC) จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.4 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจำหน่ายสินค้ากับรายได้ที่ผู้ขายได้รับ ตามจำนวนวันที่กำหนด แล้วประเมินระดับความซื่อสัตย์ของประชากรในโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ

2.3 แบบประเมินความพึงพอใจร้านซื้อสัตย์

2.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.2 วิเคราะห์จุดมุ่งหมายในการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจและวิเคราะห์กิจกรรมที่นำมากำหนดเป็นรายการการประเมิน

2.3.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการจำหน่ายสินค้าร้านซื้อสัตย์

2.3.4 นำแบบประเมินความพึงพอใจที่พัฒนาขึ้นมาแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความสอดคล้องของแบบสอบถาม (IOC) จากนั้นปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.5 นำข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่เคยซื้อสินค้าในร้านซื้อสัตย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะแรกคือการศึกษาและพัฒนากิจกรรมการจำหน่ายสินค้า โดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้าน “ร้านซื้อสัตย์” ระยะที่สอง การรับสมัครผู้ขายสินค้าและประชาสัมพันธ์กิจกรรม ระยะที่สาม เก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาและพัฒนากิจกรรมการจำหน่ายสินค้า ร้านซื้อสัตย์

ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาออกแบบโครงการและเกณฑ์การวัดระดับความความซื้อสัตย์ จากนั้นนำโครงการให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพด้านความสอดคล้องของกิจกรรมกับเนื้อหาความซื้อสัตย์ (IOC) แล้วนำผลที่ได้จากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไข เมื่อดำเนินการในขั้นตอนขั้นต้นเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พิจารณาให้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวภายในโรงเรียน

ระยะที่ 2 การรับสมัครผู้ขายสินค้า และประชาสัมพันธ์กิจกรรม

1. รับสมัครผู้ขายสินค้า “ร้านซื้อสัตย์” จำนวน 20 คนจากนั้นผู้วิจัยให้ผู้ขายจับฉลากเพื่อให้เป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาจำนวน 10 คน ที่มีหน้าที่ส่งข้อมูลจำนวนสินค้าและรายรับเป็นประจำทุกวัน

2. เชิญผู้ขายสินค้าประชุมชี้แจงขั้นตอนการขายสินค้า โดยมีประเด็นดังนี้

2.1 จุดประสงค์ของร้านค้าซื้อสัตย์

2.2 รูปแบบการขายสินค้า โดยการจำหน่ายสินค้าจะไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้าน ผู้ขายต้องลงทะเบียนการจำหน่ายสินค้ากับเจ้าของโครงการ และเมื่อได้รับการตอบรับผู้ขายนำสินค้าของตนไปวางขายในจุดที่กำหนดโดยต้องมีภาชนะวางสินค้าและกระป๋องใส่เงิน หรือคิวอาร์โค้ดสำหรับชำระค่าสินค้าของตนเอง

2.3 แจ้งข้อมูลวัน เวลา และสถานที่จำหน่ายสินค้า

3. ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้นักเรียนและบุคลากรรับทราบ

4. เริ่มวางสินค้าในร้านซื้อสัตย์ ตามสถานที่กำหนด

ระยะที่ 3 เก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปผลการศึกษา

1. เก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 4 สิงหาคม – 19 กันยายน 2568 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ในแต่ละวันมีผู้ขายนำสินค้ามาวางขายครบตามจำนวนที่ลงทะเบียนหรือไม่

1.2 ยอดขายสินค้าของผู้ขายตรงกับสินค้าที่วางจำหน่ายหรือไม่

2. หลังจากสิ้นสุดโครงการร้านซื้อสัตย์แล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนที่เป็นผู้ซื้อสินค้าทำแบบประเมินความพึงพอใจกิจกรรม

3. สรุปและรวบรวมผลการศึกษา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลระดับความซื่อสัตย์จากยอดขายสินค้าในแต่ละวันโดยใช้ความถี่ และร้อยละ แล้วนำมาวิเคราะห์กับเกณฑ์ตามที่กำหนด

4.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

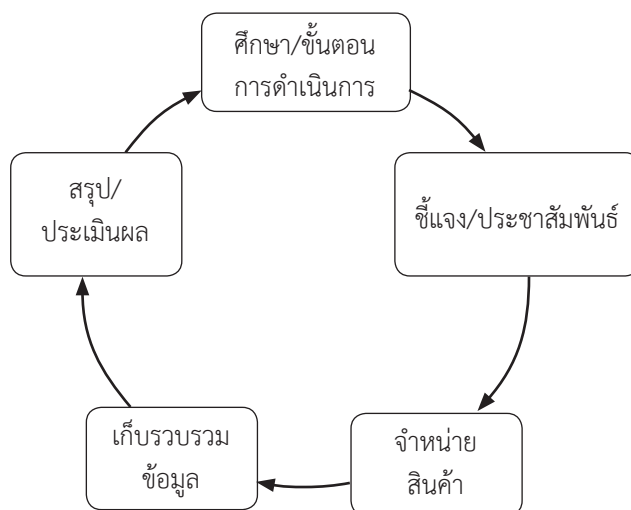
4.3 วิเคราะห์เนื้อหาเป็นการเขียนข้อความบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน เพื่อวัดระดับความซื่อสัตย์ของอาจารย์ บุคลากร และนักเรียนมีผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 กระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

ผู้วิจัยศึกษาและออกแบบขั้นตอนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำเอกสารดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องของเนื้อหาแล้ว จึงดำเนินการรับสมัครอาจารย์และผู้สนใจภายในโรงเรียนเป็นผู้ขายสินค้า จากนั้นประชุมชี้แจงหลักการในการจำหน่ายสินค้าและวิธีการดำเนินการกับผู้ขายสินค้า พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชากรได้รับทราบผ่านเสียงตามสาย และกิจกรรมหน้าเสาธงของโรงเรียน ต่อมานัดหมายวันที่เริ่มจำหน่ายสินค้าและผู้วิจัยสังเกตและเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ขาย เมื่อสิ้นสุดโครงการจึงสรุปและประเมินผลกิจกรรมตามภาพที่ 2 ดังนี้

ภาพที่ 2 กระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

สำหรับผลการดำเนินการตามขั้นตอนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน เริ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ก็รับรองว่ามีความเหมาะสมกับเนื้อหาของการจัดกิจกรรมกับร้านซื่อสัตย์และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินการได้นอกจากนี้ขั้นตอนในการจำหน่ายสินค้าสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้ประชากรภายในโรงเรียนได้

ตอนที่ 2 การวัดระดับความซื่อสัตย์ด้วยวิธีการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

เมื่อผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเอกสารรากฐานประชาธิปไตยเพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา หลักสูตรและคู่มือความซื่อสัตย์ ของสถาบันพระปกเกล้า ประจำปี 3652 เพื่อออกแบบเกณฑ์การวัดระดับความซื่อสัตย์ของกิจกรรมการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นจึงนำเกณฑ์การวัดระดับความซื่อสัตย์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความสอดคล้องกับเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะมาพัฒนาปรับปรุง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การวัดระดับความซื่อสัตย์

ลักษณะพฤติกรรม	ร้อยละ	ระดับความซื่อสัตย์
- นักเรียน และบุคลากรร่วมกันเป็นหูเป็นตา สังเกตพฤติกรรมผู้มาซื้อสินค้าและแนะนำ/ดักเตือน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม - ช่วยกันดูแล “ร้านซื่อสัตย์” ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย - สินค้าครบถ้วนตามจำนวนที่วางขาย - มีเงินอยู่ในกระป๋องเก็บเงินครบ - ผู้ขายได้เงินโอนเข้าบัญชีธนาคารเต็มตามจำนวน	81-100	มากที่สุด
- นักเรียน และบุคลากรร่วมกันเป็นหูเป็นตา สังเกตพฤติกรรมผู้มาซื้อสินค้าและแนะนำ/ดักเตือน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตามสมควร - สินค้าครบถ้วนตามจำนวนที่วางขาย - มีเงินอยู่กระป๋องเก็บเงินครบบ้างเป็นส่วนใหญ่ - ผู้ขายได้เงินโอนเข้าบัญชีธนาคารเต็มตามจำนวนบ้างเป็นส่วนใหญ่	61-80	มาก
- นักเรียน บุคลากรร่วมกันเป็นหูเป็นตา สังเกตพฤติกรรมผู้มาซื้อสินค้า และแนะนำ/ดักเตือน พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมบ้าง - สินค้าครบถ้วนตามจำนวนที่วางขาย - มีเงินอยู่กระป๋องเก็บเงินครบบ้าง - ผู้ขายได้เงินโอนเข้าบัญชีธนาคารเต็มตามจำนวนบ้าง	41-60	ปานกลาง
- สินค้าไม่ครบค่อนข้างบ่อย - เงินในกระป๋องเก็บเงินหายไม่ครบค่อนข้างบ่อย - ไม่ได้รับเงินโอนเข้าบัญชีธนาคารหลังจำหน่ายสินค้า	21-40	น้อย
- สินค้าไม่ครบ - เงินในกระป๋องเก็บเงินหาย - ไม่ได้รับเงินโอนเข้าบัญชีธนาคารหลังจำหน่ายสินค้า	1-20	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าเกณฑ์การวัดระดับความซื่อสัตย์นั้น ใช้ Rubric ในการประเมินพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของผู้ซื้อ โดยผู้วิจัยจะบันทึกผลการจำหน่ายสินค้าจากผู้ขายจำนวน 10 คน ในแต่ละวัน โดยใช้ความถี่และร้อยละในการประเมินระดับความซื่อสัตย์ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด (ร้อยละ 81-100) มาก (ร้อยละ 61-80) ปานกลาง (ร้อยละ 41-60) น้อย (ร้อยละ 21-40) และน้อยที่สุด (ร้อยละ 1-20) ตามลำดับ

หลังจากนั้นผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ขายนำสินค้าของตนไปวางขายตามที่กำหนด เป็นเวลา 31 วัน โดยให้ส่งข้อมูลยอดขายในแต่ละวันเพื่อใช้เป็นข้อมูลประเมินความซื่อสัตย์ของประชากร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ยอดขายสินค้าร้านซื่อสัตย์เพื่อประเมินระดับความซื่อสัตย์

ลำดับร้านค้า	จำนวนวันที่จำหน่ายสินค้า และยอดขาย “ครบ”	จำนวนวันที่จำหน่ายสินค้า และยอดขาย “ไม่ครบ”	ร้อยละ	ระดับ ความซื่อสัตย์
1	23	8	74.19	มาก
2	26	5	83.87	มากที่สุด
3	27	4	87.09	มากที่สุด
4	27	4	87.09	มากที่สุด
5	30	1	96.77	มากที่สุด
6	30	1	96.77	มากที่สุด
7	30	1	96.77	มากที่สุด
8	31	-	100.00	มากที่สุด
9	29	2	93.54	มากที่สุด
10	24	7	77.41	มาก
รวม	89.35	มากที่สุด		

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่ากิจกรรมการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีเพียงบางร้านที่พบว่าสินค้าและยอดขายไม่ตรงกันซึ่งในประเด็นนี้ ได้สอบถามจากผู้ซื้อและได้ข้อมูลว่ายังสับสนในการชำระค่าสินค้า เนื่องจากตระกร้าใส่สินค้า กระเป๋าใส่เงินและคิวอาร์โค้ดในการชำระสินค้านั้นมีเป็นจำนวนมาก อีกทั้งผู้ซื้อก่อนหน้านี้หวั่นคิวอาร์โค้ดเพื่อสแกนจ่ายสินค้าแต่หน้าคิวอาร์โค้ดดังกล่าววางลงในตระกร้าสินค้าผิดใบ ด้วยเหตุนี้สาเหตุทำให้การชำระค่าสินค้ามีความคลาดเคลื่อนได้

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า

หลังจากดำเนินการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยให้นักเรียนที่เคยซื้อสินค้ากับร้านดังกล่าว จำนวน 60 คน ทำแบบประเมินความพึงพอใจในการดำเนินกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

หัวข้อประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ	4.00	0.84	มาก
2. สถานที่การจำหน่ายสินค้า	4.09	0.84	มาก
3. วิธีการซื้อขายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน	4.14	0.91	มาก
4. การชำระค่าสินค้า	4.11	0.88	มาก
5. ส่งเสริมความซื่อสัตย์ภายในโรงเรียน	4.50	0.75	มากที่สุด
6. กิจกรรมมีประโยชน์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม	4.59	0.72	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่าการส่งเสริมความซื่อสัตย์ภายในโรงเรียน และกิจกรรมมีประโยชน์ เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมมีระดับความพึงพอใจ มากที่สุด ส่วนการประชาสัมพันธ์โครงการ สถานที่การจำหน่ายสินค้า วิธีการซื้อขายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน และการชำระค่าสินค้านั้นมีความพึงพอใจในระดับ มาก

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการเสริมสร้างความซื่อสัตย์นอกจากการบรรยายและยกตัวอย่างประกอบเพื่อสร้างให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจได้แล้ว กิจกรรมที่ส่งเสริมในการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตโดยเฉพาะการซื้อขายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านที่สามารถเชื่อมโยงกับความซื่อสัตย์ระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายได้นั้น ยิ่งก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้านความซื่อสัตย์ โดยเฉพาะกับการไว้วางใจกัน ความซื่อตรงต่อกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน ความสุจริตที่มีให้กัน เป็นต้น ด้านเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษากระบวนการที่ก่อให้เกิดผลดังกล่าว โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กระบวนการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ด้านความซื่อสัตย์ ซึ่งสอดคล้องกับวาทะ ตรวิจิตร และชลกนก โฆษิตคณิน (2560) กล่าวว่า จริยธรรมในการประกอบธุรกิจด้านความซื่อสัตย์นั้น มีความสำคัญในการเสริมสร้างภาพลักษณ์ให้ได้รับการยอมรับ เชื่อถือ และเกิดความเลื่อมใส ศรัทธาต่อองค์กร ส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการประกอบธุรกิจต่อไปได้ และบุญช่วย ศรีธรรมาภรณ์ และอารยะรัตน์ ชารีแสน (2563) กล่าวว่า ความซื่อสัตย์ทั้งตนเอง บุคคลอื่น ส่งผลต่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อวิชาชีพ

สำหรับกิจกรรมเสริมสร้างความซื่อสัตย์โดยผ่านการจำหน่ายสินค้ากำหนดให้ผู้ขายนำสินค้าของตนมาวางขายโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน ซึ่งสินค้าของตนเองนั้นต้องวางไว้ในตระกร้า พร้อมกับมีกระป๋องใส่เงินทอน หรือมีคิวอาร์โค้ดให้ผู้ซื้อสแกนจ่ายสินค้าดังกล่าวได้ด้วย จากการดำเนินกิจกรรมพบว่า ผู้ขายได้รับเงินตรงกับจำนวนสินค้าที่ขายได้เป็นส่วนใหญ่และได้รับการประเมินความซื่อสัตย์อยู่ในระดับ มากที่สุด แต่ส่วนหนึ่งยังพบว่าสินค้าหายไปไม่สอดคล้องกับรายได้ที่ได้รับ จากการสอบถามนักเรียนส่วนหนึ่งพบว่า การวางสินค้าไม่เป็นระเบียบ และกระป๋องใส่เงินผู้ซื้อหยิบมาชำระค่าสินค้าพอนำไปวาง กลับไม่วางไว้ในตระกร้าเดิมจึงเกิดความสับสน และคลาดเคลื่อนในการชำระเงิน

2. การวัดระดับความซื่อสัตย์ด้วยวิธีการจำหน่ายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน

การเสริมสร้างความซื่อสัตย์ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงสถาบันการศึกษานั้น ถือเป็นเส้นทางแห่งการเรียนรู้และฝึกฝนตนเองให้มีพฤติกรรมแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของสังคมส่วนรวมด้วย สอดคล้องกับ กฤตวรรณ สาหร่าย (2556) กล่าวว่า การฝึกฝนตนเองให้มีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ได้นั้นเกิดจากการฝึกฝนทั้งจากที่บ้านและโรงเรียน สำหรับการเรียนรู้ความซื่อสัตย์ด้วยวิธีการซื้อขายสินค้าโดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้าน โดยให้ผู้ขายนำสินค้าของตนเอง เช่น ของกิน ของใช้ พร้อมกับกระป๋องใส่เงินวางไว้ในสถานที่ที่มีคนเดินผ่านไปผ่านมา ถือว่าผู้ขายมีความไว้วางใจกับผู้คนในสถานที่นั้นเป็นอย่างมาก และคาดหวังว่าจะมีคนมาซื้อสินค้า พร้อมกับจ่ายเงินให้ครบตามจำนวน ส่วนผู้ซื้อนั้นก็ต้องบอกกับตัวเองด้วยเช่นกันเมื่อหยิบสินค้าไปแล้วก็ควรจ่ายเงิน ทอนเงินตามจำนวนที่ถูกต้อง แล้วเมื่อหมดวันผู้ขายมีการตรวจนับสินค้า และรายรับที่ได้ สัมพันธ์กับจำนวนสินค้าที่ขายได้ตรงกันแล้ว พฤติกรรมนี้จึงถือเป็นความซื่อสัตย์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายอย่างสมบูรณ์ เมื่อผู้ขายเห็นว่าผู้ซื้อมีการตอบรับที่ดี จึงนำสินค้ามาจำหน่ายใหม่ในวันถัดไป และอาจเปลี่ยนสินค้า หรือเพิ่มปริมาณมากขึ้นอีกได้ด้วย

ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบแทนในความซื่อสัตย์ที่มอบให้ผู้ขาย และผู้ขายก็นำสินค้าที่ดี มีคุณภาพ และปริมาณที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ซื้อมาขายด้วย ซึ่งพฤติกรรมนี้ถือว่าได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย จากการเก็บข้อมูลเพื่อวัดระดับความซื่อสัตย์ในขั้นตอนนี้พบว่าได้ค่าร้อยละ 98.53 อยู่ในระดับมากที่สุดด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจะดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้เกิดความคงทนจนเป็นนิสัยติดตัวไปจนจบการศึกษา พร้อมทั้งคาดหวังว่านักเรียนจะมีพฤติกรรมความซื่อสัตย์ไปใช้กับสังคมอื่นที่กว้างขวางขึ้น

3. ความพึงพอใจในกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า

ความซื่อสัตย์เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของพฤติกรรมที่บุคคลทุกคนพึงมี หากได้รับการปลูกฝังในระดับเด็ก

และเยาวชน เมื่อเติบโตขึ้นแล้วเข้าสู่วัยแรงงานขึ้นยิ่งเป็นสิ่งที่ต้องการของผู้ประกอบการในทุกภาคส่วน สอดคล้องกับ สุนันทา สายปิ่นเหม่ง (2564) กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในภาครัฐนั้น สามารถสร้างทัศนคติที่ดีใน วัฒนธรรมการต่อต้านการคอร์รัปชัน และการทำงานร่วมกันกับภาคประชาชนให้เกิดความสำเร็จร่วมกันได้จะเห็นได้ว่า ความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมที่มีความจำเป็นให้นักเรียนต้องเรียนรู้ และยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนั้นโรงเรียน จึงเป็นสถาบันหนึ่งที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง และเตรียมความพร้อมเข้าสู่ ตลาดวิชาชีพหากนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่ของตนเอง และมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงานแล้ว นักเรียนก็จะมีความมั่นใจได้ แต่ถ้านักเรียนมีความซื่อสัตย์ประกอบด้วยแล้ว ก็จะกลายเป็นบุคคล ที่มีคุณค่า สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับองค์กรที่ตนทำงานอยู่ได้ อีกทั้งยังมีส่วนในการสร้างภาพลักษณ์องค์กร เพิ่มประสิทธิภาพของการทำงาน และกำจัดการทุจริตคอร์รัปชันได้อีกทางหนึ่งด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแบบอย่าง ให้เพื่อนร่วมงานถือปฏิบัติ อีกทั้งยังได้รับการยกย่องให้เป็นบุคคลสำคัญต่อองค์กรต่อไป

ดังนั้นการพัฒนากิจกรรมการเสริมสร้างความซื่อสัตย์ให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจได้นั้น จะมีส่วนสำหรับ ในการนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาต่อไปสำหรับการวัดและประเมินผลความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจำหน่ายสินค้า โดยไม่มีคนเฝ้าหน้าร้านพบว่า เป็นกิจกรรมมีประโยชน์ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม มีค่าเฉลี่ย 4.59 และส่งเสริม ความซื่อสัตย์ภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองรายการ ส่วนความพึงพอใจระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.14 คือ วิธีการซื้อขายสินค้าโดยไม่มีผู้เฝ้าหน้าร้าน และค่าเฉลี่ย 4.11 คือวิธีการชำระสินค้า

จะเห็นได้ว่ารายการที่ไม่ได้รับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เนื่องจากเกิดวิธีการชำระสินค้า ความสับสน ของการวางสินค้า อย่างไรก็ตามหากกิจกรรมยังคงดำเนินการในภาคเรียนถัดไป ผู้วิจัยจะดำเนินการประชาสัมพันธ์ ให้ชัดเจนเพื่อลดความสับสนที่เกิดจากการชำระค่าสินค้า และสร้างบรรยากาศในการจับจ่ายใช้สอยบนพื้นฐาน ความไว้วางใจซึ่งกันและกันต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรประชาสัมพันธ์ และแนะนำผู้ซื้อผู้ขายให้รู้จักบทบาทของตนเอง เพื่อป้องกันความสับสนในการ จำหน่ายสินค้า
2. ควรสำรวจประเภทสินค้าไม่ให้ซ้ำกับผู้ประกอบการในร้านอาหารที่จำหน่ายสินค้าอยู่ก่อนแล้ว
3. ควรดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความซื่อสัตย์
4. ควรพัฒนากิจกรรมอื่นให้สอดคล้องกับสถาบันพระปกเกล้า เรื่อง รากฐานประชาธิปไตยเพื่อพลเมือง ไทยที่พึงปรารถนา เช่น มีวินัย จิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบ และความมีเหตุมีผล เป็นต้น
5. ควรพัฒนาให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และออกแบบเป็นโครงการเพื่อเผยแพร่ ไปยังสถานศึกษาอื่นที่กว้างขวางขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาหน้าที่พลเมือง และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ของโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร โอกาสนี้ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณคณะวิทยากร หลักสูตรรากฐานประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า ที่ประสิทธิประสาทวิชา และ ให้ข้อเสนอแนะด้าน ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ ที่ให้ความ ร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมสาธิตฯ ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวรรณ สาหร่าย. 2556. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. คณะสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคม มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- เกตุม สระบุรินทร์. 2561. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความซื่อสัตย์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: วิเคราะห์พหุกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัยวัดผลและสถิติการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชัยยงค์ เจริญโชคทวี. 2563. รูปแบบจริยธรรมทางการตลาดสำหรับการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมไทย. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต, สาขาการตลาด, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสยาม.
- ชรียา บุญครอบ. 2565. การสร้างแบบวัดคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับคุณวุฒิมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิจัย และประเมินผลการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชลิดา อมรจาดุภักดิ์. 2559. การศึกษาความแตกต่างของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในร้านค้าปลีกสมัยใหม่และร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม กรณีศึกษา บริษัท คาลปัตรนาวัธน์ จำกัด. สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- บุญช่วย ศรีธรรมาภรณ์ และอารยะรัตน์ ชารีแสน. 2563. อิทธิพลของความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงานที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของนักบัญชีบริษัทในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 14(1), 73-88.
- วเทพ ตรีวิจิตร และชลกนก โฆษิตคณิน. 2560. อิทธิพลของจริยธรรมธุรกิจ และภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรบริษัทในนิคมอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารวิจัยสาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(3), 1944-1958.
- สถาบันพระปกเกล้า. 2563. รากฐานประชาธิปไตย เพื่อพลเมืองไทยที่พึงปรารถนา หลักสูตรและคู่มือ ความซื่อสัตย์. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมถวิล แผงลาภ. 2561. รูปแบบการพัฒนาผู้เรียนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตผ่านวรรณกรรมอีสาน. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สุนันทา สายปันเหนง. 2564. การขับเคลื่อนมาตรฐานทางจริยธรรมตามพระราชบัญญัติ มาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองและการจัดการ), สาขาการเมืองและการจัดการ สำหรับนักบริหาร, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2567. การสำรวจพฤติกรรมที่ยึดมั่นความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: กองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

.....

การพัฒนาแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส
DEVELOPMENT OF ADVANCED ANGKLUNG PERFORMANCE SKILLS USING DAVIES'
PRACTICAL SKILLS TEACHING MODEL

สุทธิศักดิ์ โพธิ์ศรีชัย^{1*} ธรณัส หินอ่อน² จรรย์ กาญจนประดิษฐ์³
^{1,2,3}สาขาศรียางศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Sutthisak Phosichai^{1*} Tharanat Hin-On² Jarun Kanchanapradit³
^{1,2,3}Department of Music, Faculty of Fine and Applied Arts, Khon Kaen University

*E-mail: sutthisak67@gmail.com

Received: 20-01-2026

Revised: 31-03-2026

Accepted: 31-03-2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง 2) พัฒนาแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม 3) แบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง (ฉบับนำร่อง) 4) หนังสือรับรองคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง ผลการวิจัยพบว่า กลวิธีการปรับวงอังกะลุง มี 8 ขั้นตอน 1) การปรับทางและสำนวนเพลง 2) การปรับกลวิธี 3) การปรับทักษะ 4) การปรับความเหมาะสม 5) การปรับแนวการบรรเลง 6) การปรับเครื่องประกอบจังหวะ 7) การปรับความพร้อมเพรียง และ 8) การปรับเปลี่ยนชุดอังกะลุง แบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงที่พัฒนาขึ้นมีจำนวน 13 แบบฝึกทักษะ แบ่งเป็น 2 แบบฝึกทักษะย่อย 1 แบบฝึกเสริมทักษะ ผลการประเมินคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งลงความเห็นว่าการรับรองคุณภาพของชุดแบบฝึกทักษะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.0 อยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นทางเลือกสำหรับผู้สนใจนำไปใช้ในการพัฒนาทักษะการเขย่าอังกะลุงให้กับผู้เรียนได้

คำสำคัญ ทักษะอังกะลุงขั้นสูง กลวิธีการเขย่า การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การสอนทักษะปฏิบัติเดวิส

Abstract

This study aimed to (1) examine the process of advanced angklung skill training and (2) develop advanced angklung shaking exercises based on Davies' Instructional Model for the Psychomotor Domain, using a research and development approach. The instruments included interviews, participant observation, a pilot quality assessment form, and a certification form. The findings identified eight steps in angklung ensemble arrangement: adjusting musical mode and style,

techniques, skills, appropriateness, performance style, rhythmic instruments, synchronization, and the angklung set. The developed package consisted of 13 exercises, including two sub-skill sets and one supplementary set. Evaluation by three experts showed excellent quality (mean = 4.0), indicating its suitability as a resource for improving students' angklung shaking skills.

Keywords: advanced angklung skills, shaking techniques, development of skill practice exercises, Davies' practical skills teaching model

บทนำ

ตามโครงสร้างการจัดการเรียนการสอนดนตรีจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ พัฒนาผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ สนุกสนานและมีคุณค่า นอกจากนี้ กิจกรรมด้านดนตรียังส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ถึงแม้จะมีฉบับปรับปรุง 2560 แต่สาระเนื้อหาทางดนตรียังคงใช้เนื้อหาเช่นเดียวกับฉบับปี 2551) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระดนตรี กำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับดนตรีที่ครอบคลุมหลายด้าน เช่น ลักษณะของเสียงดนตรี ประเภทเครื่องดนตรี บทบาทหน้าที่ของดนตรี รวมถึงการบรรเลงเครื่องดนตรีและขับร้อง เป้าหมายการเรียนรู้ดังกล่าว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนพัฒนาทั้งด้านความรู้ (knowledge) ทักษะปฏิบัติ (practice) และเจตคติ (attitude) ระบุเป็น 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ และมาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้ดนตรีที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้านเนื้อหาสาระดนตรีเชิงทฤษฎีเพียงด้านเดียว อาจก่อให้เกิดการขาดทักษะและประสบการณ์ตรงเชิงปฏิบัติดนตรี การเข้าถึงธรรมชาติขององค์ความรู้ (body of knowledge) ในวิชาดนตรีโดยไม่ปฏิบัติอาจเป็นทางเลือกการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาดนตรี หรืออาจกล่าวได้ว่า หัวใจของการเข้าถึงความรู้ด้านดนตรีคือการปฏิบัติ การเรียนรู้ที่สามารถให้ผู้เรียนมีรับรู้และสามารถพัฒนาทักษะได้ การจัดการเรียนการสอนดนตรีจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะรอบด้าน ได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์ และการอ่าน (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545)

อังกะลุง เป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมจากสถานศึกษาเครือข่ายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือ (สพฐ) นำอังกะลุงมาจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน ในเชิงปฏิบัติ (Practice-based Learning) อังกะลุงยังได้รับการพิจารณาว่า เหมาะสมกับการสอนในชั้นเรียนที่มีผู้เรียนเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าถึงการเล่นดนตรีได้อย่างเท่าเทียมแล้ว ยังช่วยให้นักเรียนเกิดประสบการณ์ตรงทางดนตรี เข้าใจเสียงทำนอง จังหวะ ศัพท์เฉพาะทางดนตรีผ่านการปฏิบัติเครื่องดนตรี

อาจารย์สวิต ทับทิมศรี ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนและการปรับวงอังกะลุง แสดงทัศนะว่า อังกะลุงเป็นเครื่องดนตรีที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนที่เริ่มต้นเรียนดนตรีไทย เหมาะสำหรับการสอนที่มีจำนวนผู้เรียนจำนวนมาก สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ กระแสความนิยมอังกะลุงของโรงเรียนต่าง ๆ ทำให้เกิดการจัดการประกวดอังกะลุงสำหรับนักเรียน และการประกวดอย่างต่อเนื่องนั้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนารูปแบบวิธีการเขย่าอังกะลุงเพลงไทยในหลายมิติ เช่น แนวทางการปรับวง กลวิธีผลิตเสียงรูปแบบต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดของดนตรีไทย (สวิต ทับทิมศรี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2567)

การประภควดวอังกะลูงที่ไ้ร้บการยอมร้บจากวงการคนตรีไทย คือ การประภควดวอังกะลูงที่จัดโดยมหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัชลบุรี ดำเนินงานมาตั้งแต้ ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมาอย่างต่อเนื่อง (สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา, 2535) การประภควดวอังกะลูงโดยมหาวิทยาลัยบูรพา มีส่วนสร้งคนดนตรี และคนฟังและเข้าใจดนตรีไทยผ่านการเล่นอังกะลูงจนวนมาก ในอีกมุมหนึ่ง การประภควดยังช่วยผลักดันให้เกิดการพัฒนาความรู้เทคนิคการสอนดนตรี (music pedagogy) โดยเฉพาะการสอนอังกะลูง และการปรับวอังกะลูงเพื่อการประภควด การพัฒนาดังกล่าวช่วยยกระดับทั้งวิธีการเชิงปฏิบัติดนตรี และสร้งบรรทัดฐานทางด้านสุนทรีย์สำหรับการฟังวอังกะลูงด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามองค์ความรู้เกี่ยวกับการสอนและการปรับวอังกะลูงเพื่อการประภควดมิได้เป็นความรู้ที่เป็นสากลที่ทุกคนจะสามารถเข้าถึงได้ แต่กลับอยู่ในสถานะความรู้เฉพาะบุคคล และองค์ความรู้ส่วนใหญ่เกิดจากครูสอนอังกะลูงที่สังกัดในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความพร้อมในหลายด้าน เช่น ทุนสนับสนุน จนวนนักเรียน จนวนครู และโอกาสทางการเข้าถึงดนตรี วิธีการสอนและการปรับวอังกะลูงสำหรับการประภควด งานวิจัยนี้จึงตระหนักถึงเรื่องโอกาสในการเข้าถึงชุดความรู้ที่เกี่ยวกับกับการสอนอังกะลูง จึงสมควรได้รับการพัฒนาเพื่อครูในโรงเรียนที่ไม่ความพร้อมหรือสิ่งสนับสนุน และเป็นการพัฒนาแบบฝึกการเขยอังกะลูงชั้นสูงที่เหมาะสมกับการประภควด

การถอดชุดความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนการเขยอังกะลูง แนวทางการปรับว และกลวิธีพิเศษการเขยอังกะลูงให้เหมาะสมกับทำนองเพลงไทยในลักษณะต่าง ๆ เป็นเป้าหมายเบื้องต้นของการพัฒนาประเด็นวิจัยในครั้งนี้ มิเพียงเท่านั้น ผู้วิจัยยังได้นำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instructional Model for Psychomotor Domain) มาปรับใช้สำหรับการสร้งและพัฒนาแบบฝึกการเขยอังกะลูง หลักการดังกล่าวจะช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนตระหนักถึง ความสำคัญของการฝึกทักษะย่อย การประสานทักษะย่อยให้กลายเป็นทักษะใหญ่ในองครวม โดยผู้สอนให้ความสำคัญกับขั้นตอนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ตามที่อาจารย์ทศนา แคมมณี ได้สรุปเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) เริ่มตั้งแต่ขั้นสาธิตทักษะ 2) ขั้นสาธิตและปฏิบัติ 3) ขั้นปฏิบัติทักษะย่อย 4) ขั้นให้เทคนิควิธีการ และสุดท้าย 5) ขั้นเชื่อมโยงทักษะย่อย (ทศนา แคมมณี, 2559)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมุ่งหวังที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขยอังกะลูงชั้นสูง ที่ให้ความเข้าใจทางดนตรีหลายด้านไปพร้อมกัน คือ กลวิธีการเขยแบบต่าง ๆ ลักษณะทำนองเพลงไทยที่เหมาะสมกับกลวิธีการเขยแบบต่าง ๆ แบบฝึกหัดปฏิบัติการเขยอังกะลูงที่สร้งขึ้นซึ่งมีส่วนช่วยให้ครูผู้สอนหรือผู้ปรับวนำไปเป็นแบบแผนปรับประยุกต์เป็นแนวทางสำหรับฝึกทักษะการเขยอังกะลูงชั้นสูงให้กับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการฝึกทักษะอังกะลูงชั้นสูง
2. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขยอังกะลูงชั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

ประโยชน์ที่ร้บจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้และความเข้าใจในกระบวนการฝึกทักษะ รวมถึงกลวิธีการปรับวอังกะลูงชั้นสูงของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ อีกทั้งยังสามารถพัฒนาและสร้งแบบฝึกทักษะการเขยอังกะลูงชั้นสูงเพื่อนำไปใช้และประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขอบเขตเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ชุดความรู้ ด้านการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 2) สารทางดนตรีเกี่ยวกับทำนองและจังหวะที่นำมาเป็นทำนองต้นแบบในการสร้างแบบฝึกทักษะเขย่าอังกะลุง ผู้วิจัยทำการศึกษาและถอดความรู้เกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของทำนองเพลง จากบทเพลงที่ใช้เป็นเกณฑ์การประกวดงอังกะลุงระดับภูมิภาคและระดับชาติน้อยกว่า 10 ปี ประกอบด้วย งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 – 2566 และ การประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออก (มหาวิทยาลัยบูรพา) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2567 – 2568 3) การสร้างและพัฒนาแบบฝึกทักษะ เขย่าอังกะลุงตามหลักการของเดวิส ด้วยการศึกษาหลักการ แนวคิด รูปแบบวิธีการสอนทักษะปฏิบัติ

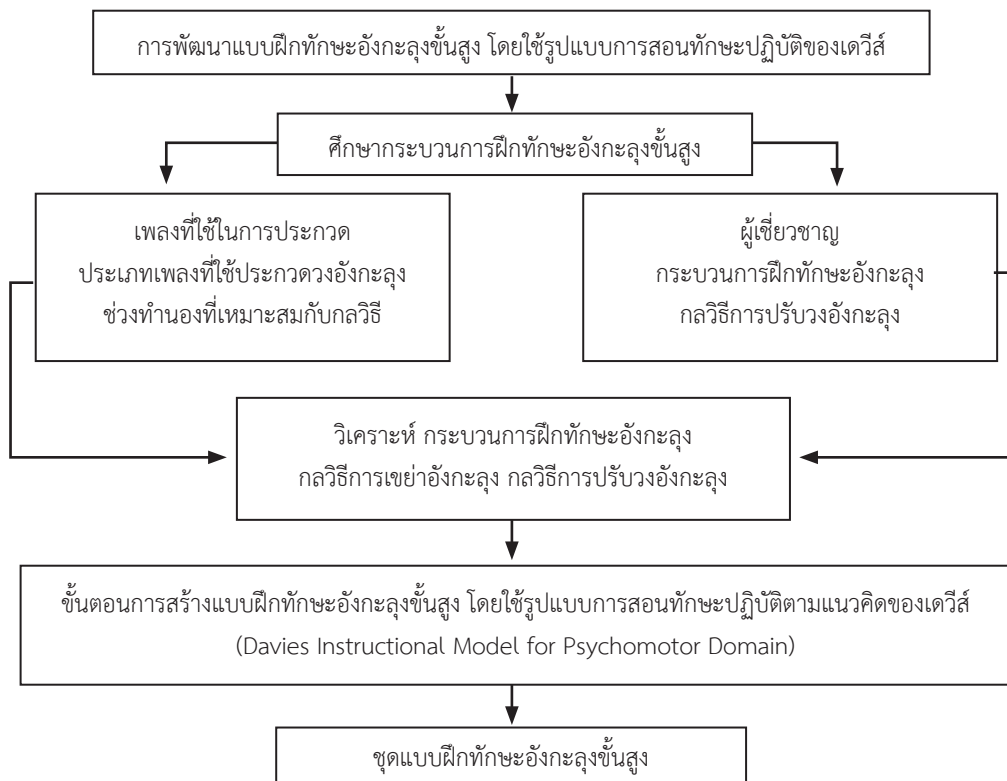
2. ขอบเขตด้านพื้นที่

วงอังกะลุงโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ

3. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย คือ 6 เดือน ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนพฤษภาคม ในการจัดการศึกษาภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน คือ ศึกษาบทเพลงที่นิยมใช้ในการประกวดวงอังกะลุง ช่วงเวลา 10 ปี ย้อนหลังนับจากปี 2558 - 2568 พิจารณาเลือกช่วงจังหวะทำนองที่มีการบรรเลงด้วยกลวิธีพิเศษต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นทำนองต้นแบบในการสร้างแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง และศึกษารูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของเดวิส (Davies Instructional Model for Psychomotor Domain) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบแบบฝึกทักษะอังกะลุง

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) สำหรับสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการประวัตินอกลุง จำนวน 3 ท่าน และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Structured Observation) สำหรับการสังเกตกระบวนการและกลวิธีการประวัตินอกลุงของวงอังกะลุงโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 ประกอบด้วย 1) ชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง (ฉบับนำร่อง) 2) แบบประเมินคุณภาพของชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ) และ 3) หนังสือรับรองคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงจากผู้เชี่ยวชาญ

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การสร้างแบบสอบถาม และแบบสังเกต กำหนดประเด็นเนื้อหาที่จะสัมภาษณ์และสังเกตให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ปรับปรุงและทดลองใช้

3.2 การสร้างชุดแบบฝึกทักษะเขย่าอังกะลุงขั้นสูง (ฉบับนำร่อง) สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์บทเพลงที่ใช้เป็นเกณฑ์การประกวดวงอังกะลุงระดับชาติ ช่วงเวลา 10 ปี ย้อนหลังนับจากปี 2558 - 2568 และนำรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies) มาเป็นแนวทางในการเรียบเรียงเนื้อหาสาระของชุดแบบฝึกทักษะ ตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ

3.3 การสร้างแบบประเมินคุณภาพของชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง (สำหรับผู้เชี่ยวชาญ) ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นรายข้อตามขอบเขตและสาระสำคัญของเนื้อหา และสร้างแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิดในส่วนท้ายของแบบประเมินเพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

3.4 การสร้างหนังสือรับรองคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง เพื่อรับรองความครบถ้วนของเนื้อหาในชุดแบบฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ขั้นตอนการเก็บข้อมูลวิจัยในระยะการศึกษารูปแบบและกลวิธีการสอนทักษะอังกะลุงของผู้เชี่ยวชาญ

4.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และสังเกตผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 2 ท่าน คือ อาจารย์สวิต ทับทิมศรี ครูดนตรีไทยอาวุโส และคุณครูศิริ โชคสกุล ครูโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและการปรับวงอังกะลุง มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์ ติดต่อนัดหมายผู้เชี่ยวชาญ จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ให้เรียบร้อย ลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ที่จัดทำขึ้น และขออนุญาตบันทึกเสียงระหว่างการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยร่วมเป็นวิทยากรในการปรับวงอังกะลุงของครูผู้ควบคุมวงหลัก จากนั้น สังเกตตามประเด็นที่กำหนด สังเกตวิธีการสอนและกลวิธีการปรับวงอังกะลุงของครูผู้ควบคุมวงหลัก จากนั้น นำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ อธิบายและวิเคราะห์ความหมายข้อมูล แปลความหมายข้อมูลโดยการเรียบเรียงข้อมูลใหม่

ระยะที่ 2 ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง ประเมินและรับรองคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการดังนี้

4.2 นำการวิเคราะห์บทเพลงและทำนองต้นแบบจากบทเพลงสำหรับประภควังอังกะลุงในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2558 - 2568) มาเป็นกรอบในการสร้างทำนองต้นแบบสำหรับแบบฝึกที่สร้างขึ้น นำทำนองต้นแบบมาเข้ารหัสกับเทคนิคการสอน 5 ขั้นตอนของเดวิส ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินและรับรองคุณภาพของแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้น ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยและการสอนอังกะลุง จำนวน 1 ท่าน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีไทย จำนวน 1 ท่าน และ 3) นักวิชาการทางด้านดนตรี จำนวน 1 ท่าน ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงที่สร้างขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 เป็นฉบับนำร่อง ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะ นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแบบฝึกทักษะให้ถูกต้อง เพื่อพัฒนาเป็นแบบฝึกทักษะฉบับสมบูรณ์ พร้อมกับนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สูตรการหาค่าเฉลี่ยจากข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินเพื่อแสดงค่าเฉลี่ยคำถามในแต่ละข้อ หากข้อใดได้ค่าเฉลี่ย “ดี” ถึง “ดีมาก” ถือว่ามีความเหมาะสมและเป็นที่ยอมรับ แต่หากค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ระดับดี ถือว่าชุดแบบฝึกทักษะนี้ไม่เหมาะสม พร้อมกับแก้ไขแบบฝึกทักษะฉบับนำร่องตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยแบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะ ใช้สูตรการหาค่าเฉลี่ยจากข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย

คะแนน 4.51 – 5.00 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับดีมาก

คะแนน 3.51 – 4.00 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับดี

คะแนน 2.51 – 3.00 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 1.51 – 2.00 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับปรับปรุง

คะแนน 0.51 – 1.00 หมายถึง คุณภาพอยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

ขั้นตอนที่ 2 นำแบบฝึกทักษะที่ปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์แล้ว นำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเรียบร้อยอีกครั้ง พร้อมกับนำหนังสือรับรองคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง ให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นและรับรองคุณภาพชุดแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง พร้อมกับสรุปผลการรับรองคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การศึกษากระบวนการฝึกทักษะอังกฤษขั้นสูง

ข้อมูลที่น่าสนใจในหัวข้อนี้ เป็นผลวิเคราะห์จากความรู้และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เกี่ยวกับกระบวนการฝึกทักษะและกลวิธีการปรับวงอังกฤษ แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ประเด็น คือ 1. กระบวนการฝึกทักษะการเขย่าอังกฤษ 2. วิธีการปรับวงอังกฤษ ทั้งสองประเด็นนี้เป็นแนวทางสำคัญที่ผู้วิจัยนำไปปรับใช้สร้างแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกฤษขั้นสูงโดยการประสานหลักการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (นำเสนอตอนที่ 2) เป็นลำดับต่อไป

1.1 กระบวนการฝึกทักษะการเขย่าอังกฤษ

มีกระบวนการฝึก 3 ขั้นตามลำดับดังนี้

1. ขั้นการเตรียมความพร้อม ด้วยวิธีการ การจัดเตรียมความพร้อมด้านเครื่องดนตรี อังกฤษจะได้รับการปรับแต่งเสียงโดยเปลี่ยนจากระบบเสียงไทยเป็นระบบเสียงสากล เพื่อสร้างความกลมกลืนให้กับเสียงประสาน
2. ขั้นการออกแบบ ด้วยวิธีการ การออกแบบทำนองและจังหวะเพื่อสร้างทำนองสำหรับผู้เขย่าอังกฤษทบทวนการเขย่าอังกฤษขั้นพื้นฐานที่ให้ความสำคัญกับผลของการปฏิบัติทักษะได้ 2 คุณลักษณะ คือ 1) การเขย่าให้เสียงเกิดความต่อเนื่องไม่ขาดตอน ควบคุมความหนัก-เบาได้ 2) การควบคุมระยะเวลาของการเขย่าให้เกิดความ สั้น-ยาว ตามกรอบเวลาของจังหวะที่หลากหลาย ขั้นตอนการออกแบบนี้ ผู้สอนสามารถสร้างแบบฝึกได้ตามความเหมาะสมกับบริบทของทักษะโดยรวมของสมาชิกในวงอังกฤษ ขั้นตอนการออกแบบจึงมีความยืดหยุ่นไม่มีวิธีการที่ตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนการออกแบบตามหลักการคุณลักษณะการสร้างเสียงทั้งสองรูปแบบที่กล่าวในข้างต้น
3. ขั้นการฝึกทักษะ ด้วยวิธีการ นำแบบฝึกที่สร้างขึ้นในขั้นตอนการออกแบบมาใช้ฝึกทักษะการเขย่าขั้นพื้นฐานเพื่อปรับสมดุลให้ร่างกาย อารมณ์ ความคิด และสมาธิของสมาชิกเกิดความพร้อม

วิธีที่ 1 ฝึกเขย่าโดยไม่ให้เสียงขาด เป็นวิธีฝึกความต่อเนื่องของเสียงอังกฤษ ควบคู่กับการฝึกกำลังกล้ามเนื้อแขนและการฝึกข้อมือข้อแขน คำสำคัญที่ผู้ฝึกใช้สื่อสารกับนักดนตรี คือ **ซ้าย-พร้อม-ขวา** หมายถึงการทำงานพร้อมกันระหว่างมือซ้ายและมือขวา ผู้เขย่าออกแรงเขย่าอังกฤษให้เสียงดังต่อเนื่อง เริ่มจากมือซ้าย 4 จังหวะ เมื่อครบ 4 จังหวะ ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่ามือขวาทันทีที่ต่อเนื่องกับมือซ้าย มือซ้ายยังเขย่าอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด จนให้มือทั้งสองเขย่าอังกฤษพร้อมกันเสียงมีความยาวต่อเนื่องกันอีก 4 จังหวะ ต่อไปให้ผู้เขย่าหยุดเขย่าซ้าย แต่ยังคงเขย่าขวาต่ออีก 4 จังหวะ

วิธีที่ 2 ฝึกเขย่าตามระยะเวลา เป็นวิธีฝึกที่ใช้การกำหนดระยะเวลาสั้น-ยาวเป็นเกณฑ์สำหรับสร้างเสียงอังกฤษให้ดังต่อเนื่องในลักษณะต่าง ๆ เช่น ฝึกเขย่าดังต่อเนื่อง 3 วินาที วิธีฝึกในขั้นตอนนี้ ผู้สอนเคาะจังหวะ (beat) ช้า-เร็ว ตามต้องการ (อาจเทียบเคียงว่า จังหวะการเคาะมีความยาวเท่ากับเข็มวินาที) เช่น ฝึกเขย่าเสียงโด (ด) ตามจังหวะที่ครูผู้สอนเคาะ เริ่มเขย่าตั้งแต่วินาทีที่ 1 เมื่อถึงวินาทีที่ 4 ให้หยุดเขย่า (เสียงต้องเงียบทันที) แล้วเขย่าต่อในวินาทีที่ 5 ถึง 7 เมื่อถึงวินาทีที่ 8 ให้หยุดเขย่า แล้วเขย่าเสียงต่อไปเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนครบทั้ง 7 เสียง

จากกระบวนการฝึกทักษะอังกฤษดังกล่าว แสดงถึงวิธีการเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนบทเพลง การออกแบบวิธีฝึกทักษะและวิธีฝึกทักษะการเขย่าอังกฤษเช่นนี้ เป็นทักษะขั้นพื้นฐานสำหรับการเขย่าอังกฤษ นอกจากนี้ ทักษะดังกล่าวจะถูกนำไปเชื่อมโยงกับทำนองและจังหวะของบทเพลง รวมถึงกลวิธีผลิตเสียงรูปแบบต่าง ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การเขย่าเก็บ (ดำเนินทำนองให้พยางค์เสียงชิดติดกัน) ล้อ (กลุ่มนำบรรเลงก่อนแล้วกลุ่มตามบรรเลงเลียนแบบทำนองกลุ่มนำ) และเหลื่อม (กลุ่มนำบรรเลงล่วงหน้าไปก่อนหนึ่งหรือสองจังหวะย่อย และกลุ่มตามจึงบรรเลงตามหลังด้วยทำนองเดียวกัน) เป็นต้น กลวิธีที่ยกตัวอย่างเป็นชุดทำนองที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ต้องอาศัยความเข้าใจและพร้อมเพียงของสมาชิก

1.2 วิธีการปรับวงอังกะลุง

การปรับวง 8 ขั้นตอนตามลำดับดังนี้

1. การปรับทางและสำนวนเพลง เป็นการตรวจสอบโครงสร้างทำนองเพลง บันไดเสียง ทั้งรูปแบบทำนองและจังหวะจากบทเพลงที่ใช้ประกวด ซึ่งจะปรับแนวทางการดำเนินกลอนทั้งรูปแบบแนวทางของวงปีพาทย์หรือแนวทางของวงเครื่องสาย

2. การปรับกลวีย่อยเพื่อสร้างความหลากหลายของเสียง เมื่อมีการกำหนดแนวทางการปรับสำนวนเพลงแบบวงปีพาทย์หรือแบบเครื่องสายแล้ว จึงจำเป็นต้องนำเอากลวิธีการผลิตเสียงแบบต่าง ๆ มาตกแต่งให้ทำนองมีความน่าสนใจ ประกอบด้วย 8 กลวิธี คือ

1) กลวิธีเฉียว เป็นการเพิ่มเสียงก่อนที่จะเขย่าเสียงหลักเพียงเสียงวินาทีให้เสียงที่เพิ่มเข้ามาชิดกับเสียงหลักมากที่สุด แล้วเขย่าเสียงหลักยาวตามหลัง เสียงที่ได้ คือ เสียงเบา แหล่ม พลั่ว ทำให้ทำนองเพลงอ่อนหวาน

2) กลวิธีเอื้อน เป็นการนำเอากลวิธีการขับร้อง และการบรรเลงแบบเครื่องสายมาใช้ มีวิธีการเขย่าด้วยการกรอให้เสียงยาวขึ้นคล้ายกับลักษณะทำนองเอื้อน พบได้ในการเขย่าขึ้นต้นเพลง ช่วยสื่อถึงอารมณ์เพลงได้ยิ่งขึ้น

3) กลวิธีสะบัด เป็นการเขย่าที่มีระยะเวลาการเขย่าที่สั้น ฉับไวในจังหวะ มีทั้งสะบัดสั้นและสะบัดยาว เช่น การสะบัด 3 เสียงและสะบัดข้ามเสียง เป็นการเน้นจังหวะให้เด่น ทำให้ทำนองไม่จืดเรียบเกินไป

4) กลวิธีกวาด เป็นการนำเอากลวิธีเฉพาะของเครื่องปีพาทย์มาใช้ มีทั้งการกวาดขึ้น - ลง กวาดกระทบเสียง และกวาดไม่กระทบเสียง ใช้การเขย่าเชื่อมเสียงเป็นชุดเดียว มีลักษณะการเขย่าที่เร็ว มีความเร็วต่อการเขย่า 1 ตัวโน้ตเพียงเสียงวินาที เขย่าจากเสียงต่ำเรียงต่อเนื่องไปจนถึงเสียงสูง เป็นการเชื่อมทำนองให้ไหลลื่น

5) กลวิธีกริก เป็นกลวิธีที่มีลักษณะเขย่าแตกต่างจากกลวิธีอื่น ๆ การเขย่าอังกะลุงในด้วยกลวิธีการ คือ การใช้นิ้วก้อยหรือนิ้วนางในการดันกระบอกใหญ่ไว้ จะเกิดเสียงจากกระบอกกลางและกระบอกเล็กเท่านั้น ให้ได้เสียงที่สูงและเบาในเวลาเดียวกัน สามารถเขย่าได้ทั้งการเขย่าสั้นและยาว

6) กลวิธียื้อ เป็นการเขย่าโดยการเพิ่มจำนวนตัวโน้ต จาก 4 ตัว เป็น 8 ตัว ใน 1 ท้อง มีระยะเวลาการเขย่าเสียงวินาที ให้ลักษณะเสียงสั้นถี่ นุ่มแต่สื่อถึงพลังในทำนอง ใช้เน้นทำนองที่สำคัญ แต่ไม่ควรขยี้มากเกินไป

7) กลวิธีประสานเสียง เป็นอีกกลวิธีสำคัญที่นำมาใช้กับวงอังกะลุง ซึ่งอังกะลุงที่ใช้ต้องมีการเทียบเสียงให้เป็นระบบเสียงสากล เพื่อให้ง่ายต่อการทำเสียงประสาน และทำให้เสียงมีความสนิมมากกว่าระบบเสียงแบบไทย มีการประสานเป็นคู่เสียง เช่น คู่ 3 คู่ 4 คู่ 5 และสามารถประสานระหว่างเครื่องนำและเครื่องตามได้เช่นกัน

จาก 7 กลวิธีการเขย่าที่กล่าวมานั้น เป็นกลวิธีที่ผู้เชี่ยวชาญนำมาใช้ในการตกแต่งทำนองเพลง ซึ่งเป็นกลวิธีที่ต้องอาศัยความชำนาญพอสมควร และนับว่าเป็นกลวิธีขั้นสูงที่เหมาะสมสำหรับการนำมาฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงให้กับผู้เขย่าที่มีทักษะการเขย่าขั้นพื้นฐานได้เพิ่มเติมทักษะในขั้นที่สูง นำไปสู่การพัฒนาเป็นแบบฝึกอังกะลุงขั้นสูงในลำดับถัดไป

3. การปรับทักษะ มุ่งเน้นการปรับทักษะการเขย่าในแต่ละกลวิธี เริ่มปรับจากกลวิธีง่ายไปยาก ด้วยวิธีการแนะนำการเขย่าให้ได้ลักษณะเสียงที่ถูกต้อง แล้วให้เขย่าช่วงทำนองของกลวิธีนั้นซ้ำวนไปเรื่อย ๆ จนเขย่าได้ถูกต้องตามกลวิธี

4. การปรับความเหมาะสม ปรับการถืออังกะลุงตามความเหมาะสมของขนาดและน้ำหนักของอังกะลุงให้มีความพอดีกับรูปร่างของนักดนตรี หากนักดนตรีมีรูปร่างตัวค่อนข้างเล็กควรให้เขย่าอังกะลุงขนาดเล็ก และนักดนตรีที่มีรูปร่างค่อนข้างโตควรให้เขย่าอังกะลุงที่มีขนาดใหญ่

5. การปรับแนวการบรรเลงแบ่งการปรับแนวเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปรับตามประเภทเพลง การปรับแนวการบรรเลงตามประเภทของเพลงควรปรับให้เหมาะสมกับทำนองเพลง คำนึงถึงการสื่ออารมณ์เพลง 2) ปรับตามศักยภาพของผู้บรรเลง ควรปรับแนวตามกำลังและศักยภาพของผู้บรรเลงเพื่อให้บทเพลงนั้นมีความไพเราะ

6. การปรับเครื่องกำกับจังหวะ คือ การกำหนดแนวจังหวะของฉิ่ง และการแปรกระบวนเสียงของหน้าทับกลองตามความเหมาะสมกับทำนอง นอกจากนี้ ยังเกี่ยวข้องกับการคัดเลือกระดับเสียงของโหม่งสามใบให้มีระดับเสียงเป็นคู่ 5 เช่น เสียงโดสูง-ซอล-และโดต่ำ รวมทั้งเพิ่มวิธีการตีฉาบเล็กให้มีลูกเล่นในลักษณะล่อขัดกับจังหวะหน้าทับและทำนองเพลง และกำหนดการตีกรับให้เสียงดังคมชัดครอบคลุมทั้งวง

7. การปรับความพร้อมเพรียง เป็นการปรับการยกอังกะลุง ขึ้น - ลง ขณะทำการบรรเลง ต้องยกให้พร้อมเพรียงกัน โดยจะต้องยกอังกะลุงให้อยู่ในลักษณะพร้อมเขย่าก่อนเสียงของตัวเองอย่างน้อย 2 ถึง 3 เสียง และต้องยกอังกะลุงให้ขนานกับพื้น การปรับในลักษณะนี้จะช่วยเสริมให้วงในขณะบรรเลงมีความเป็นระเบียบและสวยงามมากขึ้น

ภาพที่ 2 การยกอังกะลุงขณะกำลังประกวด

(วงดนตรีไทยโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว, 2568)

8. การตัดสินใจเลือกชุดอังกะลุงสำหรับแสดงจริง หมายถึง การพิจารณาคัดเลือกอังกะลุงก่อนที่จะขึ้นเวทีแสดงหรือประกวดให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ เช่น สภาพห้องแอร์และห้องพัดลมมีผลต่อคุณภาพเสียงของอังกะลุง ดังคำกล่าวของคุณครูศิริ โชคสกุล ว่า “วงอังกะลุงโรงเรียนมีอังกะลุงที่ใช้สำหรับประกวดอยู่ 2 แบบ คือ ใช้สำหรับประกวดในห้องแอร์และในห้องปกติหรือเวทีกลางแจ้ง หากรู้เวทีที่ใช้ประกวดเป็นอย่างไรก็จะใช้อังกะลุงแบบนั้นในการฝึกซ้อมและประกวด” (ศิริ โชคสกุล, การสื่อสารส่วนบุคคล, 3 มีนาคม 2568) วิธีการปรับวงอังกะลุงข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การเอาใจใส่รายละเอียดทั้งในเรื่องการบริหารจัดการและความรู้เฉพาะทางดนตรีเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ควบคุมวงจะต้องดำเนินการไปพร้อมกัน การมีหลักการฝึกซ้อม หลักการปรับวงที่เป็นแนวทางเฉพาะของตนเองเป็นสิ่งช่วยให้มีทิศทางในการพัฒนาฝีมือของสมาชิกของตนเอง อย่างไรก็ตาม วิธีการฝึกฝนและวิธีการปรับวงนั้นมิได้มีหลักสูตรตายตัวเพียงรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่ยังสามารถผลิตสร้างและพัฒนาขึ้นใหม่ได้ตามความเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น กำลังฝีมือสมาชิก ระยะเวลาของการฝึกซ้อม และสิ่งสนับสนุนอื่นที่เอื้อให้การฝึกฝนก่อนการแสดงจริงนั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด

ตอนที่ 2 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ เดวิส

เนื้อหาตอนที่ 2 นำเสนอแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นการผสมผสานแนวทางที่ได้ศึกษาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ ประกอบกับการถอดทำนองต้นแบบมาจากบทเพลงสำหรับการประกวดอังกะลุง มาปรับใช้เพื่อสร้างเป็นชุดทำนองขนาดสั้น เรียงลำดับจากง่ายไปยากตามหลักการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ทักษะที่สร้างขึ้นได้รับการนิยามว่าเป็น “แบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง” เนื่องจากได้นำกลวิธีพิเศษต่าง ๆ เช่น กลวิธีเฉี่ยว เอื้อน สะบัด กวาด กริก ขยี้ และประสานเสียง มาเป็นเป้าหมายของการผลิตเสียงอังกะลุงที่หลากหลาย สามารถนำไปปรับใช้กับทำนองเพลงใดก็ได้ตามความเหมาะสม นำเสนอผลการวิจัยในส่วนนี้ 2 ประเด็น คือ 1) การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง 2) แบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

2.1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง

มีกระบวนการพัฒนาแบบฝึกทักษะตามระบบ R&D หรือ Research and Development ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผลวิจัยในตอนต้นที่ 1 มาวิเคราะห์แล้วกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายแบบฝึกทักษะ
2. ออกแบบ ผู้วิจัยออกแบบองค์ประกอบของสาระเนื้อหา โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสในการกำหนดรูปแบบของแบบฝึกทักษะ มีขั้นตอนในการปฏิบัติ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสาธิตหรือขั้นเริ่มต้นการปฏิบัติ ขั้นที่ 2 ขั้นสาธิตและปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติทักษะย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นให้เทคนิควิธีการ ขั้นที่ 5 ขั้นให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะย่อย ให้เป็นทักษะที่สมบูรณ์ นำเสนอในรูปแบบชุดแบบฝึกทักษะที่แสดงวิธีเขย่าโน้ตแบบฝึกย่อย รวมถึงโน้ตแบบฝึกเสริมทักษะ ออกแบบให้มีเนื้อหาจากทักษะง่ายไปทักษะยาก
3. พัฒนาแบบฝึกทักษะ ผู้วิจัยสร้างแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงฉบับนำร่อง จากกลวิธีที่ง่ายไปกลวิธีที่ยาก การชี้แจงรายละเอียดเบื้องต้น จำนวนแบบฝึกทักษะ ความหมายของสัญลักษณ์ คำอธิบายวิธีปฏิบัติ จัดทำเป็นโน้ตแบบฝึกทักษะย่อย และโน้ตแบบฝึกเสริมทักษะ ยึดหลักการประพันธ์เพลงไทยมาเป็นหลักการในการจัดทำโน้ตแบบฝึกทักษะ
4. ประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง (ฉบับนำร่อง) ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและประเมินความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไขปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์
5. รับรองคุณภาพแบบฝึกทักษะขั้นสูงฉบับสมบูรณ์ โดยผู้เชี่ยวชาญ การรับรองคุณภาพของชุดแบบฝึกทักษะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ลงความเห็นว่า “ชุดแบบฝึกทักษะชุดนี้ มีคุณภาพและความน่าเชื่อถือสามารถนำไปปรับใช้สำหรับผู้สนใจ”

2.2 แบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูง โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

แบบฝึกทักษะที่ได้รับการพัฒนาขึ้น เน้นการสร้างเสียงอังกะลุงตามกลวิธีการเขย่าจำนวนทั้งสิ้น 11 กลวิธี คือ กรอ เก็บ ลูกล่อลูกขัด เหลื่อม เฉี่ยว เอื้อน สะบัด กวาด กริก ขยี้ ประสานเสียง โดยแบ่งย่อยเป็น 13 แบบฝึกทักษะ รายละเอียดดังต่อไปนี้

คำอธิบายสัญลักษณ์

1. สัญลักษณ์	-	หมายถึง ตัวหยุดเสียง
2. สัญลักษณ์	ด	หมายถึง เขย่าซ้อนกับโน้ตตัวต่อไป
3. สัญลักษณ์	()	หมายถึง เครื่องนำ
4. สัญลักษณ์	∪	หมายถึง เขย่าสะบัด
5. สัญลักษณ์	→	หมายถึง เขย่ากวาด
6. สัญลักษณ์	ล	หมายถึง เขย่าเฉี่ยวเสียงสูงไปต่ำ
7. สัญลักษณ์	ล	หมายถึง เขย่าเฉี่ยวเสียงต่ำไปสูง
8. สัญลักษณ์	ด (อักษรแอนหลัง)	หมายถึง เขย่ากริก

แบบฝึกทักษะที่ 1 เขย่ากรอยาว

อังกฤษ 1 หมายถึง แบบฝึกทักษะที่ 1 ฝึกหยุดเขย่าก่อนที่จะถึงโน้ตตัวต่อไป 1 จังหวะย่อย

อังกฤษ 2 หมายถึง แบบฝึกทักษะที่ 2 เขย่าต่อเนื่องกับโน้ตตัวต่อไปให้เสียงไม่ขาดตอน

อังกฤษ 3 หมายถึง แบบฝึกทักษะที่ 3 เขย่าโน้ตเสียงแรกให้ซ้อนกับโน้ตตัวต่อไป 1 จังหวะย่อย

ทำนองหลัก	--- ร	--- ม	--- ช	--- ล
อังกฤษ 1	--- ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล
อังกฤษ 2	--- ร	ร ร ร ม	ม ม ม ช	ช ช ช ล
อังกฤษ 3	--- ร	ร ร ร ม	ม ม ม ช	ช ช ช ล

แบบฝึกทักษะที่ 2 เขย่ากรอสั้น

วิธีฝึก ผู้สอนบอกทำนองหลักกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะไปด้วย ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าต่อเนื่อง เริ่มจากจังหวะแรก เสียงเร (ร) 2 จังหวะย่อย แล้วหยุดเขย่า 2 จังหวะย่อย แล้วเขย่าเช่นนี้จนครบตามโน้ตแบบฝึกข้างต้น

แบบฝึกทักษะที่ 2.1 หยุดก่อนโน้ตตัวต่อไป 2 จังหวะย่อย

ทำนองหลัก	--- ร	--- ม	--- ช	--- ล
อังกฤษ	--- ร	ร -- ม	ม -- ช	ช -- ล

แบบฝึกทักษะที่ 2.2 เขย่าต่อเนื่องกับโน้ตตัวต่อไป

วิธีฝึก ผู้สอนบอกทำนองหลักกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะไปด้วย ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าต่อเนื่อง เริ่มจากโน้ตตัวแรก 2 จังหวะย่อย แล้วเขย่าโน้ตตัวต่อไปเหมือนกันโดยไม่หยุดเขย่า

ทำนองหลัก	- ร - ม	- ช - ล	- ด - ล	- ช - ม
อังกฤษ	- ร ร ม	ม ช ช ล	ล ด ด ล	ล ช ช ม

แบบฝึกทักษะที่ 3 เขย่าเก็บ

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะไปด้วย ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าโน้ตแต่ละตัวเสีย
วินาที

แบบฝึกทักษะที่ 3.1 เขย่าเก็บ 2 ห้อง

--- ล	ด ล ช ล	ด ล ช ม	ช ร --	--- ม	ช ร ด ร	ม ช ล ช	ม ร --
-------	---------	---------	--------	-------	---------	---------	--------

แบบฝึกทักษะที่ 3.2 เขย่าเก็บ 4 ห้อง **หมายเหตุ** ทั้ง 2 แบบฝึกทักษะย่อยใช้วิธีฝึกเหมือนกัน

ล ช ด ล	ด ช ล ม	ช ม ล ช	ล ม ช ร	----	----	----	----
ช ม ร ด	ม ร ด ล	ร ด ล ช	ด ล ช ม	----	----	----	----

แบบฝึกทักษะที่ 4 เขย่าลูกล้อ

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะไปด้วย ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าเริ่มจากเครื่องนำ
เมื่อเขย่าถึงโน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละวรรค ให้เขย่าโน้ตตัวสุดท้ายซ้อนกับเครื่องตามอีก 2 จังหวะย่อยแล้วหยุดเขย่า

แบบฝึกทักษะที่ 4.1 ล้อเก็บ 2 ห้อง

(ช ด ร ม	ร ม ช ม)	ม ม --	----	(ช ล ด ร	ด ร ม ร)	ร ร --	----
----	----	ช ด ร ม	ร ม ช ม	ม ม --	----	ช ล ด ร	ด ร ม ร

แบบฝึกทักษะที่ 4.2 ล้อเก็บ 4 ห้อง

(ด ล ช ม	ล ช ม ร	ม ร ด ร	ม ร ช ม)	ม ม ---	----	----	----
----	----	----	----	ด ล ช ม	ล ช ม ร	ม ร ด ร	ม ร ช ม

หมายเหตุ ทั้ง 2 แบบฝึกทักษะย่อยใช้วิธีฝึกเหมือนกัน

แบบฝึกทักษะที่ 5 เขย่าลูกขัด

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะไปด้วย ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าเริ่มจากเครื่องนำ
เมื่อเขย่าโน้ตตัวสุดท้ายให้เขย่าต่อไปให้เสียงเครื่องนำซ้อนกับเสียงเครื่องตามอีก 2 จังหวะย่อย แล้วหยุดเขย่า เครื่องตาม
ทำในลักษณะเดียวกัน

แบบฝึกทักษะที่ 5.1 เขย่าลูกขัด 2 ห้อง ในลักษณะเป็นลูกขัดแท้

(- ม ช ล	ด ล ช ม)	ม ม --	----	(ช ล ช	ม ช ล ด)	ด ด --	
----	----	- ม ร ม	ช ม ร ด	ด ด --	----	- ด ร ด	ช ด ร ม

แบบฝึกทักษะที่ 5.2 เขย่าลูกขัด 4 ห้อง ในลักษณะเป็นลูกขัดตาม **หมายเหตุ** เขย่าโน้ตตัวแรกยาว 1 ห้อง

(--- ม	ม ม ม ม	ช ม ร ด	ม ร ด ล)	ล ล --	----	----	----
----	----	----	----	--- ล	----	ช ม ช ล	ช ล ด ร

แบบฝึกทักษะที่ 6 เขย่าเหลี่ยม

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะ ผู้เขย่าท่องโน้ตตาม 1 รอบ แล้วออกแรงเขย่าเริ่มจากเครื่องนำเขย่านำมาก่อน 1 ห้องเพลง เครื่องตามเขย่าตามในห้องที่ 2 ต่อจากเครื่องนำ

แบบฝึกทักษะที่ 6.1 เขย่าเหลี่ยมก่อน 1 ห้อง

(- ด - ล	- - ซ ล	ด ร ด ม	- - ซ ล	ด ร ด ม	ซ ม ร ด	ล ด ซ ล	ล - - -)
- - - -	- ด - ล	- - ซ ล	ด ร ด ม	- - ซ ล	ด ร ด ม	ซ ม ร ด	ล ด ซ ล

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะ ผู้เขย่าท่องโน้ตตาม 1 รอบ แล้วออกแรงเขย่าเริ่มจากเครื่องนำจะเขย่านำมาก่อน 2 จังหวะย่อย เครื่องตามเขย่าต่อจากเครื่องนำ

แบบฝึกทักษะที่ 6.2 การเหลี่ยมก่อน 2 จังหวะย่อย

(ร ม ซ ล	ซ ล - -)	(ซ ล ด ร	ด ม - -)	(ม ด ร ม	ร ม - -)	(ม ร ด ล	ซ ล - -)
- - ร ม	ซ ล ซ ล	- - ซ ล	ด ร ด ม	- - ม ด	ร ม ร ม	- - ม ร	ด ล ซ ล

แบบฝึกทักษะที่ 7 เขย่าเฉียง

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตทำนองหลักกับผู้เขย่าพร้อมกับเคาะจังหวะ ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าเสียงรองเพียงเสียงวินาที แล้วเขย่าตามด้วยเสียงหลักหลักต่อเนื่องอีก 2 จังหวะย่อย เสียงต้องชิดกันไม่เกิดช่องว่างระหว่างเสียง

แบบฝึกทักษะที่ 7.1 เขย่าเสียงสูงไปเสียงต่ำ

- - - ด ล	- - - ล ซ	- - - ซ ม	- - - ม ร	- - - ร ด	- - - ฟ ร	- - - ท ล	- - - ด ท
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

แบบฝึกทักษะที่ 8 เขย่าเอื้อน

วิธีฝึก ให้ครูผู้สอนอ่านโน้ตเป็นทำนองเอื้อน มาก่อน 1 รอบ แล้วบอกโน้ตกับผู้เขย่าให้เขย่าตามโน้ตที่ขีดกันให้เขย่าห่างกันเสียงวินาที โดยฝึกเขย่าประมาณ 3 – 4 รอบ **หมายเหตุ** ทั้ง 2 แบบฝึกทักษะย่อยใช้วิธีฝึกเหมือนกัน

แบบฝึกทักษะที่ 8.1 เขย่าทำนองเอื้อน 1 คำ

ทำนองหลัก	- - - -	- - - ด	- - - ร	- - - ม
อังกะลุง	- - - -	- - - ด	- - - ร	- ม - ร ด ่ม

แบบฝึกทักษะที่ 8.2 เขย่าทำนองเอื้อน 3 – 4 คำ

ทำนองหลัก	- - - ด	- - - ร	- ซ - ร	ม ด ร ม	- - - ซ	- - - ม	- - - ร	- - - ด
อังกะลุง	- - - ด	- - - ร	ม ร - ซ - ร	- ม - ร ด - ่ม	- - - ซ	- ล ซ - ม	- - - ร	- ม ร - ่ม ร ด

แบบฝึกทักษะที่ 9 เขย่าสะบัด

แบบฝึกทักษะที่ 9.1 เขย่าสะบัดยาว

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าที่ละบรรทัดพร้อมกับเคาะจังหวะ ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่า โดยเขย่าสะบัด 3 เสียง ซึ่งแต่ละเสียงมีระยะเวลาเขย่าเสี้ยววินาที แล้วเขย่าโน้ตตัวสุดท้ายยาวต่อเนื่อง 2 จังหวะย่อย

--- ด	-- <u>ดรัม</u>	ม ม - ร	-- <u>รมฟ</u>	ฟ ฟ - ม	-- <u>มฟช</u>	ช ช - ฟ	-- <u>ฟชล</u>
--- ช	-- <u>ชลท</u>	ช ช - ล	-- <u>ลทด</u>	ด ด - ด	-- <u>ดทล</u>	ล ล - ท	-- <u>ทลช</u>
--- ล	-- <u>ลชฟ</u>	ล ล - ช	-- <u>ชฟม</u>	ม ม - ฟ	-- <u>ฟมร</u>	ร ร - ม	-- <u>มรด</u>

แบบฝึกทักษะที่ 9.2 เขย่าสะบัดสั้น

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่าที่ละบรรทัดพร้อมกับเคาะจังหวะ ให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่า โดยเขย่าสะบัด 3 เสียง ซึ่งแต่ละเสียงมีระยะเวลาเขย่าเสี้ยววินาที โน้ตตัวสุดท้ายให้หยุดเขย่าทันที

--- ด	-- <u>ดรัม</u>	--- ร	-- <u>รมฟ</u>	--- ม	-- <u>มฟช</u>	--- ฟ	-- <u>ฟชล</u>
--- ช	-- <u>ชลท</u>	--- ล	-- <u>ลทด</u>	--- ด	-- <u>ดทล</u>	--- ท	-- <u>ทลช</u>
--- ล	-- <u>ลชฟ</u>	--- ช	-- <u>ชฟม</u>	--- ฟ	-- <u>ฟมร</u>	--- ม	-- <u>มรด</u>

แบบฝึกทักษะที่ 9.3 เขย่าสะบัดข้ามเสียง เป็นการเขย่าสะบัดข้ามเสียง 1 ตัวโน้ต เช่น - รีดล / - ลชม ซึ่งวิธีนี้ให้ฝึกทั้งเขย่าสะบัดสั้นและเขย่าสะบัดยาวสลับกัน

--- รี้	-- <u>รีดล</u>	--- ดี้	-- <u>ดิลช</u>	--- ล	-- <u>ลชม</u>	--- ช	-- <u>ชมร</u>
---------	----------------	---------	----------------	-------	---------------	-------	---------------

แบบฝึกทักษะที่ 10 เขย่ากวาด

แบบฝึกทักษะที่ 10.1 เขย่ากวาดกระทบเสียง

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตทำนองหลักกับผู้เขย่าที่ละเสียง แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าจากเสียงหลักที่เป็นเสียงต่ำแล้วเขย่าโน้ตเรียงต่อเนื่องไปจนถึงเสียงหลักที่เป็นเสียงสูง (การเขย่าแต่ละเสียงห่างกันเสี้ยววินาที ใน 1 ห้อง) เมื่อเขย่าไปถึงเสียงสุดท้ายที่เป็นเสียงหลัก ให้เขย่าเสียงเสียงตัวแรกพร้อมกับเสียงสุดท้ายทันที

----	<u>ดรัมฟชลท</u> → ด	----	<u>รมฟชล</u> ทดรี → ร	----	<u>มฟชล</u> ทดรัม → ม	----	<u>ฟชลทด</u> รัมฟ → ฟ
----	<u>ชลทดรัมฟ</u> ชี่ → ช	----	<u>ลท</u> ดรัมฟชล → ล	----	<u>ทด</u> รัมฟชล → ท	----	<u>ดรัมฟชลท</u> ด

แบบฝึกทักษะที่ 10.2 เขย่ากวาดไม่กระทบเสียง

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตทำนองหลักกับผู้เขย่าที่ละเสียง แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าจากเสียงหลักที่เป็นเสียงต่ำแล้วเขย่าโน้ตเรียงต่อเนื่องไปจนถึงเสียงหลักที่เป็นเสียงสูง (การเขย่าแต่ละเสียงห่างกันสี่ตัวโน้ตใน 1 ห้อง) เมื่อเขย่าไปถึงเสียงสุดท้ายที่เป็นเสียงหลัก ไม่ต้องเขย่าเสียงตัวแรกอีกให้เสียงจบที่โน้ตตัวสุดท้ายไปเลย

----	ดรมฟชลทดี →	----	รมฟชล ทตรี →	----	มฟชล ทตรมี →	----	ฟชลทต รมฟ →
----	ชลทตรมฟ ซ →	----	ลท ดรมฟชลลี →	----	ทต รมฟชลทดี →	----	ดรมฟชลทดี →

แบบฝึกทักษะที่ 11 เขย่ากริก

การเขย่ากริกวิธีกริก คือ ใช้นิ้วก้อยหรือนิ้วนางในการดันกระบอกหลังไว้ มักใช้แทนการกระชิบเสียง แต่การกริกเป็นการออกแรงเขย่าเท่าเดิมเพื่อให้ได้เสียงที่สูงและเบาในเวลาเดียวกัน

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่า แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่า โดยการใช้นิ้วก้อยหรือนิ้วนางในการดัน

กระบอกหลังสุดไว้ แบบฝึกทักษะที่ 11.1 เขย่ากริกเสียงสั้น เขย่าด้วยวิธีกรอสั้น

- ด ร ม	- ร ม ฟ	- ม ฟ ช	- ฟ ช ล	- ช ล ท	- ล ท ต	- ท ต ร	- ต ร มี
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	----------

แบบฝึกทักษะที่ 11.2 เขย่ากริกเสียงยาว เขย่าด้วยวิธีกรยาว

--- ล	- ช ---	- ล - ช	- ฟ - ม	--- ฟ	- ม ---	- ร - ม	- ล - ช
--- ร	- ต ---	- ร - ต	- ท - ล	--- ท	- ล ---	- ช - ล	- ร - ต

แบบฝึกทักษะที่ 12 เขย่าขี้

แบบฝึกทักษะที่ 12.1 เขย่าขี้สลับเขย่าเก็บ เป็นการเขย่าขี้แทรกไปในทำนองเก็บ มีระยะเวลาเขย่าสี่ตัวโน้ตต่อ 1 ตัวโน้ต

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่า แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าทำนองเก็บ แล้วเขย่าขี้ตามช่วงที่มีการขี้แทรก โดยเขย่าเพียงสี่ตัวโน้ตต่อ 1 ตัวโน้ต แล้วเขย่าต่อด้วยทำนองเก็บ สลับไปจนครบตามโน้ตแบบฝึก

ด ร ม ช	มรตรมช - ล	ด ร ต ล	ด ล ช ม	ร ม ช ล	ด ล ช ม	- มชลต ลชม	ชลชมชม รด
---------	---------------	---------	---------	---------	---------	---------------	--------------

แบบฝึกทักษะที่ 12.2 เขย่าขี้ต่อเนื่อง

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่า แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าเพียงสี่ตัวโน้ตอย่างต่อเนื่องยาว 1 บรรทัด

มตรม	ลชมชร	ชลทตรด	ทตรดทล	ชตรม	ตรดลดล	รมชลด	ชลชมชม
ตรมช	มชล	ทล	ชม	รมชล	ชม	ลชม	รด

แบบฝึกทักษะที่ 13 เขย่าประสานเสียง

วิธีฝึก ผู้สอนบอกโน้ตกับผู้เขย่า แล้วให้ผู้เขย่าออกแรงเขย่าประสานเสียง คู่ 4 เครื่องนำและเครื่องตาม เขย่าคู่ประสานเสียงเดียวกัน เขย่าด้วยกลวิธีการยาวในการฝึก

แบบฝึกทักษะที่ 13.1 เขย่าประสานเสียงพร้อมกันทั้งเครื่องนำและเครื่องตาม

เครื่องนำ	--- ล	--- ช	--- ม	--- ร	- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ล
	--- ม	--- ร	--- ท	--- ล	- ร - ล	- ล - ช	- ล - ช	- ช - ม
เครื่องตาม	--- ล	--- ช	--- ม	--- ร	- ช - ม	- ร - ด	- ม - ร	- ด - ล
	--- ม	--- ร	--- ท	--- ล	- ร - ล	- ล - ช	- ล - ช	- ช - ม

แบบฝึกทักษะที่ 13.2 เขย่าประสานเสียงแยกระหว่างเครื่องนำและเครื่องตาม

เครื่องนำ	--- ม	- ร - -	- ม - ร	- ด - ท	--- ด	- ท - -	- ล - ท	- ม - ร
เครื่องตาม	--- ล	- ช - -	- ล - ช	- พ - ม	--- พ	- ม - -	- ร - ม	- ล - ช

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส สามารถสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

การศึกษากระบวนการฝึกทักษะอังกะลุงและกลวิธีการปรับวงอังกะลุงจากผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นถึงวิธีการและแนวทางอย่างเป็นระบบตั้งแต่การเตรียมความพร้อมของเครื่องดนตรีและนักดนตรี การออกแบบวิธีฝึกทักษะพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงอย่างละเอียด รวมไปถึงการปรับกลวิธีพิเศษให้ผู้บรรเลงเข้าใจลักษณะของกลวิธีที่ถูกต้อง นำไปสู่การพัฒนาแบบฝึกอังกะลุงขั้นสูง

แบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีจำนวน 13 แบบฝึกทักษะ ประกอบด้วย กลวิธีการยาว กลวิธีการสั้น กลวิธีเก็บ กลวิธีล่อ กลวิธีขัด กลวิธีเหลื่อม กลวิธีเฉี่ยว กลวิธีเอื้อน กลวิธีสับด กลวิธีกวาด กลวิธีกริก กลวิธีชยี้ และกลวิธีประสานเสียง เป็นกลวิธีที่ต้องมีการฝึกทักษะอย่างสม่ำเสมอ ควบคู่ไปกับการฝึกตามทำนองเพลงที่กำหนดในแบบฝึกทักษะ มีส่วนช่วยให้ผู้บรรเลงเข้าใจลักษณะทำนองเพลงไทยที่เปลี่ยนไปตามบริบทของกลวิธี

หลักการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instruction Model for Psychomotor Domain) ประกอบด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกฝนด้วยหลักการนี้เป็นหลักการที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติทักษะย่อย ๆ ก่อนเมื่อปฏิบัติได้แล้วค่อยเชื่อมโยงทักษะย่อยต่าง ๆ เป็นทักษะใหญ่ มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและรู้ถึงแก่นแท้ อีกทั้งเป็นการเพิ่มทักษะให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (Davies, 1971, อ้างถึงใน ทิศนา แหมมณี, 2559, น. 243-247) เหมาะสมสำหรับนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบฝึกทักษะการเขย่าอังกะลุงขั้นสูง ที่มีทักษะย่อยจำนวนมาก และจำเป็นต้องลำดับทักษะจากง่ายไปยาก เพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและเข้าใจมากขึ้นเป็นลำดับ เช่น การใช้แนวคิดของเดวิสในขั้นที่ 2 คือ การสาธิตและปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนแยกแยะการใช้นิ้วในการดันกระบอกขณะเขย่าได้ชัดเจนขึ้น ก่อนนำไปสู่การฝึกขั้นที่ 5 การเชื่อมโยงทักษะต่อไป

การฝึกทักษะตามหลักการของเดวิส ที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้การใช้ทักษะการฟัง สังเกต และการเลียนแบบ จากครูผู้สอน สอดคล้องกับการสอนดนตรีไทยแบบฆาตกรรมที่ผู้เรียนสังเกตและเรียนรู้จากครูผู้สอนโดยตรงจากการสาธิต ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้สอนต้องปฏิบัติให้ผู้เรียนเห็นเชิงประจักษ์ได้สังเกตเพื่อลอกเลียนแบบหรือเรียกว่า “ลอกลายครู” (จรัส กาญจนประดิษฐ์, 2554)

กลวิธีการปรับอังกะลุงเป็นส่วนสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาอังกะลุงให้เกิดความเรียบร้อยก่อน การประกวด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุทธภาพ ศรีอักษรกุล และบุษกร บินทสันต์ (2559) ที่พบว่ากลวิธีการ ปรับวง ตามแนวทางครูบรรพต แจ่มจรัส มีการวิเคราะห์ที่เพลงหรือเป็นการตีใจของเพลงให้ชัดเจนเพื่อผู้คนส่วน กลอนให้สัมพันธ์กับบันไดเสียงของเพลงนั้น ๆ การสอดแทรกเทคนิคการบรรเลง เพื่อเพิ่มรรถรสให้กับเพลงและ เป็นการแสดงศักยภาพของนักดนตรี รวมไปถึงกระบวนการการปรับวงต่าง ที่ทำให้วงมีความสมบูรณ์มาก

ทักษะการเขย่าอังกะลุงที่ดีเป็นผลมาจากการฝึกฝนทักษะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ที่เกิดการพัฒนาทักษะ ในหลาย ๆ ด้าน รวมไปถึงการพัฒนาทางด้านร่างกายทั้งระบบประสาทและระบบกล้ามเนื้อผ่านกิจกรรมการ เคลื่อนไหว ส่งผลให้การเขย่าอังกะลุงมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ (Harrow, 1972) ที่อธิบายว่า ทักษะปฏิบัติเกิดจากการทำงานร่วมกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในการเรียนดนตรี ผู้เรียนต้องเรียนรู้ที่จะควบคุมการเคลื่อนไหวของร่างกายควบคู่กับการรับฟังเสียง อย่างตั้งใจ การฝึกปฏิบัติซ้ำอย่างมีขั้นตอนจึงช่วยให้ผู้เรียนค่อย ๆ พัฒนาคความคล่องแคล่วและความแม่นยำในการ ปฏิบัติ ส่งผลให้ทักษะปฏิบัติดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

การพัฒนาแบบฝึกทักษะในครั้งนี้ไม่เพียงช่วยส่งเสริมทักษะการปฏิบัติทางดนตรีของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยัง สะท้อนแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในระบบการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการความรู้ ทางทฤษฎีควบคู่กับการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจองค์ความรู้ทางดนตรีไทย เช่น ระบบเสียง ทำนอง และจังหวะ ผ่านการลงมือบรรเลงเครื่องดนตรีจริง ซึ่งช่วยให้ การเรียนรู้มีความชัดเจนและเกิดความหมายมากยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับแนวคิดของ (สุกชัย คันธะวงศ์, 2560) ที่ระบุว่า การจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวช่วยให้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีกับประสบการณ์เชิงปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนไม่เพียงเข้าใจเนื้อหา ทางดนตรีในเชิงแนวคิดเท่านั้น แต่ยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการบรรเลงและการแสดงดนตรีไทย ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สามารถนำสื่อแบบฝึกทักษะอังกะลุงขั้นสูงไปปรับใช้กับผู้เรียนได้ตามบริบทของสถานศึกษา ตามระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน สามารถเลือกใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ที่มีในสื่อให้เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพสูงสุด

1.2 การนำสื่อไปใช้ กรณีผู้สอนไม่ได้จบเอกดนตรีไทย และขาดความเข้าใจเกี่ยวกับอังกะลุง ควรมี การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักการทางดนตรีไทยและหลักการเขย่าอังกะลุง รวมถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เพียงพอก่อนนำสื่อแบบฝึกทักษะไปใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ข้อมูลที่ถูกต้อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการนำแบบฝึกทักษะไปทดลองกับผู้เรียนกลุ่มทดลอง เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดแบบฝึกทักษะก่อนการนำไปใช้ปฏิบัติกับผู้เรียนหลัก
- 2.2 ควรมีการสร้างตัวอย่างวิธีการฝึกที่ชัดเจน เช่น วิดีโอแสดงวิธีการฝึก วิดีโอตัวอย่างการเย็บทำนองตามที่ปรากฏในแบบฝึก เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการเย็บได้ง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว. จรัญ กาญจนประดิษฐ์. (2554). การศึกษาพัฒนาการทักษะการเป่าขลุ่ยเพียงออโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies' Instruction Model for Psychomotor Domain) และการสอดแทรกคุณธรรมด้านความเพียรของนักศึกษาที่เรียนรายวิชา 864382 ทักษะดนตรีไทย 2. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์*, 3(2), 93-117
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2545). *สารดนตรีศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา เขมมณี. (2559). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 20). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.
- วงดนตรีไทยราชวินิตบางแก้ว. (2568). *ประกวดดนตรีมหาวิทยาลัยบูรพา วันที่ 7-8 มีนาคม 2568* [โพสต์ Facebook]. ค้นเมื่อ 2 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1094185952512883&set=pb>
- สุกชัย คันธะวงศ์. (2560). การจัดการเรียนรู้ดนตรีไทยในระบบการศึกษา. *วารสารดนตรีศึกษา*, 12(2), 45-60.
- สุทธภาพ ศรีอักษรกุล, และบุษกร บิณฑสันต์. (2559). กลวิธีการปรับวงดนตรีไทยตามแนวทางครูบรรพต แจ่มจรัส ภูมิศึกษาโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์*, 8(1), 89-110.
- สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา. (2535). *สูจิบัตรการประกวดดนตรีไทยระดับนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 12*. ชลบุรี.
- Davies, I. K. (1971). *The management of learning*. McGraw-Hill.
- Harrow, A. J. (1972). *A taxonomy of the psychomotor domain: A guide for developing behavioral objectives*. David McKay.

.....

Research Article

แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร GUIDELINES FOR MANAGING ACADEMIC AFFAIRS IN PRIVATE SCHOOLS BANG KHEN DISTRICT, BANGKOK

วันทนีย์ สวัสดิชัย^{1*} ระติกรณ์ นิยมะจันทร์²

¹สาขาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการฝึกหัดครู

²มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Wantanee Sawadchai ^{1*}, Ratikorn Niyamajan²

¹Educational Administration Program, Faculty of Teacher Training

²Phranakhon Rajabhat University

*E-mail: v_chula@hotmail.com

Received: 15-12-2025

Revised: 01-04-2026

Accepted: 02-04-2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครู จำนวน 188 คน ซึ่งได้มาจากการเทียบตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.66) โดยมีค่าเฉลี่ยรายด้านอยู่ระหว่าง 4.24 - 4.27 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การประเมินเพื่อพัฒนา การวิจัยในชั้นเรียนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การนิเทศอย่างเป็นระบบ และการประกันคุณภาพภายในอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีศักยภาพในการบริหารงานวิชาการและสามารถพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ โรงเรียนเอกชน เขตบางเขน

Abstract

The purposes of this research article were to (1) investigate the current conditions of academic administration and (2) examine appropriate approaches to academic administration in schools under the Office of the Private Education Commission, Bang Khen District, Bangkok. This study employed descriptive research. The sample consisted of 188 school administrators, deputy directors, and teachers, selected using the Krejcie and Morgan sample size table. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that the overall current condition of academic administration was at a high level (Mean = 4.25, S.D. = 0.66). The mean scores of each aspect ranged from 4.24 to 4.27. Curriculum development had the highest mean score, while internal quality assurance development had the lowest mean score, although it remained at a high level. Appropriate approaches to academic administration consisted of seven aspects: curriculum development, active learning management, assessment for learning, classroom research, digital technology utilization, systematic supervision, and sustainable internal quality assurance. The results indicate that school administrators have strong potential in academic administration and are able to continuously develop practices in accordance with 21st-century educational policies.

Keywords: Academic administration, Private schools, Bang Khen District

บทนำ

การศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ โดยมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษา ครอบคลุมตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ การศึกษาเอกชนยังทำหน้าที่เป็นทางเลือกที่ช่วยเพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะด้านได้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาคนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนในสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 3-4)

ในขณะเดียวกัน โรงเรียนเอกชนมีบทบาทโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา เนื่องจากผู้ปกครองมักมีความคาดหวังในระดับที่สูงกว่าโรงเรียนของรัฐ โดยเฉพาะด้านมาตรฐานการเรียนรู้ คุณภาพครู ผู้บริหาร และสภาพแวดล้อมทางการศึกษา อันเป็นผลมาจากภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาที่สูงกว่า สุกัญญา แซ่ม้อย (2561: 30-31) ระบุว่า ผู้ปกครองคาดหวังให้โรงเรียนเอกชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ มีทรัพยากรสนับสนุนที่เพียงพอ และส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามความคาดหวังของครอบครัวและสังคม

แม้โรงเรียนเอกชนจะมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากกว่าโรงเรียนของรัฐ ทั้งในด้านโครงสร้างการตัดสินใจ การบริหารงบประมาณ การใช้เทคโนโลยี และการนำนวัตกรรมทางการเรียนรู้มาใช้ แต่จากการทบทวน

วรรณกรรมและการแลกเปลี่ยนข้อมูลเชิงวิชาการ พบว่าโรงเรียนเอกชนยังคงเผชิญกับข้อจำกัดสำคัญด้านการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนทางวิชาการจากภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่องเท่าที่ควร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564: 3-4) ปัญหาดังกล่าวยิ่งส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเอกชนขนาดเล็ก ซึ่งต้องพึ่งพางบประมาณของตนเองเป็นหลัก และไม่สามารถจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาในระดับสูงได้ เนื่องจากต้องคำนึงถึงบริบททางเศรษฐกิจและกำลังจ่ายของผู้ปกครองในพื้นที่

ข้อจำกัดด้านงบประมาณดังกล่าวส่งผลต่อความสามารถในการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ดิจิทัล และทรัพยากรการเรียนรู้ที่ทันสมัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ การขาดแคลนทรัพยากรยังส่งผลต่อโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมหรือพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งอาจกระทบต่อคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและประสิทธิผลทางการศึกษาในระยะยาว ทั้งนี้ การบริหารงานวิชาการนับเป็นแกนหลักของการยกระดับคุณภาพการศึกษา เนื่องจากครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร ตลอดจนการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งล้วนเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ ความรู้ และความสามารถในการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด (ปารณีย์ เพชรสีช่วง, 2561: 2)

จากบริบทและปัจจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน และแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา การยกระดับคุณภาพผู้เรียน ตลอดจนการส่งเสริมศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษานำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
2. ผู้บริหารสถานศึกษานำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 367 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการ และครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 188 คน ได้มาจากการเทียบตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970; 607 – 608)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรการวิจัย ดังต่อไปนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ มีดังนี้

2.1.1 เพศ

2.1.1.1 ชาย

2.1.1.2 หญิง

2.1.2 ตำแหน่งงาน

2.1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.2.2 รองผู้อำนวยการ

2.1.2.3 ครู

2.1.3 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2.1.3.1 ต่ำกว่า 5 ปี

2.1.3.2 ระหว่าง 5 - 10 ปีขึ้นไป

2.1.3.3 10 ปีขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

2.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.2.3 การวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

2.2.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

2.2.5 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2.2.6 การนิเทศการศึกษา

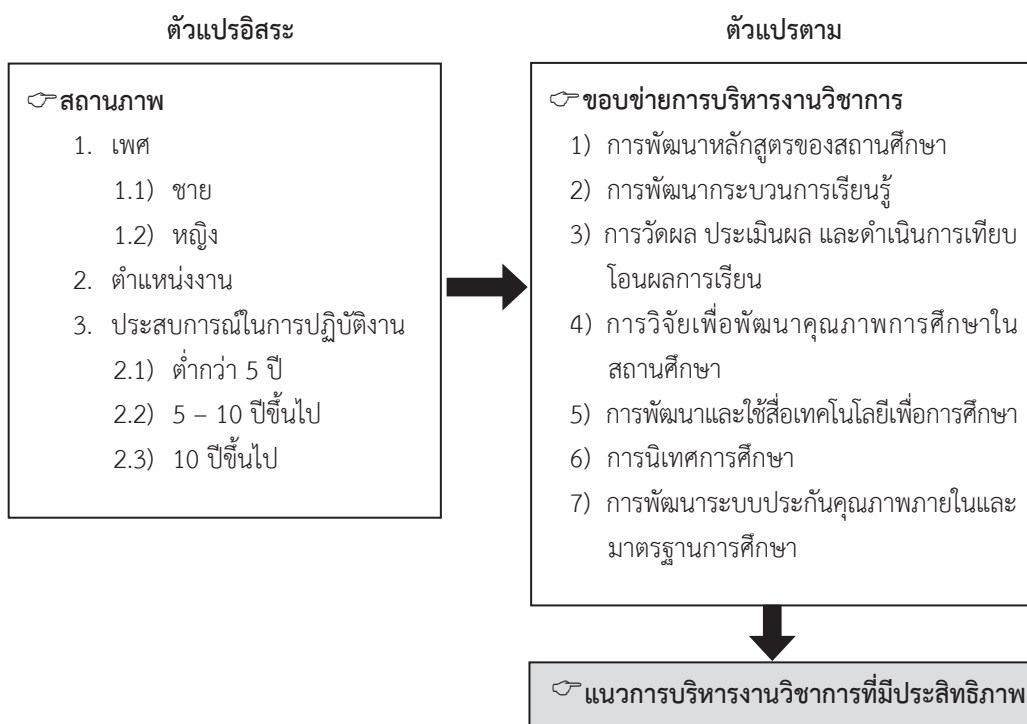
2.2.7 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

3. ขอบเขตด้านพื้นที่หรือสถานที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานครจำนวน 7 โรงเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยมีแนวความคิด ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 367 คน (ที่มา: <https://data.bangkok.go.th/dataset>) ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2568

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการและครูโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 188 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด ได้แก่

1) แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ ตำแหน่งงาน และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามลิเคิร์ต (Likert Scale) (พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2555: 61-65)

2) แบบสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือโดยเริ่มจากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพัฒนาแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามวัตถุประสงค์ จากนั้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและปรับปรุง ก่อนส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 จึงนำมาปรับแก้และทดลองใช้กับ ครู 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วย Cronbach's Alpha ผลพบว่าแบบสอบถามมีค่าเท่ากับ 0.93 แสดงถึงความเที่ยงสูง เมื่อเครื่องมือผ่านการตรวจสอบแล้ว ผู้วิจัยนำไปเก็บข้อมูลจริง และใช้ผลวิเคราะห์จัดลำดับความต้องการ จำเป็นเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจทาน ก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจัดทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาเพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือส่งให้สถานศึกษา และเก็บข้อมูลผ่านระบบ Google Form เมื่อได้รับข้อมูลครบถ้วน ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และหัวหน้างานวิชาการ รวม 3 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ภายหลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบและจัดเรียงข้อมูลเชิงเนื้อหาให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เชิงลึกต่อไปโดยภาพรวม กระบวนการเก็บข้อมูลทั้งสองรูปแบบมีความเป็นระบบและสอดคล้องกัน ช่วยให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ถูกต้องรอบด้านนำไปสู่การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การประมวลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างถูกต้องและเป็นระบบ โดยเริ่มจากการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความครบถ้วนและความถูกต้องของคำตอบ จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาจัดระเบียบ ลงรหัส และเตรียมความพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ด้วยสถิติที่เหมาะสม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้รับการวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ พร้อมนำเสนอผลในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย ส่วนข้อมูลด้านสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งในรายข้อและภาพรวมทั้ง 7 ด้าน ก่อนนำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อใช้ประกอบการสรุปผลการวิจัยต่อไป

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่งงาน และอายุราชการ

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ตำแหน่งงาน และอายุราชการ

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม		n = 188	
		จำนวน	ร้อยละ
1	เพศชาย	76	40.42
2	เพศหญิง	112	59.58
3	ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา	31	16.49
4	ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา	56	29.78
5	ตำแหน่งครู	101	53.73
6	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี	39	20.74
7	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 – 10 ปีขึ้นไป	55	29.26
8	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป	94	50.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 188 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 112 คน คิดเป็นร้อยละ 59.58 ขณะที่เพศชายมีจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 40.42 แสดงให้เห็นว่าสัดส่วนเพศหญิงมีมากกว่าอย่างชัดเจน เมื่อจำแนกตามตำแหน่งงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 101 คนคิดเป็นร้อยละ 53.73 รองลงมาคือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา 56 คน คิดเป็นร้อยละ 29.78 และผู้อำนวยการสถานศึกษา 31 คน คิดเป็นร้อยละ 16.49 สะท้อนว่ากลุ่มผู้ตอบมีความหลากหลายทั้งในระดับบริหารและระดับปฏิบัติการ โดยเฉพาะกลุ่มครูซึ่งเป็นสัดส่วนหลักของข้อมูล

ในด้านประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปมากที่สุด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือผู้ที่มีประสบการณ์ 5-10 ปีขึ้นไป จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 29.26 และผู้ที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 20.74 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นบุคลากรที่มีประสบการณ์สูงในงานการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

โดยรวมและรายด้าน

สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.27	0.68	มาก
ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.25	0.67	มาก
ด้านการวัดผลและประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.26	0.66	มาก
ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา	4.26	0.65	มาก
ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.26	0.66	มาก
ด้านการนิเทศการศึกษา	4.25	0.65	มาก
ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.24	0.66	มาก
รวม	4.25	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.66)

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.24–4.27 ทั้งนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา ซึ่งล้วนอยู่ในระดับมากเช่นกัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.66) แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 3 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา 3 ท่าน พบว่าแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในเขตบางเขนเน้นการทำงานเป็นระบบ ใช้ข้อมูลจริง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกฝ่าย โดยการพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลและการสื่อสารร่วมกับครู รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการเรียนรู้เน้นการอบรมครู Active Learning และการสร้างวัฒนธรรม PLC การประเมินผลต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ส่วนการวิจัยในชั้นเรียนและการใช้เทคโนโลยีได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การนิเทศภายในเน้นกัลยาณมิตรและระบบประกันคุณภาพต้องชัดเจนและยั่งยืน

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตบางเขนมีความเข้มแข็งในภาพรวม โดยสภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ย 4.25 อยู่ในระดับมาก ครอบคลุมทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การใช้สื่อเทคโนโลยี การนิเทศการศึกษา และการประกันคุณภาพภายใน โดยมีค่าเฉลี่ยรายด้านระหว่าง 4.24-4.27 แสดงถึงความเป็นระบบและการดำเนินงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (4.27) สอดคล้องกับแนวคิดของ พรหมมน พินทุสมิต (2560: 13) ที่เน้นความร่วมมือของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชน อีกทั้งสอดคล้องกับ สุวิมล ว่องวาณิช (2563: 45) ที่ชี้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต้องให้ความสำคัญกับการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับ จิรารัตน์ กระจำนที (2562: 6) ส่วนด้านการวัดและประเมินผลสะท้อนถึงการใช้การประเมินตามสภาพจริงและเครื่องมือที่หลากหลาย สอดคล้องกับ เกตกนก สวยคำขาว (2561: 29) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับมาก แสดงบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้ผลวิจัยเป็นฐานการตัดสินใจ ตรงกับแนวคิดของ ปาริฉัตร โชติจันทร์ (2560: 76)

ด้านการนิเทศและการประกันคุณภาพภายใน แม้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่นเล็กน้อย แต่ยังอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับแนวคิดของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561: 37) และ จิรารัตน์ กระจำนที (2562: 33) ที่มองว่าการนิเทศและการประกันคุณภาพเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

โดยภาพรวม ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีการบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพในระดับมากแสดงถึงความคาดหวังให้พัฒนางานวิชาการอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีและประกันคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสามารถนำผลการประเมินและวิจัยไปปรับปรุงเชิงระบบเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างต่อเนื่อง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

จากการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ทำให้ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจนใน 7 ด้าน โดยมีลักษณะร่วมสำคัญ คือ การใช้ข้อมูลจริงเป็นฐาน (evidence-based) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องในเชิงระบบ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร แนวทางเน้นการนำผลการประเมินหลักสูตรมาวิเคราะห์เชิงระบบ ครอบคลุมเนื้อหา วิธีการจัดการเรียนรู้ ความสอดคล้องกับมาตรฐาน และบริบทผู้เรียน ก่อนเปิดเวทีให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เชี่ยวชาญร่วมเสนอความคิดเห็น สอดคล้องกับ พรหมมน พินทุสมิต (2560: 13) ที่เน้นบทบาทผู้บริหารและครูในการควบคุมคุณภาพหลักสูตร

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ แนวทางย้ำการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้ Active Learning และบูรณาการทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 พร้อมพัฒนาครูผ่านการอบรม นิเทศเชิงกลยุธมิตร และ PLC ซึ่งสอดคล้องกับ จิรารัตน์ กระจำนที (2562: 6) ในด้านการวัดและประเมินผล แนวทางเน้นการประเมินตามสภาพจริง เครื่องมือหลากหลาย และการประชุมวิเคราะห์ผลทุกภาคเรียน ตรงกับ เกตกนก สวยคำขาว (2561: 29)

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ แนวทางเน้นการสร้างวัฒนธรรมวิจัย ระบบพี่เลี้ยง และเวทีเผยแพร่ผลงาน สอดคล้องกับ ปาริฉัตร โชติจันทร์ (2560: 76) ส่วนด้านเทคโนโลยีเน้นการจัดหาอุปกรณ์ การอบรมดิจิทัล และติดตามผลอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ เกตกนก สวยคำขาว (2561: 35) ด้านการนิเทศเน้นการนิเทศเชิงกลยุธมิตร และการติดตามผลต่อเนื่อง ตามแนวคิดของ สารินทร์ เอี่ยมครอง (2561: 37)

สุดท้าย ด้านประกันคุณภาพภายใน แนวทางเน้นการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์บนข้อมูลจริงและวงจร PDCA สอดคล้องกับ TQM ของ Deming (1986), Juran (1988), Sallis (2014) และนักวิชาการไทยหลายท่าน แนวทางทั้งหมดนี้จึงเป็นกรอบองค์รวมที่เชื่อมโยงงานวิชาการทุกด้านอย่างเป็นเอกภาพ และสามารถยกระดับคุณภาพโรงเรียนเอกชนเขตบางเขนได้อย่างยั่งยืน

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการ และ 2) กำหนดแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาในสังกัด ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูและผู้บริหารที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ซึ่งสะท้อนว่าข้อมูลที่ได้รับมาจากบุคลากรที่เข้าใจระบบงานวิชาการเป็นอย่างดี เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบัน พบว่าการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การวิจัยในชั้นเรียน การใช้เทคโนโลยี การนิเทศ และระบบประกันคุณภาพภายใน แสดงให้เห็นถึงความเป็นระบบและความพร้อมของสถานศึกษา สะท้อนความตั้งใจของบุคลากรที่ต้องการเห็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้บริหารชี้ให้เห็นว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยข้อมูลจริงเป็นฐานการตัดสินใจ มีการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง และชุมชน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม รวมทั้งดำเนินการนิเทศแบบกัลยาณมิตรควบคู่กับระบบประกันคุณภาพที่ชัดเจน ปัจจัยเหล่านี้ล้วนช่วยให้โรงเรียนสามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่พบว่าสภาพปัจจุบันของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก จึงสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1.1 ระดับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเอกชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนควรกำหนดนโยบายด้านประกันคุณภาพที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน พร้อมคู่มือปฏิบัติที่ชัดเจนเพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรจัดอบรมพัฒนาศักยภาพผู้บริหารและครูอย่างสม่ำเสมอ โดยเน้นทักษะการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 อาทิ การบริหารหลักสูตรและการประเมินผลเชิงสมรรถนะพร้อมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิชาการระหว่างโรงเรียนเอกชนเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาเอกชน (เขตบางเขน) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาเอกชนควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนางานวิชาการที่สะท้อนเป้าหมายร่วมกันระหว่างโรงเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกันทั้งระบบ พร้อมทั้งพัฒนาระบบนิเทศ กำกับ และติดตามที่มุ่งเน้นการให้คำปรึกษาเชิงพัฒนา มากกว่าการตรวจสอบเชิงเอกสาร เพื่อสนับสนุนการพัฒนางานวิชาการอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควรดำเนินการประเมินผลเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation) เพื่อให้โรงเรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

1.3 ระดับสถานศึกษา ในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายพัฒนาหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อบริบทผู้เรียนโดยเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างรอบด้าน ควบคู่กับการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ผ่านระบบ PLC เพื่อให้ครูร่วมกันพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรลงทุนด้านสื่อและเทคโนโลยีการศึกษา พร้อมเสริมทักษะดิจิทัลให้บุคลากรอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนและวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อนำผลวิจัยมาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อพัฒนาคุณภาพของการวิจัยในอนาคต ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่และประเภทสถานศึกษาที่หลากหลายขึ้น เพื่อสะท้อนภาพรวมการบริหารงานวิชาการอย่างรอบด้าน รวมทั้งใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ หรือแบบผสมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกจากผู้บริหาร ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้สถิติขั้นสูง เช่น SEMตลอดจนพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการต้นแบบเพื่อนำไปทดลองใช้จริง และศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในการเสริมคุณภาพงานวิชาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระติกรณ์ นิยมะจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และคณะกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำ ดูแล ตรวจสอบ และแก้ไขข้อบกพร่องในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ ศรีมารุต ดร.สันติ กิจลือเกียรติ และ ดร.พลรบ พลายรักษา ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ และปรับปรุงเครื่องมือวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะด้านการบริหารการศึกษานับเป็นประโยชน์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา ครูอาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน พี่ ๆ และน้อง ๆ ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีเสมอมา และขอขอบคุณโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ที่เอื้อเฟื้อข้อมูลและสถานที่ในการดำเนินการวิจัย หากสารนิพนธ์ฉบับนี้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดแด่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร อันเป็นสถาบันการศึกษาที่ทรงคุณค่าและควรแก่การเทิดทูน

เอกสารอ้างอิง

- เกตกนก สวยคำขาว. (2561). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนราชินีบูรณะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จิรารัตน์ กระจำงศ์. (2562). *การศึกษากลยุทธ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ปารณีย์ เพชรสีช่วง. (2561). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: แนวคิด หลักการ และการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาริฉัตร โชติจันทร์. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรหมมน พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ในจังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2555). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2555). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและแนวทางการบริหารจัดการตามหลัก TQM. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). สรุปข้อมูลเชิงนโยบายด้านการศึกษาเอกชนของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2563). การวิจัยการออกแบบทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bangkok Metropolitan Administration. (n.d.). *Open data Bangkok: Datasets*. <https://data.bangkok.go.th/dataset>
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Juran, J. M. (1988). *Juran on planning for quality*. Free Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Sallis, E. (2014). *Total quality management in education* (4th ed.). Routledge.

.....

THE IMPACT OF EXTRACURRICULAR ACTIVITIES ON STUDENTS' SKILLS AND SELF-DEVELOPMENT

Mena Kornsutthapikul¹, Nitchamon Hankla², Sujimon Mungkalarungsi^{3*}

¹Sarasas Ektra School

²The Newton Sixth Form School

³Independent Researcher

*E-mail: khunsujimon.m@gmail.com

Received: 14-08-2025

Revised: 17-01-2026

Accepted: 27-01-2026

Abstract

Extracurricular activities (ECAs) are increasingly recognized for their role in enhancing students' academic, social, emotional, and leadership development. This narrative review synthesizes research published between 2019 and 2025 to examine how ECAs contribute to skill acquisition and self-development among adolescents. Literature was sourced from Google Scholar, ERIC, PubMed, DOAJ, and grey educational sources. Findings indicate that participation in ECAs is associated with improved academic performance, leadership skills, motivation, social competence, innovation, and civic engagement. However, disparities in access related to gender, socioeconomic background, and school resources remain evident. In some cases, participation driven primarily by university admission requirements may contribute to stress and burnout. Overall, ECAs support holistic development, though equity in access and standardized assessment tools are needed to maximize long-term benefits for diverse student groups.

Keywords: Extracurricular activities (ECAs), Development, Academic performance, Leadership, Well-roundedness

Introduction

Extracurricular activities (ECAs) have increasingly been recognized as crucial contributors to students' holistic development. These activities, occurring outside the formal academic curriculum, encompass sports, performing arts, academic clubs, research projects, volunteering, leadership roles, and innovation programs. As education systems worldwide move toward competency-based learning, ECAs are now viewed as a key mechanism for cultivating skills such as communication,

collaboration, self-management, and creativity-abilities often underdeveloped through classroom instruction alone.

Internationally, universities have integrated ECAs as part of holistic admission criteria. In the United States, top institutions such as Ivy League universities value non-academic achievements including leadership and community involvement (College Board, 2024; Quad Education, 2025). In Australia, while the ATAR is key, ECAs such as community service and leadership enhance applications for scholarships and special programs, as seen at UNSW and the University of Sydney (UNSW Sydney, 2025). UK institutions highlight “super-curriculars” and programs like the Duke of Edinburgh Award to evaluate readiness beyond academic grades (Crimson Education, 2023; Mackenzie, 2025). In Japan, universities-particularly international programs-consider ECAs as evidence of global mindset and social engagement (Immerse Education, 2025).

In Thailand, the role of ECAs is highly influenced by the Thai University Central Admission System (TCAS), particularly Round 1: Portfolio, which prioritizes personal achievements, skills, and project-based experiences. The number of seats offered in this round expanded rapidly during TCAS 64-67, increasing by nearly 42%, reflecting universities’ preference for students with demonstrable extracurricular engagement and outstanding portfolios. (Matichon, 2025; Eduzones, 2025). However, in TCAS 68, seats in Portfolio round were significantly reduced by approximately 31,301 positions, likely due to redistribution toward Quota and Admission rounds, as well as strategic intake control. Despite this reduction, TCAS 68 recorded 100,902 confirmed admissions, the highest in three years, indicating that Portfolio remains a primary entry point for a large proportion of students (Thairath, 2024; TCAS, n.d.). This expansion and subsequent adjustment in Portfolio allocation has driven students to pursue ECAs more actively-especially those aiming for competitive programs such as Medicine, Dentistry, Pharmacy, or Engineering. While ECAs can enhance academic motivation, leadership capacity, well-being, and identity formation, increasing competitiveness also raises concerns surrounding accessibility gaps between schools, socioeconomic inequality, and participation driven by university admission pressure rather than intrinsic development.

Although international research consistently highlights positive outcomes of ECA participation, studies focusing on Thai adolescents are still limited, particularly regarding equity of access, long-term benefits, and skill development evaluation mechanisms (Tienkhaw, 2020; Pitchayakan et al., 2023). Therefore, this review synthesizes literature from 2019-2025 to evaluate how extracurricular activities influence academic, social, emotional, leadership, and innovation-related competencies among high-school students, as well as to explore barriers and challenges that affect equitable access and participation. The analysis is further interpreted within the context of Thailand’s TCAS-driven educational environment and youth development ecosystem.

Conceptual Framework

This review is grounded in Vygotsky's Social Development Theory and Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory. Vygotsky emphasizes the importance of social interaction in learning through the Zone of Proximal Development (ZPD) (Vygotsky, 1978; Teach Kcloud, 2021) while Bronfenbrenner situates development within layered environmental contexts (Bronfenbrenner, 1979). These frameworks highlight how ECAs, as socially embedded experiences, support skill acquisition and psychosocial growth.

Study Methods

This review employed a narrative approach with systematic elements in literature selection. Academic databases Google Scholar, ERIC, PubMed, and DOAJ were searched using keywords related to *extracurricular activities, student development, soft skills, and adolescents* (2019–2025). To broaden educational context, grey literature was also included, such as educational websites, policy documents, university admission guidelines, and organizational reports relevant to ECA participation.

Inclusion criteria:

- Peer-reviewed articles or credible grey literature (education/organization/policy/websites)
- Published 2019-2025 in English or Thai
- Focus on adolescents or high-school students
- Report outcomes linked to academic, social, emotional, leadership, or skill development

Exclusion criteria:

- Theses/dissertations
- Pre-2020 publications
- Sources unrelated to ECAs or without student development outcomes

The search yielded 342 academic records and 41 grey literature sources. After screening, 54 articles were reviewed in full text, and 32 academic studies + 15 grey literature sources were included for synthesis. Findings were narratively grouped into six themes: academic performance, leadership/responsibility, motivation and well-being, social skills, innovation/soft skills, and civic engagement.

Theoretical Framework for Understanding Skill Development through ECAs

This review is guided by Vygotsky's Social Development Theory and Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory, both of which explain how extracurricular activities contribute to holistic student development.

Vygotsky's Social Development Theory suggests that learning occurs through social interaction, scaffolding, and collaboration within the Zone of Proximal Development (ZPD). ECAs such as debate, student council, or research groups provide opportunities for peer collaboration, mentorship, and guided skill practice. This interaction supports growth in academic performance, leadership, communication, social skills, and innovation competencies through experiential learning and shared problem-solving.

Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory views student development as shaped by multiple environmental layers-from microsystem interactions with peers and teachers to macrosystem influences like educational policy and cultural expectations. ECAs operate across these systems (e.g., school clubs, community volunteering, national competitions), influencing motivation, well-being, civic engagement, responsibility, and accessibility outcomes. Thai context factors such as TCAS portfolio requirements, socioeconomic status, and school resources also interact across these layers, shaping participation opportunities and developmental results.

Together, these theories explain how ECAs foster academic + personal + social + emotional growth, and how contextual variables influence the extent of benefit students receive.

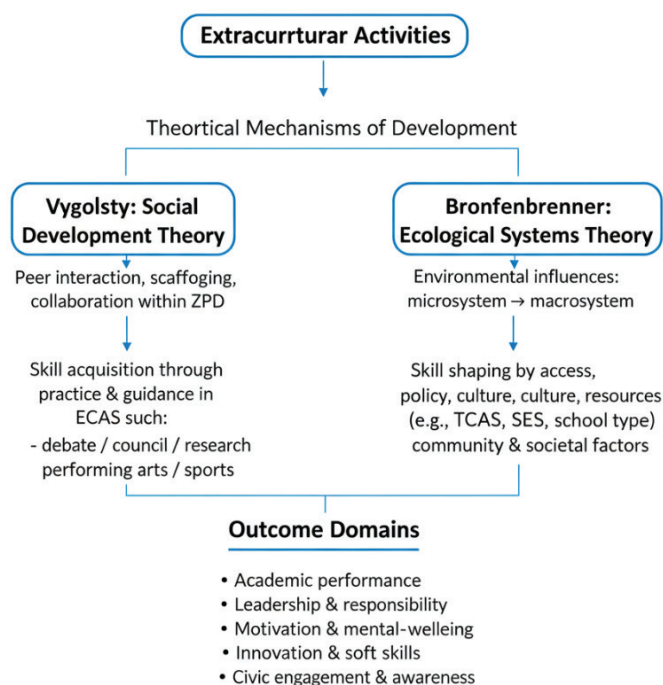

Figure 1 Conceptual Framework Linking Extracurricular Activities to Student Development Outcomes.

Key Themes from the Literature

1. Academic Performance

Numerous studies affirm that involvement in ECAs is positively associated with academic outcomes. Students who regularly participate in such activities often demonstrate higher grades, improved test scores, and stronger motivation for academic success. This is attributed to improved time management, goal-setting, and persistence (Christison, 2013). Mixed activities-such as a combination of academic, athletic, and artistic ECAs-tend to have the strongest academic impact (Collings, 2020; Villaverde, M. A. et al., 2024).

2. Leadership and Responsibility

Many ECAs promote the development of leadership qualities, initiative, and a sense of responsibility. Roles in student government, clubs, and volunteer programs allow adolescents to manage projects and teams, helping them build character and ethical decision-making skills (Hancock et al., 2012; Yousry, 2022; Samuel, J. K., 2024). In religious and community-based schools, leadership is often tied to moral and spiritual development (Munadi, M, 2023).

3. Motivation and Psychological Well-being

Self-determination and intrinsic motivation are strongly linked to ECA participation. Adolescents who choose activities aligned with their interests often report greater psychological well-being and commitment (Chorosiewski, 2015; Denault et al., 2022). Programs that support autonomy, competence, and relatedness-core components of self-determination theory-promote sustained participation and personal growth (Denault et al., 2022).

4. Social Skills Development

ECAs are critical for developing social competencies, including communication, collaboration, and conflict resolution. These skills are cultivated through group activities such as sports, performing arts, and debate clubs (Turner, 2010; Javaid et al., 2020; Wu & Fernando, 2023). Students learn to work cooperatively with peers and form supportive relationships with mentors and adults (Iso, A. D. et al., 2020).

5. Innovation and Soft Skills

Participation in ECAs enhances essential 21st-century skills such as creativity, critical thinking, and problem-solving. Innovation-related skills are particularly fostered through debate, creative writing, and science clubs (Wu & Fernando, 2023). These soft skills translate into improved adaptability and preparedness for both higher education and the workforce.

6. Civic Engagement and Social Awareness

Volunteer-based ECAs cultivate empathy, social responsibility, and a broader awareness of community issues. Students involved in international service projects or local outreach programs often report a deeper understanding of global inequities and a stronger desire to contribute to a sustainable society. (Iso, A. D. et al., 2020; Jahan, 2024).

Table 1 Summary of review studies

Author/Year	Country	Participants	Type of ECA	Key Outcomes
Collings (2020)	USA	High school	Mixed academic/sport	Higher GPA, improved motivation
Alvariñas-Villaverde et al. (2024)	Spain	Rural primary	Academic & arts	Improved test performance
Hancock et al. (2012)	USA	Adolescents	Leadership roles	Responsibility, ethical decisions
Munadi & Khuriyah (2023)	Indonesia	Secondary	Religious/ community ECAs	Leadership + moral development
Denault et al. (2022)	Canada	Low-SES high school	Interest-based ECAs	Improved well-being & motivation
Javaid et al. (2020)	Pakistan	Secondary	Co-curricular	Social communication bonds
Wu & Fernando (2023)	China	Secondary	Innovation ECAs	Creativity, innovation skills
Díaz-Iso et al. (2020)	Spain	University volunteer	Volunteering	Civic responsibility
Jahan (2024)	Bangladesh	Govt. college	Service ECAs	Social/civic awareness

7. Contextual Insights: Thailand

In Thailand, ECAs have become increasingly important due to changes in the university admission system, particularly with the introduction of the Thai University Central Admission System (TCAS). Under TCAS Round 1 (Portfolio Round), students are evaluated based on their talents, achievements, and extracurricular engagement, prompting many to actively build their portfolios beyond classroom learning (Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, 2025; Mahidol University, 2024; Westminster College Bangkok, 2025). This is especially evident among students

preparing for competitive fields such as medicine, dentistry, and pharmacy, who often participate in hospital volunteering, public health campaigns, research and innovation projects, and science-focused leadership roles (Department of Biotechnology, 2025; CAMPHUB, 2024; Million Creation Company, 2025; ONCEs, 2025).

Common ECAs offered in Thai schools include academic clubs (e.g., math, science, language), sports (football, volleyball), performing arts (Thai dance, music, drama), community service (e.g., Youth Red Cross), Buddhist and cultural clubs, and leadership positions such as student council (KIS International School, 2025). However, access and quality vary significantly. Well-funded urban or international schools tend to offer a broader range of options, while rural schools often face limited resources and fewer extracurricular opportunities (Tienkhaw, 2020; Pitchayakan et al., 2023).

Furthermore, many students seek out-of-school ECAs, such as music training, private research mentorship, or academic workshops, as these are often perceived as more prestigious and better aligned with university expectations. These opportunities, typically run by experts, provide more structured and portfolio-worthy experiences. However, this growing emphasis has also raised concerns. Students increasingly invest significant financial resources, time, and energy into building competitive extracurricular profiles. As a result, some experience burnout and emotional exhaustion, highlighting the need for better balance, equitable access, and policy-level support to ensure ECAs remain enriching and developmentally appropriate.

Barriers and Challenges in Accessing Extracurricular Activities

Despite the growing emphasis on extracurricular activities (ECAs) in student development and college admissions, several key barriers hinder equitable participation among Thai students. One major challenge is the inequity in access between urban and rural areas. While schools in Bangkok and other major cities often offer a wide range of high-quality ECAs—such as science camps, innovation programs, and leadership workshops—students in remote or rural areas face limited options. Although some programs are now offered online through platforms like Zoom or Microsoft Teams, many impactful activities (e.g., lab-based research, performing arts, or medical volunteering) still require in-person participation, thus favoring urban students (Tienkhaw, 2020).

Socioeconomic status also significantly influences participation. Students from higher-income families are more likely to engage in ECAs due to their ability to afford associated costs, such as fees for private camps, music lessons, or specialized equipment (e.g., musical instruments or lab kits) (CAMPHUB, 2024). In contrast, students from low-income families may lack financial resources or parental support to pursue these opportunities.

Gender disparities are evident, especially in sports-related ECAs. Activities like football, rugby, and motorsports tend to be male-dominated, with limited infrastructure or cultural support for female participation. This often results in unequal opportunities for students who do not conform to traditional gender norms.

Academic pressure represents another critical barrier. High-stakes exams such as A-Levels and TCAS drive students to invest significant time in exam preparation, often through intensive tutoring. This can lead to limited time and energy for ECAs, especially among students who struggle with time management or face pressure to prioritize academics above holistic development.

Lastly, there is a lack of standardized tools to assess non-academic skill gains from ECAs (Donnelly et al., 2019). Without validated frameworks to measure soft skills, schools and policymakers may undervalue ECAs, further limiting institutional support and investment in their development.

Discussion and Critical Analysis

The findings of this review reinforce that extracurricular activities play an essential role in adolescent development across academic, social, emotional, and leadership domains. This aligns with Vygotsky's Social Development Theory, which emphasizes learning through social interaction and scaffolding, and Bronfenbrenner's Ecological Systems Theory, which frames development as an outcome of interactions across multiple environmental layers. While global research consistently highlights the positive developmental outcomes of ECAs, differences emerge when applying these findings to the Thai context, particularly in relation to educational structure, motivation patterns, and accessibility. International studies show that structured ECAs correlate with higher academic performance, stronger motivation, and improved psychological well-being (Collings, 2020; Villaverde, M. A. et al., 2024; Denault et al., 2022). In Western systems, ECAs are integrated into school culture with dedicated resources, trained mentors, and curricular alignment, allowing sustained participation over long periods. In contrast, Thai students often participate strategically in ECAs to strengthen TCAS Round 1 (Portfolio) applications rather than out of intrinsic interest. The surge in participation during TCAS 64–67, in many cases, resulted in short-term, certificate-focused involvement rather than deep skill acquisition, differing from Western contexts where long-term engagement is linked with stronger developmental outcomes.

Thai educational inequality further influences the impact of ECAs. Urban and private or international schools typically offer extensive opportunities such as MUN, STEM camps, research programs, music ensembles, and innovation competitions, while schools in rural provinces frequently lack staff, facilities, and funding. This discrepancy reflects Bronfenbrenner's macrosystem perspective

that socioeconomic status, school type, and policy structures shape opportunity access, resulting in unequal developmental benefits, with high-income students receiving disproportional advantages. Another notable distinction involves student well-being. Western literature suggests ECAs improve self-esteem and reduce stress (Chorosiewski, 2015), yet in Thailand, intense competition for medical and high-demand university programs has led some students to accumulate activities excessively, contributing to burnout and diminished intrinsic motivation. This shift indicates that ECAs risk becoming performance-oriented credentials rather than environments designed for experiential growth and exploration.

Despite the evident benefits, current research presents limitations, especially within Thailand. Most Thai studies are descriptive rather than experimental, making causal interpretations limited. Longitudinal research tracking long-term effects into higher education and career outcomes is lacking, and few studies explore disparities across socioeconomic or rural-urban contexts. Additionally, Thailand has no standardized tools for assessing soft-skill development, resulting in inconsistent measurement. Research also seldom distinguishes between portfolio-driven and interest-driven participation, despite evidence suggesting that motivation type may influence developmental outcomes. These gaps highlight the need for Thai-specific evaluation frameworks that consider equity, student well-being, and authentic skill growth.

Moving forward, policy and practice in Thailand would benefit from structured ECA programs supported by mentorship, reflection-based learning processes, and increased access for underserved regions. Government-funded ECA infrastructure, encouragement of long-term engagement, and reduced competition-driven pressure could foster more equitable outcomes. Developing standardized assessment tools tailored to Thai cultural and educational contexts would also enhance the validity of future research. While global evidence confirms the wide-ranging benefits of ECAs, their impact in Thailand is shaped by cultural norms, systemic constraints, and socioeconomic factors, making context-sensitive and data-driven approaches essential. Future research should therefore aim to establish equitable and sustainable ECA models that genuinely support student development rather than merely serving as a credential for university admission.

Conclusion and Recommendation

This review concludes that extracurricular activities contribute significantly to students' holistic development, supporting academic performance, social interaction, emotional well-being, leadership capacity, creativity, and civic responsibility. Insights aligned with Vygotsky's and Bronfenbrenner's frameworks highlight that such development emerges through social interaction, collaboration, and exposure to diverse learning environments. Importantly, ECAs were

found to be powerful generators of transversal skills-including communication, teamwork, problem-solving, creativity, and self-management-which are transferable across academic, personal, and future professional contexts. However, while international evidence consistently reports positive outcomes, Thai-specific findings reveal varying levels of benefit due to structural inequalities, pressure from TCAS Portfolio requirements, and resource gaps between urban and rural schools. These differences may lead some students to experience stress or engage in activities superficially rather than for genuine skill growth.

Given these findings, recommendations should be context-sensitive. Schools and policymakers in Thailand could enhance ECA effectiveness by creating structured programs that emphasize meaningful participation and transversal skill development, rather than activity accumulation for portfolio purposes. Expanding equitable access through school-community partnerships, provincial activity development, and financial support for under-resourced schools may reduce participation gaps. The development of standardized assessment tools tailored to Thai cultural and educational settings would enable more accurate evaluation of soft-skill outcomes. Future research should consider longitudinal and mixed-method approaches, compare participation experiences across socioeconomic groups, and differentiate between interest-driven and portfolio-driven involvement. Ultimately, while ECAs hold strong potential to enrich youth development, maximizing their long-term value in Thailand requires thoughtful design, equitable access, and evidence-based evaluation.

References

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press. https://khoerulanwarbk.wordpress.com/wpcontent/uploads/2015/08/urie_bronfen_brenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf
- CAMP HUB. (2024). 4 days 3 nights camp (health science). CAMP HUB. <https://www.camphub.in.th/tutorpearmai-18-21apr2023/>
- Cherry, K. (2023). A comprehensive guide to the Bronfenbrenner ecological model. *Verywell Mind*. <https://www.verywellmind.com/bronfenbrenner-ecological-model-7643403>
- Chorosiewski, K. A. (2015). *An examination of self-determination, student participation in extracurricular activities and psychological well-being among juniors in one Massachusetts (U.S.) public high school* [Doctoral thesis, Northeastern University]. Northeastern University. <https://doi.org/10.17760/d20205045>
- Christison, C. (2013). The benefits of participating in extracurricular activities. *BU Journal of Graduate Studies in Education*, 5(2), 17–20. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1230758>

- CollegeBoard. (2024). Extracurriculars matter to you and to colleges. *BigFuture*. <https://bigfuture.collegeboard.org/plan-for-college/stand-out-in-high-school/extracurriculars-matter-to-you-and-to-colleges>
- Collings, L. K. (2020). The impact of extracurricular activities and high school students. Bethel University. <https://spark.bethel.edu/etd/132/>
- Crimson Education. (2023). Extracurricular activities in UK college admissions: Building a strong profile. *Crimson Education*. <https://www.crimsoneducation.org/in/blog/extracurricular-activities-in-uk-collegeadmissions>
- Denault, A.-S., Litalien, D., Plamondon, A., Dupéré, V., Archambault, I., & Guay, F. (2022). Profiles of motivation for participating in extracurricular activities among students at disadvantaged high schools. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 80, 101421. <https://doi.org/10.1016/j.appdev.2022.101421>
- Department of Biotechnology. (2025). *Workshop: Genetic insights-Microbial gene analysis using PCR techniques*. <https://www.dek-d.com/activity/view/67015>
- Donnelly, M., Lazetic, P., Hernández, A. S., Kumar, K. K., & Whewall, S. (2019). An unequal playing field: Extra-curricular activities, soft skills and social mobility. *Social Mobility Commission, University of Bath research portal*. <https://researchportal.bath.ac.uk/en/publications/an-unequal-playing-field-extracurricular-activities-soft-skills->
- Eduzones. (2025). *TCAS statistics 2023–2025: Application volume by rounds 1–3, institutions with the highest intake, and the top 10 most popular faculties*. <https://www.eduzones.com/2025/06/10/tcas66-67-68/>
- Faculty of Medicine, Chulalongkorn University. (2025). *Round 1 portfolio admission: Selection program for students with English language proficiency*. https://admission.md.chula.ac.th/index_en.html
- Hancock, D., Dyk, P. H., & Jones, K. (2012). Adolescent involvement in extracurricular activities. *Journal of Leadership Education*, 11(1), 84–101. <https://doi.org/10.12806/v11/i1/rf5>
- Immerse Education. (2025). Get into the University of Tokyo: A practical guide. *Immerse Education*. <https://www.immerse.education/university-preparation/application-process/application-process-of-toyko/>
- Iso, A. D., Eizaguirre, A., & Olalla, A. G. (2020). Understanding the role of social interactions in the development of an extracurricular university volunteer activity in a developing country. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(12). <https://doi.org/10.3390/ijerph17124422>

- Jahan, N. (2024). The efficacy of extracurricular activities on the development of academic and social skill in students at a government college in Barisal: Students' perspectives. *Dinkum Journal of Social Innovations (DJSI)*, 3(5), 273–282. <https://doi.org/10.71017/djsi.3.5.d-0320>
- Javaid, M. A., Raheem, M. A., & Shah, M. A. H. (2020). Influencing extent of co-curricular activities on the level of social development and academic achievement of secondary school students. *Pakistan Social Sciences Review (PSSR)*, 4(2), 285–296. [https://doi.org/10.35484/pssr.2020\(4-II\)23](https://doi.org/10.35484/pssr.2020(4-II)23)
- KIS International School Bangkok. (2025). Extra-curricular activities. *KIS International School Bangkok*. <https://www.kis.ac.th/experience/extra-curricular-activities>
- Longley, J. (2020). Vygotsky's social development theory. *BMCC's OpenLab, Borough of Manhattan Community College*. <https://openlab.bmcc.cuny.edu/ece-110-172/cognitive-development/>
- Mackenzie, R. (2025). Best extracurriculars & supercurriculars for medicine | Oxford Summer Courses. *Oxford Summer Courses*. <https://oxfordsummercourses.com/articles/extracurricular-activities-for-medicine>
- Matichon. (2025). *TCAS reveals portfolio round application statistics for 2025: One applicant accepted into 37 programs*. https://www.matichon.co.th/local/education/news_5041586
- Mahidol University. (2024). *Admission criteria for the Doctor of Medicine program, Faculty of Medicine Ramathibodi Hospital, academic year 2025: TCAS round 1 (Portfolio)*. <https://www.rama.mahidol.ac.th/meded/sites/default/files/public/admission/yr2568.pdf>
- Million Creation Company. (2025). Workshop for teenagers: Find your future in medicine and engineering. *Showmeugot.com*. <https://showmeugot.com/activity/v2/workshop-find-your-future>
- Munadi, M. (2023). The extracurricular activities and student development of secondary school: Learning from Indonesia. *International Journal of Education and Practice*, 11(1), 23–34. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1390317>
- ONCEs. (2025). Biomedical engineer classroom camp biomedical engineering simulation classroom, generation 6. *ONCEs Thailand*. <https://www.oncesthailand.com/product/bioeng/>
- Pitchayakan, P., Butdechchai, P., & Lueyot, W. (2023). Administration of extracurricular and student activities to help students reach their full potential. *Academic Journal of Phetchaburi Rajabhat University*, 13, 106–112. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ajpbru/article/view/259987>
- Quad Education. (2025). Best extracurricular activities for Ivy League. *Quad Education*. <https://www.quadeducationgroup.com/blog/best-extracurricular-activities-for-ivy-league>

- Samuel, J. K. (2024). The role of extracurricular activities in student development. *Eurasian Experiment Journal of Humanities and Social Sciences (EEJHSS)*. https://www.researchgate.net/profile/Kiu-Publication-Extension/publication/383550810_The_Role_of_Extracurricular_Activities_in_Student_Development/links/66d1e469fa5e11512c42d4dc/The-Role-of-Extracurricular-Activities-in-Student-Development.pdf
- Sydney, U. (2025). How to get into university: The complete guide. *UNSW College, University of New South Wales*. <https://www.unswcollege.edu.au/blog/how-to-get-into-university>
- TeachKloud. (2021). Vygotsky's theory of social development. *TeachKloud.com*. <https://teachkloud.com/psychology/vytgotskys-theory-of-social-development/>
- Thairath. (2024). *TCAS67 portfolio round application statistics reveal one applicant passing selection in 15 programs*. <https://www.thairath.co.th/news/society/2761619>
- Thai University Central Admission System (TCAS). (n.d.). *Application statistics, examination statistics, and highest–lowest scores from previous years*. <https://www.mytcas.com/stat/>
- Tienkhaw, S. (2020). Extracurricular activities for developing learners' quality. *Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences)*, 6, 254–263. <https://so04.tcithaijo.org/index.php/svittj/article/view/243794>
- Turner, S. (2010). The benefit of extracurricular activities in high school: Involvement enhances academic achievement and the way forward. *Academic Leadership: The Online Journal*, 8(3). <https://doi.org/10.58809/jdyb2895>
- UNSW Sydney. (2025). Scholarships & Awards. *UNSW Sydney*. <https://www.unsw.edu.au/study/howtoapply/scholarships/>
- Villaverde, M. A., Lavandeira, L. P., & Juste, M. P. (2024). Extracurricular activities and academic performance in primary education in rural area. *Revista Iberoamericana de Psicología y Salud*, 15(2), 56–65. <https://doi.org/10.23923/j.rips.2024.02.076>
- Vygotsky L. S. (1978). *Mind in society: Development of higher psychological processes*. Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvjf9vz4>
- Westminster College Bangkok. (2025). The importance of the portfolio round for students. *Westminster College Bangkok*. <https://westminster.ac.th/portfolio-round-bt/>
- Wu, Y., & Fernando, Y. (2023). Development of students' innovation skills through extracurricular activities. *Journal of E-Business and Management Science*, 1(2), 170–180. <https://doi.org/10.61098/jems.v1i2.106>
- Yousry, N. (2022). Policy evaluation of the role of extracurricular activities on students' character building and academic excellence: A case study of Cairo's schools. *AUC Knowledge Fountain*. <https://fount.aucegypt.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3007&context=etds>
-

กรอบแนวคิดการบูรณาการการสอนวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนานวัตกรรม
ที่มีความคิดสร้างสรรค์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

A Conceptual Framework for Integrating Science Teaching to
Develop Creative Innovators in Basic Education

พฤติवास ลับภู^{1*} พุดมพงศ์ พงษ์จรัสจิระเดช² และวุฒิชัย ไพคำนาม³

^{1*,2,3}โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายประถมศึกษา ประเทศไทย

Phruetiwas Labphoo^{1*}, Puttipong Phongjaratjiradet² and Wuttichai Phaikharnam³

^{1*,2,3}Khon Kaen University Demonstration Elementary School, Thailand

*E-mail: phruetila@kku.ac.th

Received: 09-10-2025

Revised: 10-02-2026

Accepted: 10-02-2026

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอกรอบแนวคิดในการบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ โดยวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ 4 รูปแบบ ได้แก่ การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์ และการสอนแบบ STEM กับกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม บทความสังเคราะห์กรอบแนวคิดซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ กระบวนการพัฒนานวัตกรรม และบริบทที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม พร้อมนำเสนอแนวทางการบูรณาการและตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในระดับต่างๆ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา กรอบแนวคิดนี้จะช่วยให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสามารถออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การบูรณาการการสอนวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมการศึกษา การพัฒนานวัตกรรม กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

Abstract

This article presents a conceptual framework for integrating science teaching models with the development of students as creative innovators by analyzing the connections between four effective science teaching approaches: inquiry-based learning, problem-based learning, science project-based learning, and STEM education, with processes for developing creativity and innovation.

The article synthesizes a framework consisting of three main components: characteristics of creative innovators, innovation development processes, and contexts that foster innovator development. It also presents integration approaches and examples of learning activity designs that can be applied to science instruction at various educational levels, with a particular focus on elementary education. This framework will help teachers and educational stakeholders design and develop science learning experiences that effectively promote both scientific knowledge and concrete innovation capabilities among students.

Keywords: Science Teaching Integration, Creativity, Educational Innovation, Innovator Development, Design Thinking

1. บทนำ

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมได้กลายเป็นทักษะสำคัญที่สถานศึกษาทั่วโลกพยายามบ่มเพาะให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน (UNESCO, 2020) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยก็ได้กำหนดให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรมเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน (Ministry of Education, 2017)

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ยังมีข้อจำกัดหลายประการ การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในไทยยังเน้นการถ่ายทอดเนื้อหา มากกว่าการพัฒนาทักษะกระบวนการคิด และขาดการเชื่อมโยงความรู้กับการสร้างนวัตกรรมอย่างชัดเจน (Siribhattacharai, 2013) ผลการประเมิน PISA 2022 ยืนยันว่านักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ด้านวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD (OECD, 2023) สะท้อนช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ แม้จะมีการนำรูปแบบการสอนที่ทันสมัยมาใช้ เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบ STEM และการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน แต่ครูยังขาดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนในการบูรณาการทั้งเป้าหมายด้านความรู้ วิทยาศาสตร์และการพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรรม

บทความนี้จึงนำเสนอกรอบแนวคิดการบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ โดยวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ 4 รูปแบบกับกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าความสามารถในการสร้างนวัตกรรมไม่ได้เกิดจากความบังเอิญ แต่เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Dyer et al., 2011; Kelley & Knowles, 2016; Henriksen et al., 2020)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการหลัก คือ 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพและกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ 2) นำเสนอแนวทางการบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นระบบ และ 3) เสนอตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางให้ครูนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

2. รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์

การจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีรูปแบบหลากหลาย งานวิจัยยืนยันว่าการเปลี่ยนจากการสอนแบบบรรยายไปสู่รูปแบบที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมีผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์และทักษะการคิดขั้นสูง (Aydeniz & Kaya, 2022; Conradty et al., 2020) บทความนี้นำเสนอ 4 รูปแบบที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการบูรณาการกับการพัฒนานวัตกรรมโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 รูปแบบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry-Based Learning)

เป็นรูปแบบที่ให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยตนเองผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ โดยเน้นการตั้งคำถาม การสังเกต การทดลอง และการสร้างคำอธิบายบนพื้นฐานหลักฐาน (NRC, 2000) รูปแบบการสอน 5E ของ Bybee (2009) ประกอบด้วย: 1) การสร้างความสนใจ 2) การสำรวจและค้นหา 3) การอธิบายและลงข้อสรุป 4) การขยายความรู้ และ 5) การประเมินผล รูปแบบนี้ช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนานวัตกรรม (Abd-El-Khalick et al., 2015)

2.2 รูปแบบการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning)

การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานเริ่มต้นด้วยปัญหาที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับบริบทจริง เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ที่จำเป็นในการแก้ปัญหา (Hmelo-Silver, 2004) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน: 1) การนำเสนอปัญหา 2) การวิเคราะห์ปัญหา 3) การรวบรวมข้อมูล 4) การสังเคราะห์ความรู้ และ 5) การเสนอแนวทางแก้ปัญหา รูปแบบนี้ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาซับซ้อน (Savery, 2015)

2.3 รูปแบบการสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์ (Science Project-Based Learning)

การสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์เน้นให้ผู้เรียนวางแผนและดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบในประเด็นที่สนใจ (Krajcik & Blumenfeld, 2006) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน: 1) การเลือกหัวข้อ 2) การวางแผน 3) การดำเนินการ 4) การสรุปผล และ 5) การนำเสนอ รูปแบบนี้พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบ (Hasni et al., 2016)

2.4 รูปแบบการสอนแบบ STEM Education

STEM Education เป็นรูปแบบการสอนที่บูรณาการความรู้จาก 4 สาขา คือ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง (Bybee, 2013; Kelley & Knowles, 2016) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน: 1) การระบุปัญหา 2) การค้นหาแนวคิด 3) การวางแผนและพัฒนา 4) การทดสอบและประเมินผล และ 5) การนำเสนอ รูปแบบนี้ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ (Thibaut et al., 2018)

2.5 การเปรียบเทียบรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์

การสอนวิทยาศาสตร์แต่ละรูปแบบการสอนมีจุดเน้นและประโยชน์ที่ต่างกัน ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ทั้ง 4 รูปแบบ ในด้านจุดเน้น กระบวนการหลัก และประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์

รูปแบบการสอน	จุดเน้น	กระบวนการหลัก	ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน
การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้	การค้นหาคำตอบผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	การตั้งคำถาม การสำรวจ การอธิบาย การขยายความรู้ และการประเมินผล	พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ความเข้าใจธรรมชาติของวิทยาศาสตร์ และความสามารถในการสร้างคำอธิบายทางวิทยาศาสตร์
การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	การแก้ปัญหาที่มีความหมายและเกี่ยวข้องกับบริบทจริง	การวิเคราะห์ปัญหา การค้นคว้าข้อมูล การสังเคราะห์ความรู้ และการเสนอแนวทางแก้ปัญหา	พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน
การสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์	การศึกษาค้นคว้าในประเด็นที่สนใจอย่างเป็นระบบ	การเลือกหัวข้อ การวางแผน การดำเนินการ การสรุปผล และการนำเสนอ	พัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบ
การสอนแบบ STEM	การบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง	การระบุปัญหา การค้นหาแนวคิด การออกแบบและพัฒนา การทดสอบ และการนำเสนอ	พัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ และความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ

จากการวิเคราะห์ รูปแบบการสอนทั้ง 4 รูปแบบมีจุดร่วมคือ การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง และการเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนานวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ทั้งนี้ยังจำเป็นต้องมีกรอบแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณลักษณะ กระบวนการ และบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อถัดไป

3. กรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่ชัดเจนและเป็นระบบ บทความนี้สังเคราะห์กรอบแนวคิดจากแนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และกระบวนการพัฒนานวัตกรรม

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมและนวัตกรรม

นวัตกรรม คือ สิ่งใหม่ที่เกิดจากการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคม (National Innovation Agency, 2019) นวัตกรรมเป็นผลจากความคิดสร้างสรรค์ที่ได้รับการพัฒนานำไปใช้ประโยชน์ได้จริง นวัตกรรม คือ ผู้ที่สามารถสร้างนวัตกรรม โดยมีทักษะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การเชื่อมโยงความคิด การตั้งคำถาม การสังเกต การสร้างเครือข่าย และการทดลอง (Dyer et al., 2011)

3.2 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นความสามารถในการคิดและสร้างสิ่งใหม่ที่มีคุณค่า Guilford (1967) ได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการคิดแบบนอกเนกนัย ซึ่งเป็นการคิดหลากหลายทิศทาง หลากแง่มุม และหลายคำตอบ ในขณะที่ Torrance (1965) ได้เสนอองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ 4 ประการ ได้แก่ ความคิดคล่อง (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Originality) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ในช่วงทศวรรษหลัง แนวคิดเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดย Sternberg และ Karami (2022) ได้เสนอกรอบแนวคิด 8P ที่ครอบคลุมมิติของความคิดสร้างสรรค์อย่างรอบด้าน ได้แก่ Person, Process, Product, Press, Persuasion, Potential, Place, และ Problem

Kaufman และ Beghetto (2009) ได้เสนอแบบจำลอง “Four C Model of Creativity” ซึ่งแบ่งระดับความคิดสร้างสรรค์เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) Big-C Creativity: ความคิดสร้างสรรค์ระดับสูงที่สร้างการเปลี่ยนแปลงสำคัญในวงการหรือสังคม 2) Pro-C Creativity: ความคิดสร้างสรรค์ระดับมืออาชีพที่พบในผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ 3) Little-c Creativity: ความคิดสร้างสรรค์ในชีวิตประจำวันที่ช่วยแก้ปัญหาหรือปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ และ 4) Mini-c Creativity: ความคิดสร้างสรรค์ในกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากการตีความและสร้างความเข้าใจใหม่ แบบจำลองนี้ชี้ให้เห็นว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน (Mini-c) ไปสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยอาศัยการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างเหมาะสม

3.3 กระบวนการพัฒนานวัตกรรมและการคิดเชิงออกแบบ

การพัฒนานวัตกรรมเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเป็นระบบ แนวคิดสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางคือ “กระบวนการคิดเชิงออกแบบ” (Design Thinking) ซึ่งพัฒนาโดย Stanford d.school และบริษัท IDEO กระบวนการนี้มุ่งเน้นการแก้ปัญหาโดยยึดผู้ใช้เป็นศูนย์กลางและการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง (Brown, 2008) กระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง (Empathize) 2) การกำหนดปัญหา (Define) 3) การระดมความคิด (Ideate) 4) การสร้างต้นแบบ (Prototype) และ 5) การทดสอบ (Test) นอกจากนี้ ในบริบทของการศึกษาวิทยาศาสตร์ กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม (Engineering Design Process) ก็มีความสำคัญ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ แต่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาและพัฒนานวัตกรรม (Next Generation Science Standards, 2013)

3.4 สังเคราะห์กรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

จากการศึกษาแนวคิดข้างต้น ผู้เขียนได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) คุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ 2) กระบวนการ พัฒนานวัตกรรม และ 3) บริบทที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบมีดังนี้

3.4.1 คุณลักษณะของนวัตกรรม ประกอบด้วย 3 ด้าน: 1) ความรู้และความเข้าใจ (ความรู้เชิงลึกในสาขาที่เกี่ยวข้อง การเข้าใจบริบทและความต้องการ การเข้าใจกระบวนการพัฒนานวัตกรรม) 2) ทักษะและความสามารถ (การคิดนอกเนกนัย การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การเชื่อมโยงแนวคิดที่แตกต่าง การสื่อสารและทำงานร่วมกัน การลงมือปฏิบัติ) และ 3) ทศนคติและแรงจูงใจ (ความกล้าเสี่ยงและกล้าล้มเหลว ความอยากรู้ ความมุ่งมั่นและอดทน แรงบันดาลใจภายใน มุมมองเชิงบวก)

3.4.2 กระบวนการพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน: 1) การสำรวจและทำความเข้าใจ 2) การกำหนดปัญหาหรือโจทย์ 3) การระดมความคิดและสร้างแนวคิด 4) การออกแบบและพัฒนาต้นแบบ 5) การทดสอบและประเมินผล และ 6) การปรับปรุงและพัฒนาต่อยอด

3.4.3 บริบทที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย: 1) บรรยากาศที่ปลอดภัยและเปิดกว้าง 2) การสนับสนุนทรัพยากรและโอกาสในการเรียนรู้ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ และ 4) การสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจ

กรอบแนวคิดนี้ให้ภาพรวมครอบคลุมทั้งคุณลักษณะที่ต้องพัฒนา กระบวนการที่ต้องผ่าน และบริบทที่ต้องสร้าง เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาเป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างแท้จริงซึ่งจะได้นำเสนอในหัวข้อถัดไป

4. การบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

การบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรม ส่วนนี้นำเสนอแนวทางการบูรณาการและความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการสอนกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรม

4.1 หลักการบูรณาการ

การบูรณาการควรยึดหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ความสอดคล้องของเป้าหมาย: ครอบคลุมทั้งความรู้วิทยาศาสตร์และคุณลักษณะนวัตกรรม 2) การผสมผสานกระบวนการ: ผสานขั้นตอนการสอนกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างกลมกลืน 3) ความต่อเนื่องและเชื่อมโยง: เริ่มจากพื้นฐานไปสู่การประยุกต์ใช้ 4) ความยืดหยุ่นและปรับตัว: ปรับให้เหมาะกับบริบทและความต้องการผู้เรียน และ 5) การสร้างบริบทที่เอื้อต่อการพัฒนา: ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์และการเรียนรู้จากความผิดพลาดเพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกระบวนการพัฒนานวัตกรรมอย่างชัดเจน ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบขั้นตอนของแต่ละรูปแบบการสอนกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรม 6 ขั้นตอน พร้อมทั้งระบุคุณลักษณะของนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาในแต่ละขั้นตอน

ตารางที่ 2: การเชื่อมโยงรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกระบวนการพัฒนานวัตกรรม

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม (6 ขั้นตอน)	การสอนแบบสืบเสาะฯ (5E Model)	การสอนแบบใช้ปัญหา (PBL)	การสอนแบบโครงงานฯ	การสอนแบบ STEM
1. สำรวจและทำความเข้าใจ คุณลักษณะที่พัฒนา:	Engagement - ความอยากรู้ - การตั้งคำถาม	การนำเสนอปัญหา - การคิดวิเคราะห์ - การระบุประเด็นสำคัญ	การเลือกหัวข้อ - ความรับผิดชอบ - การตัดสินใจ	การระบุปัญหา - การมองภาพรวม - ความเข้าใจบริบทจริง
2. กำหนดปัญหา/โจทย์ คุณลักษณะที่พัฒนา:	Exploration - ทักษะการสังเกต - การรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ปัญหา - ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ	การวางแผน - ทักษะการวางแผน - การกำหนดขอบเขต	การค้นหาแนวคิด - การบูรณาการความรู้ - การคิดแบบสหวิทยาการ

กระบวนการพัฒนานวัตกรรม (6 ขั้นตอน)	การสอนแบบสืบเสาะฯ (5E Model)	การสอนแบบใช้ปัญหา (PBL)	การสอนแบบโครงงานฯ	การสอนแบบ STEM
3. ระดมความคิดและสร้างแนวคิด (ออกแบบวิธีการ) คุณลักษณะที่พัฒนา:	Explanation - การคิดสังเคราะห์ - การสร้างคำอธิบาย	การสังเคราะห์ความรู้ - ความคิดสร้างสรรค์ - การเชื่อมโยงความรู้	การดำเนินการ (1) - การคิดถ้อยแถลง - ความยืดหยุ่น	การวางแผนและพัฒนา - การคิดเชิงออกแบบ - การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์
4. ออกแบบและพัฒนาต้นแบบ คุณลักษณะที่พัฒนา:	Elaboration - การประยุกต์ใช้ - การถ่ายทอดความรู้	การเสนอแนวทางแก้ไข - ทักษะการนำเสนอ - การสื่อสาร	การดำเนินการ(2) - ทักษะการปฏิบัติ - ความพากเพียร	การทดสอบและประเมินผล - การทดลอง - การประเมินผลอย่างเป็นระบบ
5. ทดสอบและประเมินผล คุณลักษณะที่พัฒนา:	Evaluation - การคิดไตร่ตรอง - การประเมินตนเอง	การประเมินผลลัพธ์ - การคิดเชิงวิพากษ์ - ความซื่อสัตย์	การสรุปผล - การคิดวิเคราะห์ - ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ	การนำเสนอ - การสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ - การให้เหตุผล
6. ปรับปรุงและพัฒนาต่อยอด คุณลักษณะที่พัฒนา:	(กลับไปรอบใหม่) - การเรียนรู้ต่อเนื่อง - ความอดทน	(ปรับปรุงแนวทาง) - ความยืดหยุ่น - การรับฟังข้อมูลย้อนกลับ	การนำเสนอ และข้อเสนอแนะ - ความมุ่งมั่น - การเรียนรู้จากผิดพลาด	วนรอบปรับปรุง - การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง - การปรับตัว

หมายเหตุ: ขั้นตอนที่อยู่ในวงเล็บ () หมายถึง ขั้นตอนที่ไม่ได้ระบุชัดเจนในรูปแบบเดิม แต่สามารถบูรณาการเข้าไปได้

จากตารางจะเห็นว่ารูปแบบการสอนทั้ง 4 รูปแบบสามารถครอบคลุมกระบวนการพัฒนานวัตกรรมทั้ง 6 ขั้นตอนได้ แต่มีจุดเน้นแตกต่างกัน การนำรูปแบบเดียวมาใช้อาจไม่เพียงพอต่อการพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรรมอย่างครบถ้วน แต่ควรผสมผสานตามความเหมาะสมของเนื้อหาและเป้าหมายซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะของนวัตกรรมอย่างรอบด้านและสมดุลดังแนวทางการบูรณาการที่จะนำเสนอในข้อต่อไป

4.2 แนวทางการบูรณาการแต่ละรูปแบบ

4.2.1 การบูรณาการการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้: เชื่อมโยงขั้นตอน 5E กับการพัฒนานวัตกรรม โดยขั้นสร้างความสนใจนำเสนอปัญหาที่ต้องการนวัตกรรมมาแก้ไข ขั้นสำรวจให้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอย่างลึกซึ้ง ขั้นอธิบายให้วิเคราะห์และกำหนดปัญหาชัดเจน ขั้นขยายความรู้ให้ระดมความคิดและสร้างแนวคิด และขั้นประเมินให้ประเมินและเลือกแนวคิดที่เป็นไปได้

4.2.2 การบูรณาการการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน: นำเสนอปัญหาที่ซับซ้อนและมีคำตอบหลากหลาย ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหา รวบรวมข้อมูล สังเคราะห์ความรู้ และเสนอแนวทางแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การสำรวจจนถึงการพัฒนาต้นแบบ

4.2.3 การบูรณาการการสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์ให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชีวิตจริง วางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ สรุปผลและนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรมทั้งหมด

4.2.4 การบูรณาการการสอนแบบ STEM กับการพัฒนานวัตกรรมบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหา ให้ผู้เรียนระบุปัญหา ค้นหาแนวคิด วางแผนและพัฒนา ทดสอบและประเมินผล และนำเสนอ ซึ่งเน้น การสร้างนวัตกรรมที่ใช้ได้จริงจากแนวทางการบูรณาการทั้ง 4 รูปแบบที่นำเสนอข้างต้น จะเห็นได้ว่าแต่ละรูปแบบ การสอนวิทยาศาสตร์สามารถเชื่อมโยงกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรมได้ในขั้นตอนที่แตกต่างกัน แต่สามารถนำมาผสมผสานกันได้อย่างลงตัว เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นของการนำแนวทางเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนรู้จริง ในหัวข้อถัดไปจะนำเสนอตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ผสมผสานรูปแบบการสอนทั้ง 4 รูปแบบเข้าด้วยกัน เพื่อเป็นแนวทางให้ครูสามารถนำไปปรับใช้ในบริบทของตนเองได้

4.3 ตัวอย่างการประยุกต์ใช้

ตัวอย่างกิจกรรม “นวัตกรรมเพื่อการอนุรักษ์น้ำ” (ป.5): นำเสนอสถานการณ์การขาดแคลนน้ำใน ชุมชน ให้ผู้เรียนสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการใช้น้ำและสาเหตุของการสูญเสีย น้ำ วิเคราะห์และอธิบายหลัก การทางวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ระดมความคิดออกแบบนวัตกรรมอนุรักษ์น้ำ และประเมินเลือกแนวคิดที่เป็นไปได้ มากที่สุด

ตัวอย่างกิจกรรม “นวัตกรรมเพื่อลดขยะ” (ป.6): นำเสนอปัญหาขยะในชุมชน ให้วิเคราะห์และศึกษา ประเภทขยะ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและภาวะเรือนกระจก แนวทางจัดการปัจจุบัน จากนั้นระดมความคิดพัฒนา นวัตกรรมลดขยะ ทดลองใช้และประเมินผลในสถานการณ์จริง

ตัวอย่างกิจกรรม “ระบบเกษตรอัจฉริยะ” (STEM): ศึกษาปัญหาการเกษตรในท้องถิ่น ออกแบบและ พัฒนาระบบที่ใช้เทคโนโลยีเซ็นเซอร์และการควบคุมอัตโนมัติ ทดสอบในสภาพจริง ปรับปรุง และนำเสนอต่อชุมชน

แนวทางการบูรณาการที่นำเสนอแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์สามารถเชื่อมโยงกับ กระบวนการพัฒนานวัตกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถผสมผสานกันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรรมอย่าง ครบถ้วน

4.4 ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการบูรณาการ

การบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ ให้ประสบความสำเร็จ ต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ ดังนี้

4.4.1 ครูผู้สอน: ต้องมีความเข้าใจทั้งเนื้อหาและกระบวนการพัฒนานวัตกรรม และมีบทบาทเป็นผู้ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

4.4.2 ทรัพยากรและสิ่งสนับสนุน: ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่เพียงพอสำหรับการพัฒนา นวัตกรรม

4.4.3 การวัดและประเมินผล: ต้องมีเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมและใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย

4.4.4 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ: ควรสร้างความร่วมมือเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนา นวัตกรรม

4.4.5 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้: ต้องสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์

5. บทสรุป

บทความนี้นำเสนอแนวทางการบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทั้งความรู้ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21

5.1 สรุปประเด็นสำคัญ

บทความวิเคราะห์รูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์ 4 รูปแบบ (การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การสอนแบบโครงงานวิทยาศาสตร์ และการสอนแบบ STEM) แต่ละรูปแบบมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะร่วมคือการเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง กรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่สังเคราะห์ขึ้นประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก: 1) คุณลักษณะของนวัตกรรม (ความรู้และความเข้าใจ ทักษะและความสามารถ ทศนคติและแรงจูงใจ) 2) กระบวนการพัฒนานวัตกรรม 6 ขั้นตอน และ 3) บริบทที่ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรม แนวทางการบูรณาการเชื่อมโยงจุดเด่นของแต่ละรูปแบบการสอนกับกระบวนการพัฒนานวัตกรรม พร้อมตัวอย่างกิจกรรมที่เป็นรูปธรรม แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสอนสามารถผสมผสานกันเพื่อพัฒนาคุณลักษณะนวัตกรรมอย่างครบถ้วน

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปประยุกต์ใช้

5.2.1 สำหรับครูและสถานศึกษา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจทั้งเนื้อหาวิทยาศาสตร์และกระบวนการพัฒนานวัตกรรม จัดสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น และพัฒนาระบบประเมินผลที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ทักษะกระบวนการ และคุณลักษณะนวัตกรรม

5.2.2 สำหรับการวิจัย ควรมีการวิจัยเชิงประสิทธิผลเพื่อทดสอบกรอบแนวคิดในชั้นเรียนจริง การวิจัยเชิงพัฒนาเพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทต่างๆ การวิจัยเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมการขยายผล และการวิจัยในบริบทเฉพาะเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม

5.3 ข้อจำกัดของการศึกษา

บทความนี้เป็นการสังเคราะห์ทางทฤษฎีที่ยังไม่ได้ผ่านการทดลองใช้ในชั้นเรียนจริง ตัวอย่างกิจกรรมยังไม่ได้ได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และมุ่งเน้นระดับประถมศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นจึงต้องมีการวิจัยต่อเนื่อง โดยเฉพาะการวิจัยเชิงทดลองและการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและประสิทธิผลของกรอบแนวคิด

5.4 บทส่งท้าย

การบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมไม่ใช่เพียงการปรับวิธีการสอน แต่เป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การศึกษาวิทยาศาสตร์ที่มุ่งพัฒนานวัตกรรมจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนในการแก้ปัญหาและสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองความท้าทายในปัจจุบันและอนาคต เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมจึงเป็นประเด็นที่ควรได้รับความสนใจและการขับเคลื่อนอย่างจริงจังในวงการการศึกษาวิทยาศาสตร์ของไทย

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก: เครื่องมือประเมินคุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

บทความนี้ได้นำเสนอกรอบแนวคิดการสร้างนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้ในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ภาคผนวกนี้นำเสนอเครื่องมือประเมิน (Rubric) ที่ครูสามารถนำไปใช้หรือปรับใช้ได้ตามบริบท

ตารางที่ 3: Rubric การประเมินคุณลักษณะของนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์

คุณลักษณะ	ระดับ 1 (เริ่มต้น)	ระดับ 2 (กำลังพัฒนา)	ระดับ 3 (ใกล้บรรลุ)	ระดับ 4 (เป็นเลิศ)
ด้านที่ 1: ความรู้และความเข้าใจ				
1.1 ความรู้เชิงลึกในสาขาที่เกี่ยวข้อง	มีความรู้พื้นฐานเท่านั้น ไม่สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้	มีความรู้ในระดับที่สามารถอธิบายแนวคิดสำคัญได้ แต่ยังไม่ลึกซึ้ง	มีความรู้เชิงลึก สามารถอธิบายและวิเคราะห์แนวคิดได้ชัดเจน	มีความรู้เชิงลึกและกว้าง สามารถเชื่อมโยงความรู้จากหลายศาสตร์และประยุกต์ใช้ได้
1.2 การเข้าใจบริบทและความต้องการ	มีความเข้าใจพื้นฐานของปัญหา แต่ยังไม่เข้าใจความต้องการที่แท้จริง	เข้าใจบริบทในระดับทั่วไป สามารถระบุความต้องการหลักได้	เข้าใจบริบทและความต้องการได้ดี สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	เข้าใจบริบทอย่างลึกซึ้ง สามารถคาดการณ์ความต้องการในอนาคต และระบุโอกาสใหม่ได้
1.3 ความเข้าใจกระบวนการพัฒนานวัตกรรม	มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพัฒนานวัตกรรม	เข้าใจขั้นตอนพื้นฐานของการพัฒนานวัตกรรม	เข้าใจกระบวนการอย่างชัดเจน สามารถดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ	เข้าใจกระบวนการอย่างลึกซึ้ง สามารถปรับกระบวนการให้เหมาะสมกับบริบทได้
ด้านที่ 2: ทักษะและความสามารถ				
2.1 ความสามารถในการคิดนอกกรอบ (Divergent Thinking)	คิดได้เพียงทิศทางเดียวหรือจำกัดมาก	สามารถคิดหลายทิศทางได้บ้าง แต่ยังไม่หลากหลาย	คิดได้หลากหลายและแปลกใหม่สามารถสร้างทางเลือกหลายอย่าง	คิดได้หลากหลายมาก มีความคิดริเริ่มสร้างความคิดที่แหวกแนวและมีคุณค่า
2.2 การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์	วิเคราะห์ได้ในระดับพื้นฐาน แยกส่วนได้บ้าง แต่ยังไม่เชื่อมโยงได้	วิเคราะห์ได้พอสมควรสามารถแยกส่วนและเชื่อมโยงได้บางส่วน	วิเคราะห์ได้ดีสามารถเชื่อมโยงและสังเคราะห์ได้ชัดเจน	วิเคราะห์ได้ลึกซึ้งสามารถสังเคราะห์ความรู้ใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์
2.3 การเชื่อมโยงแนวคิดที่แตกต่าง	มองเห็นเฉพาะความคิดแบบเดียวหรือคล้ายกัน	เริ่มเห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดที่ใกล้เคียงกันได้	เชื่อมโยงแนวคิดที่แตกต่างได้ดีสร้างความหมายใหม่ได้	เชื่อมโยงแนวคิดที่แตกต่างได้อย่างสร้างสรรค์สร้างนวัตกรรมที่ไม่เคยมี

คุณลักษณะ	ระดับ 1 (เริ่มต้น)	ระดับ 2 (กำลังพัฒนา)	ระดับ 3 (ใกล้บรรลุ)	ระดับ 4 (เป็นเลิศ)
2.4 การสื่อสารและทำงานร่วมกับผู้อื่น	ทำงานเดี่ยวได้ดีกว่าสื่อสารได้ไม่ชัดเจน	ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้สื่อสารได้พอสมควร	ทำงานร่วมกันได้ดีสื่อสารชัดเจนแลกเปลี่ยนได้ดี	เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีสื่อสารได้ยอดเยี่ยมสร้างพลังทีมได้
2.5 การลงมือปฏิบัติและพัฒนาต้นแบบ	ยังลังเลในการลงมือต้องการกำลังใจมากต้นแบบยังไม่ชัดเจน	ลงมือทำได้ แต่ต้องมีการกระตุ้นบ้างต้นแบบใช้งานได้	ลงมือทำได้คล่องพัฒนาต้นแบบที่ใช้งานได้ดี	ลงมือทำได้รวดเร็วพัฒนาต้นแบบที่มีคุณภาพสูงนำไปใช้ได้จริง
ด้านที่ 3: ทักษะคิดและแรงจูงใจ				
3.1 ความกล้าเสี่ยงและกล้าล้มเหลว	กลัวความผิดพลาดไม่กล้าลองสิ่งใหม่หลีกเลี่ยงความท้าทาย	ยอมรับความเสี่ยงเมื่อมีการสนับสนุนยอมรับความล้มเหลวได้บ้าง	กล้าเสี่ยงและลองสิ่งใหม่ได้ เรียนรู้จากความล้มเหลว	กล้าเสี่ยงอย่างมีวิจารณญาณ มองความล้มเหลวเป็นโอกาสเรียนรู้ที่มีค่า
3.2 ความอยากรู้อยากเห็นและการเปิดรับประสบการณ์ใหม่	มีความอยากรู้น้อยด้านทาส่งใหม่พอใจกับสิ่งที่รู้อยู่	มีความอยากรู้เปิดรับประสบการณ์ใหม่ได้เมื่อมีโอกาส	มีความอยากรู้สูงแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง เปิดรับมุมมองหลากหลาย	มีความอยากรู้ที่แรงกล้า แสวงหาความท้าทายใหม่อยู่เสมอสร้างโอกาสเอง
3.3 ความมุ่งมั่นและอดทนต่อความยากลำบาก	ยอมแพ้ง่ายเมื่อเจออุปสรรค ขาดความอดทน	พยายามต่อเนื่องแต่อาจท้อถอยยากเกินไป	มีความมุ่งมั่นสูงอดทนต่ออุปสรรคแก้ปัญหาได้ดี	มีความมุ่งมั่นและอดทนสูงมาก ฝ่าฟันอุปสรรคได้ สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น
3.4 แรงบันดาลใจและแรงจูงใจภายใน	ทำเพราะถูกบังคับหรือเพื่อคะแนน ไม่มีแรงจูงใจภายใน	มีแรงจูงใจภายนอกเป็นหลัก มีแรงจูงใจภายในเริ่มเกิดขึ้น	มีแรงจูงใจภายในบางส่วนทำเพราะสนใจและเห็นคุณค่า	มีแรงจูงใจภายในสูงทำเพราะรักในสิ่งที่ทำมีวิสัยทัศน์ชัดเจน
3.5 มุมมองเชิงบวกต่อปัญหาและความท้าทาย	มองปัญหาเป็นภาระหลีกเลี่ยงความท้าทาย ท้อแท้ง่าย	เริ่มมองปัญหาเป็นโอกาสได้บ้าง ยังท้อบ้างเมื่อเจอลิขียากมาก	มองปัญหาเป็นโอกาสรับมือกับความท้าทายได้ดี มองโลกในแง่ดี	มองทุกสถานการณ์เป็นโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนา สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น

วิธีการใช้ Rubric นี้:

1. การประเมินรายบุคคล: ครูสังเกตและประเมินผู้เรียนแต่ละคนในแต่ละคุณลักษณะ โดยให้คะแนน 1-4 ตามเกณฑ์
2. การประเมินตามช่วงเวลา: แนะนำให้ประเมิน 3 ครั้ง - ต้นภาคเรียน กลางภาคเรียน และปลายภาคเรียน เพื่อติดตามการพัฒนา
3. การให้ข้อมูลย้อนกลับ: ใช้ Rubric นี้ในการสนทนากับผู้เรียนเกี่ยวกับจุดแข็งและสิ่งที่ต้องพัฒนา
4. การปรับใช้: ครูสามารถเลือกใช้เฉพาะคุณลักษณะบางข้อ หรือปรับเกณฑ์ให้เหมาะสมกับระดับชั้นและบริบท

ภาคผนวก ข: คู่มือการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสำหรับครู

ข.1 การวางแผนการสอน (Lesson Planning)

ขั้นตอนที่ 1: วิเคราะห์มาตรฐานและตัวชี้วัด

- ☐ ระบุมาตรฐานการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่ต้องการพัฒนา
- ☐ เชื่อมโยงกับคุณลักษณะของนวัตกรรมที่ต้องการพัฒนา (จากภาคผนวก ก)
- ☐ กำหนดสัดส่วน: ความรู้วิทยาศาสตร์ 40% ทักษะกระบวนการ 30% คุณลักษณะนวัตกรรม 30%

ขั้นตอนที่ 2: เลือกรูปแบบการสอนและกระบวนการพัฒนานวัตกรรม

- ☐ ดูจากตารางที่ 2 (หัวข้อ 4.1) เพื่อเลือกรูปแบบที่เหมาะสม
- ☐ กำหนดว่าจะใช้รูปแบบเดียวหรือผสมผสาน
- ☐ เลือกขั้นตอนของกระบวนการพัฒนานวัตกรรมที่จะเน้น (ไม่จำเป็นต้องครบทั้ง 6 ขั้นตอนในบทเรียนเดียว)

ขั้นตอนที่ 3: ออกแบบปัญหาหรือสถานการณ์

เลือกปัญหาที่: เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงของผู้เรียน เชื่อมโยงกับเนื้อหาวิทยาศาสตร์ที่ต้องเรียน มีความท้าทายพอเหมาะสำหรับระดับชั้น สามารถแก้ไขได้หลายวิธี (Open-ended) มีโอกาสสร้างนวัตกรรมจริง

ตัวอย่างปัญหาที่ดี (ป.6): “โรงเรียนของเรามีขยะพลาสติกจำนวนมาก จะมีวิธีใดบ้างที่สามารถลดปริมาณขยะและนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ได้?”

ตัวอย่างปัญหาที่ไม่เหมาะสม: “อธิบายวงจรชีวิตของพลาสติก” (เป็นคำถามปิด มีคำตอบเดียว ไม่เปิดโอกาสสร้างนวัตกรรม)

ขั้นตอนที่ 4: เตรียมทรัพยากรและวัสดุ

- ☐ จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์สำหรับการทดลองและสร้างต้นแบบ
- ☐ จัดหาแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย (หนังสือ เว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญ)
- ☐ เตรียมพื้นที่สำหรับการทำงานกลุ่มและการสร้างต้นแบบ

ขั้นตอนที่ 5: กำหนดเกณฑ์การประเมิน

- ☐ ใช้ Rubric จากภาคผนวก ก หรือปรับให้เหมาะสม
- ☐ กำหนดสัดส่วนคะแนน: กระบวนการ 40% ผลผลิต 30% การไตร่ตรอง 30%
- ☐ สื่อสารเกณฑ์การประเมินให้ผู้เรียนทราบตั้งแต่เริ่มต้น

ข.2 การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management)

ข.2.1 การจัดกลุ่ม:

- ☐ กลุ่มเล็ก (4-5 คน): เหมาะสำหรับการพัฒนานวัตกรรม
- ☐ หลักการจัดกลุ่ม: ผสมระดับความสามารถ (Heterogeneous) เพื่อให้มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
- ☐ บทบาทในกลุ่ม:
 - Project Manager (ผู้ประสานงาน)
 - Researcher (ผู้ค้นคว้า)

- Designer (ผู้ออกแบบ)
- Presenter (ผู้นำเสนอ)
- Reflector (ผู้สะท้อนความคิด)

หมายเหตุ: ควรหมุนเวียนบทบาทในแต่ละโครงการ

ข.2.2 การจัดการเวลา:

- ☐ สัปดาห์ที่ 1-2: สำรวจและกำหนดปัญหา (20%)
- ☐ สัปดาห์ที่ 3-4: ระดมความคิดและออกแบบ (30%)
- ☐ สัปดาห์ที่ 5-6: พัฒนาต้นแบบ (30%)
- ☐ สัปดาห์ที่ 7: ทดสอบและปรับปรุง (10%)
- ☐ สัปดาห์ที่ 8: นำเสนอและสะท้อนความคิด (10%)

ข.2.3 เทคนิคการถามคำถาม: แทนที่จะบอกคำตอบ ให้ใช้คำถามกระตุ้นการคิด:

อย่าพูดว่า: “นี่ไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง ลองวิธีนี้แทน”

ควรถามว่า: “อะไรเป็นข้อดีและข้อจำกัดของวิธีที่เธอใช้? ถ้าลองทำแบบอื่นจะเกิดอะไรขึ้น?”

อย่าพูดว่า: “ความคิดนี้ใช้ไม่ได้”

ควรถามว่า: “ลองอธิบายให้ฟังหน่อยว่าความคิดนี้จะทำงานอย่างไร? มีอุปสรรคอะไรบ้าง?”

ข.2.4 การจัดการความขัดแย้งในกลุ่ม:

1. ให้ทุกคนในกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น
2. ใช้หลัก “Yes, and...” แทน “No, but...”
3. โหวตเลือกแนวคิดโดยใช้เกณฑ์ที่ตกลงกันล่วงหน้า
4. หากแก้ไขไม่ได้ ครูเข้ามาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ไม่ใช่ตัดสิน

ข.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์ (Constructive Feedback)

ข.3.1 หลัก 3S ในการให้ Feedback:

1. **Specific (เฉพาะเจาะจง)** เปลี่ยนจากคำชื่นชมว่า “ดีมาก” เป็นข้อความที่เฉพาะเจาะจง เช่น “การใช้หลักการแรงลอยตัวในการออกแบบเพื่อช่วยให้เข้าใจได้ว่าทำไมมันลอยได้ดีมาก”
2. **Sincere (ซื่อสัตย์ด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตร)**
3. **Supportive (สนับสนุน)** หากมีข้อผิดพลาดไม่ควรตำหนิหรือกล่าวโทษ เช่น “ต้นแบบนี้ใช้ไม่ได้เลยเสียเวลา” แต่ควรเป็นการชี้ให้เห็นประโยชน์จากข้อผิดพลาด หรือการเรียนรู้โดยใช้ประโยชน์ในเชิงสนับสนุนให้คิดต่อยอดหรือแก้ไข เช่น “ต้นแบบนี้ทำให้เราเรียนรู้ว่าวัสดุนี้ไม่เหมาะสม ลองคิดว่าจะใช้วัสดุอะไรแทนได้บ้าง”

ข.3.2 รูปแบบ Feedback Sandwich:

1. เริ่มต้นด้วยสิ่งที่ดี: “การออกแบบของเธอมีกิจกรรมสร้างสรรค์มาก”
2. ชี้สิ่งที่ต้องพัฒนา: “แต่ยังขาดการอธิบายว่าจะทำงานอย่างไร”
3. ปิดด้วยกำลังใจ: “ถ้าเพิ่มคำอธิบายเข้าไป จะทำให้คนอื่นเข้าใจได้ชัดเจนขึ้นแน่นอน”

บทสรุปภาคผนวก

ภาคผนวกทั้งหมดที่นำเสนอ เป็นเครื่องมือเสริมที่ช่วยให้ครูสามารถนำกรอบแนวคิดการบูรณาการรูปแบบการสอนวิทยาศาสตร์กับการพัฒนานวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ในการปฏิบัติจริงได้อย่างเป็นรูปธรรม เครื่องมือเหล่านี้ไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จที่ต้องใช้ตามแต่เป็นแนวทางที่ครูสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทความพร้อม และความต้องการของผู้เรียน สิ่งสำคัญที่สุดคือการเริ่มต้น แม้จะเป็นการเริ่มต้นเล็ก ๆ การนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้จากประสบการณ์ และการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเห็นผลอย่างแท้จริงในตัวผู้เรียน

บรรณานุกรม

- Abd-El-Khalick, F., Myers, J. Y., Summers, R., Brunner, J., Waight, N., Wahbeh, N., Zeineddin, A. A., & Belarmino, J. (2015). A longitudinal analysis of the extent and manner of representations of nature of science in U.S. high school biology and physics textbooks. *Journal of Research in Science Teaching*, 54(1), 82–120. <https://doi.org/10.1002/tea.21339>
- Aydeniz, M., & Kaya, E. (2022). Exploring the role of argumentation in fostering middle school students' understanding of scientific inquiry and nature of science. *International Journal of Science Education*, 44(7), 1089-1112. <https://doi.org/10.1080/09500693.2022.2063945>
- Bailin, S., & Battersby, M. (2016). Fostering the virtues of inquiry. *Topoi*, 35(2), 367–374. <https://doi.org/10.1007/s11245-015-9307-6>
- Beghetto, R. A. (2016). Creative learning: A fresh look. *Journal of Cognitive Education and Psychology*, 15(1), 6-23. <https://doi.org/10.1891/1945-8959.15.1.6>
- Brown, T. (2008). Design thinking. *Harvard Business Review*, 86(6), 84–92. <https://readings.design/PDF/Tim%20Brown,%20Design%20Thinking.pdf>
- Bybee, R. W. (2009). *The BSCS 5E instructional model and 21st century skills*. BSCS. https://sites.nationalacademies.org/cs/groups/dbassesite/documents/webpage/dbasse_073327.pdf
- Bybee, R. W. (2013). *The case for STEM education: Challenges and opportunities*. NSTA Press. <https://static.nsta.org/pdfs/samples/PB337Xweb.pdf>
- Conradty, C., Sotiriou, S. A., & Bogner, F. X. (2020). How creativity in STEAM modules intervenes with self-efficacy and motivation. *Education Sciences*, 10(3), 70. <https://doi.org/10.3390/educsci10030070>
- Craft, A., Chappell, K., & Twining, P. (2021). Possibilities and constraints on possibility thinking in creativity and education. *Education 3-13*, 49(4), 434-446. <https://doi.org/10.1080/03004279.2020.1867686>

- Cropley, D. (2015). *Creativity in engineering: Novel solutions to complex problems*. <https://doi.org/10.1016/C2013-0-18511-X>
- Davies, D., Jindal-Snape, D., Collier, C., Digby, R., Hay, P., & Howe, A. (2013). Creative learning environments in education-A systematic literature review. *Thinking Skills and Creativity*, 8, 80-91. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2012.07.004>
- Dyer, J., Gregersen, H., & Christensen, C. M. (2011). *The innovator's DNA: Mastering the five skills of disruptive innovators*. Harvard Business Press.
- Guilford, J. P. (1967). *The nature of human intelligence*. McGraw-Hill.
- Hasni, A., Bousadra, F., Belletête, V., Benabdallah, A., Nicole, M. C., & Dumais, N. (2016). Trends in Research on project-based science and technology teaching and learning at K-12 levels: A systematic review. *Studies in Science Education*, 52(2), 199–231. <https://doi.org/10.1080/03057267.2016.1226573>
- Henriksen, D., Richardson, C., Shack, K. (2020). Mindfulness and creativity: Implications for thinking and learning. *Thinking Skills and Creativity*, 37. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100689>
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235–266. <https://doi.org/10.1023/B:EDPR.0000034022.16470.f3>
- Kaufman, J. C., & Beghetto, R. A. (2009). Beyond big and little: The four C model of creativity. *Review of General Psychology*, 13(1), 1–12. <https://doi.org/10.1037/a0013688>
- Kelley, T. R., & Knowles, J. G. (2016). A conceptual framework for integrated STEM education. *International Journal of STEM Education*, 3, Article 11. <https://doi.org/10.1186/s40594-016-0046-z>
- Krajcik, J. S., & Blumenfeld, P. C. (2006). Project-based learning. In R. K. Sawyer (Ed.), *The Cambridge handbook of the learning sciences* (pp. 317–334). Cambridge University Press.
- Liao, C. (2016). From interdisciplinary to transdisciplinary: An arts-integrated approach to STEAM education. *Art Education*, 69(6), 44–49. <https://doi.org/10.1080/00043125.2016.1224873>
- Ministry of Education. (2017). *Core curriculum indicators and learning standards for the science Learning area (Revised Edition B.E. 2560) based on the Basic Education Core Curriculum B.E. 2551*. The Agricultural Co-operative Federation of Thailand, Ltd. (ACFT) Printing Department. https://academic.obec.go.th/images/document/1580786506_d_1.pdf
- National Innovation Agency. (2019). *Definition of innovation*. <https://www.nia.or.th/frontend/bookshelf/zWf7zwTMcEWhl/62d3a82b0f129.pdf>
- Next Generation Science Standards. (2013). *Appendix I – Engineering design in the NGSS*. https://www.nextgenscience.org/sites/default/files/Appendix%20I%20-%20Engineering%20Design%20in%20NGSS%20-%20FINAL_V2.pdf

- OECD. (2023). *PISA 2022 results (Volume I): The state of learning and equity in education*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/53f23881-en>
- Patston, T. J., Copley, D. H., Marrone, R. L., & Kaufman, J. C. (2018). Teacher implicit beliefs of creativity: Is there an arts bias?. *Teaching and Teacher Education*, 75, 366–374. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2018.08.001>
- Razzouk, R., & Shute, V. (2012). What is design thinking and why is it important? *Review of Educational Research*, 82(3), 330–348. <https://doi.org/10.3102/0034654312457429>
- Savery, J. R. (2015). Overview of problem-based learning: Definitions and distinctions. In A. Walker, H. Leary, C. Hmelo-Silver, & P. Ertmer (Eds.), *Essential readings in problem-based learning* (pp. 5–15). Purdue University Press.
- Sawyer, R. K. (2017). Teaching creativity in art and design studio classes: A systematic literature review. *Educational Research Review*, 22, 99–113. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2017.07.002>
- Siribhattacharai, P. (2013). STEM education and 21st century skills development. *Executive Journal*, 33(2), 49–56. <https://so01.tcithaijo.org/index.php/executivejournal/article/view/80766>
- Sternberg, R. J., & Karami, S. (2022). An 8P theoretical framework for understanding creativity and theories of creativity. *The Journal of Creative Behavior*, 56(1), 55–78. <https://doi.org/10.1002/jocb.516>
- Thibaut, L., Ceuppens, S., De Loof, H., De Meester, J., Goovaerts, L., Struyf, A., Boeve-de Pauw, J., Dehaene, W., Deprez, J., De Cock, M., Hellinckx, L., Knipprath, H., Langie, G., Struyven, K., Van de Velde, D., Van Petegem, P., & Depaepe, F. (2018). Integrated STEM education: A systematic review of instructional practices in secondary education. *European Journal of STEM Education*, 3(1), Article 2. <https://doi.org/10.20897/ejsteme/85525>
- Torrance, E. P. (1965). Scientific views of creativity and factors affecting its growth. *Daedalus*, 94(3), 663–681. <http://www.jstor.org/stable/20026936>
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*. UNESCO Publishing. <https://doi.org/10.54675/YFRE1448>
- World Economic Forum. (2020). *The future of jobs report 2020*. World Economic Forum.
- World Economic Forum. (2023). *Future of jobs report 2023*. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/>
-

Review Article

บทปริทัศน์หนังสือ (book review) วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคม Mixing Methods in Social Research

ธนวิทย์ กวินธนเจริญ^{1*}

¹ครู กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โรงเรียนพรตพิทยพยัต

Thanawit Kawinthanacharoen^{1*}

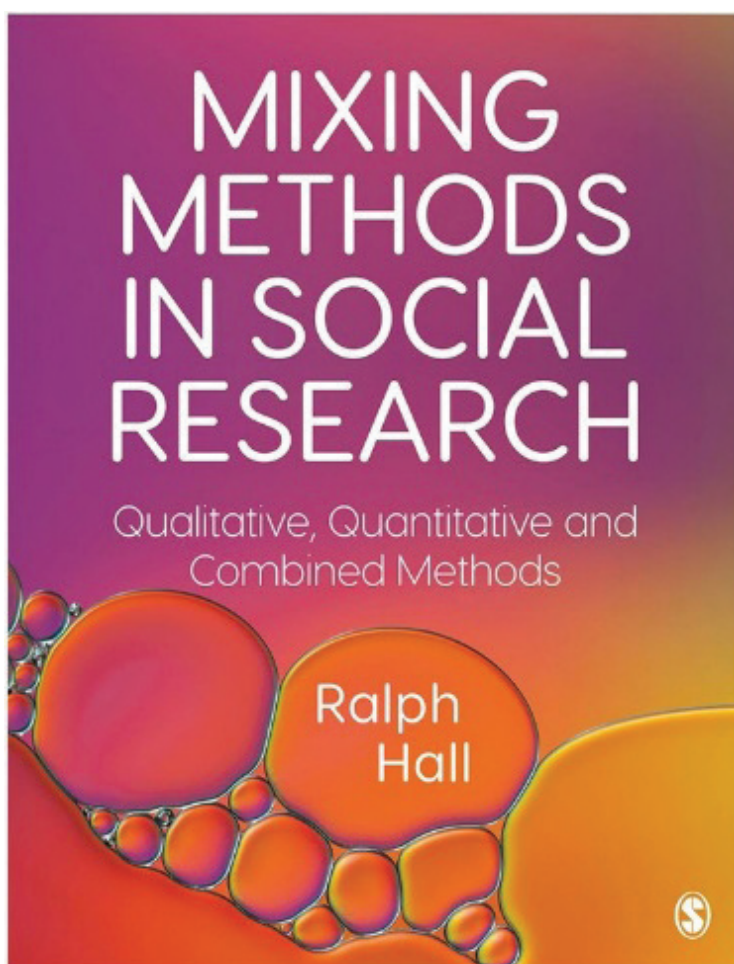
¹Teacher, Thai Language Department, Protpittayapayat School

*E-mail: kru.bird.nokz@gmail.com

Received: 30-07-2025

Revised: 10-12-2025

Accepted: 14-01-2026

บทนำ

หนังสือ วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคม (Mixing Methods in Social Research) ผู้เขียน ราล์ฟฮอลล์ ในปี 2563 จัดพิมพ์โดย SAGE Publications เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ (ISBN) 978-1-4462-8201-4 จำนวน 358 หน้า หนังสือเล่มนี้ได้เรียบเรียงขึ้นจากประสบการณ์กว่า 25 ปี ของราล์ฟฮอลล์ ในการสอนระเบียบวิธีวิจัยให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรีชั้นสูงทางด้านสังคมศาสตร์ และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในหลักสูตรนโยบายศึกษา มหาวิทยาลัยนิวยอร์ก โดยนักศึกษาได้นำแนวคิดวิธีวิจัยหล่อหลอมทักษะจนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการวิจัย การใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในการวิจัยทางสังคมในปัจจุบันได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยแนวคิดเกี่ยวกับวิธีวิจัยแบบผสมผสานเริ่มปรากฏขึ้นช่วงปลายทศวรรษ 1990 ซึ่งวิธีวิจัยแบบผสมผสานเป็นวิธีวิจัยทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปพร้อมกัน หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนเข็มทิศเล่มสำคัญสำหรับนักศึกษาและนักวิจัย โดยเฉพาะผู้ที่สนใจในระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ด้วยกลวิธีการเขียนที่ตรงไปตรงมา ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย การเลือกใช้ตาราง แผนภาพ และบทสรุปย่อมาช่วยย่อยเนื้อหาทฤษฎีที่ซับซ้อนให้เห็นเป็นภาพชัดเจน ทำให้ผู้อ่านแม้จะไม่มีพื้นฐานแน่นหนา ก็สามารถปฏิบัติตามได้ นอกจากนี้ยังมีความโดดเด่นอย่างยิ่งในการบูรณาการศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน พร้อมทั้งถ่ายทอดผ่านโครงสร้างที่เป็นระบบสอดคล้องกับขั้นตอนการทำวิจัยจริงที่ค่อยๆ ชี้นำและสร้างความมั่นใจในทุกขั้นตอนของการทำวิจัยจนสำเร็จ

วัตถุประสงค์

หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัยแบบผสมผสานในการวิจัยทางสังคม โดยผู้เขียนนำเสนอหลักการของการวิจัยแบบผสมผสาน การวางแผนการวิจัยทางสังคม การดำเนินการวิจัยทางสังคม การจัดระเบียบและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การรายงาน การนำเสนอ และการนำผลการวิจัยไปใช้ พร้อมทั้งยกตัวอย่างที่ทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน เป้าหมายของหนังสือเล่มนี้คือ มุ่งเน้นให้แก่งคิดในผสานวิธีการต่าง ๆ เข้ากับงานวิจัยแบบผสมผสานและการบูรณาการวิธีการวิจัยแบบผสมผสานให้เป็นวิธีวิจัยหนึ่งสำหรับนักวิจัยทางสังคม นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังมุ่งหวังเพื่อเป็นคู่มือที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัยทางสังคมที่ต้องการทำความเข้าใจและนำระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสานไปใช้ในการวิจัยของตนอย่างมีประสิทธิภาพและได้คุณภาพ

สาระสำคัญ

หนังสือ วิธีการวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคม (Mixing Methods in Social Research) ที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นกล่าวถึงความเป็นมา แนวคิด หลักการ กระบวนการ การออกแบบของวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ครบถ้วนทุกขั้นตอน รวมถึงการเน้นย้ำถึงบทบาทหน้าที่ของนักวิจัยในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ โดยผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการของการวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 2 บทเรียนที่กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างระเบียบวิธีวิจัยและวิธีการวิจัย แนะนำแนวคิดของกระบวนทัศน์และความเป็นมาของวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน การพัฒนาแนวคิดของกระบวนทัศน์เพิ่มเติมและการประยุกต์ใช้กับการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการพัฒนาที่สำคัญในการขยายขอบเขตของวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ วัตถุประสงค์ของส่วนนี้คือเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการพัฒนาการวิจัยทางสังคมศาสตร์และนำไปสู่วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

ส่วนที่ 2 การวางแผนการวิจัยทางสังคม ประกอบด้วย 4 บทเรียนที่กล่าวถึงการวางแผนการวิจัยทางสังคม โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน การวางแผนประเด็นต่าง ๆ รวมถึงการเลือกปัญหาการวิจัย การระบุวัตถุประสงค์ การดำเนินการทบทวนวรรณกรรม นอกจากนี้ยังมีการอภิปรายเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขคุณภาพการวิจัย การเลือกแนวคิดและกรอบแนวคิดที่เหมาะสม รวมถึงการแยกแยะความแตกต่างระหว่างแนวคิดของการออกแบบการวิจัย วิธีการวิจัย และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและพัฒนาแนวคิดในการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ระเบียบวิธีวิจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางสังคม ทั้งเชิงคุณภาพ เชิงปริมาณและผสมผสาน

ส่วนที่ 3 การดำเนินการวิจัยทางสังคม ประกอบด้วย 5 บทเรียนที่กล่าวถึงขั้นตอนของการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ วิธีการสุ่มตัวอย่าง รวมถึงความแตกต่างในการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นอกจากนี้ยังอธิบายถึงประเภทของข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลปฐมภูมิสามารถเป็นแบบรายงานด้วยตนเอง หรือเมื่อผู้เข้าร่วมให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยเกี่ยวกับตนเองโดยการกรอกแบบสอบถามหรือการตอบคำถามสัมภาษณ์ เช่น บุคคลหรือกลุ่ม ข้อมูลทุติยภูมิเป็นข้อมูลที่จัดทำโดยองค์กรอื่น ๆ หรือข้อมูลที่รวบรวมโดยหน่วยงานต่าง ๆ เช่น หน่วยงานสถิติของรัฐบาล ฯลฯ

ส่วนที่ 4 การจัดระเบียบและการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ประกอบด้วย 4 บทเรียนที่กล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากการออกแบบวิจัยเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และแบบผสมผสาน ปัญหาในการรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณในการออกแบบวิธีการผสมผสานจะถูกนำมาอภิปราย การประมวลผลข้อมูลดิบให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ กระบวนการนี้แตกต่างกันสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การอธิบายวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการใช้สถิติขั้นสูง การอธิบายวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างวิธีการวิเคราะห์แบบองค์รวมและแบบจำแนกประเภท รวมถึงการเลือกวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน

ส่วนที่ 5 การรายงาน การนำเสนอ และการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย 3 บทเรียนที่กล่าวถึงขั้นตอนสุดท้ายในการวิจัย ได้แก่ การตีความ การรายงาน และการนำผลการวิจัยไปใช้ ซึ่งเป็นการตรวจสอบกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการตีความผลการวิจัย การอนุมานจากข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลลัพธ์ที่ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน รวมถึงการสื่อสารผลการวิจัยผ่านการนำเสนอและรายงานที่เป็นลายลักษณ์อักษร แนวทางการเขียนรายงานสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ปัญหาที่พบในการเขียนรายงานจะถูกอภิปราย กลยุทธ์ในการนำเสนอผลการวิจัยในการประชุมและต่อกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ยังกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากการวิจัย รวมถึงการอภิปรายเกี่ยวกับการปฏิบัติที่อิงตามหลักฐาน และบทบาทของนักวิจัยในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อวิจารณ์

หนังสือเล่มนี้เปรียบเสมือนคู่มือการวิจัยแบบผสมผสานวิธี สำหรับนักวิชาการและนักศึกษาสายสังคมศาสตร์ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการบรรยายทฤษฎี หากแต่ยังนำเสนอระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานที่เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ถือเป็นกระบวนทัศน์หลักที่สามที่สำคัญของการวิจัย

จุดเด่นของหนังสือ คือหนังสือมีการแบ่งหมวดหมู่ตามวงจรการวิจัยจริง ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงาน ไปจนถึงการรายงานผล ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านมองเห็นภาพรวมของกระบวนการวิจัยทั้งระบบได้อย่างต่อเนื่อง และเชื่อมโยงกัน โดยเริ่มจากการสร้างความเข้าใจพื้นฐานด้านปรัชญาและกระบวนทัศน์หลัก ได้แก่ ปรัชยานิยม (Positivism) และสรรสร้างนิยม (Constructivism) ก่อนจะเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) ซึ่งทำหน้าที่เป็นรากฐานความคิดที่สนับสนุนการวิจัยแบบผสมผสานจากนั้นผู้เขียนได้นำพาผู้อ่านเข้าสู่กระบวนการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ผลตามลำดับขั้นตอน สิ่งที่ทำให้หนังสือเล่มนี้โดดเด่นกว่าตำราวิจัยอื่นคือผู้เขียนไม่ได้มองว่าการวิจัยแบบผสมผสานคือการนำวิธีการต่าง ๆ มารวมกันอย่างไร้ทิศทาง แต่เน้นย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบการวิจัยที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบคู่ขนานหรือรูปแบบลำดับขั้น เพื่อให้สามารถตอบโจทย์การวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดนอกจากนี้ผู้เขียนยังใช้กลวิธีการเขียนที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ใช้กล่องข้อความสรุปประเด็น ตารางเปรียบเทียบ และแผนภาพประกอบจำนวนมากเพื่อย่อยเนื้อหาสำคัญ พร้อมสอดแทรกกรณีศึกษา งานวิจัยจริงตลอดทั้งเล่ม ช่วยเปลี่ยนทฤษฎีที่ซับซ้อนให้กลายเป็นเรื่องที่เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติตามได้ รวมถึงการเสนอแนวคิดว่าการวิจัยไม่ควรยึดติดกับวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่ควรเลือกใช้วิธีการที่สามารถตอบคำถามการวิจัยได้ดีที่สุด โดยเฉพาะการจำแนกประเภทของการวิจัยแบบผสมผสานที่เข้าใจง่าย เช่น การออกแบบแบบคู่ขนานที่มุ่งเน้นความสอดคล้อง (Convergent Parallel) หรือการออกแบบแบบลำดับขั้นเพื่อการอธิบาย (Explanatory Sequential)

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้หนังสือเล่มนี้มีความเหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นต้นแบบสำหรับการทำวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตด้วยเนื้อหาที่มุ่งเน้นการออกแบบการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสมผสานวิธีซึ่งผู้อ่านสามารถนำตารางและแผนผังในหนังสือไปประยุกต์ใช้ในการร่างกรอบแนวคิดการวิจัยของตนเอง รวมถึงศึกษาตัวอย่างกรณีศึกษาในกล่องข้อความต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนอภิปรายผลการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

คุณค่าของหนังสือ

หนังสือวิธีการวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคม (Mixing Methods in Social Research) นำเสนอภาพรวมที่ครอบคลุมและเป็นระบบระเบียบเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยทางสังคมโดยเน้นย้ำถึงบทบาทที่สำคัญและคุณค่าที่เพิ่มขึ้นของวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) โครงสร้างของหนังสือที่แบ่งออกเป็น 5 ส่วน สะท้อนให้เห็นถึงวงจรการวิจัยที่สมบูรณ์ตั้งแต่การวางแผนแนวคิดเริ่มต้นไปจนถึงการนำผลไปใช้จริงและเป็นแนวทางที่มีคุณค่าอย่างยิ่งสำหรับทั้งนักวิจัยมือใหม่และนักวิจัยที่มีประสบการณ์ซึ่งหนังสือให้คุณค่าในหลายประการดังนี้

1. หนังสือเล่มนี้มีจุดเด่นในด้านโครงสร้างที่ชัดเจนและเป็นลำดับช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจกระบวนการวิจัยได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนการแบ่งเป็นส่วนๆ ที่ครอบคลุมหลักการการวางแผนการดำเนินการการวิเคราะห์และการรายงานผลทำให้สามารถติดตามแนวคิดและวิธีการต่าง ๆ ได้อย่างง่ายดายแต่ละส่วนมีคำอธิบายวัตถุประสงค์และภาพรวมของบทต่าง ๆ ที่จะกล่าวถึงซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมและทิศทางของเนื้อหาได้อย่างชัดเจน

2. เนื้อหาเริ่มต้นด้วยการชี้ให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของวิธีการวิจัยแบบผสมผสานในฐานะ “การพัฒนาที่สำคัญที่ขยายขอบเขตและพลังของวิธีการวิจัยทางสังคม” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในคุณค่าของแนวทางนี้ การอธิบายเหตุผลและประเภทของการออกแบบการวิจัยแบบผสมผสานในบทที่ 2 และการผนวกรวมประเด็นของ Mixed Methods เข้าไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัยถือเป็นการเน้นย้ำอย่างชัดเจนถึงประโยชน์และแนวปฏิบัติจริงในการนำไปใช้

3. ผู้เขียนพยายามแยกแยะความแตกต่างระหว่าง “ระเบียบวิธีวิจัย” (research methodology) “วิธีการวิจัย” (research methods) และ “ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล” (data collection procedures) ซึ่งเป็นปัญหาที่พบบ่อยและสร้างความสับสนในหมู่นักวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับปริญญาโทซึ่งมีความแตกต่างเหล่านี้ตั้งแต่เริ่มต้นเป็นการปูพื้นฐานความเข้าใจที่ถูกต้องและแม่นยำ

4. หนังสือเล่มนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงแค่การเก็บข้อมูลแต่ครอบคลุมทุกแง่มุมของการวิจัยอย่างครบวงจร ตั้งแต่การกำหนดปัญหาการทบทวนวรรณกรรม การสร้างกรอบแนวคิดการเลือกวิธีการการสุ่มตัวอย่างการเก็บข้อมูล (ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) การวิเคราะห์ข้อมูลการตีความผลไปจนถึงการรายงานและการนำไปใช้ถือเป็นคู่มือที่สมบูรณ์แบบสำหรับผู้ที่ต้องการทำความเข้าใจและดำเนินงานวิจัย

5. หนังสือเล่มนี้บ่งบอกถึงแนวคิดที่เน้นการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงซึ่งสะท้อนผ่านการอธิบายประเด็นต่าง ๆ เช่นการแก้ไขคุณภาพการวิจัยและการใช้ประโยชน์จากการวิจัยในส่วนที่ 5 ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการให้งานวิจัยของตนมีผลกระทบและคุณค่าในทางปฏิบัติ

สรุป

หนังสือเล่มนี้เป็นตำราวิชาการที่ครอบคลุมศาสตร์แห่งการวิจัยทางสังคมอย่างรอบด้านโดยมุ่งเน้นการบูรณาการจุดเด่นของการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน โดยเนื้อหาทำให้ผู้อ่านเข้าใจรากฐานทางปรัชญา ไปจนถึงเทคนิคขั้นสูงในการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีเป้าหมายหลักคือการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากกว่าที่วิธีการวิจัยเดี่ยวจะสามารถทำได้รวมถึงหนังสือเล่มนี้สามารถอธิบายระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานในงานวิจัยทางสังคมช่วยให้นักวิจัยสามารถสร้างข้อค้นพบที่มีความน่าเชื่อถือนอกจากนี้ยังช่วยยกระดับงานวิจัยให้สามารถตอบโจทย์ที่ซับซ้อนในบริบทความเป็นจริงได้ดีขึ้น ซึ่งหนังสือเล่มนี้เหมาะสมสำหรับผู้วิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ นิสิต นักศึกษาในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกที่ต้องการเริ่มทำวิจัยหรือขยายขอบเขตความรู้จากความรู้เดิมไปสู่การวิจัยแบบผสมผสานอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการออกแบบการวิจัย การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เกิดข้อค้นพบจากการวิจัยที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

Hall, R. (2020). *Mixing methods in social research: Qualitative, quantitative and combined methods*. Palgrave Macmillan.

.....

Review Article

บทปริทัศน์หนังสือ (Book Review)

Literature Review and Research Design A Guide to Effective Research Practice

พนิตนาถ ฟุ้งเฟื่อง
ครู โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม

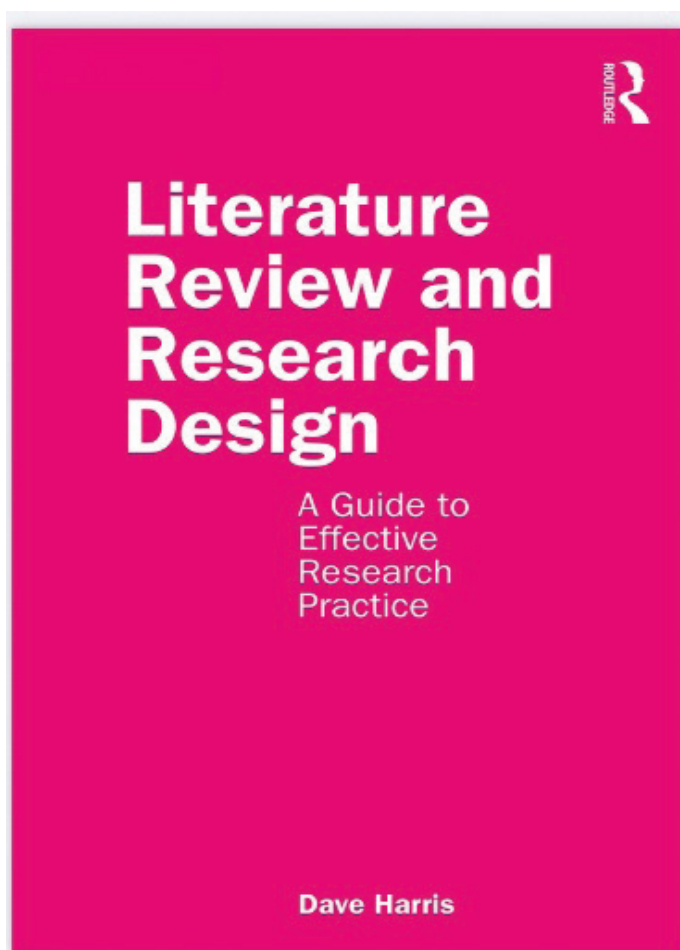
Panitnat Foongfuang
Teacher at Saraburiwitthayakhom School

*Email: Panit_f@sbw.ac.th

Received: 31-07-2025

Revised: 14-01-2026

Accepted: 27-01-2026

ชื่อหนังสือ: Literature Review and Research Design

A Guide to Effective Research Practice

ผู้แต่งหนังสือ: Dave Harris

จัดพิมพ์โดย: สำนักพิมพ์Routledge

ปีที่พิมพ์: 2563

ISBN: 978-0-429-28566-0 (ebk)

จำนวน: 160 หน้า

Literature Review and Research Design A Guide to Effective Research Practice เป็นผลงานการประพันธ์ของนักเขียน Dr. Dave Harris เป็นนักวิชาการอิสระและที่ปรึกษาด้านงานวิจัยชาวอังกฤษผู้มีประสบการณ์ยาวนานกว่า 30 ปี ในการสอนระเบียบวิธีวิจัยและการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยหลายแห่งในสหราชอาณาจักร ผลงานอื่นๆ นอกจากเล่มนี้ ยังมีผลงานที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มนักศึกษาระดับปริญญาโท-เอก คือ หนังสือเรื่อง “Succeeding with Your Master’s Dissertation: A Step-by-Step Handbook” (ร่วมกับ John Biggam) ซึ่งเป็นคู่มือมาตรฐานในหลายมหาวิทยาลัย

บทนำ

บทความนี้เปิดเรื่องด้วยอารมณ์ขันจากเกร็ดเรื่องเล่าที่เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักดนตรีว่า “จะไป Carnegie Hall ได้อย่างไร? คำตอบคือ ฝึกซ้อม” ซึ่งผู้เขียนใช้เปรียบเปรยถึงกระบวนการทำวิจัย โดยชี้ให้เห็นว่า “การฝึกฝน” คือคำตอบของคำถามทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นการทำการวรรณกรรมปริทัศน์ การออกแบบงานวิจัย หรือแม้แต่การทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวสะท้อนถึงความจริงพื้นฐานที่ว่า ความชำนาญไม่ได้เกิดจากความรู้อันเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

บทความยังวิพากษ์แนวคิดแบบกลไกที่มองว่าการวิจัยเป็นเพียงกระบวนการตามขั้นตอน ซึ่งหากทำตามระบบก็จะได้งานวิจัยที่ดี ผู้เขียนเสนอแนะมุมมองวิพากษ์ว่า แม้วิธีวิจัยจะมีบทบาทสำคัญ แต่การออกแบบงานวิจัยนั้นมีความซับซ้อนหลากหลายมิติ ซึ่งไม่มีวิธีการใดสามารถครอบคลุมได้ทั้งหมด เนื้อหาส่วนถัดมาให้ความสำคัญกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยเฉพาะผู้ที่กำลังจะทำวิจัยอิสระครั้งแรก เช่น วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ผู้เขียนชี้ว่าแม้นักศึกษากลุ่มนี้มักเป็นผู้มีผลการเรียนดีมาโดยตลอด แต่เมื่อถึงเวลาทำวิจัยอิสระกลับพบว่าเมื่ออุปสรรคมาก โดยเฉพาะการ “ติดกับดัก” ในกระบวนการออกแบบการวิจัยและการทบทวนวรรณกรรม ซึ่งอาจทำให้เกิดภาวะชะงัก เช่น ต้องการอ่านให้มากขึ้นก่อนเริ่มลงมือ หรือเขียนวรรณกรรมปริทัศน์ยืดเยื้อเกินความจำเป็น โดยไม่สามารถกำหนดจุดสิ้นสุดได้ชัดเจนซึ่งเสนอแนะมุมมองที่สำคัญว่า ความกังวลและความไม่แน่ใจในการกำหนด “มาตรฐานที่เหมาะสม” ในการทบทวนวรรณกรรมอาจเป็นเหตุให้ผู้วิจัยรู้สึกท้อถอยหรือหมดแรงจูงใจในการทำงาน โดยเฉพาะเมื่อถูกคาดหวังให้มีสถานะเป็นผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อที่ศึกษา

โดยสรุป บทความนี้นำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับบทบาทของการฝึกฝนในกระบวนการทำวิจัยอิสระ และการใช้วรรณกรรมอย่างมีประสิทธิภาพในการออกแบบและพัฒนาโครงการวิจัย โดยมุ่งเน้นกลุ่มผู้อ่านเป็นนักศึกษา

ระดับบัณฑิตศึกษาที่ต้องทำวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งอาจยังไม่มีประสบการณ์มากนักในการดำเนินการจริง ข้อเสนอของผู้เขียนจึงเป็นการให้กำลังใจ พร้อมทั้งสะท้อนข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในวงวิชาการด้วยมุมมองที่เข้าใจและเข้าถึงปัญหาของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์

หนังสือมุ่งอธิบายว่า Literature Review ไม่ใช่การเรียงรายงานเก่า ๆ แต่เป็นการสนทนาทางวิชาการ ที่ช่วยให้ผู้วิจัยแสดงจุดยืนและเหตุผลของการศึกษา เป็นการให้แนวทางในการเชื่อมโยงการอ่านวรรณกรรมกับการกำหนดปัญหาวิจัยและการออกแบบโครงการที่ตอบโจทย์ความรู้ใหม่ และช่วยให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจในการโต้แย้งและแสดงความคิดเห็นทางวิชาการ

สาระสำคัญ

สาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้เน้นการนำเสนอแนวทางพัฒนาทักษะนักวิจัยเพื่อสร้างสรรค์งานวิจัยที่มีคุณค่า แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย

ส่วนที่ 1 ทศนะว่าด้วยกระบวนการวิจัย

บทที่ 1 ปรัชญาการวิจัย

บทที่ 2 กระบวนการปฏิบัติในการทำวิจัย

ส่วนที่ 2 การอ่านวรรณกรรมทางวิชาการ

บทที่ 3 ทศนคติ

บทที่ 4 การจัดการวรรณกรรม

บทที่ 5 การอ่านเชิงลึก

ส่วนที่ 3 การเขียนวรรณกรรมปริทัศน์

บทที่ 6 การเขียนโดยใช้วรรณกรรม

บทที่ 7 การทบทวนวรรณกรรม

ส่วนที่ 1 ทศนะว่าด้วยกระบวนการวิจัย

บทที่ 1 ปรัชญาการวิจัย

บทนี้มุ่งอธิบายกรอบคิดและปรัชญาที่อยู่เบื้องหลังงานวิจัย โดยมองว่างานวิจัยเป็นการสนทนาขนาดใหญ่ ในชุมชนวิชาการมากกว่าการค้นหาคำความจริงที่เป็นข้อสรุปตายตัว ประเด็นหลักในบทนี้

1. งานวิจัยคือการเล่าเรื่องเกี่ยวกับโลก (A Story About the World) งานวิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายและสร้าง “เรื่องราว” ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง โดยมีมาตรฐานทางวิชาการกำกับ

2. ข้อเท็จจริงกับเรื่องแต่ง (Fact, Not Fiction) การค้นหาคำความจริงเป็นแรงผลักดันหลักของงานวิจัย แต่ก็ต้องอาศัยการยอมรับและการตีความจากชุมชนทางวิชาการ

3. ความไม่แน่นอน (Uncertainty) Karl Popper เสนอแนวคิดที่ว่า เราไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าสิ่งใด “จริง” อย่างแท้จริง แต่เราสามารถพิสูจน์ได้ว่าอะไร “ผิด” (Falsification)

4. บทบาทของชุมชนวิชาการ (The Community of Researchers) งานวิจัยเกิดขึ้นและมีคุณค่าเพราะมีการยอมรับจากชุมชนวิชาการ

5. วรรณกรรมวิจัยคือการสนทนา (The Research Literature as Conversation) การออกแบบงานวิจัยใหม่จึงควรเข้าใจบริบทและข้อถกเถียงที่มีอยู่ในวรรณกรรม

บทที่ 2 กระบวนการปฏิบัติในการทำวิจัย

บทนี้มุ่งเน้นแนวคิดที่ว่างานวิจัยไม่ใช่เพียงการใช้วิธีการ (Method) อย่างเคร่งครัด แต่คือการพัฒนา “การปฏิบัติ” (Practice) เพื่อสร้างทักษะและความสามารถของนักวิจัยเองโดยเน้นความยืดหยุ่น การทดลอง และการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากกว่าการทำตามสูตรสำเร็จประเด็นสำคัญในบทนี้

1. วิสัยทัศน์และจุดประสงค์ (Your Vision, Your Purposes) นักวิจัยต้องเริ่มจากการระบุว่าจะทำอะไรที่สำคัญสำหรับตัวเอง และโครงการวิจัยนั้นตอบโจทย์ใดในชุมชนวิชาการ

2. การจัดสรรทรัพยากร (Allocation of Resources) การบริหารเวลาและทรัพยากร เช่น อุปกรณ์ ข้อมูล และการเดินทาง มีความสำคัญต่อความสำเร็จของงานวิจัย

3. การออกแบบวิจัยและคำถาม (Research Design and Questions) การกำหนดคำถามวิจัยที่เหมาะสมถือเป็นความท้าทายใหญ่ เนื่องจากคำถามต้องมีทั้งความเป็นไปได้และคุณค่าทางวิชาการ

4. การเรียนรู้และใช้ความรู้ที่มีอยู่ (The Problem of Learning / Use What You Already Know) ผู้วิจัยควรใช้ความรู้และทักษะที่มีอยู่เป็นพื้นฐานในการพัฒนาโครงการ และเปิดรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน

5. การเขียนและการคิด (Writing and Thinking) การเขียนถือเป็นเครื่องมือสำหรับการคิดและการพัฒนาแนวคิดวิจัย การฝึกเขียนบ่อย ๆ จะช่วยปรับปรุงคุณภาพความคิด

6. การโน้มน้าวชุมชนวิชาการ (Rhetoric and Persuading Your Community) งานวิจัยไม่เพียงแต่ต้องดี แต่ต้องสื่อสารได้อย่างน่าเชื่อถือและน่าสนใจต่อกลุ่มเป้าหมาย เช่น อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิ

7. ความมั่นใจและการทำงานให้เสร็จ (Cultivating Confidence / Finishing Projects) ความมั่นใจเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานวิจัยให้เสร็จสมบูรณ์

ส่วนที่ 2 การอ่านวรรณกรรมทางวิชาการ

บทที่ 3 ทศนคติ

บทนี้กล่าวไว้ว่า การมีทัศนคติที่ถูกต้องในการอ่านและตีความวรรณกรรมทางวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการออกแบบงานวิจัยที่มีคุณภาพ ประเด็นหลัก

1. ความมั่นใจและความเป็นอิสระทางวิชาการ การทำวิจัยต้องการความมั่นใจที่จะโต้แย้งหรือเสริมแนวคิดที่ปรากฏในงานวรรณกรรมที่อ่าน ไม่ใช่เพียงยอมรับทุกสิ่งที่อ่าน

2. การอ่านอย่างมีเป้าหมาย การอ่านควรมีทั้งการสำรวจเพื่อค้นหาแนวคิดใหม่ และการอ่านแบบมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนโครงการวิจัยของตน

3. วีรบุรุษและวายร้าย (Heroes and Villains) ผู้เขียนแนะนำให้จำแนกนักวิจัยที่เราชื่นชมเป็นวีรบุรุษ และผู้ที่เราไม่เห็นด้วยเป็นวายร้ายเพื่อสร้างจุดยืนทางวิชาการของตนเอง

4. คุณภาพการเขียนเชิงวิชาการ งานวิชาการบางชิ้นเขียนได้ยากและดูไม่ดีแต่มีคุณค่าทางความคิดสูง นักวิจัยควรมองข้ามความซับซ้อนของการเขียน และโฟกัสที่โครงสร้างเหตุผลและแนวคิด

5. การทำความเข้าใจกับนิยามและความซับซ้อนของแนวคิดการทบทวนนิยามและการแยกแยะโครงสร้างของข้อโต้แย้งที่ซับซ้อนเป็นทักษะสำคัญ เพื่อใช้ส่วนที่มีประโยชน์และตัดส่วนที่ไม่สอดคล้องออกไป

6. แหล่งที่มาของแนวคิดของตนเอง ต้องสำรวจว่าแนวคิดของเราเกิดจากการเรียนรู้จากใคร และเชื่อมโยงอย่างไรกับวรรณกรรมที่มีอยู่

7. การฝึกฝนเชิงวิจารณ์ (Critical Practice)

บทที่ 4 การจัดการวรรณกรรม

บทนี้เน้นถึงความสำคัญของการจัดการปริมาณวรรณกรรมจำนวนมากอย่างมีระบบเพื่อให้กระบวนการทบทวนและการออกแบบงานวิจัยมีประสิทธิภาพ โดยเสนอวิธีการเลือก อ่าน และติดตามงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นขั้นตอน ประเด็นสำคัญในบทนี้

1. การจัดการวรรณกรรมทั้งระบบ (Managing an Entire Discourse) การอ่านวรรณกรรมไม่ใช่เพียงอ่านงานชิ้นเดียว แต่ต้องเข้าใจภาพรวมของการสนทนาในสาขานั้น ๆ และเลือกสิ่งที่เกี่ยวข้องมากที่สุด

2. การกำหนดขอบเขตและข้อจำกัด (Accept Practical Limits) นักวิจัยต้องตระหนักถึงข้อจำกัดด้านเวลาและทรัพยากร

3. การทบทวนวรรณกรรม (Reviewing the Literature) มีทั้งแบบไม่เป็นเช่น อ่านเพื่อเตรียมฟังบรรยาย และแบบเป็นทางการซึ่งต้องการความเข้มงวดและโครงสร้างชัดเจน

4. การบันทึกและการใช้สิ่งที่อ่าน แนะนำให้ทำบันทึกข้อมูลและข้อคิดจากการอ่านอย่างสม่ำเสมอ เพื่อไม่ให้ลืมเนื้อหาสำคัญ

5. การค้นหาและคัดเลือกวรรณกรรม (Finding and Selecting Literature) ใช้เกณฑ์ เช่น ชื่อเรื่อง (Title) ผู้เขียน (Author) ปีที่ตีพิมพ์ และสำนักพิมพ์/วารสาร เพื่อคัดกรองงานที่จะอ่านลึก

6. การอ่านแบบวนซ้ำ (Iterative Reading) ใช้การอ่านหลายรอบเพื่อให้เข้าใจเนื้อหา

7. ประสิทธิภาพและการเลือกงาน (Seek Efficiency) ไม่จำเป็นต้องอ่านทุกงานอย่างละเอียด แต่ต้องเห็นภาพรวมและรู้ว่าใครเป็นผู้เล่นหลักในสาขา

บทที่ 5 การอ่านเชิงลึก

บทนี้เน้นว่าการอ่านเชิงลึกเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไม่ใช่กิจกรรมที่ทำครั้งเดียวแล้วจบ แต่เป็นการกลับไปอ่านงานเดิมหลายครั้งในบริบทและเป้าหมายที่ต่างกัน เพื่อสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงงานนั้นกับงานวิจัยของตน ประเด็นสำคัญในบทนี้

1. การอ่านเชิงลึกคือกระบวนการ (Deep Reading as Process) ไม่ใช่แค่อ่านบทความหรือหนังสือครั้งเดียว แต่ต้องกลับไปอ่านซ้ำเมื่อมีโอกาสหรือเมื่อความเข้าใจและความต้องการทางวิจัยเปลี่ยนแปลง

2. การใช้ผลงานของผู้อื่นเป็นต้นแบบ (Direct Models) นักวิจัยสามารถเรียนรู้และลอกแบบโครงสร้างหรือวิธีการจากงานของผู้อื่น โดยเปลี่ยนเพียงบางปัจจัยให้เป็นของตนเอง (เช่น กลุ่มตัวอย่างที่ต่างออกไป)

3. แรงจูงใจ (Motivation) การเข้าใจแรงจูงใจของผู้เขียน เช่น ปัญหาที่พวกเขาต้องการแก้ไข หรือคำถามวิจัยที่พวกเขาสนใจ ช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์และต่อยอดงานนั้นได้

4. การวิเคราะห์กลุ่มผู้อ่าน (Audience) ผู้เขียนมักเลือกสไตล์การเขียนและการอ้างอิงที่ตอบโจทยกลุ่มผู้อ่านเฉพาะ การเข้าใจกลุ่มผู้อ่านที่งานนั้นตั้งเป้าไว้ช่วยให้เราวางตำแหน่งงานของเราในวงวิชาการได้ดีขึ้น

5. การใช้วรรณกรรมของผู้อื่น (Use of Other Literature) การวิเคราะห์รูปแบบการใช้วรรณกรรมของผู้อื่นเป็นแนวทางในการสร้างบทบทวนวรรณกรรมของเราเอง

6. รูปแบบและกลยุทธ์เชิงวาทศิลป์ (Style and Rhetorical Models) การอ่านเชิงลึกควรสังเกตสไตล์การเขียน โครงสร้างการโต้แย้ง และวิธีดึงดูดผู้อ่าน เพื่อเป็นต้นแบบในการพัฒนางานเขียนของตน

7. คำถามจากแนวคิดสู่การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Questions: From Concept to Practical Research) ผู้เขียนเสนอให้ตั้งคำถามว่า แนวคิดในงานนั้นสามารถแปลงเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติได้อย่างไร เช่น วิธีการเก็บข้อมูล การออกแบบงานวิจัย

8. เครื่องมือในการตรวจสอบงานที่อ่าน เช่น ใครเป็นผู้เขียน, หลักฐานที่ใช้คืออะไร, วิธีการวิจัยเป็นแบบไหน, งานนี้มีคุณภาพหรือไม่ และเราสามารถเชื่อมั่นในงานของเราได้อย่างไร

ส่วนที่ 3 การเขียนวรรณกรรมปริทัศน์

บทที่ 6 การเขียนโดยใช้วรรณกรรม

บทนี้เน้นการใช้วรรณกรรมวิจัยเป็นเครื่องมือ ไม่ใช่ “ภาระ” ในการเขียน โดยชี้ว่าการเขียนเป็นทั้งการสื่อสารและการฝึกคิดเพื่อสร้างความเข้าใจในงานของตนเองและอธิบายตำแหน่งงานวิจัยของเราในเวทีวิชาการ ประเด็นสำคัญในบทนี้

1. การเขียนคือการสนทนาทางวิชาการ เมื่อเราเขียนเกี่ยวกับงานวิจัยของตน เรากำลัง “พูดคุย” กับนักวิจัยที่มาก่อนเรา

2. เขียนอย่างมีเป้าหมาย การเขียนต้องเข้าใจวัตถุประสงค์และกลุ่มผู้อ่าน เช่น การเขียนเพื่อค้นหาความคิด เพื่อบันทึก หรือเพื่อชักจูง

3. ใช้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือมุ่งเน้นวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับคำถามวิจัยและเสียงของเราเองแทนที่จะพยายามสรุปทุกสิ่งในสาขา

4. การเลือกและการย่อเนื้อหา ควรหลีกเลี่ยงการบรรยายวิธีการและผลลัพธ์ของงานผู้อื่นแบบยาว ๆ หากสิ่งสำคัญเพียงข้อสรุป ให้ระบุสั้น ๆ และโฟกัสที่งานของเราเอง

5. การอ้างอิงและการถอดความผู้เขียน แนะนำให้ถอดความมากกว่าการคัดลอกคำพูด เว้นแต่มีประโยคที่ทรงพลังหรือมีอิทธิพลต่อความคิดของเรา

6. การเขียนสำหรับผู้อ่านให้จินตนาการว่าเขียนให้กลุ่มผู้อ่านที่สนใจและสนับสนุน เพื่อสร้างบรรยากาศทางอารมณ์ที่ดีในการเขียน

บทที่ 7 การบทบทวนวรรณกรรม

บทนี้มุ่งเน้นการเขียนบทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ในฐานะองค์ประกอบสำคัญของงานวิจัย โดยเฉพาะในวิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่งทำหน้าที่แสดงให้เห็นที่มาของแนวคิดและเหตุผลในการตั้งคำถามวิจัย ประเด็นสำคัญในบทนี้

1. ประเภทของ Literature Review เช่น Summary Overview การสรุปและสำรวจงานวิจัยที่มีอยู่โดยไม่วิเคราะห์เชิงลึก (มักพบในหนังสือเรียนหรือรายงานการบ้าน)
2. วัตถุประสงค์หลักของ Literature Review เพื่ออธิบายเหตุผลว่าทำไมโครงการวิจัยของเราถึงจำเป็นต้องทำ
3. ความคิดเห็นของผู้เขียน (Voice) การทบทวนวรรณกรรมต้องสะท้อน “ความคิดเห็น” ในการโต้ตอบกับผลงานของผู้อื่น โดยเลือกอ้างอิงงานที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของเรา
4. การเปรียบเทียบกับบทนำ (Introduction vs Literature Review) บทนำ: ชี้ชัดคำถามวิจัยและเหตุผล
5. ความยาวที่เหมาะสม (Length) ผู้เขียนแนะนำให้ตั้งเป้าหมายความยาวให้สั้นที่สุดเท่าที่จำเป็นเพื่อให้หลงประเด็น และเพื่อเน้นจุดสำคัญของงาน
6. การจัดโครงสร้าง (Structure) เริ่มด้วยทฤษฎีใหญ่ (Big Ideas) ที่ให้กรอบของงาน
7. หลักเล็งการสรุปแบบครอบคลุม ไม่จำเป็นต้องสรุปทุกงานที่เคยมีในสาขา แต่เลือกเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องและช่วยสนับสนุนการออกแบบงานวิจัยของเรา

การทบทวนวรรณกรรมและข้อจำกัดที่ผู้อ่านควรตระหนัก

การทบทวนวรรณกรรมเป็นกระบวนการวิจัยที่ได้รับการยอมรับว่าให้หลักฐานเชิงประจักษ์ที่มีความน่าเชื่อถือสูงที่สุดในโลกวิชาการ เนื่องจากมีระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบซ้ำได้อย่างไร้ที่ติตาม แม้จะเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังเพียงใด การทบทวนวรรณกรรมก็ยังมีข้อจำกัดในตัวเองที่ผู้อ่านและนักวิจัยจำเป็นต้องตระหนัก เพื่อให้สามารถนำผลลัพธ์ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและระมัดระวัง ข้อจำกัดประการแรกที่สำคัญ คืออคติจากการคัดเลือกและสืบค้น แม้ผู้วิจัยจะพยายามกำหนดคำค้นหอย่างครอบคลุม แต่การจำกัดฐานข้อมูลหรือการเลือกศึกษาเฉพาะบทความภาษาอังกฤษอาจทำให้พลาดข้อมูลสำคัญจากบริบทวัฒนธรรมอื่น (Kitchenham & Charters, 2007) ประการต่อมา คือ ปัญหาความหลากหลายของงานวิจัย (Heterogeneity) งานวิจัยแต่ละชิ้นที่นำมาสังเคราะห์มักมีความแตกต่างกันทั้งในด้านระเบียบวิธีวิจัย เครื่องมือที่ใช้ และลักษณะประชากร หากงานวิจัยต้นฉบับมีความแตกต่างกันมากเกินไป การสรุปผลในภาพรวมย่อมทำได้ยากและอาจขาดความเที่ยงตรงทางสถิติ (Higgins & Green, 2011; Petticrew & Roberts, 2006) ดังบทความวิชาการของ Hannah Snyder (2023) ที่ได้นำหลักการทบทวนวรรณกรรมมาสังเคราะห์เป็นบทความเรื่อง การออกแบบการทบทวนวรรณกรรมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณค่า กล่าวคือ การทบทวนสามารถสังเคราะห์ผลการวิจัยและระบุพื้นที่ที่จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติม ซึ่งจะช่วยสร้างพื้นฐานสำหรับแบบจำลองเชิงแนวคิด และให้ข้อมูลแก่การกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ

บทสรุป

หนังสือ “Literature Review and Research Design: A Guide to Effective Research Practice” โดย Dave Harris นำเสนอแนวทางที่ช่วยให้นักวิจัย ก้าวข้ามอุปสรรคในการทำวิทยานิพนธ์ผ่านมุมมองที่ว่าเป็นแนวทางที่เปลี่ยนกระบวนทัศน์สำหรับนักวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา หัวใจสำคัญของหนังสือเล่มนี้ คือ การสนับสนุนให้นักวิจัยมองการวิจัยไม่ใช่ในฐานะการทำตาม “วิธีการ” ที่ตายตัว แต่เป็น “การปฏิบัติ” ซึ่งเป็นกระบวนการของการเติบโต การสำรวจ การทดลอง และการพัฒนาทักษะ หนังสือเล่มนี้ใช้อุปมาว่าวรรณกรรมทางวิชาการ

เปรียบเสมือน “บทสนทนาระหว่างนักวิชาการ” โดยบทบาทของนักวิจัย คือ การพัฒนาวิสัยทัศน์และเสียงของตนเอง เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในบทสนทนานี้ ความท้าทายที่สำคัญสำหรับนักศึกษา คือ การเปลี่ยนจากทัศนคติแบบผู้เรียนที่ด้รับมาสู่ทัศนคติของ “นักวิจัยอิสระ” ที่ตั้งคำถามและวิพากษ์งานวิจัยที่มีอยู่เดิมอย่างมั่นใจ เพื่อค้นหา “ช่องว่างในวรรณกรรม” กลยุทธ์เชิงปฏิบัติที่สำคัญ คือ การใช้กระบวนการ “การอ่านแบบวนซ้ำ” เพื่อจัดการกับวรรณกรรมจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการทบทวนอย่างรวดเร็วก่อนที่จะตัดสินใจอ่านเชิงลึก เป้าหมายสูงสุด คือ การใช้วรรณกรรมอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างรากฐานที่มั่นคงสำหรับโครงการวิจัยที่เป็นต้นฉบับและสามารถทำให้สำเร็จลุล่วงได้ แทนที่จะปล่อยให้วรรณกรรมกลายเป็นกับดักที่ทำให้เสียเวลา

เอกสารอ้างอิง

- Dave Harris. (2020). *Literature Review and Research Design: A Guide to Effective Research Practice*. Routledge
- Hannah Snyder. (2023). Designing the literature review for a strong contribution. *Journal of Decision Systems*

.....

ภาคผนวก

รายละเอียดการเตรียมบทความเสนอการตีพิมพ์

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

เป็นวารสารราย 6 เดือน เผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน และ ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่ผลงานในลักษณะบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) และบทความปริทัศน์ (Review Article) แก่นักวิจัย นักวิชาการ และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

ขอบเขตของผลงานที่ตีพิมพ์

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พิจารณาเผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย ที่มีสาระเกี่ยวข้องกับ

- การศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ ด้านศึกษาศาสตร์และครุศาสตร์ (Education)
- นวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (Innovation and Technology in Education)
- การบริหารการศึกษา (Educational Administration)
- หลักสูตร (Curriculum)
- การจัดการเรียนการสอน (Classroom Management, Instruction)
- การเรียนรู้ (Learning)
- การศึกษาปฐมวัย (Early Childhood, Kindergarten, Pre-school Education)
- ประถมศึกษา (Elementary Education)
- มัธยมศึกษา (Secondary Education)
- การวิจัยทางการศึกษา (Educational Research)
- การวัดผลและประเมินผล (Assessment and Evaluation)
- สถิติทางการศึกษา (Educational Statistics)
- ปรัชญาและศาสนาการศึกษา (Educational Philosophy and Religion)
- จิตวิทยาการศึกษา (Psychology)
- การแนะแนว (Guidance)
- การศึกษาพิเศษ (Special Education)
- การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance in Education)
- การพัฒนาวิชาชีพครู (Teacher Professional Education)
- การฝึกอบรมและการศึกษาผู้ใหญ่ (Training and Adult Education)
- การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชนและสังคม (Education for Community and Social Development)
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development)
- สาขาวิชาอื่น ๆ ในสหวิทยาการด้านครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (Others involving educational integration)

การพิจารณาบทความบทความ

ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 2 ท่าน โดยผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

ประเภทของบทความที่รับตีพิมพ์

1. บทความวิชาการ (Academic Article)

งานเขียน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เป็นความรู้ใหม่ กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา วัตถุประสงค์ แนวทางการแก้ไขปัญหา มีการใช้แนวคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยจากแหล่งข้อมูล เช่น หนังสือ วารสารวิชาการ อินเทอร์เน็ตประกอบการวิเคราะห์วิจารณ์ เสนอแนวทางแก้ไข

2. บทความวิจัย (Research Article)

เป็นการนำเสนอผลงานวิจัยอย่างเป็นระบบ กล่าวถึงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ การดำเนินการวิจัย

3. บทความปริทัศน์ (Review Article)

งานวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการ (State of the art) เฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ทั้งทางกว้าง และทางลึกอย่างทันสมัย โดยให้ข้อพิพากษ์ที่ชี้ให้เห็น แนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

หลักเกณฑ์ในการส่งบทความ

1. บทความที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อตีพิมพ์จะต้องเป็นบทความที่ยังไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ระหว่างการเสนอขอตีพิมพ์จากวารสารอื่น ๆ
2. เนื้อหาในบทความต้องไม่คัดลอก ลอกเลียน หรือไม่ตัดทอนจากบทความอื่นโดยเด็ดขาด (การละเมิดลิขสิทธิ์ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น)
3. ผู้เขียนต้องเขียนบทความตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบการส่งบทความของ วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
4. การพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จะพิจารณาเฉพาะบทความที่ได้รับการประเมินให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น
5. กรณีข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เขียนต้องปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับดังกล่าว มายังกองบรรณาธิการ

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

รับการตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 ขึ้นไป โดยใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ กำหนดตั้งค่าหน้ากระดาษ บน 1.5 นิ้ว ซ้าย 1.5 นิ้ว ล่าง 1.0 นิ้ว ขวา 1.0 นิ้ว โดยความยาวของบทความควรเป็นดังนี้

บทความทางวิชาการ (Academic article) ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ

บทความวิจัย (Research article) ประมาณ 15 หน้า ต่อบทความ

บทความปริทัศน์ (Review article) ประมาณ 8 หน้า ต่อบทความโดยมีส่วนประกอบดังนี้

บทความทางวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทัศน์
1. บทนำ	1. บทนำ	1. บทนำ
2. กรอบในการวิเคราะห์	2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2. เนื้อหา
3. เนื้อหา	3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย (ถ้ามี)	3. บทสรุป
4. สรุป	4. ขอบเขตของการวิจัย	4. เอกสารอ้างอิง
5. เอกสารอ้างอิง	5. สมมติฐาน (ถ้ามี)	
	6. กรอบแนวคิดของการวิจัย	
	7. ระเบียบวิธีวิจัย	
	8. ผลการศึกษา	
	9. สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย	
	10. ข้อเสนอแนะ	
	11. เอกสารอ้างอิง	

บทความทางวิชาการ	บทความวิจัย	บทความปริทัศน์
1. Introduction	1. Introduction	1. Introduction
2. Framework Analysis	2. Research Objectives	2. Content
3. Content	3. Expected Benefits (If any)	3. Conclusion
4. Conclusion	4. Research Scope	4. References
5. References	5. Hypothesis (If any)	
	6. Conceptual Framework	
	7. Methodology	
	8. Results	
	9. Conclusion and Discussion	
	9.1 Conclusion	
	9.2 Discussion	
	10. Suggestions and Recommendations	
	11. References	

ชื่อเรื่อง	ควรมีความกระชับและชัดเจน ไม่ยาวจนเกินไป บทความภาษาไทยต้องมีชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด
ชื่อผู้เขียน	ระบุชื่อเต็มและนามสกุลเต็มของผู้เขียนทุกคนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยไม่ใส่ยศหรือตำแหน่ง สำหรับผู้เขียนหลักต้องใส่ E-mail address ที่ติดต่อได้และลงเครื่องหมายดอกจันกำกับ
บทคัดย่อ	ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษยกเว้นบทวิจารณ์หนังสือ โดยควรมีความยาวระหว่าง 200 ถึง 250 คำ

คำสำคัญ	ให้มีคำสำคัญ 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
รูปภาพ	แยกบันทึกเป็นไฟล์ภาพที่มีนามสกุล TIFF, หรือ JPEG ถ้าเป็นภาพถ่ายกรุณาส่งภาพต้นฉบับ เพื่อคุณภาพในการพิมพ์ หมายเลขรูปภาพและกราฟ ให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านล่างของรูปภาพ ปรับรูปแบบให้เหมาะสมกับการตีพิมพ์แบบขาว-ดำ หรือ Greyscale
เนื้อหา	ใช้ตัวหนังสือแบบ TH SarabunPSK ขนาด 14 pt. จัดเนื้อหาตามรูปแบบบทความวิชาการ (Academic Article) บทความวิจัย (Research Article) และบทความปริทัศน์ (Review Article) หน่วยที่ใช้ให้เป็นไปตามรูปแบบสากล ศัพท์ภาษาอังกฤษในวงเล็บให้ใช้ตัวพิมพ์เล็ก ทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ หากมีสมการให้ใช้ Equation Editor โดยจัดให้อยู่ในตำแหน่ง กลางหน้ากระดาษ และระบุหมายเลขสมการ
ตาราง	หมายเลขตารางให้เป็นเลขอารบิก คำบรรยายและรายละเอียดต่าง ๆ อยู่ด้านบนของตาราง
เอกสารอ้างอิง	เป็นรายชื่อเอกสารที่ใช้อ้างถึงในบทความ โดยให้แปลเป็นภาษาอังกฤษทุกรายการ และจัดรูปแบบอ้างอิงตามระบบ APA 6th edition ขึ้นไป โดยเลือกใช้รูปแบบเดียวกันทั้งเรื่อง
(หมายเหตุ)	- ผู้เขียนควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัย (ถ้ามี) - ผู้เขียนควรระบุจริยธรรมและจรรยาบรรณในงานวิจัย หรือ การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัย (ถ้ามี)

รูปแบบการพิมพ์เอกสารอ้างอิงในวารสารวิจัยและนวัตกรรม ทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text citation)

กรณีอ้างอิงชื่อผู้เขียนก่อนข้อความ : ชื่อผู้เขียน (ปีที่พิมพ์).....

ตัวอย่าง :

Kelly (2004) แสดงให้เห็นว่า.....

Saikaew & Kaewsarn (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ.....

Lui et al. (2000) พบว่า.....

Saikaew & Kaewsarn (2009) และ Lui et al. (2000) พบว่า

กรณีอ้างอิงชื่อผู้เขียนท้ายข้อความ : (ชื่อผู้เขียน, ปีที่พิมพ์)

ตัวอย่าง :

.....(Kelly, 2004)

..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009)

..... (Lui et al., 2000)

..... (Saikaew & Kaewsarn, 2009; Lui et al., 2000)

2. การอ้างอิงในส่วนท้ายบทความ (References)

2.1 อ้างอิงจากหนังสือ (Books)

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

Crawley, R. B., Dockery, L. M., Branson, T. S., Carmichael, L. E., Carson, J. C., Findlay, A. F., & Smith, D. M. (2015). *Manor houses of the early 1900s*. London, England: Taylor & Francis.

2.2 อ้างอิงจากบทความวารสาร (Journal articles)

รูปแบบ: ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร,ปีที่(ฉบับที่), หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง:

Yingsanga, P., & Mathurasa, L. (2009). Yellowing development of Chinese Kale (*Brassica oleracea* var. *alboglabra*). *Phranakhon Rajabhat Research Journal: Science and Technology*, 14(1), 76-90. (In Thai)

Morrisa, G.A., Fosterb, T.J., & Hardinga, S.E. (2000). The effect of the degree of esterification on the hydrodynamic properties of citrus pectin. *Food Hydrocolloids*, 14(3), 227-235.

วิธีการ (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

2.3 อ้างอิงจากวิทยานิพนธ์ (Theses and Dissertations)

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับวิทยานิพนธ์). มหาวิทยาลัย, เมืองที่ตั้งมหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

Caprette, C.L. (2005). **Conquering the cold shudder: The origin and evolution of snake eyes.** (Doctoral dissertation). Ohio State University, Columbus, OH.

2.4 อ้างอิงจากรายงานการวิจัย/รายงานทางวิชาการ (Technical/Research reports)

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ประเภทของเอกสาร). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

Tayama, T. (2006). **Velocity influence on detection and prediction of changes in color and motion direction** (Report No. 38). Sapporo, Japan: Psychology Department, Hokkaido University.

2.5 บทความ/บทในหนังสือการประชุม (Proceedings of meeting and symposium)

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียนในบท. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อบรรณาธิการ, (บรรณาธิการ), ชื่อการประชุม (หน้าแรก-หน้าสุดท้าย). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). **A motivational approach to self: Integration in personality.** In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska Symposium on motivation: Vol. 38 Perspectives on motivation* (237-288). Lincoln, NM: University of Nebraska Press.

2.6 อ้างอิงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

รูปแบบ : ชื่อผู้เขียน. (ปีพิมพ์). ชื่อเรื่อง. Retrieved from <http://.....> [ใส่วันที่สืบค้น].

ตัวอย่าง :

Centers for Disease Control and Prevention. (2003). **Take charge of your diabetes.** Retrieved from <http://www.cdc.gov/diabetes /pubs/paf/ted.pdf> [2015, 25 Oct.]

2.7 อ้างอิงอื่นๆ

รูปแบบ : ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์. (ปีที่ให้สัมภาษณ์, วัน เดือน). สัมภาษณ์. ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์. หน่วยงาน.

ตัวอย่าง :

Phae-ngam, W. (2016, 10 Jan.). How to write a good research article. Assistant Professor. Faculty of Science and Technology. Phranakhon Rajabhat University.

การพิจารณาบทความ วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้อง (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน โดยผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความจะไม่ทราบชื่อซึ่งกันและกัน (Double-blind Peer Review)

การติดต่อส่งต้นฉบับ

ส่งเป็นไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (Microsoft Word ไฟล์นามสกุล docx) ผ่านระบบ Online Submission ทางเว็บไซต์วารสาร https://so04.tci-thaijo.org/index.php/RESEARCH_INNOVATION_IN_EDUCATION/login เมื่อทางกองบรรณาธิการ ได้รับบทความจะติดต่อกลับตามข้อมูลที่ให้ไว้

*ท่านสามารถดาวน์โหลด Template ได้ที่ลิงค์ https://drive.google.com/drive/folders/1uNmrtxTHJWQWcyRGAKkEkFyzxQYzye_L?usp=sharing

**ทั้งนี้เจ้าของบทความ ต้องกรอกรายละเอียดสมัครสมาชิก สังกัด อีเมล และเบอร์โทรศัพท์ ให้ถูกต้อง

กำหนดระยะเวลาการเปิดรับต้นฉบับ

สามารถจัดส่งต้นฉบับบทความวิจัยหรือบทความวิชาการมาให้ทางกองบรรณาธิการ ฯ พิจารณาได้ตลอดทั้งปี

รูปแบบบทความเพื่อส่งตีพิมพ์ ในวารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH SarabunPSK ขนาด 16pt. ตัวหนา)

ENGLISH TITLE (TH SarabunPSK 16pt. bold)

ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ^{1*} ชื่อ-สกุล ผู้แต่งบทความ² (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

¹ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

²ชื่อหน่วยงานที่สังกัด (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

Author^{1*}, Author² (TH SarabunPSK 14pt. normal)

¹Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

²Affiliation (TH SarabunPSK 12pt. normal)

*E-mail: address@mailservice.com (TH SarabunPSK 12pt. normal)

Received: xx-xx-xx

Revised: xx-xx-xx

Accepted: xx-xx-xx

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหาบทคัดย่อในกรณีเป็นบทความภาษาไทยต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยกเว้น
บทวิจารณ์หนังสือ บทคัดย่อควรมีย่อหน้าเดียว ไม่ควรเกิน 250 คำ บทคัดย่อควรกล่าวถึงวัตถุประสงค์หลัก
ของบทความ ผลลัพธ์หรือ สรุปผลที่ได้จากการทำวิจัย คำสำคัญที่เป็นภาษาไทยไม่ต้องมีเครื่องหมายจุลภาค (,)
ระหว่างคำ

(TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

คำสำคัญ: คำสำคัญ1 คำสำคัญ2 คำสำคัญ3 คำสำคัญ4 คำสำคัญ5 (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ)

ABSTRACT (TH SarabunPSK 14pt. bold)

For a Thai article, an abstract in English must accompany the Thai version. The abstract should contain a single paragraph and its length should not exceed 250 words. It should be prepared in concise statement of objectives and summary of important results.

Keywords: keyword1, keyword2, keyword3, keyword4, keyword5 (TH SarabunPSK 14pt. normal)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ขอบเขตของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

สมมติฐาน (ถ้ามี) (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

กรอบแนวคิดของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ขอบเขตของการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ระเบียบวิธีวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ผลการศึกษา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

ภาพที่ 1 ชื่อภาพ....(ก)..... (ข)..... (ค)..... (ง).....

ตารางที่ 1 ชื่อตาราง

เวลาที่ใช้ (นาท)	ขนาดโรงเรียน				ความดันเฉลี่ย (mbar)
	วันที่ 1	วันที่ 2	วันที่ 3	วันที่ 4	
90	0.000061	0.000053	0.000037	0.000048	0.000050
95	0.000055	0.000053	0.000038	0.000044	0.000048
100	0.000055	0.000052	0.000037	0.000048	0.000048

หมายเหตุ : (TH SarabunPSK ขนาด 12pt. ตัวปกติ)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....
.....

ข้อเสนอแนะ (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....
.....

กิตติกรรมประกาศ (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา) (อาจมีหรือไม่มีก็ได้)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวปกติ).....

.....

เอกสารอ้างอิง (TH SarabunPSK ขนาด 14pt. ตัวหนา)

เนื้อหา (TH SarabunPSK ขนาด 14pt.).....

.....

.....

จริยธรรมในการตีพิมพ์ Publication Ethics

วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครมีมาตรฐานทางจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ ดังนี้

จริยธรรมของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่ พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาความถูกต้องของบทความร่วมกับกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิก่อนการตีพิมพ์
3. บรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียนผู้ประเมินบทความ และบุคคลอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
4. บรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด
5. บรรณาธิการต้องรักษาความลับของผู้เขียน
6. บรรณาธิการมีหน้าที่รักษามาตรฐานของวารสาร รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพอยู่เสมอ

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตระหนักถึงความเชี่ยวชาญตามศาสตร์ของตนเองในการรับประเมินบทความ
2. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้เขียน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความกับงานตีพิมพ์อื่นๆ
4. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องประเมินและให้ข้อเสนอแนะตามหลักเกณฑ์ทางวิชาการโดยปราศจากอคติ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิควรตรงต่อเวลาในการส่งผลการประเมินบทความ
6. ผู้ทรงคุณวุฒิควรรักษาความลับของผู้เขียนบทความ

จริยธรรมของผู้เขียนบทความ

1. บทความที่ส่งจะต้องเป็นบทความที่ไม่เคยมีการตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และต้องไม่คัดลอกผลงานผู้อื่นโดยขาดการอ้างอิง
2. หากบทความมีการทดลองเกี่ยวกับมนุษย์หรือสัตว์ ผู้เขียนต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมในการวิจัยและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง
3. ผู้เขียนควรระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนการวิจัย
4. ผู้เขียนควรเคารพความคิดเห็นทางวิชาการของผู้อื่น และแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
5. ผู้เขียนจะต้องไม่นำส่วนใดส่วนหนึ่งของเนื้อหาในบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ยังแหล่งอื่น ๆ
6. ชื่อผู้เขียนที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนี้จริง

ติดต่อกองบรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University

เลขที่ 9 แจ้งวัฒนะ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10220 โทร. 02-544-8456

9 Chaengwattana Road, Bangkhen Bangkok, Thailand 10220 Tel : (662) 544-8456

E-mail: editor_education@pnru.ac.th Website: <http://irdp.pnru.ac.th/>

สถานที่พิมพ์ : บริษัท ทริปเพิล กรุ๊ป จำกัด

95 ซอยแจ้งวัฒนะ 6 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10120 โทรศัพท์: 086 335 1417